

**İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**KARŞILAŞTIRMALI HUKUK'DA VE TÜRK HUKUKU'NDA JOİNT
VENTURE**

ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS TEZİ

SALİH BAZ

İZMİR 2018

Enstitü Onayı

Doç. Dr. Mehmet Efe BİRESSELİOĞLU

Bu tezin Yüksek Lisans için gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr. Huriye KUBİLAY

H. Kubilay

Tez tarafımızdan okunmuş Yüksek Lisans derecesi için kapsam ve kalite yönünden uygun olduğu kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Huriye KUBİLAY

(Tez Danışmanı)

H. Kubilay

Yüksek Lisans Sınavı Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Huriye KUBİLAY

H. Kubilay

Prof. Dr. Ahmet TÜRK

A. Türk

Dr. Öğr. Ü. Cem ÖZCAN

Cem Özcan

ABSTRACT

SALİH BAZ

Private Law Master Programme
Supervisor : Prof.Dr.Huriye Kubilay
August 2018

This LLM thesis entitled the Legal Status of Joint Ventures in Turkey and Comparative Law. Law consists of three parts. The first part is devoted to a definition and conceptual framework for the concept of joint venture. The same section also includes the legal nature of the joint venture relationship, the types and rights and obligations of the partners, and the similarities and differences of the joint venture with other similar institutions.

The second part of the study is devoted to examining the concept of joint venture in the context of comparative law. In this section, the legal aspects of the joint venture institution are mentioned in the United Kingdom, China, France, Japan, Germany, France and Canadian laws; but mainly and particularly, in the US and Russian Federation.

Finally, in the third part of the study, joint venture partnerships are discussed in Turkish practice and law. Joint venture in Turkey has been observed with an increasing frequency in the last 30 years. The giant projects like bridges, dams and motorways are carried out by means of joint ventures. In the third chapter, joint venture relations in Turkish law are dealt with under the Turkish Commercial Code (TTK), Turkish Obligations Law (TBK), Institutional Tax Law and Competition Law. Under this legal framework, the establishment of the joint venture, the rights and obligations of the partners, the administration and representation of the partnership, the liquidation of the joint venture and the resolution of possible disputes have been examined.

Key words: *Joint venture, ordinary partnership, consortium, business partnership*

ÖZET

SALİH BAZ
Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı
Tez Danışmanı : Prof.Dr.Huriye Kubilay
Ağustos 2018

Karşılaştırmalı Hukuk'ta ve Türk Hukuku'nda Joint Venture başlıklı bu yüksek lisans tezi üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm joint venture kavramına dair bir tanımlama ve kavramsal çerçevenin çizilmesine ayrılmıştır. Yine aynı bölümde joint venture ilişkisinin hukuki niteliği, türleri ve ortakların hak ve yükümlülükleri, joint venture'in diğer benzer kurumlarla olan benzerlik ve farkları da ele alınan hususlar arasında yer almaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümü karşılaştırmalı hukuk çerçevesinde joint venture kavramının temel prensiplerinin incelenmesine ayrılmıştır. Bu bölümde ABD ve Rusya Federasyonu hukukları başta olmak üzere, Birleşik Krallık, Çin, Fransa, Japonya, Almanya, Fransa ve Kanada hukuklarında da joint venture kurumunun hukuki niteliğinin ana hatlarına değinilmiştir.

Son olarak çalışmanın üçüncü bölümünde ise Türk uygulaması ve hukukunda joint venture ortaklıkları ele alınmaktadır. Türkiye'de joint venture uygulamaları son 30 yıldır artan bir sıklıkla gözlenmektedir. Özellikle köprü, baraj ve otoyol gibi dev kapsamlı projeler joint venture ilişkileriyle yürütülmektedir. Üçüncü bölümde Türk hukukunda joint venture ilişkileri, Türk Ticaret Kanunu (TTK), Türk Borçlar Kanunu (TBK), Kurumlar Vergisi Kanunu ve Rekabet Hukuku çerçevesinde ele alınmıştır. Bu yasal çerçeve kapsamında, joint venture'in kuruluşu, ortakların hak ve yükümlülükleri, ortaklığın idaresi ve temsili, joint venture'in tasfiyesi ve olası uyuşmazlıkların çözümü hususları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Joint venture, adi ortaklık, iş ortaklığı, konsorsiyum,

ABSTRACT	I
ÖZET	II
KISALTMALAR CETVELİ	VII
1.GİRİŞ	1
2.JOINT VENTURE’IN HUKUKİ KAVRAMI VE NİTELİĞİ	5
2.1. Kavram	5
2.2. Unsurlar	10
2.2.1. Sözleşme Unsuru	11
2.2.2. Ortak Unsuru	13
2.2.3. Müşterek Taahhüt Edilen Belirli Bir İşi Gerçekleştirme ve Kazanç Elde Etme Amacı Unsuru	14
2.2.4. Katılma Payı Getirme ve Kazanç Paylaşımı	15
2.3. Tarihi Gelişim	16
2.4. Joint Venture Türleri	16
2.4.1. Kuruluşlarına Göre Gerçekleştirilen Ayrım	16
2.4.1.1. Geleneksel (Sözleşmeye Dayanan) Joint Venture	16
2.4.1.2. Sermayeye Katımlı Joint Venture	17
2.4.2. Ortakların Tabiiyetine Göre Yapılan Ayrım	18
2.4.2.1. Ulusal Joint Venture	18
2.4.2.2. Uluslararası Joint Venture	19
2.4.3. Ekonomik Etkinlik Alanlarına Göre Yapılan Ayrım	20
2.4.3.1. Yatay Joint Venture	20
2.4.3.2. Dikey Joint Venture	21
2.4.3.3. Dairesel Joint Venture	21
2.5. Joint Venture’ın Benzer Kurumlarla Olan İlişkisi	22
2.5.1. Kartel ve Joint Venture	22
2.5.2. Konzern ve Joint Venture	22
2.5.3. Konsorsiyum ve Joint Venture	22
2.5.4. Çift Şirket ve Joint Venture	23
2.5.5. Tasfiyesiz sona erme ve Joint Venture	24
2.6. Joint Venture’ın Hukuki Niteliği	24
2.6.1. Joint Venture Sözleşmesi	25

2.6.2.Ortaklık Sözleşmesi	27
2.6.3. Uydu Sözleşmeler	28
2.7. Ortakların Hak Ve Yükümlülükleri	29
2.7.1. Ortakların Hakları	29
2.7.2. Ortakların Yükümlülükleri	30
2.7.2.1. Sermaye koyma	30
2.7.2.2. İşbirliği yapma	31
3.KARŞILAŞTIRMALI HUKUK'TA JOINT VENTURE	33
3.1.G20 (Yirmi Grubu)	33
3.1.1.Tarihçesi	33
3.1.2.Üye Ülkeler	35
3.1.3.Amacı ve Önemi	36
3.1.4.Zirvelerin Düzenleniş Şekli	37
3.1.5.Yaptırım Gücü	37
3.2 ABD Hukuku'nda Joint Venture	38
3.2.1. Hukuki Yapısı	38
3.2.1.1. Yasal Kaynaklar	38
3.2.1.2. Joint Venture Kurulma Yöntemleri	42
3.2.1.3. Yasal Sınırlamalar ve Yükümlülükler	44
3.2.1.4.Ortakların Hak ve Yükümlülükleri	46
3.2.2. Sona Erme ve Tasfiye	47
3.2.3. Uyuşmazlıkların Çözümü	49
3.3. Rus Hukuku'nda Joint Venture	49
3.3.1. Hukuki Yapısı	49
3.3.1.1. Yasal Kaynaklar	49
3.3.1.2. Joint Venture Kurulma Yöntemleri	51
3.3.1.3. Yasal Sınırlamalar ve Yükümlülükler	55
3.3.1.4.Ortakların Hak ve Yükümlülükleri	57
3.3.2.Sona Erme ve Tasfiye	58
3.3.3. Uyuşmazlıkların Çözümü	59
3.4. Diğer Ülke Hukuklarında Joint Venture'in Genel Çerçevesi	60
3.4.1. Birleşik Krallık	60
3.4.2. Fransa	65
3.4.3. Almanya	69

3.4.4 Çin Halk Cumhuriyeti	75
3.4.5. Japonya	78
3.4.6.Kanada	82
4.TÜRK HUKUKU'NDA JOINT VENTURE	87
4.1. Genel Olarak Türkiye'de Joint Venture	87
4.2. Farklı Hukuk Dallarıyla İlişkisi	90
4.2.1.Joint Venture'ların Türk Ticaret Hukuku Çerçevesinde Değerlendirilmesi	90
4.2.2.Joint Venture'ların Borçlar Hukuku Çerçevesinde Değerlendirilmesi	92
4.2.2.1.Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Joint Venture	92
4.2.2.2. Joint Venture Sözleşmesinin TBK Çerçevesinde Adi Ortaklık Olarak Değerlendirilmesi	93
4.2.3. Joint Venture'ların Vergi Hukuku Çerçevesinde Değerlendirilmesi	95
4.2.3.1. Genel Olarak İş Ortaklığı Kavramının Tanımı ve Hukuki Niteliği	95
4.2.3.2 İş Ortaklığını Oluşturan Unsurlar	97
4.2.4. Joint Venture'ların Rekabet Hukuku Çerçevesinde Değerlendirilmesi	101
4.2.4.1.Rekabet Hukuku'nun Amacı ve Kapsamı	105
4.2.4.2. Yoğunlaşma Kavramı	107
4.2.4.3.Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar (RKHK md.4)	108
4.2.4.4.Rekabeti Bozucu Davranışların Yasaklama Dışına Çıkarılması: Muafiyet (RKHK Md. 5)	110
4.2.4.5.Hakim Durumun Kötüye Kullanılması (RKHK md. 6)	111
4.2.4.6. RKHK md.7 Açısından Joint Venture'lar	111
4.2.5. Joint Venture'ların Kamu İhale Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi	113
5. JOİNT VENTURE SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI	114
6. ORTAKLARIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ	116
6.1. Katılma Payı Getirme Yükümlülüğü	116
6.2. Kar ve Zararın Paylaşılması	117
6.3. Çaba ve Özen Gösterme Yükümlülüğü	118
6.4. Ortaklık İşlerinin İncelenmesi ve Denetlenmesi	119
7. ORTAKLIĞIN İDARESİ	121
7.1. Ortaklığın İdaresiyle İlgili Genel Esaslar	121
7.2. Ortaklıkla İlgili Kararların Alınma Usulü	123
7.3. Ortaklığın Temsili	124
7.4 Tebligat Sorunu	124

8. SONA ERME VE TASFİYE	127
8.1. Joint Venture'ın Sona Ermesi	127
8.2. Joint Venture'ın Tasfiyesi	128
9. UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ	129
10. SONUÇ	133
KAYNAKÇA	136

KISALTMALAR CETVELİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BK	: 818 sayılı Borçlar Kanunu
C.	: Cilt
E.	: Esas
HD.	: Hukuk Dairesi
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K.	: Karar
KVGT	: Kurumlar Vergisi Genel Tebliği
KVK	: 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
Md.	: madde
MÖHUK	: 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
MÜHAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
No.	: Numara
PPP	: Public- Private Partnership
RG	: Resmî Gazete
RKHK	: 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
RULPA	: Revised Uniform Limited Partnership Act
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanun
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
S.	: Sayı
s.	: sayfa
SSCB	: Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri Birliği
vd.	: ve diğerleri
Vol.	: Volume
UK	: United Kingdom
ULPA	: Uniform Limited Partnership Act 1975
Y.	: Yargıtay
YBHD	: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Dergisi
SMK	: 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu

1.GİRİŞ

On dokuzuncu yüzyıla damgasını vuran kapitalist modern devletin gelişimi ve ona eşlik eden sanayi alanında gerçekleşen devrim, Batı dünyası başta olmak üzere küresel ölçekte iktisadi yaşamın yeniden kurgulandığı bir sürece sahne olmuştur. Bu köklü değişim 20. Yüzyıl boyunca da hiç hız kesmeden devam etmiş ve ticaret hayatıyla teknoloji alanında devrim niteliğindeki değişikliklerle bugüne kadar ulaşmıştır. Bu süreçte birçok üretim, yapı ve araştırma projeleri hacim, maliyet, teknoloji ve yetmişmiş uzmana duyulan ihtiyaç açısından tek bir kişinin altından kalkamayacağı bir kapsama sahip olmuştur. Bu yüzden çoğu zaman ülkelerin de sınırlarını aşabilen bu türden birçok proje, birden çok girişimcinin sermaye, teçhizat ve bilgi birikiminin bir araya getirmesi ve bu şekilde bir işbirliğine gidilmesi ihtiyacını doğurmuştur.

Sanayi devrimi ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan küreselleşme, uluslararası kurumların oluşumuna neden olmuştur .Zira tarih boyunca her bir kriz yeni bir çözüm yolu aranmasına ve yeni oluşumların ortaya çıkmasına neden olmuştur . İlk olarak 1973 tarihinde Petrol İhraç Eden Arap ülkelerinin petrol ithal eden ülkelere petrol ihraç etmeyeceğini açıklaması üzerine ortaya çıkan petrol krizi sonrası gelişmiş ülkelerde ciddi bir ham madde bunalımı ortaya çıkmış ve daha sonra ismi G5 (Group of Five) ülkeleri olarak isimlendirilecek uluslararası bir toplantı şu ülkelerin yetkililerinin bir araya gelmesiyle gerçekleştirilmiştir; Almanya , ABD , Fransa , Japonya ve Birleşik Krallık. Bu toplantının asıl amacı uluslararası bağlayıcı bir karar almak değildi ancak bu gelişmiş ülkeler arası diyalogun daha derinleştirilip bu tip olası krizlerde beraber hareket etmektir. Daha sonraki süreçte aslında 1997 yılında Tayland'da başlayan ama ekonomi terminolojisine 1999 yılı Asya Ekonomik Krizi olarak yerleşen ve gelişmekte olan ülkelerin hepsinde ciddi bir ekonomik krizine neden olan bir diğer küresel kriz ortaya çıkmıştır. Bu krizden sonra gelişmiş ülkeler G5 benzeri bir uluslararası platformun hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeleri bir araya getirecek şekilde evrilmesi gerekliliğini ön görerek G20(Group of 20) platformu kurulmuştur. Üye ülkeler şunlardır; ABD , Rusya , Çin , Hindistan , Arjantin , Brezilya , Güney Afrika , Japonya , Almanya , Fransa , Birleşik Krallık , Avustralya , Endonezya , Güney Kore , İtalya , Türkiye , Kanada , Meksika ve Suudi Arabistandır.1999 yılından itibaren bu ülkelerin başbakanları ve ekonomiden sorumlu bakanları bir araya gelerek sürdürülebilir bir küresel ekonominin temellerini güçlendirmeye çalışmaktadır . Ayrıca bu ülkeler tüm dünyanın ticaret hacminin %85'ini temsil ettiklerinden dolayı aslında aldıkları kararların bağlayıcı olmamasıyla beraber dünya ticaretine yön

vermektedirler. Küreselleşmenin de etkisiyle dünya ticari yaşamında etkinliğini günden güne arttıran küresel sermaye ve bu sermayenin oluşturduğu şirket ve girişimler hem kendi ülkelerinde hem de uluslararası piyasalarda çeşitli ortaklıklar kurmak suretiyle imalat, inşaat ve ar-ge gibi alanlarda faaliyet göstermeye başlamışlardır.

Bu çalışmanın konusunu teşkil eden joint venture'lar da bu tür ortaklıklar arasında sıklıkla karşılaşılan bir ticari ortaklık türüdür. Küresel ölçekte pazar ekonomisinin git gide genişleyen ihtiyaçlar bütünü ve her gün artış göstermekte olan ulusal ve uluslararası talepler de farklı sermaye, teknik birikim, ve know-how sahibi olan ticari öznelerin aralarında joint venture ilişkileri kurma eğilimini güçlendirmiştir. Bu noktada joint venture, bilhassa sanayileşmiş birinci dünya ülkelerinde bulunan büyük ölçekli şirketler tarafından; gelişmekte olan ülkelerin pazarlarına giriş yapabilmek için kullanışlı bir araç olarak algılanmıştır. Aynı doğrultuda, gelişmekte olan ülkelerdeki kamu makamları ya da yerel girişimciler de gelişmiş ülkelerdeki bilgi birikimi ya da sermayeden faydalanmak amacıyla joint venture türü ticari ilişkileri benimsemişlerdir. Özellikle bu sözleşmenin adi ortaklık çerçevesinde kurulan esnek yapısı olası tüm paydaş ve ortaklar açısından faydalı bulunmuş ve bu tür gün geçtikçe güncelliğini korumuş ve yaygınlığını arttırmıştır.

Bundan başka gelişmekte olan ülkeler kazanç vadeden pazar ve ticari faaliyet zenginliği karşısında; iktisadi ve siyasi açıdan istikrar yoksunluğu ve farklı hukuki geleneklere mensup olma gibi dezavantajları da bünyesinde taşımaktadır. Joint venture sözleşmeleri, bu tür sorunlu unsur ve tehlikeleri asgari seviyeye indirerek küresel sermayenin ekonomik ve hukuki açıdan kendisini güvende hissetmesini sağlayan bir yapıya da sahiptir.

Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere joint venture'ın uluslararası düzeyde özel milli yasal düzenlemelere konu olmadan uluslararası kullanıma farklı ülkelerde uygun bırakılmasından dolayı bu iş ortaklığının popülerliği artmıştır. Bu nedenle 2017 verilerine göre Türkiye'nin dış ticaret hacmi 152 milyar dolar seviyelerine gelmişken ve bu hacmin %85'nin G20 üyesi ülkelerle yapılmasından dolayı bu kavrama dair G20 uluslararası oluşumuna üye olan hukuk sistemleri çerçevesinde yapılacak bir incelemenin konuyla ilgili çalışan araştırmacı ve uygulamacılara bir fayda sağlayacağı kuşkusuzdur. Bu çalışmada tüm G20 ülkelerine değinilmemesinin en büyük nedeni Türkiye'nin ve dünya ticaret hacminin yoğunluğunun fazla olduğu ülkelerinin tespitinden dolayıdır. Bu çerçevede çalışmanın ilk bölümünde joint venture uygulamalarının doğum yeri sayılan Amerika Birleşik Devletleri kaynakları başta olmak üzere yerli ve yabancı kaynaklar taranmak suretiyle joint venture olgusuna dair bir tanımlama ve

kavramsal çerçeve çizilmesi yer almaktadır. Daha sonra joint venture ilişkisini teşkil eden unsurlar analitik bir bakış açısıyla ele alınacaktır.

Bu çerçevede yerli ve diğer ülkelerin hukukunda adi ortaklığın bir türü olan joint venture yapısal bakımından ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan ilki salt sözleşmeye dayalı joint venture ki bu tip bir iş ortaklığına hem yerli hem de yabancı mevzuat uyarınca ilgili ülkenin sözleşmeler hukuku, medeni hukuku ve borçlar hukuku uygulanmaktadır. Zira bu tip bir birliktelik adi ortaklık veya *general partnership* hükümlerine tabi olmaktadır. Diğerisi ise sermaye katılımlı bir joint venture'dır, burada bir temel sözleşme ve onu tamamlayan ortaklık sözleşme ve münferit faaliyetlerin yürütülmesine yönelik uydu sözleşmelerinden oluşmaktadır. Ancak joint venture'ın diğer türü olan geleneksel joint venture'lar (ya da sözleşmeye dayalı) uygulamada görece olarak daha az gözlenmektedir. Öte yandan adi ortaklık ve onu kuran sözleşme unsuru her iki tür için de geçerlidir. Çünkü sermaye katılımlı joint venture'ın sonucunda ortaya bir sermaye şirketi çıkıyor olsa dahi ilk başta ortaklar arasında mutlaka bir joint venture sözleşmesi bulunma mecburiyeti vardır ve bu kavram Türk Mevzuatı çerçevesinde bir ön akit niteliği taşımaktadır. Birinci bölüm bu hususlara ayrıntılı olarak yer vermektedir. Yine birinci bölümde, joint venture ilişkisinin hukuki niteliği, türleri ve ortakların hak ve yükümlülükleri, joint venture'ın diğer benzer kurumlarla olan benzerlik ve farkları da ele alınan hususlar arasında yer almaktadır.

Çalışmamızın ikinci bölümü karşılaştırmalı hukukta joint venture'ın temel prensipler ışığında hukuki niteliği, kurulması, yasal dayanakları, ortakların hak ve yükümlülükleri, sona erme ve tasfiye gibi genel hususlar dikkate alınarak incelenmiştir. Bu çerçeveye göre, ABD, Rusya, Birleşik Krallık, Çin, Fransa, Japonya, Almanya, Fransa ve Kanada Hukuklarında da joint venture kurumunun hukuki niteliğinin ana hatlarına değinilmiştir.

Son olarak çalışmanın üçüncü bölümünde ise Türk uygulaması ve hukukunda joint venture ortaklıkları ele alınmaktadır. Türkiye'de joint venture uygulamaları 1980'li yıllardan itibaren bugüne kadar geline süreçte gittikçe artan bir ivmeyle sanayi ve ticaret hayatında kendisini göstermiştir. Özellikle köprü, baraj ve otoyol gibi dev kapsamlı projeler söz konusu olduğunda yabancı sermaye ve teknolojinin de baş rol oynadığı Türk joint venture deneyimi hukuki açıdan zengin veriler sunmaktadır. Türk Hukuku'nda joint venture'a yönelik özel ve özgün bir hukuki düzenleme yoktur. Ancak çalışmamızda da değinildiği üzere Türk Mevzuatı çerçevesinde joint venture bir iş ortaklığıdır ve Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen adi ortaklık hükümlerine tabidir. Dünyanın genelinde olduğu gibi Türk Hukuku özelinde de adi ortaklık yapısı joint venture'lar açısından temel hukuki çerçeveyi içermektedir. Öte yandan Türk Hukuku'nda joint venture'ın vergi hukuku ve rekabet hukuku gibi alanlardaki

yansımalarını da ele almak gerekmektedir. Üçüncü bölüm bu çerçeveden yola çıkılmak suretiyle, Türk Hukuku'nda joint venture ilişkileri, Türk Ticaret Kanunu (TTK), Türk Borçlar Kanunu(TBK), Kurumlar Vergisi Kanunu , Rekabet Kanunu ve Tebligat Kanunu çerçevesinde ele alınmıştır. Bu yasal çerçeve kapsamında, joint venture'ın kuruluşu, ortakların hak ve yükümlülükleri, ortaklığın idaresi ve temsili, joint venture'ın tasfiyesi ve olası uyuşmazlıkların çözümü hususları incelenmiştir.

2.JOINT VENTURE'IN HUKUKİ KAVRAMI VE NİTELİĞİ

2.1. Kavram

Joint venture'lar şirketlerin bir arada faaliyet gösterdiği ekonomik faaliyetlerden, araştırma ve geliştirme, üretim veya dağıtım gibi belirli işlevler için işbirliğine kadar geniş bir yelpazedeki faaliyetleri kapsamaktadır.¹ Kaynağı Amerikan hukuku olan bu kavram, “riskli birlikte üstlenmek, riskli bir işe birlikte kalkışmak” anlamına gelmektedir.

ABD başta olmak üzere ulusal ve uluslar arası düzeyde yoğun bir şekilde başvurulan joint venture kurumuna dair mevzuat düzeyinde tanımlayıcı bir tarife ulaşmak oldukça zordur. Bu soruna dair iki etkenden bahsedilebilir. Bunlardan ilki, ticaret ve ekonomi hukuk ve pratiğinde joint venture kavramıyla anlatılan sözleşmelerin büyük bir kısmının yargı makamları tarafından ortaklık (*partnership*) şeklinde sınıflandırılmakta² ya da sıradan bir ekonomik sözleşme olarak görülmektedir. İkinci olarak da her ne kadar yargı organları joint venture hususunda gelişmekte olan bir içtihadı sahip olsa da bu içtihat birikimi joint venture olgusunun hukuki tanımlama ve sınıflandırması noktasında henüz arzu edilen aşamaya gelememiştir.³

Kimi kaynaklar joint venture kavramını oldukça kısa bir şekilde tanımlamaktadırlar. Örneğin *Webster's New World Law Dictionary*'ye göre joint venture, “mali risk ve kazancı paylaşan iki veya daha fazla katılımcının bulunduğu, tüzel kişiliği olmayan bir işletme”dir.⁴ Lehman ve Phelps ise kavrama dair şu tespitleri yapmaktadırlar: “Fiili ortaklık ya da birleşme olmaksızın, kar amacıyla tek başına bir iş girişiminde bulunan iki ya da daha fazla kişi ya da şirket arasındaki bir ortaklık; ortak girişim(*joint adventure*) olarak da adlandırılmaktadır.”⁵

---

¹ Martin, Elizabeth A. Oxford Dictionary of Law, Oxford, New York, Oxford University Press, 2006, s.,270.

² Yargı yerlerinin yaptığı bir tanıma örnek olarak: “Bir joint venture, müştereken üstlenilen bir şirketi ifade eder; kar amacıyla tek bir projeyi gerçekleştiren girişimcilerin ortaklığıdır; ortak bir amacın gerçekleştirilmesine ilişkin bir menfaat grubu, ilgili konuda bir menfaat sağlanması, kar ve kaybın her ikisinin de paylaşılması için bağlantılı politikayı yönlendirme ve yönetme hakkı ve dolayısıyla sözleşmeyle değiştirilebilecek bir görev olmalıdır. Joint venture'ın bir üyesi , üçüncü kişilere karşı, özellikle borçların ödenmesi konusunda diğer ortağın eylemlerinden sorumludur.” (“*Harlan E. Moore*, 812 F. Supp. at 132” Aktaran Sanders, Michael I. *Joint Ventures Involving Tax Exempt Organizations*. 4.Baskı. New Jersey: Wiley, 2013, s.,3.)

³ Dayınlarlı, Kemal. Joint Venture Sözleşmesi, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2007, s., 52

⁴ Wild, Susan Ellis. *Webster's New World Law Dictionary*, Wiley, New Jersey, 2006, s., 162.

⁵ Jeffrey Lehman, Shirelle Phelps, *West's Encyclopedia of American Law - Dictionary & Indexes*, Vol.13, 2004, Gale, St Paul, s.117. Benzer bir tanımlamayı Schneeman yapmıştır: “Bazen joint adventure olarak adlandırılır; iki veya daha fazla kişinin, kar ve zararı paylaşacağı ve yönetimde söz sahibi olacağı ortak bir işletmenin kurulması ile oluşan ilişki. JV, bir ortaklık şekli olmasına rağmen, geleneksel olarak devam eden bir iş ilişkisi yerine tek bir iş projesini içermektedir.” (Schneeman, Angela. *The Law of Corporations and Other Business Organizations*. 5. Baskı, Delmar Cengage Learning, New York, 2010, s.100)

ABD Barolar Birliği'nin hazırlamış olduğu bilgi notuna göre, joint venture, "iki ya da daha fazla yatırımcıyı, beceri ve kaynaklarını birleştirmek suretiyle kar kazanma amacıyla bir araya getiren ticari bir ortaklıktır ve *general partnership* yapısına çok benzemektedir." ⁶

Black Hukuk sözlüğüne göre joint venture, belirli bir projeye katılan ve iki ya da daha fazla kişi tarafından üstlenilen bir işletme olarak tanımlanmaktadır. ⁷

Bir diğer tanıma göre kavram "iki veya daha fazla tarafın, varlık, yükümlülük ve kontrolünü paylaştıkları bir ticari girişimi gerçekleştirme amacıyla bir araya geldiği, *general partnership* yapısına benzer bir ticari işletme" olarak tanımlanmaktadır. ⁸ Yine başka bir tanıma göre ise joint venture "teşebbüslerin, iki ya da daha fazla başka teşebbüs tarafından müştereken kontrol edildiği, kaynak ve becerinin paylaşılmasına olanak veren iş anlaşmasıdır. "Tam işlevli" bir joint venture, bağımsız teşebbüslerin rekabetçi yönlerinin tutarlılığını amaç olarak belirleyebilir."⁹ Martin'in tanımıyla joint venture, iki veya daha fazla tarafın, genellikle her ortağın pay sahibi olduğu ayrı bir joint venture şirketi kurarak kaynak ve becerinin paylaşılmasına olanak sağladığı ticari bir girişimdir. Bu noktada yazar, Joint venture'ların, Avrupa Komisyonu'nun 31 Aralık 1994 tarihli "iki veya daha fazla başka teşebbüs tarafından müştereken kontrol edilen teşebbüsler" bildirisinde tanımlandığını hatırlatmaktadır. ¹⁰

Joint venture, kişilerin ortak amaç doğrultusunda müteselsilen bir işin yapılması yükümlülüğü altına girdiği, kısa dönemli bir ortaklık olarak da tanımlanabilir. Genel olarak her bir kişi, görev üstlenir ve riski paylaşır. Ortaklıktaki gibi, joint venture herhangi bir ticari işlem için gerçek kişiler, kişi topluluğu ve ortaklıklardan oluşan taraflardan oluşabilir. ¹¹ Avrupa hukukunda joint venture terimi, daha çok ticaret hukuku kurallarıyla tanımlanabilen hukuki açıdan belirsiz bir kavramdır. Fransız Hukukunda joint venture "girişim birliği" (*association*

---

⁶Model Joint Venture Agreement Checklist <https://apps.americanbar.org/buslaw/newsletter/.../book.pdf> (Erişim tarihi 20.06.2018)

⁷ Garner, Bryan A. *Black's Law Dictionary*. 9.Baskı. West, St. Paul, 2009, s., 915. Black's Law Dictionary aynı kaynakta joint venture şirketi kavramı da yer almaktadır. Buna göre *Joint Venture şirketi*. Belirli bir projeyi gerçekleştirmek amacıyla bir veya daha fazla kişi veya kuruluşa katılmış bir kuruluştur.

⁸ Blackwell, Amy Hackney. *The Essential Law Dictionary*, Sphinx, Publishing, Naperville 2008, s.270.

⁹ Curzon, L.B. ve Richards, P.H.. *The Longman Dictionary of Law*. Londra [v.d.], Pearson, Longman, 2007 s., 323.

¹⁰ Martin, Elizabeth A.(2006), s.,270.

¹¹ Legal Information Institute https://www.law.cornell.edu/wex/joint_venture (Erişim Tarihi: 01.06.2018).

d'entreprises), “birleşik girişim”, (*entreprise conjointe*) “ortak” veya “müşterek girişim” (*co-entreprise/entreprise commune*) gibi farklı şekillerde tanımlanmaktadır.¹²

Bir başka tanıma göre Joint venture, tipik olarak belirli bir ticari iş veya projenin yürütülmesine ilişkin ve belirli bir süre ile sınırlı şekilde kurulan genel bir ortaklıktır. Joint venture genellikle 5-7 yıllık süreler için kurulur. Bir joint venture’da iki veya daha fazla ana şirket, yeni bir ticari unvan ile paylaşımlı denetim altında sermaye, teknoloji, insan kaynakları, risk ve yararları paylaşmayı kabul eder. Farklı amaçlar doğrultusunda kurulabilen joint venture’lar, önceden belirli bir projenin gerçekleştirilmesi için yaratılır ve genellikle projenin bitiminde sona erer.

Joint venture ortaklıkları, her bir ortağın kendi payına sahip olduğu ve payını nasıl yöneteceği hakkında uzlaştığı çok esnek kuruluşlar olabilir. Joint venture anlaşmaları yaygın olarak yeni bir işletme kurulmasını öngörmez. Bunun yerine girişim, ortak girişimcilerin var olan yasal kişiliği üzerinden işletilir. Joint venture’ın tüzel kişiliği olmadığından dolayı sözleşmelere ortaklık tüzel kişiliği sıfatıyla taraf olamaz, iş sahibi olamaz, tüzel kişiliklere özgü olarak uygulanan kurumlar vergisi mevzuatları uyarınca vergi yükümlülüğü altına giremez. İstisnai olarak 5422 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu’nda özel bir durum olarak gerekli şartları taşıması halinde, başka bir tüzel kişiliğe haiz ortaklık yapısıyla beraber ortak girişimin ortaklık kurması durumunda kurumlar vergisi mükellefiyetliği düzenlenmiştir. Tüzel kişiliğe sahip olunamamasından dolayı iş ortaklığı çerçevesinde yapılan işlemler ve borçlar doğrudan ortak girişimciler nezdinde doğar ve sözleşme hukuku kapsamında ele alınır. Ortaklıklar hukuku, joint venture’ları düzenlememek birlikte ülkemizde TBK madde 620 uyarınca adi ortaklık hükümlerine tabidir. Son olarak, girişim belirli bir projenin bitmesiyle sona ereceğinden joint venture şirketi kurulmadığı takdirde hak ve tasarruf ehliyeti konularına değinmeye gerek bulunmamaktadır.¹³

Türk doktrinine bakıldığında Dayınlarlı’ya göre joint venture kavramı kar etme amacı doğrultusunda belirlenmiş bir ticari etkinlik gerçekleştirmek için iki ya da daha fazla

---

¹²Rudolf Lars-Peter, Austria Asphalt: Only Full-function Joint Ventures Subject to Review Under the EUMR, Journal of European Competition Law & Practice, Vol. 9, S. 2, 1 February 2018, s., 107–109 <https://academic.oup.com/jeclap/article-abstract/9/2/107/4621311?redirectedFrom=fulltext>

¹³ Joint Venture Law and Legal Definition <https://definitions.uslegal.com/j/joint-venture/> (Erişim Tarihi: 01.06.2018).

girişimcinin oluşturduğu özel bir tür işbirliğidir.¹⁴ Kaplan¹⁵ ve Barlas¹⁶ ise joint venture ilişkisinin taraflarının birbirinden ekonomik ve hukuki açıdan bağımsız olmaları gerektiğine dikkat çekmektedirler. Bu doğrultuda Barlas, joint venture’ın belirli bir iş ya da sürekliliği olan bir ticari etkinliği yürütmek amacıyla kurulduğunu hatırlatmakta ve bu amaç doğrultusunda bir ticaret ortaklığı kurulabileceği gibi kurulmadan da joint venture sözleşmesiyle gerçekleştirilebileceğini ifade etmektedir. Aynı çerçevede Kaplan da joint venture’ların tüzel kişiliği olan ortaklıklar şeklinde oluşturulabileceği gibi herhangi bir tüzel kişilik kurulmaksızın joint venture sözleşmesi yapılabileceğini belirtmektedir.

Türk hukukunda genel olarak adi ortaklık hükümlerine dayanan joint venture’a dair özel ve özgün bir hukuki düzenleme yoktur. Öte yandan bu kurumun unsurlarına yönelik kimi düzenlemelerden bahsetmek gerekir.

Örneğin 10.06.1949 tarih ve 5422 sayılı mülga Kurumlar Vergisi Kanunu’nda 12.01.1985 tarih ve 3239 sayılı Kanunla yapılan değişikle konulan değişik 1.md’nin (E) bendinde Kurumlar Vergisi mükellefi olarak “İş Ortaklığı” deyimini kullanılmış, yine aynı kavrama ilişkin olarak yapılan tanıma ise aynı Kanunu’nun mükerrer 6.maddesinde yer verilmiştir. Kanunu’nun mükerrer 6.maddesi hükmünde yer alan tanımı ise şöyledir:

“Birinci maddenin A,B,C ve D bentlerinde (sırası ile sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu müesseseleri, Dernek ve Vakıflara ait iktisadi işletmeler) yazılı kurumların, kendi aralarında şahıs ortaklıkları veya gerçek kişilere belli bir işin birlikte yapılmasının müşterek taahhüt etmek ve kazancını paylaşmak amacıyla kurdukları ortaklıklar, iş ortaklığıdır.”

9 Ekim 1984 tarih ve 18540 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış bulunan Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinin 52/I hükmü kapsamı ile Yapım İşleri Genel Şartnamesi 51.madde hükmünde joint venture niteliğindeki kuruluşlarca üstlenilen taahhütlerle ilgili akitlerde müteahhitlerden birisinin ölümü, iflasının gerçekleşmesi, hüküm giymesi hallerinde sözleşmenin devamı ve sona ermesi gibi durumlar düzenlenirken “birlikte yapılan taahhüt” kavramı ve “ortak girişimcilerle yerine getirilen taahhüt kavramı” kullanılmıştır. Uygulamada ise çoğunlukla joint venture deyimini yanında “Müşterek İş Ortaklığı”, “Müşterek Girişim” veya “Müşterek Teşebbüs Ortaklığı” veya “Müşterek Taahhüt” kavramları sıklıkla kullanılmaktadır.¹⁷

Bir iş ilişkisinin joint venture olarak tanımlanabilmesinin ilk şartı, ilgili ilişkinin bir sözleşmeye dayanmasıdır. Başka bir deyişle, her türlü joint venture ilişkisi ilgili taraflar arasında gerçekleştirilen bir sözleşmenin varlığını gerektirir. Türk Hukukunda joint venture

¹⁴ Dayınlarlı Kemal,(2007), s.,57.

¹⁵ Kaplan, İbrahim. İnşaat Sektöründe Müşterek İş Ortaklığı- Joint Venture, 3. Baskı, İstanbul, Yetkin, 2013, s., 22.

¹⁶ Barlas Nami, Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri, İstanbul, Vedat, 2016, s.,282.

¹⁷ Barlas, Nami (2016). s., 287; Orazgılcov, Dövrän. *Milletlerarası Doğrudan Yatırımlar Açısından Joint Venture*. İstanbul: Güncel Yayınevi, 2006. s.6.

ayrıca özel bir hükümle düzenlenmemekte olup , TBK md.12 uyarınca herhangi bir şekil şartına bağlı değildir. ¹⁸

Joint venture sözleşmelerinin belirleyici özelliği sözleşme taraflarının ekonomik ve mali açıdan birbirleriyle herhangi bir bağlantısı olmayan birey veya kurumlardan oluşmasıdır. Türk Hukukunda adi ortaklığın tüzel kişiliği bulunmazken, tüm ticaret ortaklıklarının tüzel kişiliği bulunmaktadır. ¹⁹

Joint venture ilişkisi tüzel kişiliğe sahip bir yapı şekline dönüştürülebileceği gibi, tüzel kişiliğin olmadığı bir adi ortaklık modeline göre de tesis edilebilmektedir.²⁰ Genel kural itibarıyla joint venture ilişkisinin tarafı olan ortaklar kendilerinden bağımsız bir ortaklıktan ziyade, karşılıklı olarak birbirlerini temsile yetkili olmaktadır. ²¹

Bundan başka joint venture ilişkisine taraf olan ortaklar, uzmanlık alanları doğrultusunda sözleşme çerçevesinde gerçekleştirilen faaliyetlere kısmen katkıda bulunsalar da, nihayetinde yüklendikleri işin tamamından sorumlu olacaklardır. ²²

Joint venture sözleşmelerinin bir diğer belirleyici unsuru gerçekleştirilmesi öngörülen etkinliklerin sonucunda bir kar elde etme beklentisinin bulunmasıdır.²³

Bu açıklamalar ışığında joint venture sözleşmesi, bu sözleşmenin ortaklarının müşterek kontrolüne tabi olan bir ortaklığın kurulmasını amaçlayan, müstakbel ortakların kendi

---

¹⁸ Çakır Çelebi, F. Betül. *Joint Venture'in Hukuki Niteliği*, YBHD, Yıl 2, S., 2017/2, s., 101 .Barlas, Nami, s., 284, Dayınlarlı, Kemal (2007). s., 59, Tekinalp, Gülören/Tekinalp, Ünal 'Joint Venture', Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a Armağan, Ankara, 1989, s., 155, Taslacioğlu, İlker/ Şahinalp, Kaan, 'Türk Hukukunda Joint Venture'ların Hukuki Yapısı ve Niteliği İle Joint Venture'larda Karşılaşılan Sorunlar', *Sayıştay Dergisi*, 2000, S. 36, s., 62. Y. Bu hususta yakın tarihli bir yargıtay kararı için bkz.:3. HD E. 2017/10774, K. 2017/14224, T. 19.10.2017, Y. 3. HD, E. 2016/13540, K. 2017/ 1715, Y. 13. HD. E. 2015/311, K. 2015/4031. www.kazanci.com (Son Erişim Tarihi: 16.06.2018)

¹⁹ Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin, *Ortaklıklar Hukuku I*, 13.Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık,2014, s. 78-79; 17, Barlas, Nami (2016). s., 265. Çakır Çelebi, F.Betül (2017). s., 101.

²⁰ Joint venture'in adi ortaklık niteliğinde olması dolayısıyla tüzel kişiliğinin bulunmadığına ilişkin mahkeme içtihatları için bkz. Y. 12. HD, E. 2016/8274, K. 2017/635, T. 19.01.2017; Y. 12. HD, E. 2015/26618, K. 2015/24820, T. 19.10.2015. www.kazanci.com (Erişim Tarihi: 16.05.2018)

²¹ Çakır Çelebi, F.Betül (2017). s., 101.; Dayınlarlı, Kemal (2007). s.,59; Tekinalp Gülören/ Tekinalp Ünal, "Joint Venture", *Prof.Dr.Yaşar Karayalçın'a 65.Yaş Armağanı*, İstanbul, Türkiye İşbankası Yayınevi, 1988, s.,152.

²² Çakır Çelebi, F.Betül (2017). s., 101.

²³ Tekinalp Gülören/Tekinalp Ünal (1988). s.,154, Tekil, Fahiman, Adi, *Kollektif ve Komandit Şirketler Hukuku*, İstanbul, 1991, s., 104; Kaplan, İbrahim (2013). s., 25; Çakır Çelebi F.Betül (2017). s., 101. Yargıtay'a göre adi ortaklık ilişkisinin çerçevesini çizen sözleşmede farklı yönde bir karar alınmamışsa her bir ortak sermayeye yaptığı katkının tür ve miktarı dikkate alınmaksızın kar ve zararın paylaşılmasında eşit olacaktır. Sözleşme çerçevesinde ortakların kar ve zarardan herhangi birisine ilişkin bir hüküm varsa bu hüküm düzenlenmeyen kısım için de uygulanacaktır. Öte yandan genel kural olarak bir ortağın zarardan sorumlu olmadan sadece elde edilen kardan pay alabileceğine dair bir hüküm geçersizdir. Bunun tek istisnası katılma payı olarak sadece emeğini koymuş olan ortakların durumudur. Y.: 3.HD, E. 2016/10773, K. 2017/17657, T. 14.12.2017.

aralarında ve kurulacak ortaklık ile kuracakları hukuki ilişkileri düzenleyen bir sözleşme olarak tanımlanabilir.²⁴

Bu açıklamalar ışığında joint venture; ekonomik ve hukuki açıdan birbirleriyle herhangi bir bağımlılık ilişkisi olmayan iki veya daha fazla gerçek ya da tüzel kişinin önceden kararlaştırılmış bir işi veya süreklilik özelliğine sahip bir ekonomik etkinliği gerçekleştirmek ve kar elde etmek amacıyla, ilgili etkinliğin getireceği risklerden her bir ortağın müteselsilen sorumlu olduğu bir sözleşme yaparak işbirliği yapmaları olarak tanımlanabilir.²⁵

2.2.Unsurlar

Amerikan Barolar Birliği joint venture'in unsurlarını şu şekilde saymaktadır: 1. Açık veya örtülü bir anlaşma, 2. Ortak bir amaç, 3. Paylaşılan kar ve zararlar ve 4. Üyeler arasında eşit söz hakkı. Yine aynı kaynağa göre Joint venture'lar farklı şekillerde gerçekleştirilebilir. Ancak oluşturulma temeli her zaman, birbiriyle ilgisi bulunmayan iki ya da daha fazla tarafın ortaklaşa kazanç elde etmek amacıyla, bağımsızlıklarını koruyarak kaynaklarını karşılıklı olarak alıp verdiği veya birleştirdiği ticari bir işbirliği olacaktır.²⁶

Black Hukuk Sözlüğü'ne göre joint venture'in gerekli unsurları şunlardır: "(1) açık veya örtülü bir anlaşma; (2) grubun gerçekleştirmeyi planladığı ortak bir amaç; (3) paylaşılan kar ve zararlar; ve (4) her üyenin proje kontrolünde eşit söz hakkı."²⁷

Dayınlarlı'ya göre joint venture dört unsurdan meydana gelmektedir.²⁸ Bunlardan ilki joint venture'in bir sözleşmeye dayanmasıdır. Bu sözleşmenin oluşturulmasında herhangi bir şekil zorunluluğu bulunmamaktadır. Genel kural itibarıyla joint venture bir sözleşmeden oluşmakta olup, bir tüzel kişilik oluşturulmamaktadır. Tüm ortaklar ortak hedeflerine yönelik olarak birbirlerini temsil etmeye yetkilidirler. Öte yandan sözleşmede temsil hususuna yönelik olarak bir takım özel hükümler bulunabilecektir. İkinci unsur ortakların kar ve zararına katılmasıdır. Bu çerçevede ortakların girişimin kar ve zararına ortaklaşa katılması gerekecektir. Genellikle joint venture sözleşmelerinde, ortakların kar ve zarara katılma oranları belirtilmektedir. Kar hakkında belirtilen oran zarar için de geçerli olacaktır. Sözleşmede kar ve zarar oranlarına dair özel bir hüküm konulmamışsa "*eşitlik ilkesi*"nin geçerli olduğu kabul

²⁴ Çakır Çelebi, F.Betül (2017). s., 106.

²⁵ Barlas, Nami (2016). s.,284.

²⁶Model Joint Venture Agreement Checklist <https://apps.americanbar.org/buslaw/newsletter/.../book.pdf> (Son erişim tarihi 20.06.2018)

²⁷ Garner, Bryan A (2009). s., 62.

²⁸ Dayınlarlı, Kemal (2007). s., 59.

edilmektedir. Üçüncü unsur “ortaklaşa yönetimde bir hukuka bağlı olma”dır. Bu unsur bağlamında, ortaklar birbirine karşı bağımsızdır, ancak müşterek yönetimde bir hukuka bağlıdırlar. Ortaklar arasındaki ilişkide öncelikli olarak sözleşme hükümleri, sözleşmede hüküm bulunmaması halinde ise sözleşmenin tabi olduğu hukuk kuralları uygulanır. Dayınlarlı’nın belirttiği şekliyle son unsur joint venture’in amaç ve süreyle sınırlı olmasıdır. Bu doğrultudaki genel kural, ortak girişimin süresinin amacıyla-başka bir deyişle- hedeflenen işin tamamlanmasıyla sınırlı olmasıdır.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında joint venture unsurları şu şekilde sayılabilir: 1. Ortaklar arasında bir sözleşme mevcudiyeti, 2. En az iki taraftan oluşma. 3. Ortaklaşa yüklenilen bir işin gerçekleştirilmesi ve sonucunda kar elde etme amacı 4. Katılma payı getirme ve sermaye 5. Ortaklaşa amacın gerçekleştirilmesi için birlikte çaba gösterme (*affectio societatis*)²⁹.

2.2.1.Sözleşme Unsuru

Joint venture hukuki ve ekonomik açıdan birbirleriyle herhangi bir bağımlılık ilişkisi olmayan kişi veya kuruluşlar arasında Türk Anayasa ve Borçlar Hukuku uyarınca kanunun emredici hükümlerine ve kamu düzenine aykırı olmadığı sürece özgürce kurulan bir tür sözleşme türüdür³⁰. Bu sözleşme ve beraberinde getirdiği hukuki ilişki, ortaklaşa sermaye getirmeleri başta olmak üzere karşılıklı bir takım hak ve yükümlülüklerin ana çerçevesini çizmektedir. Aşağıda da belirtildiği gibi bu çerçevedeki ilk sözleşme <temel sözleşme> ya da <esaslar sözleşmesi> adıyla da anılmaktadır.³¹ Joint venture sözleşmesinde taraf iradeleri ve iş birliğinin amacı çerçevesinde hukuki bir birliktelik kurulmaktadır. Sözleşmede, bu hukuki birlikteliğin amacı, bu amacın gerçekleştirilmesi için kurulacak ortaklığın türü, merkezi, amacı, sermayesi, olası ortakların kurulacak ortaklık sermayesine hangi oranlarda ve nasıl katılacağı, ortaklığın yönetimi, temsili, kar dağıtımı, joint venture sözleşmesinin süresi, sona ermesi gibi hususlar düzenlenir.³²

²⁹ Reha Poroy/Ünal Tekinalp/Ersin Çamoğlu , Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku , 7.Baskı , İstanbul 2017 , s.26-27.

³⁰ 1982 Tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası madde 48 & 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu madde 26

³¹ Aksoy, Nazım, “Joint Venture’ın Türk ve Rus Mevzuatları Açısından Tahlili.” *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s., 9, no. 19, 2017, s., 370.

³² Kaplan, İbrahim (2013) s., 26-27; Barlas Nami (2016). s., 285; Tile Latif, “Türk Hukuku’nda Joint Venture Düzenlemeleri” *Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, 2013,. s. 7.

Bu kapsamda kurulacak olan hukuki ilişki veya ortaklık bu sözleşmeye taraf olan teşebbüslerin³³ ortak kontrolüne sunulmaktadır. Joint venture ilişkisine ilişkin hükümler kurulacak olan ortaklığın, ortaklık sözleşmesinde yer alır. Farklı bir deyişle ortaklar arasındaki iktisadi amacın gerçekleştirilebilmesi için kurulacak olan ortaklığın temeli sözleşme ile atılmaktadır. Ancak ortakların iç ilişkilerinde kalmasını istedikleri veya hukuk düzeni çerçevesinde sözleşmede yer verilmesi mümkün olmayan bazı hususların ortaklık sözleşmesinde yer almaması uygundur.³⁴

Joint venture sözleşmesi kapsamında kurulan veya temelleri atılan ortaklık ile müstakbel ortaklık arasında ve bu ortakların kendi aralarında oluşturulacak hukuki ilişkiler de düzenlenir. Diğer bir deyişle ortakların aralarında oluşturulması düşünülen hukuki ilişkilerin de düzenlenmesi sözleşme yoluyla gerçekleştirilecektir. Bu kapsamda joint venture sözleşmesinde ortaklığa ilişkin hükümlerle borçlar hukukuna ilişkin hükümler de yer alacaktır.

Özetle joint venture'in ortakları ortak bir amacı gerçekleştirmek maksadıyla sözleşmeye dayalı ya da sözleşmeden kaynaklanan hukuki bir birliktelik veya ilişki kurarlar. Ortak bir amaç doğrultusunda bir araya gelen müstakbel ortaklar, sözleşme ilişkisi ile aralarındaki hukuki ilişkiyi düzenlerler.

Amerikan Hukuku kapsamında joint venture sözleşmesi tarafların böylesine bir hukuki ilişki kurmaları için vazgeçilmez bir unsur olarak kabul edilmektedir. Sözleşmenin gereği gibi kurulması için de taraf iradelerinin ortak bir noktada buluşması gerekecektir. Ancak joint venture için taraf iradesi salt bir sözleşme akdi için gereken irade olarak değerlendirilmemeli, joint venture ortaklık sözleşmesi kurulması maksadına yönelik olmalıdır. Bu bakımdan sözleşmenin kurulması için joint venture birlikteliği oluşturmaya yönelik taraf iradesi (*animus contrahende societatis*) gerekmektedir. “*Animus contrahende societatis*”; ortaklıkta bir araya gelen kişiler arasında irade birliği mevcuttur, yani ortaklar arasında açık veya örtülü bir anlaşma vardır. Bu irade uyuşması, belirli şartlarla bir ortaklık kurma isteğinin açıklanması suretiyle gerçekleşir.³⁵

Joint venture sözleşmesi, şekle tabi olmaksızın kurulan bir sözleşmedir. Ancak yine de joint venture sözleşmesine ilişkin şekli koşullar ilgili taraf ülkenin iç hukuku ile sözleşme kapsamında seçilecek hukuk düzeni tarafından tayin edilir. Joint venture genellikle kanunlar

---

³³ Bkz. s.94

³⁴ Barlas, Nami. (2016), s., 274.; Tile, Latif. (2013), s.,7.

³⁵ Poroy Reha/ Tekinalp Ünal/ Çamoğlu Ersin (2014), s., 22.

kapsamında düzenlenme alanına sahip olmadığı için sıklıkla tabi olduğu hukuk düzenindeki sözleşmeler hukuku kapsamındaki genel kurallar çerçevesinde kurulmaktadır. Ancak istisnai olarak bazı ülke hukuklarında joint venture birliktelikleri için özel birtakım düzenlemeler mevcuttur ve geçerlilik şartları söz konusudur.³⁶ Örneğin , Türk , Amerikan veya Rus Rekabet Hukuku uyarınca joint venture oluşumuyla beraber serbest piyasa işleyişini bozacak nitelikte bulunan ekonomik yoğunlaşmaların kurulabilmesi için ilgili rekabet kurumların onayları gerekmektedir .

2.2.2.Ortak Unsuru

Joint venture sözleşmesi ile ortaklar ortak bir amaç kapsamında bir araya gelirler. Joint venture sözleşmesi ile taraf iradeleri neticesinde kurulan sözleşme kapsamında ortak bir iktisadi veya hukuki amacın gerçekleştirilmesine ilişkin irade beyanında bulunurlar. Bu ilişkinin ortağı olan şahsın kim olduğu hususu önem arz etmektedir. Joint venture sözleşmesi ile bir mal veya sermaye birlikteliği kurulmaz ancak şahıs birlikteliği kurulmaktadır. Joint venture kapsamında oluşturulan birlik, bir sözleşme ilişkisi olduğundan dolayı en az iki taraf söz konusudur. Başka bir deyişle tek kişilik bir joint venture birlikteliği oluşmaz.³⁷

Bu noktada joint venture sözleşmelerinin adi ortaklık ilişkisi ile örtüştüğünü hatırlatmak gerekir. Türk hukukunda da gözlenebileceği gibi, joint venture sözleşmeleri adi ortaklık hükümlerine tabidir. İşte sadece bu nedenle dahi joint venture’ın en az iki kişi tarafından kurulması gerektiğini rahatlıkla söylemek gerekir. Genel olarak ortaklık sözleşmesi, çok taraflı nitelikte ve tarafların iradelerinin aynı amaca yöneldikleri bir sözleşmedir. İki taraflı sözleşmelerden farklı olarak, karşılıklı ve zıt menfaatler değil, aksine aynı yöndeki menfaatler söz konusudur. Joint venture ilişkisinde ortaklar ortaklığa ilişkin borçlardan müteselsilen ve müştereken sorumludurlar .Ortaklık sözleşmesinin özellikleri arasında ortak amacın varlığı, bu amacın elde edilmesi için birlikte çaba ve sonuçların ortaklara ait olması bulunmaktadır.³⁸

TBK md. 620’ye göre, “Adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir.” Adi ortaklık bir tür kişi birliği olduğu için, “kişi” unsuru belirleyicidir. Bu nedenle bu düzenleme, adi ortaklığın oluşumu bakımından kişi unsuruna “...kişinin...” sözcüğünü kullanarak açıkça yer vermiştir. Bu düzenleme adi ortaklığın oluşumu için en az iki kişinin varlığını şart koşmuştur. Adi ortaklıklar tüzel kişiliğe sahip değildir; ortaklar ortaklık alacaklarına karşı direkt ve tüm malvarlıkları ile

³⁶ Öztürk Pınar, *Ortak Girişim (Joint Venture) ve Uygulanacak Hukuk*, İstanbul, Beta, 2001, s., 98.

³⁷ Kaplan, İbrahim (2013), s., 142.

³⁸ Poroy Reha/ Tekinalp Ünal/ Çamoğlu Ersin. (2014), s., 22-23.

sorumludur.³⁹ Öte yandan adi ortaklık ilişkisinin sözleşmeye dayalı olması nedeniyle, en az iki kişiye ihtiyaç duyması işin doğasında vardır. Aynı saptamayı dolayısıyla joint venture için yapmak mümkündür. Zira bir sözleşme kurulabilmesi için en az iki kişinin varlığı mantıksal ve hukuki açıdan bir zorunluluktur.⁴⁰

Joint venture ilişkisinde ortaklar hem iktisaden hem de hukuken birbirinden bağımsızdırlar.⁴¹ Zira tarafların Joint venture birlikteliğinden sonra kişiliğini veya bağımsızlığını kaybetmesi durumunda artık joint venture birlikteliğinden değil, şirket birleşmesi⁴² (*merging*) veya holdingleşen bağımlı ticari işletmelerden veyahut devralmalardan bahsedilecektir.⁴³ TBK md. 622 uyarınca ortaklar, adi ortaklığa ait olan tüm kazançları aralarında paylaşmakla yükümlüdür. Bu hüküm gereğince, adi ortaklığa ait olan hiçbir kazanç paylaşım dışında bırakılmayacaktır. Ortaklar sözleşmesi yapılmış ve bu sözleşmede kârın paylaşılması düzenlenmişse paylaşım buna göre yapılır. Taraflar sözleşmede aksine bir düzenleme yapmamışlarsa paylaşım, sermaye oranları dikkate alınmaksızın eşit olarak yapılır. Bir ortağın katılma payını ifa etmemesi, onun kâra iştirakini engellemez.⁴⁴

2.2.3. Müşterek Taahhüt Edilen Belirli Bir İş Gerçekleştirme ve Kazanç Elde Etme Amacı Unsuru

Joint venture, genel anlamda hukuken ve iktisaden birbirinden bağımsız tüzel kişiliğe sahip olan veya olmayan kişi veya kuruluşların, aralarında bir ortaklık kurarak veya böyle bir ortaklık kurmaksızın, kar elde etmek amacıyla tek bir işin veya devamlılık arz eden bir faaliyetin gerçekleştirilmesini taahhüt ettikleri ve ilgili işin yapılmasında müteselsilen sorumlu oldukları bir sözleşme türüdür. İlke olarak joint venture kavramına ilişkin sözleşmenin her somut olayın koşullarına göre farklılık arz etmesi nedeniyle her durumu kapsayacak nitelikte bir tanım yapılması güçtür. Ama net olan husus birbirinden bağımsız olan kuruluşların belirli bir amacı gerçekleştirmek amacıyla hareket etmeleri ve özünde kazanç elde etme amacı taşımalarıdır.⁴⁵

³⁹ Poroy Reha/ Tekinalp Ünal/ Çamoğlu Ersin.(2014), s., 18, s., 102.

⁴⁰ Barlas, Nami. (2016), s., 18. Y. 3. HD, E. 2017/16306, K. 2017/17196, T. 06.12.2017, Y. 3. HD, E.2016/7079, K. 2017/ 18215, T. 26.12.2017. www.kazanci.com (Erişim Tarihi: 11.06.2018). 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu madde 1

⁴¹ Kaplan, İbrahim (2013), s., 7.

⁴² Şirket birleşmelerinde devreden şirketin infisah edeceğine ilişkin bkz. Y. 11. HD, E. 2015/12540, K. 2016/7000, T. 27.06.2016, www.kazanci.com (Erişim Tarihi: 11.06.2018).

⁴³ Barlas, Nami (2016), s., 164.

⁴⁴ Poroy Reha/ Tekinalp Ünal/ Çamoğlu Ersin (2014), s., 52.

⁴⁵ Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin. (2014), s. 78-79.

Joint venture birlikteliğinde taraflar ortaklık kurma iradelerini (animus societatis) sözleşme ile ortaya koymaktadırlar. Bu ortaklığa ilişkin amacın gerçekleşmesi için tüm ortakların faal olarak işbirliğinde olmaları gerekmektedir. Bu kavrama affectio societatis (müşterek amaç doğrultusunda etkin çalışma) denilmektedir. Bu bağlamda ortakların sözleşme yapma iradeleri sözleşmeler hukuku bağlamında gereken bir husustur. Oysa yukarıda görüldüğü üzere müşterek bir amaç kapsamında etkin ve faal olarak çalışma arzusu da joint venture birlikteliklerinde söz konusudur. Ortakların böylesine bir hukuki ilişkiye girme sebebi ortak bir amaca erişmek olduğu için bu amacın gerçekleşmesi için herkese bir rol/görev düşmektedir. Bunun aksini düşünen ortaklık ilişkisinin var olma nedenini başka bir deyişle tarafların böylesine bir ilişkiye girme nedenini ortadan kaldırmaktadır. Zaten joint venture'ın temeli taraf menfaatlerinin sağlanmasıdır. Ortak menfaat birliğinde bir araya gelen taraflar faal olmak ve etkin çalışmak durumundadırlar. Zira joint venture sözleşmesi ile taahhüt ettikleri bu husustur.⁴⁶

2.2.4. Katılma Payı Getirme ve Kazanç Paylaşımı

Joint venture ortakların sınırlı bir hedef çerçevesinde ve kapsamında belirli bir faaliyette bulunmak üzere kaynak ve emeklerini katarak kar elde etme amacıyla hareket ettikleri bir tür sözleşmedir. Başka bir deyişle ortaklar sınırları önceden belirlenmiş bir amaç doğrultusunda emek ve kaynaklarını sarf ederek kar elde etmek ve kar paylaşmak arzusundadırlar. Joint venture sözleşmesinde taraflardan her biri ortak amaca ulaşmak amacıyla bir katılma payı getirme taahhüdünde bulunmaktadır. Tarafların getirmeleri gereken katılma payı bu anlamda Joint venture ile girilen yükümlülüğün temelini teşkil etmektedir. Başka bir deyişle sözleşme ile olası ortaklar, ortak belirlenmiş bir amaca ulaşmak istemektedir.

Bu amaca ulaşmanın temelinde ise sözleşme kapsamında her bir ortağın katılma payı getirme zorunluluğu bulunmaktadır. Katılma payı olarak para, menkul kıymetler, iktisadi değer arz eden şeyler getirilebileceği gibi sadece kişisel emeğin veya bilgi birikimi ile tecrübenin de söz konusu olduğu manevi değerlerin sözleşme kapsamında katılma payı olarak getirileceği taahhüt edilebilir. Aşağıda da ayrıntılı olarak anlatıldığı gibi, joint venture ilişkisine adi ortaklık hükümleri uygulanacağından bu noktada TBK'nin adi ortaklıklardaki katılma payı getirme borcunu düzenleyen 621.maddesi hükümleri uygulanacaktır. Joint venture kapsamında ortaklar ortak bir amaca yönelmiş olup, sözleşme kapsamında bu ortaklığa maddi veya manevi bir değer katacaklarını taahhüt ederler.

Başka bir deyişle, joint venture birliktelikleri temelinde iktisadi bir amaca yönelik olarak oluşturulan ve taraf iradelerinin ortak ve belirli bir amacın gerçekleştirilmesi amacıyla

---

⁴⁶ Poroy Reha/ Tekinalp Ünal/ Çamoğlu Ersin, (2014) s., 102.

hizmet eden yapıdadır. Sınırları önceden belirlenmiş olan bu amacın gerçekleştirilmesi noktasında tarafların joint venture sözleşmesi etrafında iradelerini yansıtılmaları gerekmektedir. Buna ek olarak katılma payları getirerek veya sözleşme kapsamında taahhüt ederek iradelerini ortaya koymaktadırlar.⁴⁷

2.3. Tarihi Gelişim

Joint venture kurumunun pratikte uygulanma sıklığı ve önemi ikinci dünya savaşını takip eden yıllarda gerçekleşen politik ve ekonomik değişime bağlı olarak artış göstermiştir. Öte yandan Joint Venture'ların ilk tarihsel izleri Venedik'te bulunmaktadır. İlk çağlarda tek sefere mahsus olmak üzere büyük bir deniz taşıma faaliyeti için başvurulduğu ileri sürülmektedir.⁴⁸ Bunun dışındaki tarihsel gelişim; *joint venture*'in İngiliz hukukundan kaynaklanıp oradan Amerika'ya ihraç edildiği ve Amerikan Hukuku çerçevesinde ortaklık (*partnership*) olgusunun özel bir türü olarak gelişim gösterdiği şeklinde özetlenebilir.⁴⁹ Dayınlarlı'nın da altını çizdiği gibi "Joint venture Anglo-Sakson Hukuku'nda doğmuştur." Bu sözleşme tipi ilk başta bazı pratik ihtiyaçlara cevap vermek üzere kurulmuş ve daha sonra uygulama alanı genişlemiştir. Uluslararası joint venture'lar ise göreceli olarak daha yeni kavramlardır. Bundan başka Joint Venture kavramının İskoç Hukuku menşeli olduğu da öne sürülür. Kısaca kavramın adının İskoç Hukuku, bir sözleşme modeli olarak ilk kaynağının İngiliz Hukuku, gelişip olgunlaştığı ortamın da Amerikan Hukuku olduğunu söylemek mümkündür. Taubman'a göre, "Böylece, Amerika Fransa'nın tecrübesini özümlemiş, İskoçya Hukukundan ismini alan kendi iş organizasyonuna uyarladığı müesseseye joint venture veya joint adventure denir". Kısaca Amerika'da ilk olarak Philadelphia'da uygulanan bu işbirliği modelinin İngiltere'den kaynaklandığı söylene de Fransız hukukunun da etkisinin olduğu söylenebilir.⁵⁰

2.4. Joint Venture Türleri

2.4.1. Kuruluşlarına Göre Yapılan Ayrım

2.4.1.1. Geleneksel (Sözleşmeye Dayanan) Joint Venture

Bir joint venture sözleşmesinin geleneksel olarak tarifinde, ortakların herhangi bir sermaye katkısı bulunmaması halinde söz konusudur. Geleneksel joint venture ilişkisinde, ortaklar ortaklaşa belirledikleri amaçlarına yönelik olarak, sermaye dışında katkılarını sunmayı taahhüt

⁴⁷ Çakır Çelebi, F. Betül, (2017), s., 105.

⁴⁸ Barlas, Nami. (2016), s.,284.

⁴⁹ Barlas, Nami. (2016), , s., 283.

⁵⁰ Dayınlarlı, Kemal. (2007), s., 16.

ettikleri bir sözleşme yaparlar.⁵¹ Geleneksel joint venture sözleşmeleri, çoğunlukla belirli bir işle sınırlı olarak kurulmakla birlikte, birden fazla iş için de joint venture sözleşmesi yapılabilir.
52

Geleneksel joint venture sözleşmesinin çoğunlukla tek işle sınırlı olarak ve geçici olarak kurulmasının bir takım sonuçları bulunmaktadır. Bu tür sözleşmelerde ortaklar getirmeye yükledikleri katkıları ortak bir mülkiyete özgülememektedirler. Bunun temel nedeni sözleşme konusu işin geçici olmasından dolayı iş bitiminde tasfiye süreciyle zaman kaybetmek istememeleridir. Yine aynı yaklaşım çerçevesinde geleneksel joint venture ilişkilerinde taraflar diğer işlerini de yürütme eğilimi göstermektedir.⁵³

Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu'na göre, İngilizce'de "equity joint venture" olarak ifade edilen; mal varlığı bulunan ve ortakların bu mal varlığına katıldıkları joint venture ise, çoğunlukla bir ticaret ortaklığıdır. Bu tür, istisnai olarak, adî ortaklık şeklinde de yapılabilir. Ancak bunun için, adî ortakların, ortaklığa getirilen mal üzerinde, elbirliği şeklinde malik olmaları gerekir.⁵⁴ Türk hukukunda genel olarak ortaklık türü üç tiptir; Adi ortaklıklar, ticaret ortaklıkları ve özel kanunlarla düzenlenmiş ortaklıklar.⁵⁵

Geleneksel joint venture'da, müşterek amaç bir ortaklık kurmak değil, doğrudan, tarafların bir araya gelmesine neden olan işi gerçekleştirmektir. Bu nedenle joint venture ilişkisini şekillendirecek olan sözleşmede, joint venture'ın kuruluş amacı, faaliyet alanı, yönetimi ve temsili, tarafların hakları, yükümlülükleri, taraflar arasındaki işbirliği ilişkisi gibi hususlar yer alır.⁵⁶

2.4.1.2. Sermayeye Katımlı Joint Venture

Sermayeye katımlı joint venture söz konusu olduğunda bu sözleşmeye taraf olan kişi veya kuruluşlar, karşılıklı olarak ekonomik ve hukuki bağımsızlıklarını korurlar. Taraflar bir taraftan joint venture çevresinde öngörülen faaliyete yönelik olarak kaynaklarından pay ayırırken, diğer yandan diğer etkinliklerine de bu sözleşmeden bağımsız bir şekilde devam edebilmektedirler.

---

⁵¹ Çakır Çelebi F.Betül,(2017), s., 101.

⁵²Aynı yönde, Altay, Sıtkı Anlam. *Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Sermayeye Katımlı Ortak Girişimler*, İstanbul, Beta, 2009, s.,41, Barlas Nami (2016), s.,270. Karşı yönde, Tekinalp Gülören/Tekinalp Ünal, (1988), s.,156.

⁵³Altay, Sıtkı Anlam. (2009), s.,49; Çakır Çelebi F.Betül (2017), s., 104.

⁵⁴ Poroy Reha/ Tekinalp Ünal/ Çamoğlu Ersin. (2014), s., 14.

⁵⁵ Poroy Reha/ Tekinalp Ünal/ Çamoğlu Ersin. (2014), s., 16.

⁵⁶ Çakır Çelebi, F. Betül (2017), s., 104.

Başka bir deyişle sermaye katımlı joint venture'in ayırıcı özelliği, mali ve hukuki açıdan birbirinden bağımsız olan kişi ya da kurumların ortaklaşa hedeflerini hayata geçirmek için iş birliğinde bulunması ve bu amaç doğrultusunda kaynaklarını özgülemeleridir. Bu özellik joint venture'ları aralarında sermaye birliğinin kurulduğu, tarafların bağımsızlıklarını kaybettiği şirket toplulukları gibi oluşumlardan ayırmaktadır. Ayrıca alışılmış adi ortaklıktan farklı olarak sermaye katımlı joint venture sözleşmesinin olası ortakları da bu joint venture ortaklığını müştereken denetleme hakkına sahiptirler.⁵⁷

Ortaklık sözleşmesi sermaye katımlı joint venture'in ikinci aşamasını teşkil etmektedir. Bu sözleşme ilk kurulan joint venture sözleşmesinin eksik bıraktığı kısımları tamamlar ve gerekli ayrıntıları düzenler. Başka bir deyişle ortaklık sözleşmesi joint venture sözleşmesinin tamamlayıcısı niteliğindedir ve ondan ayrı değerlendirilmez. Bu sözleşme çerçevesinde tesis edilen ortaklık ilk joint venture sözleşmesi dayanak alınarak kurulmuş olan ve ortakların birlikte denetleme haklarının bulunduğu bir ortaklık olarak tanımlanabilir.⁵⁸

Barlas'a göre⁵⁹ sermaye katımlı Joint Venture'lar, iki dereceli bir yapıya sahiptir. Zira sermaye katımlı joint venture ortaklıkları salt sözleşmeye dayalı ortaklıklar değildir çünkü bu tip ortaklıklarda ortaklar arasında temel sözleşme yapıldıktan sonra yeni kurulacak olan sermaye şirketinin ortaklar sözleşmesi ve joint venture ortakları ile yeni kurulan tüzel kişiliğe haiz sermaye şirketi arasındaki ilişkileri düzenleyen uydu sözleşmeleri yapılmaktadır. Ancak teknik anlamda çifte ortaklığın karakteristik özellikleri ele alındığında bu yapılanmanın tam anlamıyla çifte ortaklık olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Tekinalp bu durum için 'paralel ortaklık' deyimini kullanmıştır.⁶⁰

2.4.2. Ortakların Tabiiyetine Göre Yapılan Ayırım

2.4.2.1. Ulusal Joint Venture

Joint venture ilişkisinin tarafları veya sermayesi tamamen yerli unsurlardan oluşuyorsa, ulusal joint venture söz konusudur. Bu tür joint venture'lara uygulamada uluslararası joint venture'lara nazaran daha az karşılaşılmaktadır.⁶¹

---

⁵⁷ Çakır Çelebi Betül, (2017), s., 105.

⁵⁸ Altay, Sıtkı Anlam. (2009), s., 84.

⁵⁹ Barlas, Nami, (2016), s.,294.

⁶⁰ Arslan, Begüm Birşen, "Joint Venture (Müşterek İş Ortaklığı)." *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* . Antalya, 2009, s.,46,

⁶¹ Tile, Latif. (2013), s., 11

2.4.2.2.Uluslararası Joint Venture

Joint venture ilişkisinde taraf veya sermaye açısından bir yabancılık unsuru olması halinde ulusla arası joint venture vardır. Bu tür joint venture'lar stratejik ortaklıkların oluşturulmasında en fazla başvurulan modeller arasında yer almaktadır. Uluslararası joint venture'lar yoluyla ayrı devletlerin tâbiyetine mensup olan iki veya daha fazla girişimci, ticari etkinliklerde bulunmak için sermaye ve diğer kaynaklarını bir araya getirmek suretiyle işbirliğinde bulunurlar. Başka bir anlatılma uluslararası joint venture ile iki ya da daha fazla yabancı girişimcinin hedefledikleri bir amaca ulaşabilmek için, tek başlarına başarılı olamayacakları bir etkinliği işbirliği halinde yürütmeleridir.⁶²

Joint venture ve benzeri stratejik ortaklık görüntüleri girişimcilerin yabancı bir ülkede etkinlikte bulunabilmesine yönelik olarak yaygın bir şekilde başvurulan bir yöntem haline gelmiştir. Uluslararası alanda çalışan şirketlerin ilgili ülkelerin yerel sermaye ve girişimcileriyle joint venture ilişkileri kurmak suretiyle, ticari etkinliklerini daha iyi hale getirme, yaygınlaştırma, mal ve hizmetlerini sunabilecekleri yeni pazarlara ulaşma gibi hususları amaçlamaktadırlar.⁶³ Tarafların durumuna göre, uluslararası joint venture, kendi içinde; devletler arasındaki joint venture'lar, devlet ve kişiler arasındaki joint venture'lar, ve özel kişiler arasındaki joint venture'lar olmak üzere üçe ayrılmaktadır.

Devletler Arasındaki Joint Venture'lar: Devletler arası joint venture'ların kurulabilmesi iki koşulun gerçekleşmesine bağlıdır. Öncelikle, joint venture oluşumu olası ortaklar tarafından bir genel anlaşma metni ile belgelendirilmelidir. İkinci koşul ise devletlerin birbirleriyle olan ilişkisinde eşitlik ilkesine aykırı hareket etmeme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu tür joint venture'ların tüzel kişiliği olan bir kurum olarak tesis edilmeleri şart değildir. Bu nedenle de uluslararası joint venture'lar, adi ortaklık şeklinde oluşturulabilmektedir.⁶⁴

Devlet ve Özel Kişilerin Kurduğu Joint Venture'lar: Uluslararası alanda faaliyet gösteren kişi ve kurumlar, belirli bir ülkenin pazarına ulaşabilmek için o ülkenin hükümetiyle bir joint venture kurma yoluna gidebilmektedir. Bu tür ilişkinin bir tarafı devlet olduğu için ilgili hususlarda kamu hukuku kurallarının uygulanması zorunluluğu da doğabilmektedir. Örneğin Fransa özelinde özel kişilerle devlet arasındaki ekonomik ilişkilerin düzenlenmesinde İdare Hukuku daha fazla belirleyicidir. Buna ek olarak farklı hukuk sistemlerine sahip olan çeşitli

---

⁶² Tile, Latif. (2013), s., 11

⁶³ Dayınlarlı Kemal, (2007), s.,75; Tile Latif, (2013),s., 11

⁶⁴ Dayınlarlı, Kemal (2007), .s.,75; Tile, Latif (2013), s., 12.

ülkelerde de devletin joint venture sözleşmesine taraf olmasının özgün sonuçları bulunmaktadır. Devlet ile özel kişiler arasında hiçbir fark gözetmeyen İngiliz Hukuku dahi bu tür joint venture ilişkilerinde özel kişiler arasındakilerden farklı bir takım ilke ve uygulamalara yer vermektedir. Amerikan Hukuku'nda ise joint venture ilişkisinde devlet ve kişiler arasında uyumsuzluk ortaya çıkması olasılığına karşı, Anayasa'da kazanılmış hakların korunmasına ilişkin temel ilkelere başvurulmaktadır.⁶⁵

Özel Kişilerin İşbirliği Yapmak Amacıyla Kurduğu Joint Venture'lar: Özel kişilerin kurduğu uluslararası joint venture'lar "ortaklardan en az birinin merkezinin, joint venture'ın faaliyet gösterdiği ülkenin dışında olduğu, iki ya da daha fazla teşebbüs tarafından oluşturulan" girişimler olarak tanımlanabilir. Diğer joint venture'lar da olduğu gibi bu tür ilişkiyi kuran ortaklar hukuki ve ekonomik bağımsızlıklarını korurlar ve bu çerçevede tesis edilen yeni girişim joint venture'ın ortakları tarafından elbirliğiyle kontrol edilir.

Farklı devletlerin tabiiyetinde bulunan özel kişilerin tesis ettiği işbirliği ortaklıkları bu türe girmektedir. Bu joint venture türüne sanayileşmiş olan ülkelerdeki işletmeler arasındaki işbirlikleri ve çok uluslu şirketlerin yeni gelişmekte olan ülkelerdeki şirketlerle kurdukları ortaklıklar gösterilebilir. Bazı durumlarda ekonomik açıdan güçlü olan bir işletme bir ülke pazarına girebilmek için yerel düzeyde çalışan ve görece daha küçük ve zayıf bir işletmeyle joint venture kurabilir. Bu tür joint venture'larda taraflardan asgari bir tanesinin idare merkezi ilgili joint venture'ın etkinlikte bulunduğu devlet sınırları dışında yer almaktadır.⁶⁶

2.4.3.Ekonomik Etkinlik Alanlarına Göre Yapılan Ayrım

En temel anlamıyla Joint Venture'ın işletmelerin birleşmesi olduğu hatırlandığında bu başlık altındaki sınıflandırmanın ortakların aynı faaliyet alanında olup olmamasına göre belirlendiğini söylemek mümkündür.

2.4.3.1.Yatay Joint Venture

Bir joint venture'ın benzer veya aynı ticari sektörlerde üretim, satış ya da dağıtım etkinlikleri yürüten işletmeler tarafından kurulması halinde, yatay bir ilişkiye sahip olduğu kabul

---

⁶⁵ Dayınlarlı, Kemal (2007), s., 75.

⁶⁶ Tile, Latif (2013), s., 13.

edilmektedir. Başka bir deyişle joint venture içinde yavru şirket ile ana ortağın veya ortaklıkların aynı ticari sektörde faaliyetlerde bulunması ve üretimlerinin ortak bir plan dahilinde yapılması halinde bu ortaklığa “yatay Joint Venture” (*Horizontal Joint Venture*) denir.⁶⁷ Yatay joint venture’lar taleplerin düşük olması veya yavaş artması halinde ortaya çıkacak talep belirsizliğinin bulunduğu durumlarda faaliyet göstermektedir. Yatay joint venture’da ana işletme ile bu ortaklık arasındaki rekabet ortadan kalktığından ekonomik açıdan sakıncalı olduğu kabul edilmektedir.⁶⁸

2.4.3.2. Dikey Joint Venture

Belirli bir sektörde ticari faaliyetlerde bulunan kişilerin joint venture kurması halinde ortada dikey joint venture vardır. Dikey joint venture anlaşması hem mevcut hem de gelecekteki olası rakip işletmeleri etkiler. Bu anlaşma yoluyla rakip işletmelerin ürünlerinin ya da müşterilerin piyasaya girişi zorlaştırılabilir. Bu tür joint venture sözleşmelerinin haksız rekabet alanında piyasaya girişi zorlaştırma ve piyasada ortak davranışları arttırma (uyumlu eylemler / concerted practices) açısından ihlal edici niteliği söz konusudur. Dikey joint venture’ların olumlu özellikleri, işlem maliyetinin düşürülmesi ve kaynakların verimli kullanılmasıdır. Bu joint venture modeli piyasada öncü bir role sahip olup, şirketlerin ihtiyaç duyduğu hammaddeyi ve diğer malzemeleri üreten işletmeler ile işbirliğine dayanmaktadır. Piyasada hızlı talep artışları gözlemlendiğinde dikey joint venture’ların sayısı da artmaktadır. Zira piyasadaki bu eğilimin arka planında artan talebin zamanında karşılanması gereği yatmaktadır.⁶⁹

2.4.3.3. Dairesel Joint Venture

Dairesel joint venture, yatay joint venture’ın bir türüdür. Bu tip joint venture’larda ortak işletmeler aynı dağıtım kanallarını kullanmaktadır. Ortakların birbiriyle rekabeti söz konusu olmayacağından bunlar arasında haksız rekabet kurallarına ilişkin bir ihlal, dolayısıyla piyasadaki rekabetin tehlikede olacağı kaygısı bulunmamaktadır.⁷⁰

---

⁶⁷ Barlas, Nami (2016), s. 284.

⁶⁸ Arslan, Birsen Begüm (2009), s.47.

⁶⁹ Arslan, Birsen Begüm (2009), s.47.

⁷⁰ Arslan, Birsen Begüm (2009), s.47.

2.5. Joint Venture'nin Benzer Kurumlarla Olan İlişkisi

2.5.1. Kartel ve Joint Venture

Kartel⁷¹, aralarında herhangi bir iktisadi ya da hukuki ilişkisi olmayan ve birbiriyle rekabet halinde olan girişimcilerin, piyasayı kontrolü altına almak ve bu şekilde rekabeti engellemek amacıyla gerçekleştirdikleri sözleşme türüne verilen isimdir.⁷² Buradan anlaşılacağı gibi kartel ve Joint Venture arasındaki en önemli ayırım, bu kurumların amaçlarıyla ilgilidir. Gerçekten de Joint Venture sözleşmelerinde asıl hedef, ortaklaşa amacın hayata geçirilmesidir. Buna karşın kartel sözleşmesi yapan ortaklar piyasayı kontrolleri altına almak suretiyle rekabetten kaçınmayı amaçlamaktadırlar.⁷³

2.5.2. Konzern ve Joint Venture

Konzern, hukuki açıdan aralarında bir ilişki olmayan bağımsız girişimlerin ortak bir yönetsel yapı oluşturmak amacıyla tesis ettikleri bir tür ekonomik işbirliğidir.⁷⁴ Joint Venture ile Konzern arasındaki temel fark, Konzern çerçevesinde birlik kuran tarafların ekonomik açıdan bağımlı hale gelmesidir. Buna karşın Joint Venture çerçevesinde ilişki tesis eden teşebbüsler Joint Venture sözleşmesinin tesis edilmesinden sonra da hukuki ve ekonomik bağımsızlıklarını kaybetmemektedirler.⁷⁵

2.5.3. Konsorsiyum ve Joint Venture

Konsorsiyum “kişilerin belirli bir işi veya işler dizisini birlikte gerçekleştirmek amacıyla bir araya gelmeleri ve bunlardan her birinin diğerlerinden bağımsız olarak işin sadece bir bölümünün yerine getirilmesini üstlendiği ortaklık çeşididir”.⁷⁶

Konsorsiyumlar kimi yazarlar tarafından adi ortaklık adı altında da tanımlanmaktadır.⁷⁷

Joint Venture ve Konsorsiyum bir çok açıdan birbirine benzemektedir. Bu açıdan bir işin

---

⁷¹ Bkz. s.100

⁷² Akıncı, Ateş, *Mukayeseli Hukuk Açısından Amerikan ve Avrupa Topluluğu Hukukunda Rekabetin Yatay Kısıtlanması*, Ankara, Rekabet Kurumu, 2001, s.,66. Diğer tanımlar için bkz. Barlas, Nami, s.,208, Altay Sıtkı Anlam (2009), s.,248; Kaplan, İbrahim (2013), s.,38; Çatalcalı, Osman Tan. *Kartel Teorisi İhracat Kartelleri ve Kriz Kartelleri*, Ankara, Rekabet Kurumu, 2007, s.,11; Çakır Çelebi F.Betül,(2007), s., 108.

⁷³ Altay, Sıtkı Anlam. (2009), s.,250; Kaplan, İbrahim. (2013), s., 38; Çakır Çelebi F.Betül (2007), s., 108.

⁷⁴ Barlas, Nami (2016), s., 228-229. Çakır Çelebi F.Betül (2007), s., 108.

⁷⁵ Çakır Çelebi, F. Betüli (2017), s., 108.

⁷⁶ Barlas, Nami (2016), s.,263.

⁷⁷ Kaplan, İbrahim (2013), s., 37; Barlas, Nami,s (2016),, 257; Tekinalp Gülören/ Tekinalp Ünal,(1988), s., 163; Çakır Çelebi, F. Betül, (2017) s., 109.

kapsam ve bütçesinin büyük olması ve her iki kurumun da uygulamada adi ortaklık niteliğinde tesis edilmesi bu iki kurumun birbiriyle karıştırılabilmesine yol açmaktadır. Ne var ki bu kurumlar birçok açıdan farklı özelliklere sahiptirler. Öncelikle Joint Venture her durumda bir kar elde amacını gütmektedir. Buna karşın kar amaçlı olmayan konsorsiyumlar kurulabilmektedir.⁷⁸Örneğin; dernek veya vakıf benzeri kuruluşlar olabilir. İkinci fark ise sorumluluk hususuyla bağlantılıdır. Yargıtay'ın da saptamış olduğu üzere konsorsiyum ilişkisi çerçevesinde üstlenilen etkinlik veya hizmetlerin takvime uygun bir şekilde yerine getirilmemesinden lider şirket sorumlu olacaktır. Diğer üyeler ise sadece kendi paylarına düşen kısımdan sorumlu olurlar. Buna ek olarak lider şirket diğer konsorsiyum ortaklarının eksik ifalarından müştereken sorumlu olacaktır.⁷⁹ Konsorsiyum ortakları, konsorsiyuma konu olan bir işin sadece üstlendikleri kısmından sorumludurlar. Ancak Joint Venture'a taraf olan kişiler yükledikleri işin bütününden müteselsilen sorumlu olacaklardır.⁸⁰ Bu nedenle ortakların iş sahibi ile gerçekleştirdikleri bir sözleşmede işin yerine getirilmemesinden kısmen sorumlu olmaları kararlaştırılırsa o durumda ortada bir konsorsiyum var demektir.⁸¹

2.5.4. Çift Şirket ve Joint Venture

İktisadi bir bütünlük arz edecek şekilde birisi diğerinin bağımlı bir organı olarak çalışacak şekilde bir araya gelirlerse ortada bir çift şirketten bahsedilecektir. Bu kapsamda çift şirket birisi esas (temel) diğeri ise organ şirket şeklinde iki şirketten oluşmaktadır. Genellikle şirket TBK md.620 hükmü kapsamında bir adi şirket kapsamındadır. Organ şirket ise kural olarak bir anonim, limited veya dernek ve kooperatif şirket olabilmektedir.⁸²

Joint venture ortaklığında ortaklar arasında sermayeye katımlı joint venture kurulmuşsa ortada bir temel mutabakat ile tüzel kişilik olacağından joint venture bu tür yapısı ile çift ortaklık arasında bir benzerlik hatta ayniyet açıkça ortaya çıkacaktır.

---

⁷⁸ Çakır Çelebi, F. Betül, (2017), s., 109.

⁷⁹ Y. 9. HD, E. 2013/11128, K. 2014/1671, T. 27.01.2014, Y. 15. HD, E. 2004/5384, K. 2005/866, T. 18.02.2005, www.kazanci.com (Son Erişim Tarihi: 10.06.2018).

⁸⁰ Şahin Turan, "Konsorsiyum Sözleşmesi", *TBB Dergisi*, (92), 2011, s.,463, Tekinalp Gülören/ Tekinalp Ünal, (1988), s., 162, Barlas, Nami, (2016), s., 265. Çakır Çelebi F. Betül, (2017), s., 109.

⁸¹ Çakır Çelebi F. Betül, (2017)s., 110.

⁸² Kaplan, İbrahim, (2013) s., 39.

2.5.5. Tasfiyesiz sona erme ve Joint Venture

13.01.2011 tarih ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu md.136 ve devamı maddelerinde birleşme kavramı tanımlanmaktadır.. Buna göre en az iki veya daha fazla ticari işletmenin birbirleri ile birleşmek suretiyle veyahut yeni bir ticari şirket kurmak sureti ile (yeni kuruluş-kombination) veya içlerinden birisinin bünyesinde birleşmeleri ve birleşen şirketlerin bir değiştirme ölçüsü oranında yeni ortaklıktan pay almaları olarak ifade edilmektedir.⁸³ Bu tanım kapsamında da anlaşıldığı üzere birleşmenin iki çeşidi vardır. Bunlardan birisi yeni kuruluş (combination) dur; diğeri ise katılma (İltihak-devralma-annexion)'dır.

Yeni kuruluş (kombination) biçimindeki birleşme türünde bir araya gelerek ortaklık oluşturan (birleşen) şirketler tasfiye edilmeksizin infisah etmektedir, ve malvarlığı değerleri bir bütün halinde yeni kurulan şirkete geçmektedir. Katılma türündeki birleşmede ise ortada iki veya daha fazla sayıda ticaret şirketi yer almaktadır. Bu şirketlerden birisi veya daha fazlası var olan şirketlerden birisinin bünyesine intikal etmektedir.

2.6. Joint Venture'm Hukuki Niteliği

Joint venture ve ortaklıklar benzer olsalar da tamamen aynı değillerdir. Başlıca fark, bir joint venture kapsam ve amaç açısından daha dar ve genellikle tek işlem veya girişim için oluşturulurken, devam eden bir işi yürütmek için bir ortaklık kurulmasının gerekli olmasıdır. Joint venture ve ortaklıklar, aynı temel ilkeler ile yönetilir ve tarafların hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesinde bir tür ortaklık olarak düşünülebilir.⁸⁴

ABD joint venture'larını inceleyen Sanders'a göre bir joint venture, karşılıklı kazanç için belirli bir işlemi yükümlenen kişi veya kuruluşların birliğidir. Bir joint venture federal gelir vergisi yükümlülüğü açısından bir ortaklık olarak kabul edilir, ancak bir ortaklığın aksine, bir joint venture taraflar arasında devam eden bir ilişkiyi gerektirmez.⁸⁵

Joint Venture birliğinin birbirini tamamlayan üç parçası bulunmaktadır: 1. Joint Venture Sözleşmesi 2. Ortaklık Sözleşmesi 3. Uydu Sözleşmeler

Kaplan'ın belirttiğine göre gerek sermaye katımlı gerekse sözleşmeye dayalı geleneksel joint venture birbirini tamamlayan bu üç parçadan meydana gelmektedir. Öte yandan bu üçlü yapılanma çoğunlukla sermaye katımlı joint venture'larda gözlenmektedir. Bunun nedeni sözleşmeye dayalı joint venture birlikleri daha basit bir yapıya sahip olmasına karşın, sermaye

⁸³ Kaplan, İbrahim, (2013), s., 35.

⁸⁴ Schneeman, Angela. (2010), s., 100.

⁸⁵ Sanders Michael I., (2013), s., 3.

katılımlı joint venture uygulamalarının çok aşamalı ve çok katmanlı bir yapıda olmasıdır. Barlas'ın da belirttiği gibi:

“Joint Venture’in esas hali ve uygulamada daha sık rastlanılan türü durumundaki “sermayeye katılmalı Joint Venture” (Equity Joint Venture; Corporate Joint Venture; Gemeinschaftsunternehmung da, yalın ve nispeten basit bir model olan salt sözleşmeye dayalı Joint Venture’den farklı olarak, çift katlı ve karmaşık bir yapı söz konusudur. Burada ilişkiye katılan taraflar önce aralarında bir Joint Venture sözleşmesi akdederek adi ortaklık niteliğini taşıyan bir ortaklık ilişkisi oluştururlar; ardından -hemen daima- tüzel kişiliğe sahip bir ticaret şirketi kurarlar veya zaten mevcut böyle bir ortaklığa katılırlar ve bu ortaklığı çeşitli özel-münferit sözleşmeler çerçevesinde sağladıkları katkılarla beslerler.”⁸⁶

Sermayeye katılmalı Joint Venture çerçevesinde gerçekleştirilen sözleşmeler hem borçlar hukuku, hem de ortaklıklar hukukuyla ilgili hükümlerden meydana gelmektedir. Bu nedenle bu tür sözleşmelerin hukuki niteliğinin karma sözleşme olduğu söylenebilir. Bundan başka genel bir tanım itibarıyla; bu tür sözleşmelerin isimsiz sözleşmelerin bir türü olduğu da düşünülebilir.

87

Öte yandan Joint Venture sözleşmelerine asıl hakim olan unsurun ortaklıklar hukuku olduğunun altını çizmek gerekir. Borçlar hukuku ise devreye bu ilişki çerçevesinde oluşan yan edim yükümlülüklerini düzenleyen hükümler açısından girmektedir.⁸⁸

Geleneksel Joint Venture ise yapısı itibarıyla basittir. Bu nedenle hukuki niteliği konusunda daha az tartışmaya yer vermektedir. Kısaca geleneksel Joint Venture sözleşmesi adi ortaklık niteliğindedir. Yargıtay 1990 tarihli bir kararında geleneksel joint venture sözleşmesine ilişkin olarak “Esas mukavelenin tanzim ve imzasına takaddüm eden safhada anonim şirketin kurulması hususunda taraflar arasında hasıl olan anlaşma da adi ortaklık mahiyetinde bir ön akit olarak vasıflandırılır” şeklinde ifade etmiştir.⁸⁹

2.6.1. Joint Venture Sözleşmesi

Sermaye katılmalı joint venture ilişkisinin çerçevesini, ortaklığın kurulması sürecinin başlangıcından etkinlik boyunca süren bir dizi sözleşme belirlemektedir. Başka bir deyişle, joint venture, tüm anlaşmaların girişimin en başında anlaşılıp karara varıldığı ve bunun sadece bir

⁸⁶ Barlas, Nami. (2016) s., 293.

⁸⁷ Çakır Çelebi, F. Betül (2017), s., 118.

⁸⁸ Altay, Sıtkı Anlam. (2009), s.,244-245, Barlas Nami,(2016), s., 284.

⁸⁹ Çakır Çelebi, F.Betül, (2017), s., 113. Tekinalp Gülören/ Tekinalp Ünal, (1988), s., 157, Barlas Nami, (2016), s., 282-283, Poroy Reha/ Tekinalp Ünal/ Çamoğlu Ersin, (2014),s., 40, Kaplan, İbrahim. (2013), s., 30. *Esas mukavelenin tanzim ve imzasına tekaddüm eden safhada anonim şirketin kurulması hususunda taraflar arasında hasıl olan anlaşma da adi ortaklık mahiyetinde bir ön akit olarak vasıflandırılır”* 11. HD., E.1990/1595, K.1990/3298, T. 30.03.1990. Benzer nitelikteki kararlar için bkz. Y. 15 HD, E. 2015/ 2104, K. 2015/ 2761, T. 22.05.2015; Y. 12. HD, E. 2017/ 3436, K. 2017/ 8246, T. 29.05.2017, lexpera.com.tr (Erişim Tarihi: 11.06.2018).

sözleşmeyle kayıt altına alındığı bir ortaklık türü değildir. Daha ziyade, en başta gerçekleştirilen bir tür çerçeve ilke anlaşması sonrasında faaliyetin yürütülmesine ilişkin anlaşmalar ve daha ileri süreçte ise ayrıntılar konusunda karara varılan anlaşmalar söz konusudur. Bu sürece karşılık olarak ilk aşamada bir “joint venture sözleşmesi” yapılmaktadır. Bu sözleşmeye “temel sözleşme” veya “esaslar sözleşmesi” adı da verilmektedir. Akabinde kurulması öngörülen ortaklık tipine bağlı olarak “esas sözleşme” ya da “şirket sözleşmesi” gerçekleştirilmektedir. Bu aşamadan sonra ise bu esas sözleşmeyle oluşturulan ortaklıkla sözleşmenin tarafları arasındaki olası sorunların çözümüne yönelik olarak da “uydu sözleşmeleri” yapılmaktadır. Kısaca, sermayeye katılmalı joint venture terimine, temel sözleşme, bu sözleşmeye dayanılarak tesis edilen ortaklık ilişkisi ile uydu sözleşmelerinin meydana getirdiği bir yapıyı anlatmak amacıyla başvurulmaktadır.⁹⁰

Joint Venture ilişkisinin ilk aşamasında gerçekleştirilen Joint Venture sözleşmeleri, devamında yapılan ortaklık ve uydu sözleşmelerinin genel sınırlarını belirleyen ve şekillendiren bir rol oynamaktadır. Bu nedenle bu sözleşmelerin çerçeve sözleşme ya da ön sözleşme niteliğinde olduğu söylenebilir.⁹¹

Öncelikle söylenmesi gereken Joint Venture sözleşmesinin ileride gerçekleştirilmesi planlanan faaliyetlerin ve bu bağlamda yapılması olası olan sözleşmelerin bir çerçevesini çizdiği düşünülürse, bu tür sözleşmelerin bir tür “ön sözleşme” olduğu ileri sürülebilir.⁹² Yine de hatırlatmak gerekir ki; bir sözleşmenin ön sözleşme olarak tanımlanabilmesi için, ileride gerçekleştirilmesi planlanan ortaklık sözleşmesinin esaslı unsurlarını düzenleyen hükümleri ele alması zorunludur.⁹³ Buna ek olarak Joint Venture sözleşmesini gerçekleştiren kişilerin yaptığı, bir ortaklık sözleşmesi akdetme taahhüdüdür. Bu açıdan bakılırsa da Joint Venture sözleşmesiyle oluşan ilişkiye çerçeve sözleşme adı vermek de zorlaşacaktır. Çünkü çerçeve sözleşmelerin temel özelliği; gelecekte oluşturulması düşünülen sözleşmelerle bağlantılı kimi

---

⁹⁰ Altay, Sıtkı Anlam. (2009), s., 84, Çakır Çelebi, F.Betül, (2017), s., 105.

⁹¹ Çakır Çelebi F. Betül, (2017) s., 116.

⁹² Uurlu, Handan Mehmet, *Taşınmaz Satış Vaadi*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2014, s.,124; Doğan Gül, *Ön Sözleşme (Sözleşme Yapma Vaadi)*, İstanbul, Beta, 2006, s., 110, Çakır Çelebi, F. Betül, (2017), s., 116.

⁹³ Çakır Çelebi F.Betül (2017), s., 116. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, E.2010/0, K.2010/293, T.28.04.2010, <http://www.hukukmedeniyeti.org/ictihatyazdir.asp?id=1302>. Söz konusu karara göre, ön sözleşmeden bahsedilebilmesi için şu şartların gerçekleşmesi gerekecektir: “Ön akitte, ileride yapılacak olan asıl akdin konusu ve esaslı şartları yeterince bir açıklıkla saptanmış olmalı, hiç olmazsa saptanması mümkün bulunmalıdır. Ön akdin geçerli olarak doğmuş sayılabilmesi için, tarafların karşılıklı olarak açıkladıkları iradelerin birbirine uygun olması, her türlü iradeyi sakatlayan sebeplerden uzak bulunması ve tarafların akit yapma ehliyetini haiz olmaları da doğal ve sorunlu şartlardandır. Eğer Kanun, iki tarafı korumak amacıyla (yeni tarafların çıkarları için) asıl akdin sıhhatini bir şekilde tabi tutmuşsa, ön akdin de aynı şekilde yapılması icap eder. BK. Md. 22/II’de ifadesini bulan hükümden anlaşılacağı üzere, ön akdin de aynı şekilde yapılması zorunluluğu, asıl akit için (kanunen) ve (tarafların menfaatini koruma amacıyla), (bir sıhhat şartı olarak) konulmuş şekiller için söz konusudur”.

hükümleri ilk başta düzenlemesi, ama sözleşmenin taraflarına herhangi bir sözleşme yapma yükümlülüğü yaratmamasıdır.⁹⁴

Öte yandan eğer Joint Venture sözleşmelerinde uydu sözleşmelerinde yer alması düşünülen hükümler eklenirse ancak bu durumda çerçeve veya ön sözleşme niteliğinin olduğu kabul edilebilmektedir.⁹⁵

Joint Venture ilişkisinin ilk bağlarını kuran ve çeşitli kaynaklarda “temel sözleşme”⁹⁶ ya da “esaslar sözleşmesi”⁹⁷ adıyla da tanımlanan bu ilk joint venture sözleşmesi yoluyla hukuki ve ekonomik açıdan birbiriyle herhangi bir bağlantısı olmayan olası ortaklar arasında ilk defa olarak karşılıklı taahhütler verilmiş olmaktadır.

Bu ilk sözleşmede; sözleşmenin süresi ve ortaklığın tasfiyesiyle ilgili konular, ortakların gerçekleştirmeyi planladığı işbirliğinin neyi hedeflediği, bu hedefin gerçekleştirilmesi yolunda oluşturulacak ortaklığın hukuki açıdan ne tür bir ortaklık olduğu, sermaye miktarı, tarafların bu oluşturulması planlanan sermayeye katkıda bulunma şekli, miktar veya oranları yer almaktadır. Yine, ortaklığın idaresi, temsile ilişkin hususlar, elde edilmesi planlanan kazancın paylaşım şekli gibi meseleler de bu ilk sözleşmede yer alan konular arasındadır.⁹⁸

2.6.2.Ortaklık Sözleşmesi

Ortaklık sözleşmesi joint venture’ın ikinci aşamasını teşkil etmektedir. Bu sözleşme ilk kurulan joint venture sözleşmesinin eksik bıraktığı kısımları tamamlar ve gerekli ayrıntıları düzenler. Başka bir deyişle ortaklık sözleşmesi joint venture sözleşmesinin tamamlayıcısı niteliğindedir ve ondan ayrı değerlendirilmez. Bu sözleşme çerçevesinde tesis edilen ortaklık ilk joint venture sözleşmesi dayanak alınarak kurulmuş olan ve ortakların birlikte denetleme haklarının

---

⁹⁴ Çerçeve sözleşmesi ile ilgili geniş bilgi için bkz. Şen Doğramacı, Hayriye, Çerçeve Sözleşmeler, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, 2010, s., 29 vd.; Barlas, Nami. ‘Çerçeve Sözleşme Kavramı ve Çerçeve Sözleşmesinin Özellikleri’, *Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na Armağan*, İstanbul, Beta, 1999, s., 808 vd.

⁹⁵ Altay, Sıtkı Anlam. (2009), s., 281, Kaplan İbrahim, s., 33. Çakır Çelebi F.Betül, (2017), s., 117.

⁹⁶ Kaplan, İbrahim (2013), s., 26 vd., Altay, Sıtkı Anlam. (2009), s., 88 vd.

⁹⁷ Tekinalp Gülören/ Tekinalp Ünal. (1988), s., 166.

⁹⁸ Kaplan, İbrahim (2013). s., 26-27, Barlas, Nami (2016), s.,274, Tekinalp Gülören/ Tekinalp Ünal (1988), s., 166- 167.

bulunduğu bir ortaklık olarak tanımlanabilir.⁹⁹ Joint venture ortaklıkları daha önceden var olan bir şirketle birleşme şeklinde gerçekleşebileceği gibi ilk defa kurulan bir ortaklık da olabilir.¹⁰⁰

2.6.3. Uydu Sözleşmeleri

Uydu sözleşmeleri, joint venture'a taraf olan ortaklar ile joint venture ortaklığı arasında gerçekleştirilen müstakil sözleşmelerdir.¹⁰¹ Başka bir tanıma göre, "uydu sözleşmeler, joint venture ortaklarından biri ile yavru ortaklık arasında akdedilen ve yavru ortaklığa çeşitli malî, aynî, teknik ve sair destek ve yardım sağlamaya yönelik olan birbirinden bağımsız, münferit sözleşmeler" olarak tanımlanabilir.¹⁰²

Uydu sözleşmeleri joint venture ortaklığı ile ortaklar arasında akdedilen sözleşmelerdir. Başka bir deyişle uydu sözleşmeleri joint venture sözleşmesinde taraflar arasındaki hukuki ilişkiyi kuran temel sözleşme hükümleri ile joint venture ortakları arasında kurulan değişik muhtevalı sözleşmelerdir.

Türk Hukuku'nda; sermaye katılnalı joint venture'ın bünyesinde barındırdığı ve açıklanan bu sözleşme türü tanımlanmamıştır. Ancak teknolojinin gelişmesi ve farklılaşan hayat koşulları nedeni ile bu sözleşmeler isimsiz sözleşme olarak hüküm ve sonuç doğurmaktadır.¹⁰³ Bu açıdan bakıldığında uydu sözleşmeleri, joint venture sözleşmesinde yer alan hükümler doğrultusunda, taraflar arasında sözleşmeye ilişkin genel hükümleri uyarınca kurulmuş bulunan değişik içeriklere sahip olan sözleşmelerdir.¹⁰⁴ Bu çerçevede TBK md. 26'ya göre, "taraflar, bir sözleşmenin içeriğini kanunda öngörülen sınırlar içinde özgürce belirleyebilirler".¹⁰⁵

Uydu sözleşmeleri Joint Venture'ın konusuna göre değişiklikler gösterebilmektedir. Bu çerçevede yapılması amaçlanan iş ile "ilgili lisans sözleşmesi, marka lisansı sözleşmesi, patent lisansı sözleşmesi, teknik yardım ve mühendislik sözleşmesi, inşaatın belli kısımlarının

---

⁹⁹ Çakır Çelebi Betül (2017). s.106 , Altay Anlam (2009). s., 84.

¹⁰⁰ Barlas Nami (2016). s.,275, Altay Sıtkı Anlam (2009). s.,90-91; Çakır Çelebi Betül (2017). s., 106.

¹⁰¹ Çakır Çelebi Betül (2017). s., 107.

¹⁰² Barlas Nami (2016). ,s., 294.

¹⁰³ Çakır Çelebi Betül (2017). s.118-119.

¹⁰⁴ Kaplan, İbrahim (2013). s., 32.

¹⁰⁵ Konuyla ilgili olarak bkz. Y .3. HD, E. 2017/16997, K. 2017/18176, T.25.12.2017, Y. 13. HD, E.2016/6363, K. 2017/4868, T. 21.04.2017, Y. 1. HD, E. 2017/463, K. 2017/1110, T. 08.03.2017. www.kazanci.com (Erişim Tarihi: 01.06.2018).

yapımına ilişkin inşaat sözleşmesi ve malzeme teminine ilişkin alım-satım sözleşmesi”¹⁰⁶ örnek kabilinden sayılabilir.

2.7. Ortakların Hak Ve Yükümlülükleri

2.7.1. Ortakların Hakları

Joint venture sözleşmesi çerçevesinde ortakların sahip olduğu haklar şu şekilde sıralanmaktadır; kararlara katılma, yönetim ve temsil, denetime katılma, tasfiye payına ve kara iştirak hakkı.¹⁰⁷ Joint venture ilişkisinde kural olarak ortakların hak ve borçları payları oranında belirlenmektedir. Ancak ortaklardan biri veya birkaçının ortaklık içindeki payının ticari faaliyetin gidişatına göre sonradan pazarlık yoluyla belirlenmesi de mümkündür. Joint venture’larda sermaye riskinin yoğun olduğu petrol endüstrisinde önceden araştırma sahasında petrolün ne oranda çıkacağı belli değildir. Bu nedenle yabancı ortakların gelecekteki kar payını öngörerek ortaya koyduğu sermayenin büyük risk altında olduğu aşikardır. Petrol endüstrisinde kurulan joint venture’larda yabancı ortağın sermaye riskini azaltmak için petrolün çıkarılmasından sonraki ilk ürünlerle bu ortağın sermayesi iade edilir veya ürünün bir kısmı düşük fiyattan bu ortağa satılır. Yine yabancı ortağın kurulan tesis ve laboratuvarlardan ücretsiz yararlanması da bu amaç doğrultusunda söz konusu olabilir.¹⁰⁸

Joint venture sözleşmesinde ortakların her biri farklı menfaatlere sahip olabilir. Kendi üretimi için gerekli malların temini veya hammadde ya da yarı mamul madde satımı gibi çeşitli menfaatler söz konusu olabilir. Bu durumda joint venture sözleşmesi içerisinde kurulacak ortaklıkla yapılacak lisans, finansman, ticari anlaşmaların esaslı noktaları da yer alacaktır. Kimi zaman bu sözleşmeler esas sözleşme metninde ek olarak yer alır. Aynı zamanda taraflar, esas sözleşmede birbirilerine karşı ortaklıkla iş yapma taahhüdü altına girebilir.¹⁰⁹

Joint venture’ın yönetimi TBK madde 625 uyarınca bir başka ortağa veya üçüncü bir kişiye bırakılmasına ilişkin ortaklar arasında karar alınabilmektedir ancak böyle bir karar yoksa ortaklar arasında tüm ortakların yönetim hakkı mevcuttur . Ayrıca joint venture’ın denetimi TBK madde 631 uyarınca açıkça düzenlenmiştir . Anılan düzenlenmeye göre; her bir ortağın herhangi bir sınırlamaya maruz kalmadan ortaklık işlemlerini denetleme hakkı mevcuttur.

---

¹⁰⁶ Kaplan İbrahim (2013). s.,32,

¹⁰⁷ Dayınlarlı Kemal (2007). s., 104.

¹⁰⁸ Dayınlarlı Kemal (2007). s., 105.

¹⁰⁹ Dayınlarlı Kemal (2007). s., 105.

Bunun aksine yapılan sözleşmeler ilgili madde uyarınca kesin olarak hükümsüzdür . Yönetim organının kuruluşuna, üyelerinin seçilmesine ve toplantı dönemlerine ilişkin temel düzenlemeler joint venture sözleşmesinde yer alır. Kurulacak olan joint venture türüne göre günlük işleri tamamlama yetkisi TBK veya TTK temsil hükümleri doğrultusunda genel müdüre, müdürler kuruluna veya yönetim organının talimatlarıyla yönetim kurulu başkanına bırakılabilir.¹¹⁰

2.7.2. Ortakların Yükümlülükleri

2.7.2.1. Sermaye koyma

Yukarıda bahsedildiği gibi joint venture sözleşmesine adi ortaklık hükümleri uygulanacağından bu çerçevedeki sermaye koyma yükümlülüğü¹¹¹ adi ortaklığa ilişkin genel hükümleri çerçevesinde ele alınmalıdır. Bu doğrultuda TBK md. 621'e göre "Her ortak, para, alacak veya başka bir mal ya da emek olarak, ortaklığa bir katılım payı koymakla yükümlüdür. Sözleşmede aksi kararlaştırılmamışsa katılım payları, ortaklığın amacının gerektirdiği önem ve nitelikte ve birbirine eşit olmak zorundadır."¹¹²

Genellikle joint venture ilişkisinin taraflarının eklemesi gereken sermaye miktarı joint venture sözleşmesinde gösterilmektedir. İlgili joint venture'ın amacının kâr elde ederek ortaklar arasında paylaşma olması durumunda ortakların borç ve hakları yüzde olarak bir oranda saptanır. Öte yandan, ortaklar ortak tesise girebilme ya da ortaklaşa hareket ettikleri şirketlerin araştırma sonuçlarına katılabilme gibi alternatif bir takım menfaatleri amaçlamışlarsa, bu hususun genel olarak nezaket kuralları çerçevesinde halledilmesi beklenmektedir.¹¹³

Tarafların getirmesi gereken sermaye miktarları ve şekilleri hususunda kesin bir kural yoktur. Genel kural itibarıyla sermaye katılımları mali niteliktedir. Joint venture çerçevesinde kurulan ortaklığa getirilen parasal sermaye, ortaklar tarafından yapılan avans ödemeleri bu çerçevede düşünülebilir. Kimi joint venture sözleşmelerinde konulması gereken sermayenin

---

¹¹⁰ Dayınlarlı, Kemal (2007), s., 106.

¹¹¹ Poroy Reha/ Tekinalp Ünal/ Çamoğlu Ersin, (2014), s., 51.

¹¹² Bu konuda bkz. Şener, Oruç Hami. *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı*. İstanbul: Seçkin, 2014, s. 28, Poroy Reha/ Tekinalp Ünal/ Çamoğlu Ersin (2014), s., 23.

¹¹³ Dayınlarlı, Kemal (2007), s., 102.; Orazgılıcov, Dövrän (2006), s.39.

ayrıntıları düzenlenebilir. Örneğin yapılacak ödeme miktarları, ödeme zamanı, hangi para cinsi üzerinden ödeme yapılacağı, muhasebe kayıtlarının tutulma usulleri ve projenin başarısızlığa uğraması halinde sermaye ödemelerinin durumuna dair ne gibi bir yol haritası çizileceği de genel olarak joint venture sözleşmeleri kapsamında yer alan hususlardandır.¹¹⁴

Ortakların getireceği sermayenin mutlaka mali nitelikte olması gerekmez. Örneğin sınai haklar da sermayenin bir parçasını teşkil edebilir. Örnek vermek gerekirse, ortaklardan bir kısmının joint venture'in faaliyetleri için kullanacağı fabrikaları inşa etmesi bu çerçevede düşünülebilir. Bundan başka petrol kaynaklarının bulunduğu ülkelerde petrolle ilgili ticari ve sınai faaliyetlerde bulunan yabancı menşeli şirketler, bu tür ülkelerle joint venture faaliyetlerinde bulduklarında; araştırma sahalarında araştırma yapmak suretiyle kendi bilgi birikimlerini paylaşabilmektedir. Kimi durumlarda da sermaye payı taşınır veya taşınmaz mallar şeklinde aynı olarak da getirilebilir.¹¹⁵ Petrol ya da maden işletmesi gerçekleştirilmesi düşünülen arazinin temin edilmesi, daha önceden kurulmuş olan kimi fabrikalar veya kapalı çalışma alanlarının temini, ham madde sağlama ile teknoloji ve bilgi aktarımları bu tür sermayeye örnek olarak sayılabilir.¹¹⁶

2.7.2.2. İşbirliği yapma

Joint venture ilişkilerinde ortaklar, diğer ortaklık türleri ve sözleşme ilişkilerine nazaran daha da güçlü bir bağlılık borcuna sahiptirler. Buna "ağırlaştırılmış sadakat borcu" denilmektedir. Bu çerçevede joint venture ortaklarının rekabette bulunmama ve ortak faydanın gerçekleşmesini sağlayabilmek için joint venture faaliyetleriyle ilgili kararlara katılma borcu bulunmaktadır. Kimi zaman bu tür ağırlaştırılmış sadakat borcu joint venture sözleşmesinde açık bir hüküm olarak da düzenlenebilmektedir. Bu tür hükümler genellikle sözleşmelerin başlangıç kısımlarında yer almaktadır. Diğer taraftan diğer ortaklık ilişkilerinde görülen örneğin sır saklama borcu, joint venture ilişkilerinde evleviyetle geçerlidir.

Genel olarak adi ortaklıklarda rekabet yasağı, sadakat yükümlülüğü gereğince bütün ortaklara yönelmiştir. Yasak *affectio societatis* temeline dayanır. Yönetici sıfatını taşıyan taşınmasın ortaklardan hiçbiri, kendilerinin veya üçüncü kişilerin menfaatine olarak ortaklığın amacını engelleyici veya zarar verici işlemler yapamazlar (TBK md. 626). TBK md. 626 ortaklara, bir taraftan rekabet yasağı diğer taraftan da bağlılık yükümü getirmiştir. Hükümdeki

---

¹¹⁴ Dayınlarlı Kemal, (2007), s., 103.; Şener, Oruç Hami. (2014), s.,26; Orazgılıcov, Dövrän (2006), s. 39.

¹¹⁵ Poroy Reha/ Tekinalp Ünal/ Çamoğlu Ersin. (2014), s., 51.

¹¹⁶ Dayınlarlı, Kemal. (2007), s.,103; Orazgılıcov, Dövrän, (2006), s. 39.

“ortaklığın amacını engelleyici” ibaresi adi ortaklık ile rekabet yapmamayı, “zarar verici” sözcükleri de bağıllık yükümünü ihlâl edici davranışta bulunmamayı ifade etmektedir. TBK’nin 626. Maddesi, eski BK m. 526’yı, esaslı şekilde değiştirmiş ve eski hükümde yer alan “şirketin gagesine muhalif veya muzır işleri” ortağın kendi hesabına yapmasını rekabet yasağının ihlali saymıştı. Yeni hüküm, ortaklığın amacını engelleyici veya zarar verici işlemlerin ortakların kendi ya da üçüncü kişilerin menfaatine yapılamayacağını belirterek yasağa kapsam ve derinlik kazandırmıştır. ¹¹⁷

---

¹¹⁷ Dayınlarlı Kemal, (2007) s., 104; Orazgılıcov, Dövrän (2006), s. 39

3.KARŞILAŞTIRMALI HUKUK'TA JOINT VENTURE

3.1. G20 (Yirmi Grubu)

3.1.1.Tarihçesi

Tarihsel olarak incelendiğinde, öncelikle, Amerika ve İngiltere'nin hükümet yetkilileri ekonomi politikalarını daha sıkı bir hale getirmek için bir araya gelerek ve döviz kurlarının istikrarını sağlamayı hedefleyen çok yönlü denetim mekanizmalarını geliştirmek amacıyla bu toplantılara maliye bakanlarının ve daha sonra da merkez bankalarının yöneticilerinin de katılmalarını istediler. İlk olarak 1974'te, Amerika, İngiltere, Fransa, Almanya ve Japonya'nın maliye bakanları G5 adı altında buluştular. 1975 yılının başlarında İtalya'da bu gruba katılarak adı zirvenin adı G6 olarak anılmaya başlanmıştır. Bu ülkelerin Maliye Bakanları ve Merkez Bankaları Yöneticileri mevcut dünya sorunlarını açık ve gayri resmi bir yolla konuşmak üzere Paris'te bir araya geldiler. Bu topluluk, 1975 yılının ortalarında ise Kanada'da eklenerek, G7 zirvesi halini almıştır.¹¹⁸ 1975 ten itibaren, her yıl düzenlenen ekonomik zirvelerde yedi büyük sanayileşmiş ülkenin (G7 = G5 + Kanada ve İtalya) devlet başkanları bir araya gelmeye devam etmektedir. Maliye Bakanları ve Merkez Bankası yöneticileri açısından G7 ana tartışma organı sıfatını G5'ten devralmıştır. Ekonomik gelişmeleri analiz etmek ve üye ülkelerin ekonomi politikalarını değerlendirmek için yılda en az iki kez toplanmaktadırlar. Katılımcı ülkelerin amaçları temel olarak ekonomik ilişkileri büyütmek, ödemelerini dengelemek ve döviz kurlarında istikrar elde etmektir. 1998'de G7 Rusya'yı da içine dahil ederek genişlemiş ve G8 halini almıştır.

Fakat, şunu belirtmek gerekir ki, G10 zirvesi ne G5 ne G7 ne de G8 zirvelerinden türemiştir. Çünkü, G10 diye anılan grup, 1960'ların başında IMF fazladan finansal kaynak arayışına çıktığı zaman kurulmuştur. IMF bu arayışında ileride G7 yi kuracak olan ülkeler dışında IMF sermayesinde en büyük pay sahibi 10 ülkeyle temasa geçmiştir. (Örneğin, Belçika, Hollanda ve İsveç). Daha sonra İsviçre'de bu gruba 11. Üye olarak eklenmiştir. Amerika'nın teşvikleri ile birlikte, G10 üyesi devletlerin maliye bakanları ve Merkez Bankası yöneticileri, uluslararası para sisteminin düzenlenmesi ve daha güncel bir şekilde uluslararası ödeme

---

¹¹⁸ McGeever, Jamie, Timeline-A history of G7,G20 and foreign Exchange, Mart 2017,s.4. , <https://www.reuters.com/article/uk-global-g20-factbox/timeline-a-history-of-g7-g20-and-foreign-exchange-idUKKBN16H1AE> , Son Erişim Tarihi: 31.07.2018

sistemlerini sağlamlaştırmak gibi finansal istikrar sorunlarını incelemeye odaklanmışlardır. G10 uluslararası ekonomik ve finansal sistemin denetlenmesi ve düzenlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Japonya dışında tüm G10 üye ülkeleri batı ülkeleridir. ¹¹⁹

Son yüzyıllardaki hızlı globalleşme ile Afrika, Asya ve Latin Amerika'daki hızlı bir şekilde gelişen bazı ülkeler, büyük ve etkili ekonomilerinin dünya sıralamasındaki yerlerini arttırdı. 1999 yılında, meydana gelen ekonomik krizin etkilerini silmek ve gelişmekte olan ülke ekonomilerinin tartışma grubuna dahil etmek amacı ile H20 (Avrupa Birliği ve 19 ülke) kurulup ve 1999 Eylülünde, G20 üyesi devletlerin maliye bakanları ile merkez bankaları ilk defa "Amacı ülkeler arasında uluslararası mali konularda tartışmalara daha geniş katılımın sağlanması olan ve boyutu veya stratejik önemi açısından küresel ekonomide önemli rol sahibi olan dünyadaki tüm gelişmiş ve gelişmekte olan milletlerin toplantısı" başlığında bir araya geldiler. G20'nin 1999 yılında maliye bakanları ve merkez bankası yöneticileri ile gerçekleştirilen açılış toplantısının bildirisi şu şekildedir: "G20, Bretton Woods¹²⁰ kurumsal sisteminin çerçeveleri hakkında bağlayıcı nitelikte olmayan bir diyalog mekanizması sağlamak, sistematik olarak önemli ekonomilerdeki temel ekonomik ve finansal politika meseleleri üzerine yapılan tartışmaları genişletmek ve hepimizin yararına olacak istikrarlı ve sürdürülebilir bir dünya ekonomisi büyümesinin sağlanması adına işbirliğini ilerletmek amacıyla kurulmuştur" (G20 1999). ¹²¹

İlk zamanlar, G20 olarak bilinen 20 üyelik grup, Avrupa Birliği'nin ve dünyanın en büyük 19 ekonomisinin maliye bakanlarından ve Merkez Bankası yöneticilerinden oluşmaktaydı. G20, 1999 yılında üye ülkelerinin önemli küresel ekonomik sorunları tartışması için bir forum olarak kuruldu

G20 ilk başlangıçta, sadece maliye bakanları ve merkez banka yöneticilerinin görüştüğü bir organizasyondur. Bu grup 1990'ların sonunda ortaya çıkan ve özellikle Rusya ile Güneydoğu Asya'yı etkileyen krize cevap olarak kurulmuştur. İlk G20 zirvesi Aralık 1999'da Berlin'de yapıldı ve Alman ve Kanada maliye bakanları tarafından ev sahipliği yapıldı. Devlet

---

¹¹⁹ National Bank of Belgium, Information Sheet From the G5 to the G20, Eylül 2014, http://www.nbbmuseum.be/doc/infosheets/fiche_information_EN_32.pdf Son Erişim Tarihi: 31.07.2018

¹²⁰ Bretton Woods Kurumsal Sistemi: İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, 1944 yılının temmuz ayında Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Finansal Konferansı'nda, Amerika, İngiltere ve diğer taraf ülkeler tarafından imzalanan Uluslararası Ekonomik İlişkiler hakkında çok yönlü anlaşmalar topluluğudur. Dünya Bankası (World Bank) ve Uluslararası Para Fonu (IMF) bu anlaşmalar ile kurulmuştur. Her ne kadar, 1971 yılında Bretton Woods Kurumsal Sistemi çöксе de kurduğu bu kurumlar günümüzün uluslararası finansında önemli rol oynamaktadırlar. Ayrıca Bkz.: <http://www.businessdictionary.com/definition/Bretton-Woods-system.html>

¹²¹ Hajnal, P., Hajnal, P., The G20. London: Routledge,(2014), s.1-9.

başkanlarının ilk görüşmesi 2008 yılında Washington'da gerçekleşti. Washington DC'deki G20 liderleri arasındaki bir açılış toplantısını takiben 2008'de Lehman Brothers'ın¹²² çöküşünden sonra, G20 zirveleri ülke liderlerinin kendilerinin bizzat katıldığı her yıl düzenlenen bir etkinlik haline geldi.¹²³ Devletler küresel ekonomik krizin potansiyel zararlarına karşı kararların en üst kademedeyen verilmesi gerektiği konusunda anlaşılabilir. Bu metod değişikliğinin başlıca nedeni küresel ekonomik krizin tekrar baş göstermesini önlemek ve Çin ve Hindistan'daki ekonomik kriz emarelerine acil çözüm bulmaktır. 2009 Pittsburgh G20 Zirvesi'nde, G20 uluslararası ekonomik politika koordinasyonu açısından bir anahtar forum olarak kabul edildi.¹²⁴ O zamandan beri maliye bakanları ile Merkez Bankası yöneticileri arasında 31 kere G20 toplantısı ve G20'ye üye devletlerin devlet başkanları arasında 13 zirve yapıldı.

3.1.2. Üye Ülkeler

G20 (Yirmi Grubu), dünyanın önde gelen 20 sanayi ve gelişmekte olan ekonomisini bir araya getiren uluslararası bir forumdur. Grup, dünya GSYİH'sının yüzde 85'ini ve nüfusunun üçte ikisini oluşturuyor. G20'nin görevi küresel ekonomik büyümeyi, uluslararası ticareti ve finansal piyasa düzenlemelerini teşvik etmektir. G20 adı altında bir araya gelmiş bulunan 19 ülke ve Avrupa Birliği, küresel olarak gayri safi milli hasılanın% 90'ını, ticaretin% 80'ini ve nüfusun% 65'ini oluşturmaktadır. Uluslararası finansal sistem, hatta ayrıntılı olarak finansal sürdürülebilirlik, G20'nin asıl odak noktasıdır. G20 üyesi ülkeler; Arjantin, Avustralya, Brezilya, Kanada, Çin, Avrupa Birliği, Fransa, Almanya, Hindistan, Endonezya, İtalya, Japonya, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Güney Kore, Türkiye, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'dir. Son üye, Avrupa Birliği Komisyonu "*the European Commission*", Konsey Başkanlığı "*Council Presidency*" ve Avrupa Merkez Bankası "*European Central Bank (ECB)*" tarafından dönüşümlü olarak temsil edilen Avrupa Birliği'dir. İspanya ise daimi üye olmamasına rağmen bazı lider zirvelerine bir davetli olarak katılabilmektedir.¹²⁵ Üyelik için aranan hiçbir hukuki şart bulunmamaktadır. Fakat, üyeler dünya ekonomisinde önemli bir role sahip olmak zorundadırlar. Uygulamada, G20

¹²² Lehman Brothers: 2008'de iflasını ilan eden Lehman Brothers küresel finans servisi sağlayan Amerika'nın 4. en büyük yatırım bankası idi. Ayrıca Bkz.: <https://www.investopedia.com/terms/l/lehman-brothers.asp>

¹²³ Mustafa, Jamil, What Is the G20 and How Does It Work?, Temmuz 2017, s.1-5, <https://www.telegraph.co.uk/business/0/what-is-the-g20-and-how-does-it-work/>, Son Erişim Tarihi: (29.07.2018)

¹²⁴ Wnukowski, Damian, The Importance of the G20 In Shaping Global Economic Governance, (Eylül 2016), s.1., <https://www.pism.pl/publications/bulletin/no-58-908>, (Son Erişim Tarihi: 27.07.2018)

¹²⁵ Mustafa, Jamil, What Is the G20 and How Does It Work?, Temmuz 2017, s.1-5, <https://www.telegraph.co.uk/business/0/what-is-the-g20-and-how-does-it-work/>, (Son Erişim Tarihi:29.07.2018)

dünyadaki en büyük ekonomilerden oluşmaktadır. Bu kuralın bir istisnası bulunmaktadır. O da ekonomik büyüklük bakımından dünya sıralamasında 30.sırada bulunan Güney Afrika'dır. Ancak, bu istisnanın en büyük nedeni Güney Afrika'nın hem bir BRICS¹²⁶ üyesi olması ve Afrika kıtasının G20'de temsil eden tek Afrika Ülkesidir. Güney Afrika'nın üyeliği, G20'nin üye seçimlerinde ekonomik nedenler kadar politik nedenlerin de etkili olduğunun da bir göstergesidir.

3.1.3.Amacı ve Önemi

Kirton, "G20'nin genel olarak genişleyen bir gündem ve küresel yönetim boyutları dizisi boyunca büyüyen, bakanlar ve mevcut durumda liderler düzeyinde bir performansa sahip, bir sistemik merkez olarak ortaya çıktığını" belirtmiştir. (*John Kirton, Koordinatör, G20 Araştırma Gurbu Temmuz, 2017*)

G20 liderlerine, G20 2011 Cannes zirvesinde ev sahipliği yapan Fransız Hükümeti, "G20'nin kısmen gayri resmi bir sistemle yıllık olarak dönen bir ev sahipliği sistemi ile çalıştığını belirtiyor. 2012 Los Cabos zirvesinin ev sahibi hükümeti Meksika, G20'yi uluslararası ekonomik ve mali gündemin en önemli yönleri hakkında uluslararası işbirliği için öncü bir forum olarak tanımlıyor. Dünyanın önde gelen ve gelişmekte olan ekonomilerini bir araya getirdiğinden bahsediyor ve G20'nin hedeflerini şöyle özetliyor:

1. Küresel istikralı ve sürdürülebilir bir ekonomik büyüme elde etmek için üyeleri arasında politik koordinasyonu;
2. Riskleri azaltan ve gelecekteki finansal krizleri önleyen finansal düzenlemeleri teşvik etmek;
3. Yeni bir uluslararası finansal sistem yaratmak;

G20, liderlere çeşitli konulardaki sorunlar hakkında işbirliği yapmak ve politik koordinasyonunu sağlamak için bir diyalog mekanizması sağlamıştır. Bakanlar ve merkez bankası yöneticileri seviyesinde 14 yıl boyunca ve devlet liderlerinin seviyesinde beş yıl boyunca, finansal, ekonomik ve diğer bazı küresel konularda çok önemli sonuçlar elde edilmiştir.¹²⁷

¹²⁶ Brics: BRIC; Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin'in ekonomilerinin birleşmesine verilen isimdir. Büyük Dörtlü olarak da anılır. Ayrıca Bkz.: <https://brics2017.org/English/AboutBRICS/BRICS/>

¹²⁷ Hajnal, P., Hajnal, P., The G20. London: Routledge,(2014), s.1-9.

3.1.4.Zirvelerin Düzenleniş Şekli

Zirveler istisnai durumlar haricinde yıllık bazda gerçekleşmektedir. İstinalara örnek verecek olursak, 2009 ve 2010 yıllarındaki küresel ekonomik kriz sebebiyle liderler o yıllarda yılda iki kere görüşmek amacıyla bir araya gelmişlerdir. Bir zirveden önce, hazırlık toplantıları yapılarak zirvenin gündemi belirlenir. Bu hazırlık görüşmelerinde, ekonomi bakanları, Merkez Bankası yöneticileri,diğer bakanlar(dış işleri, ticaret, iş,kültür,enerji gibi) ve liderlerin kişisel temsilcileri veya yardımcıları arasında yapılır. Bazen girişimci iş adamlarını temsil eden (B20) ve işçileri temsil eden (L20) gibi özel gruplar da zirvenin gündemini belirlemede yardımcı olabilirler.

G20'nin kendi kadrolu personeli yoktur ve başkanlığı, her yıl milletler arasında bölgesel gruplar halinde bölünmüş gruplar arasında bir döngü ile gerçekleştirilir. G20, onun büyük kardeşi sıfatını taşıyan G8 gibi, resmi olmayan bir kuruluştur ve kararları bağlayıcı niteliğe haiz değildir. Yani geleneksel ve biçimsel olarak yapılandırılmış uluslararası şu kuruluşlardan farklıdır; Birleşmiş Milletler Şartı (BM) "*the Charter of the United Nations (UN)*" veya Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) Anlaşması "*the Articles of Agreement of the International Monetary Fund*" (IMF). Resmi uluslararası kuruluşlar genellikle organizasyonlarının yönetim organının politikalarını, kararlarını ve direktiflerini uygulamakla görevli olan daimi sekreteryalara sahiptir. Buna karşılık ne G8 ne de G20 anayasal bir belge üzerinde kurulmamıştır ve daimi sekreteryası mevcut değildir. Ancak G20'de, dönemin ev sahipliğini yapan ülke, çalışmalarını koordine etmek ve toplantıları düzenleyebilmek amacıyla geçici bir sekreterya oluşturmaktadır. 2015 yılında Türkiye, 2016 yılında Çin, 2017'de Almanya ve 2018'de Arjantin G20 Zirvesine ev sahipliğini yapmıştır. Zirveye ev sahipliği yapmak, gündemi belirleme ve tartışmalara öncülük etme açısından önemli bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. 2009 yılında G20 zirvesine İngiltere ev sahipliği yaptığında, o dönemki İngiltere Başbakanı Gordon Brown önderliğinde dünya liderleri küresel ekonomiye 1.1 trilyon dolarlık bir mali yardım enjeksiyonunu kabul ettikleri bir anlaşma düzenlemişlerdir. Bu tarihi anlaşma G20'nin en büyük başarılarından biri olarak anılmaktadır.

3.1.5.Yaptırım Gücü

G8 ve G20 kararları hukuksal anlamda yaptırım gücü taşımamaktadır. Fakat tüm bunlara rağmen G20'nin ve G20 zirvesinde alınan kararların önemi tartışılmayacak kadar büyüktür.

Örneğin; 2000 yılında Amerika, Japonya ve Avrupa Merkez bankaları euronun düşüşünü engellemek için 1995'ten yana ilk defa üçlü olarak bir arada hareket ederek müdahalede bulunmuşlardır.¹²⁸ G20 toplantılarında ekonomik kriterlere dayalı olarak yapılan herhangi bir resmi oylama veya karar alımı için verilen bir sabit oy hakkı bulunmamaktadır. Ancak, tabikide burada yapılan toplantılar ve yapılan açıklamalar küresel ticareti ve politikayı etkilemektedir.

3.2.ABD Hukuku'nda Joint Venture

3.2.1 Hukuki Yapısı

3.2.1.1 Yasal Kaynaklar

ABD'nin bugünkü hukuk sisteminin oluşmasında İngiliz Teamül Hukuk (*Common Law*) sisteminin önemli bir payı bulunmaktadır. 18. Yüzyıl sonlarında Kuzey Amerika'da yer alan on üç adet koloni, İngiliz Teamül Hukuku'nu benimsemiş, ancak bu hukuk sistemi yanında Amerika'nın bağımsız olmasıyla birlikte Hollanda ve Fransa kanalıyla kara Avrupası Hukukunun da etkileri bulunmaktadır. Teamül Hukukun benimsenmesinin sonucunda ticari ortaklıklar İngiliz Hukuku menşeli "*partnership*" ve "*sole partnership*" şeklini almıştır.¹²⁹ Bunun yanında Amerika'nın bağımsızlığını kazanmasıyla beraber Fransa'yla başlayan ticari ilişkiler, ülkede Fransız Hukuku kaynaklı, komandit şirket özellikleri gösteren iştirak halinde şirket de (*société en participation*) Amerikan Hukukunda etkili olmaya başlamıştır. Birinci bölümde belirtildiği gibi modern hukuk düzeninde joint venture uygulamasının menşei, ilk uygulamanın Philadelphia'da gözlenmesi itibarıyla Amerika'dır. Joint venture bu ilk uygulamalardan itibaren İngiliz Hukuku menşeli bir ortaklık türü olan "*limited partnership*" ile Fransız Hukuk sistemindeki iştirak halinde şirket kurumlarının karışımından oluşan melez bir ticari ortaklık türü olarak Amerika'da evrimini sürdürmüştür. Genel tanıma paralel bir şekilde Amerika'da "bir joint venture'in varlığının vazgeçilmez şartı, taraflar arasındaki bir sözleşmeye dayanması zorunluluğudur." Joint venture'ı kuran sözleşme yazılı veya sözlü olarak yapılabilir.

¹²⁸ McGeever, Jamie, Timeline-A history of G7,G20 and foreign Exchange, Mart 2017,s.4. , <https://www.reuters.com/article/uk-global-g20-factbox/timeline-a-history-of-g7-g20-and-foreign-exchange-idUKKBN16H1AE> , (Son Erişim Tarihi: 31.07.2018)

¹²⁹ Balouziyeh, John M.B. *A Legal Guide to United States Business Organizations The Law of Partnerships, Corporations, and Limited Liability Companies*, Berlin, Springer, 2013. s.29.

Açık ya da örtülü bir şekilde yapılabilen joint venture sözleşmeleri genel kural itibarıyla herhangi bir şekil şartına da tabi değildir.¹³⁰

ABD, yerli ve yabancı ortakların çeşitli iş alanlarında birbirleriyle özgürce iş birliği yapma imkanını sağlayan, geniş ölçüde bir sözleşme özgürlüğüne sahiptir. ABD Anayasası 10.Bölümün 1. Maddesi, eyaletlerin sözleşme özgürlüğünü sınırlayıcı yasalar çıkarmasını yasaklamaktadır.¹³¹ Sözleşme özgürlüğü ABD toplumunun en temel haklarından birisi olarak görülmekte ve hukuk devleti açısından da devlet, sözleşme ilişkilerine müdahale etmediği için hukuki belirliliğin ve güvenli bir piyasa ekonomisinin sağlanmasındaki en temel araçlardan birisi olarak görülmektedir.¹³² Sözleşme özgürlüğü hem yabancı hem de yerli kişiler açısından geçerli olup, konu açısından da herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır.¹³³

Federal ve eyalet yasalarında joint venture'a ilişkin özgün bir düzenleme bulmak zordur. Bu bağlamdaki ticari faaliyetlerin hukuki rejimi sözleşme hukuku ve ortaklık hukukunun genel hükümleri çerçevesinde saptanmaktadır. Bu nedenle, Amerikalı veya yabancı sahipleri olan şirketler, yerel ya da yabancı olsun, bir ya da birden fazla sahibi olan işletmelerin tabi olduğu şirket kurulmasıyla ilgili eyalet kanunlarına tabidir. Örneğin bir joint venture'ın limited şirket (*Limited Liability Company*) şeklinde faaliyet göstermesi halinde ortakların uyruklarına bakılmaksızın, bu joint venture, her bir eyaletin bağımsız limited şirket kuralları uyarınca düzenlenecektir.¹³⁴

Şirketler hukukuna ilişkin genel hukuki çerçeve federal yasalardan ziyade, eyalet yasaları ve diğer ikincil mevzuatta düzenlenmektedir. Her bir eyaletin joint venture'ları da kapsayacak şekilde şirketlerle ilgili kuralları düzenleyen bir şirketler kanunu bulunmaktadır. Şirketlerle ilgili bazı konular eyaletin şirketlerle ilgili kanununda yer alırken, ortaklar arasındaki ilişkiler, yaptıkları sözleşmeye bağlı olarak diğer mevzuat hükümlerine de (örneğin sözleşme hukuku) tabi olabilir. ABD'nin federal bir yapıda olduğu tekrar hatırlanırsa; ABD'ye ait

---

¹³⁰ Dayınlarlı, Kemal, (2007), s., 27.

¹³¹ Bernstein, David E. *Freedom of Contract*, https://www.law.gmu.edu/assets/files/publications/working_papers/08-51%20Freedom%20of%20Contract.pdf (Son Erişim tarihi: 20.06.2018.)

¹³² Weber, David P. *Restricting the Freedom of Contract: A Fundamental Prohibition*, Yale Human Rights and Development Journal, 2013, 16,1, s. 54.

¹³³ ABD'de ortaklaşa ticari faaliyet yürütmek için en sıklıkla başvuru alan yöntem adi ortaklık ve limited şirkettir. Genel tanıma uygun bir şekilde bu tür yapıların ortak özelliği ortakların sınırlı sorumluluğa sahip olmasıdır. Dehner, J. Joseph, *Joint Ventures in the United States: Overview*, Practical Law, 2017, [https://content.next.westlaw.com/Document/I753856ad270a11e598dc8b09b4f043e0/View/FullText.html?contextData=\(sc.Default\)&transitionType=Default&firstPage=true&bhcp=1](https://content.next.westlaw.com/Document/I753856ad270a11e598dc8b09b4f043e0/View/FullText.html?contextData=(sc.Default)&transitionType=Default&firstPage=true&bhcp=1) (Erişim Tarihi:20.06.2018)

¹³⁴ Dehner, J. Joseph, (2017), s., 2.

yekpare ve tek tip bir ortaklıklar hukukundan bahsetmek mümkün değildir. Çünkü şirketlere ilişkin yasal düzenlemeler eyaletten eyalete değişebilmektedir.¹³⁵

ABD ortaklıklar hukuku açısından öncelikle söylenmesi gereken federal bir yapıya sahip olan ülkede tek tip bir hukuki rejimden ziyade, eyaletlere göre değişiklik gösteren çoklu ve değişken bir yapıya sahip olmasıdır. Öte yandan sermaye piyasasına ilişkin yasal düzenlemelerin federal düzeyde gerçekleştirildiğini belirtmek gerekir. Bunun doğal sonucu olarak da borsaya kaydedilmesi gereken anonim şirketlere ilişkin hukuki düzenlemeler de federal düzeyde yasal çerçeveye oturtulmaktadır. Genel olarak ABD ortaklıklar hukuku, sermayeye dayalı şirketlerle, şahıs şirketleri ayrımını benimsemektedir. Şahıs şirketleri de genel ortaklık (*General Partnership*)¹³⁶ ve sınırlı ortaklık¹³⁷ (*Limited Partnership*) olmak üzere kendi içinde iki ana başlık altında düzenlenir. Sermaye şirketlerinin genel geçer kurumsal modeli işletme şirketleri (*Business Corporation*) şeklindedir. Bu şirket yapısı da halka açık şirket (*Public Corporation*) ve kapalı şirket (*Close Corporation*) olmak üzere iki farklı şekilde gözlenebilir. Bunlardan ilki Türk Hukukundaki adi ortaklığın ayırt edici özelliği olan; tüzel kişiliğinin bulunmamasıdır. En az iki kişi tarafından kurulur. Ortaklar gerçek ya da tüzel kişilerden oluşabilmektedir. Kazanç ortaklığı temelinde kurulan adi ortaklığın kuruluşunda herhangi bir şekil koşulu da bulunmamaktadır. Federal düzeyde çıkarılmış olan 1916 tarihli “*Uniform Partnership Act*” ve 1994 tarihli “*Revised Uniform Partnership Act*”, eyaletlerin birçoğunda benimsenerek uygulanmıştır. Bundan başka konuyla ilgili 2001 yılında yeni bir yasa yürürlüğe konmuş ve eyaletlerin hangi yasayı uygulayacağı konusunda eyaletler serbest bırakılmıştır. Amerikan Hukukunda, şahıs şirketleriyle ilgili olarak kimi bir örnek yasal düzenlemeler bulunsa da sermaye şirketlerine ilişkin yasal düzenlemelerde eyaletler arasında çok büyük farklılıklar bulunmaktadır. Bunun temel nedeni eyaletlerin kendi yetki alanlarına şirket kurulmasını özendirmek için eyaletler arasında bulunan rekabettir. Genel olarak sermaye şirketleri, halka açık şirket “*Public Coproration*” ve halka kapalı şirket “*Close Corporation*” şeklinde kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan ilki Türk Ticaret Hukukundaki anonim şirketlere benzerken, ikincisi genel olarak limited şirketlerin özelliklerini taşımaktadır. Bu iki şirket türü, hukuki açıdan bir farkı ortaya koymakta, halka açık şirketlerin hisseleri borsaya kayıtlı bir şirket ise, borsada sınırsız bir şekilde alınıp satılabilmekte, buna karşın, kapalı

---

¹³⁵ Bozkurt, Tamer. Amerikan ve İngiliz Şirketler Hukukunda Şirket Tipleri Ekseninde, Özellikle Sermaye Şirketlerinde Pay Devri ve Devir Sınırlamalarına Kısa Bir Bakış, *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(12), 125-138, 2016, s. 130.

¹³⁶ Dayınlarlı, bu kavramı “kolektif ortaklık” olarak çevirmektedir. Dayınlarlı Kemal, (2007), s., 17.

¹³⁷Dehner, J. Joseph, (2017), s., 2.

şirketlerin hisseleri borsada işleme konu olamamaktadır. Kapalı şirketlerin hisseleri sınırlı sayıdaki ortağın kontrolündedir ve bu da hisselerin serbest bir şekilde el değiştirmesini engelleyen bir unsurdur. Halka açık şirketlerin, Kıta Avrupası bağlamında anonim şirkete benzediği hatırlandığında bu şirkete ait olan hisselerin serbest bir şekilde el değiştirebilmesi ilkesi geçerli olacaktır. Eyaletlerin bir çoğundaki şirketler hukukuna ilişkin düzenlemeler de bu tür şirket hisselerinin serbest bir şekilde el değiştirebileceği kabul edilmektedir.¹³⁸

Ticari yaşamdaki aktörler istedikleri eyalette şirket kurma ya da faaliyette bulunmakta serbesttirler. Bu çerçevede şirketler açısından en fazla avantajlı olan eyaletin Delaware olduğu gözlenmektedir. Tüm ABD genelinde faaliyet gösteren şirketlerin %50'den fazlası bu eyalete kayıtlıdır. Bunun nedeni vergiye ilişkin kolaylıklar yanında eyalet idari ve yargı sisteminin ticaret hukuku konusunda kolay ve pratik çözümler sunuyor olmasıdır. Bu durum ABD Ortaklıklar Hukuku bağlamında "Delaware Etkisi" adıyla tanımlanmaktadır.¹³⁹

Joint venture'a uygulanacak kimi hususların federal yasalarla belirlendiğine işaret etmek gerekir. Bunlardan ilki rekabet hukuku alanıdır. Aşağıda da ayrıntılı olarak ele alındığı gibi, ABD Rekabet hukuku, haksız rekabet kurallarını ihlal eden ticari oluşumları yasaklamaktadır. Bu çerçevede 1976 tarihli *Hart-Scott-Rodino Anti-trust Improvements Act* uyarınca büyük ölçekli şirket birleşmeleri ve ticari ortaklıklar için bildirim yükümlülüğü ve bekleme süreleri düzenlenmektedir. Bir joint venture ortaklığına katılanların piyasada hakim duruma sahip olduğu hallerde, fiyat sabitleme ve bölgesel paylaşma gibi ticari rekabete zarar veren anlaşmaları yasaklanmıştır. Vergi hukuku alanında ortakların verimli ve kar maksimizasyonunu artırma amacı doğrultusunda bir joint venture'ın kurulmasında vergi düzenlemeleri önemlidir. Kuruluş aşamasında gerçekleştirilecek bir planlama, vergiden doğan, maliyeti yükseltecek etkilerinden kaçınılmasını sağlayabilir. Fikri mülkiyet hukukunda patent, ticari marka, telif hakkı ve diğer fikri mülkiyet konuları, ortakların katkısıyla fikri mülkiyet haklarına sahip olacak herhangi bir joint venture için gerekli dikkat gösterilerek ülke bazında düzenlenir. ABD Hukukunda ihracat ve ticaret kuralları da bu noktada dikkate alınmalıdır. Eğer bir joint venture, birleşme öncesi tartışmalarda açıklanmasa da, fikri mülkiyet açısından ABD'den teknoloji transferini veya ulusal güvenliğe duyarlı kabul edilen ürünleri içeriyorsa, bu ortaklığın kurulması kısıtlanabilir.¹⁴⁰

---

¹³⁸ Bozkurt, Tamer. (2016), s., 132.

¹³⁹ Pfeiffer, Gero/Timmerbeil, Sven. *US-American Company Law – An Overview* http://www.zjs-online.com/dat/artikel/2008_6_122.pdf (Erişim tarihi 20.06.2018).

¹⁴⁰ Dehner, J. Joseph, (2017), s.,3.

3.2.1.2. Joint Venture Kurulma Yöntemleri

Sözleşmeye dayalı joint venture adi ortaklık (*general partnership*)¹⁴¹ ya da ticari ortaklık şeklinde kurulabilir. Adi ortaklık türünde ortakların tamamı ortaklığın borçlarının hepsinden tamamıyla sorumlu olacaktır. Buna ek olarak da ortakların herhangi birinin gerçekleştirdiği bir işten kaynaklanan görev ve borçlar da ortaklık hesabına yapılmış sayılacak ve böylece diğer ortaklar da bu borç ve görevlerden sorumlu olacaklardır. Adi ortaklığın kurulabilmesi için herhangi bir sicile kayıt ya da tescil işlemine gerek yoktur. Ortakların iradelerinin birleştiğini gösteren bir sözleşme yeterli olacaktır. Bundan başka Adi ortaklık federal kurumlar vergisinden de muaftır. Genel kural itibarıyla herhangi bir ortağın gelir, kazanç ve indirimleri ile kar ve zarar paylaşımı bu tür ortaklık sözleşmesinde belirlenir. Vergilendirmeler de her bir ortağın kişisel kazancı çerçevesinde saptanacaktır.¹⁴²

Sözleşmeye dayalı joint venture kurma yöntemlerinden bir diğeri ise ticari ortaklık kurmaktır. Bu ortaklık türü, vergi şeffaflığı ve esneklik sağlaması ve şirket işlerinden kaynaklanan sorumluluğu sınırlaması gibi nedenlerden dolayı joint venture ilişkilerinde tercih edilen bir kurumdur. Öte yandan adi ortaklıktan farklı olarak sınırlı ortaklık kurmak isteyen kişiler bu ortaklığı düzenleyen hukuki düzenlemelere tamamen uymak zorundadır. Aksi halde, bu ortaklık ilişkilerine adi ortaklık hükümleri uygulanır. Bunun sonucu olarak da ortaklar sınırlı ortaklığın sağladığı sınırlı sorumluluk avantajından faydalanamazlar ve adi ortaklıklarda olduğu gibi sınırsız sorumlu olurlar. Bu nedenden dolayı ticari sınırlı ortaklıkların kurulmasında, kuralların açıklığa kavuşturulmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Bu amaçla sırasıyla; 1916 yılında *ULPA (Uniform Limited Partnership Act)* 1975 yılında *RULPA (Revised Uniform Limited Partnership Act)* ve 1985 yılında da *RULPA-1985* yeknesak kanunları (*uniform act*) çıkarılmıştır.¹⁴³ ULPA, RULPA ve RULPA-1985 kanunlarının sınırlı ortaklıkların kurulmasıyla ilgili şart ve yöntemlerin açıklığa kavuşturulmasında çok önemli katkıları olmuştur. ULPA tasarısının ilk defa hazırlandığı 1916 yılından itibaren tasarıda bazı değişiklikler yapılmış olsa bile ABD'deki tüm eyaletler ULPA'yı kabul etmişlerdir. İstisnai olarak Louisiana eyaleti ise Fransız Medeni Kanunu'nu

¹⁴¹ Husch Blackwell Law, (2018), s.2.

¹⁴² Dayınlarlı, Kemal, (2007), s.,18-24

¹⁴³ Belirtmek gerekir ki, Yeknesak Kanun Komisyonu (*Uniform Law Commission-ULC*) tarafından çıkarılan yeknesak kanunları, Kongrenin federal düzeyde çıkardığı kanunlarla karıştırmamak gerekir. Öncelikle yeknesak kanunun eyaletlerin yetki alanına giren konularda tavsiye niteliğinde olan yani bağlayıcılığı bulunmayan bir tür model kanun niteliğindedir. İkinci olarak Yeknesak Kanun Komisyonu da bir kamu kuruluşu değil, dernek statüsüne sahip bir kuruluştur. Ayrıntılı bilgi için bkz.: <http://www.uniformlaws.org> Erişim tarihi 20.06.2018.

(*Code Civil Napoleon*) kabul ettiğinden, kendine özgü olan bir sınırlı ortaklık rejimini uygulamaya devam etmiştir.¹⁴⁴

ABD’de joint venture’ın bir şirket olarak kurulması halinde, kuruluş belgesi ilgili idari merciye sunulur ve bu belgeye şirket sözleşmesi veya belgesi denir. Bu şekilde faaliyetlerini yürütmeye belirli bir statü ve maliklerin (burada hisse sahiplerinin) sınırlı sorumluluğa sahip olması sağlanır. Genel olarak ABD ortaklıklar hukuku bağlamında bir şirketin (*Corporate*) beş temel yapısal özelliği bulunmaktadır: (1) tüzel kişilik, (2) sınırlı yükümlülük, (3) devredilebilir hisse, (4) merkezi yönetim kurulu yapısı altında yönetim ve (5) sermaye katkısı uyarınca paylı mülkiyet.¹⁴⁵ Bu şekilde kurulan bir joint venture bu özelliklere sahip olacaktır.

Hisse sahipleri, ortaklığa getirdiği sermayeye ilişkin bilgilerin yer aldığı ortaklık anlaşmasını (*Subscription Agreement*) vererek hisseleri alır. Sermaye değeri üzerinden hisse senetleri ortaklara dağıtılır. Yöneticiler kuruluş esnasında Federal Düzenlemeler Kanunu (*Code of Regulations*) uyarınca şirket işleyişine ilişkin yönetmelik düzenlemektedir. Federal Düzenleme Kanunu (*Code of Regulations*) ortaklıkların işletilmesi ve yönetimi ile ilgili özel kurallar bütünüdür. Bu düzenleme çerçevesinde yönetim prosedürüne ve yönetimin kendisine ilişkin bir boşluk varsa, bu boşluk eyalet yasalarına başvurularak doldurulur. Joint venture ile ilgili çoğu uyuşmazlıklar yönetmelikler aracılığıyla çözülür. Ancak kuruluş belgeleri arasında yer alan joint venture sözleşmesi yönetim konusunda temel belge olarak dikkate alınabilir. Kuruluştan sonra sırasıyla yöneticiler ve yetkililer atanır, bir banka hesabı açılır, ABD İç Gelir Kurumu’ndan bir federal vergi kimlik numarası alınır.

ABD hukukunda joint venture tipi konusunda açık bir kısıtlama bulunmamaktadır. Genellikle sözleşme yoluyla kurulan veya sermayeye katılımlı joint venture şeklinde iki türü vardır. Geleneksel joint venture’lar çok çeşitli konuları kapsayabilir. Bu konular, franchise, kar paylaşımı, satış ve pazarlamanın bölgesel paylaşımı, yan ürün parça temini ve ortak inşaatlar şeklinde sayılabilir. Joint venture’lar ABD ekonomisi içinde hemen hemen her sektörde kurulabilmektedir. Yabancı ortaklı joint venture’larda yabancı ortak, mülkiyete ilişkin esas ortak ise ya da kontrol yetkisine sahipse veya önemli bir işi yürütüyorsa, faaliyet alanına ilişkin yetkili idari merciden bir tür izin belgesinin ya da faaliyete ilişkin bir hukuki engelin bulunmadığına dair belgenin alınması, olası belirsizlik ve tereddütleri önlemek açısından faydalı olabilmektedir. Örneğin Amerikan ve yabancı ortaklı bir havayolu şirketi ABD’deki bir

---

¹⁴⁴ Dayınlarlı, Kemal. (2007), s., 22.

¹⁴⁵ Armour, John/ Hansmann Henry/Reinier, Kraakman. The Essential Elements of Corporate Law: What is Corporate Law? Harvard Law School Discussion Paper No. 643, 2009, http://www.law.harvard.edu/programs/olin_center/papers/pdf/Kraakman_643.pdf Erişim tarihi: 20.06.2018.

havaalanına iniş hakkı talep ettiğinde Federal Havacılık Dairesi'nin izni zorunludur. Joint venture'in olası bir ortağının geçmişi veya bir özelliği bu ortaklığın yürütülmesine engel oluşturabilir. Örneğin, avukat olmayan bir kişinin hukuk bürosunun ortağı olma talebi, yürürlükteki Amerikan mevzuatı içerisinde geçerli kabul edilmemektedir.¹⁴⁶

ABD'de anonim ve limited olmak üzere çoğu yabancı unsurlu şirketler Dışişleri Bakanlığı'nın internet sitesinde kayıt altına alınmaktadır. ABD'de Avrupa ülkelerinde olduğu gibi ticari tescil sistemi yoktur. Kuruluş aşamasında belgeleme aşaması ABD Dışişler Bakanlığınca yapılmaktadır.¹⁴⁷ Belirli ticari faaliyet alanlarında joint venture'in kuruluş belgeleri o alanın tabi olduğu kuralların öngördüğü yetkili kurumlar tarafından tescil edilmelidir. Geleneksel joint venture, buna zıt olarak, taraflar arasında geçerli olması ve hüküm doğurmasından önce herhangi bir düzenleyici kurumun iznine ihtiyaç duymaz. Bundan dolayı bir joint venture'in faaliyeti bir kurum iznine bağlı ise, taraflar sözleşmede bu iznin joint venture'in hüküm ve sonuçlarını doğurmasından önce mi veya sonra mı aranılan bir şart olduğunu belirlemelidir.

3.2.1.3.Yasal Sınırlamalar ve Yükümlülükler

ABD Hukuku'nda joint venture'ların amacına ilişkin herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Uygulamada sermayeye katılmalı bir joint venture kurulurken, amaç kısmında, amacın hukuka uygun olduğunu belirten ancak amacın içerik ve niteliğini ayrıntılı olarak açıklamayan genel bir hüküm konulmaktadır.

Bazı işletmelerin faaliyette bulunabileceği alanlar sınırlıdır. Bu nedenle söz konusu işletmelerin ortak olduğu joint venture'da amaç unsuru bakımından faaliyet alanının net şekilde tanımlanması gereklidir. Bu duruma örnek olarak bankaların ortak olduğu joint venture'lar gösterilebilir. Geleneksel joint venture'lar için her zaman genel bir amaç hükmünün geçerli olacağı kanısı doğrultusunda tüm tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinin de yer aldığı, kendi amaçları ile ilgili genel bir tanım joint venture sözleşmesinde yer alır.

ABD'deki neredeyse tüm eyaletlerde ortaklıklar belirsiz süreli olabilir. Ancak ortakların sözleşmede joint venture'ı belirli bir süre ile sınırlı olarak kurması mümkündür. Kural olarak joint venture belirsiz sürelidir. Geleneksel veya sermaye katılımlı joint venture'larda ortaklar

---

¹⁴⁶ Dehner, J. Joseph.(2017), s.1

¹⁴⁷ Dehner, J. Joseph (2017), s.3

iç ilişkide ortaklığın geçerli olacağı belirli süreyi ya da ortaklıktan çıkma hakkı veya benzeri yöntemleri düzenleyebilir.

Sözleşmeye dayalı joint venture'larda ortak sayısı bakımından herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Sermayeye katılmalı joint venture anonim veya limited şirketlerde ortak sayısı bakımından bir sınırlama olmamasına rağmen bazı eyalet yasalarında limited şirketteki ortak sayısı sınırlandırılmıştır. Sermayeye katılmalı joint venture'lar, anonim veya limited şirket olarak kurulduğunda sonradan diğer ortakların katılması şartıyla tek ortaklı olabilir. Tescil talebinden önce ortak sayısına ilişkin bazı yasal sınırlamalar söz konusu olabilir.

Yabancıların herhangi bir anonim veya limited şirkette yönetici olması konusunda genellikle bir sınırlama bulunmamaktadır. 18 yaşının altındaki kişiler, şirket yöneticisi olma ehliyetine sahip değildir. Ortakların yönetim organında görev alması nedeniyle ortaklar kendi şartlarını düzenleme hakkına sahiptir. Diğer ülkelerden farklı olarak ABD'de de yasal denetimler zorunlu değildir. Joint venture niteliğinde olmayan halka açık şirketlerde bir denetim ihtiyacı ortaya çıktığında denetim konusunda yeterlilik belgesine sahip profesyonel bir firma ya da kişi kamusal denetimi yapar.¹⁴⁸

Anti-tröst'e ilişkin kurallar hem federal hem eyalet düzeyinde geleneksel ve sermayeye katılımlı joint venture'lar için uygulanabilir. Bu konudaki yasal çerçevenin temelleri 1890 tarihli *Sherman Act* tarafından atılmıştır. Daha sonra 1914 tarihli Clayton Act ve Federal Trade Commission Act, ve 1936 tarihli Robinson Pactman Act kabul edilmiştir.¹⁴⁹ Bu çerçevede taraflar, fiyat sabitleme gibi hakim durumu kötüye kullanmaya neden olacak kararları alamayacaklardır. Joint venture sözleşmesinde haksız rekabet yaratacak gizli anlaşmalar veya federal ya da eyalet rekabet kanunlarına aykırı kararlar geçersizdir, hatta ceza hukuku açısından suç teşkil etmektedir. Joint venture anlaşmasının hazırlık veya ortaklığın kuruluş aşamasında hakim durumu önleme görevini yürüten kurula danışma yükümlülüğü vardır.¹⁵⁰

---

¹⁴⁸ Dehner, J. Joseph, (2017), s.,7.

¹⁴⁹ Müftüoğlu, M. Tamer, Rekabet Kanunu ve İki Yıllık Uygulaması, *Rekabet Kurumu Dergisi*, 1(1), 5-23, 2000, s. 14; Küçükgüngör, Erkan. Anglo-Amerikan Hukukunda Trust Kavramı, Trust'ın Tarihi Gelişimi ve Roma Hukukuna Dayanan Kıta Avrupası Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 23(2), 5-28,2005, s.,6.

¹⁵⁰ Erja Askola, "Joint Ventures at the Intersection of Collaboration And Consolidation: Conceptualisation of Joint Ventures in EU Competition Law as Compared to the Approach in the United States", *European University Institute Florence, 2012, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, s.148.

3.2.1.4.Ortakların Hak ve Yükümlülükleri

Joint venture’da ortakların sermayeye katılım türleri incelenmelidir. ABD Şirketler Hukukunda özel olarak sermaye katılmalı joint venture düzenlemesi olmamasına rağmen bu ortaklığın sonucu ortaya çıkabilecek müstakbel sermaye şirketleri eyalet kanunlarınınca düzenlendiği için bu hükümler sermaye katılmalı joint venturelarada uygulanmaktadır. Bu düzenlemeler uyarınca ortaklar, mülkiyetlerini korumak için paylara sahiptir. Oy hakkına sahip paydaşların (diğer bir isimle A sınıfı) ya da alacaklıların, yönetimin, önemli çalışan grubun ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda belirlenecek farklı türde paylar oluşturulabilir. Ortaklık hakkı vermeyen başka araçlardan da joint venture katılımcıları yararlanabilir. Borçlar, hisse senedi teşvik planları, kar paylaşımı ve diğer araçlar gibi sermayeye katılımdan farklı araçlar söz konusu olabilir. Eyalet limited şirket kanuna tabi limited şirket şeklinde kurulan joint venture ortaklık içinde mülkiyeti paylaşma konusunda ortaklara daha geniş bir esneklik tanır. Hissedarlar, limited şirkette ortak olarak adlandırılır. Ortakların limited şirket sözleşmesinde farklı hak ve yükümlülükleri olabilir. Bazı ortaklar zaman ve emeğini, bazıları ise sermayelerini ortaya koyar. Limited şirketteki hisseler, satış veya devirlere ilişkin farklı hakları barındırabilir.¹⁵¹

Joint venture’a sermaye olarak maddi veya maddi olmayan malvarlığı değerleri ya da hizmet edimi konulabilir. Limited şirket niteliğindeki joint venture’larda ortaklar, zaman, emek, fikri mülkiyet, para, taşınır/ taşınmaz mal gibi diğer ortaklıklara oranla daha farklı hukuki değerleri sermaye olarak koyabilir. Aynı sermayenin ortaklık koşullarını hangi oranda yerine getireceğini eyalet hukuku belirler. Aynı sermayenin hissedar tarafından vergi hukuku açısından değerini belirtmesi ve bunu belgelerle ispatlanması gerekmektedir. Ortaklar, joint venture’a sermaye olarak hizmet edimini de sunabilir. Sermayeye katılmalı joint venture’ın düzenlenmesinde belirli bir türdeki ortaklığa ilişkin kanun ve içtihatlar uygulanabilir. Taraflar ortaklığın nasıl yürütüleceğine ilişkin karar verirken geniş bir takdir yetkisi vardır. İşletmelerde ve limited şirketlerde oy hakkına sahip olan veya olmayan ortaklık söz konusu olabilir. Limited şirkette sadece bir yöneticinin her konuda veya belirli konularda karar verme yetkisine sahip olması mümkündür. Kısacası taraflar iç ilişkilerini belirlemede geniş bir özgürlüğe sahiptir. Joint venture’ın ticari hedeflerine ulaşması amacıyla ortaklar, joint venture’a karşı rekabet etmeme yükümlülüğü altına girer. Ancak joint venture, iki ortağı arasında ticari faaliyetleri, bölgeleri veya diğer aktiviteleri kartel oluşumuna neden olabilecek şekilde paylaştıramaz. Bu

---

¹⁵¹ Dehner, J. Joseph. (2017), s.,8.

aykırı işlemlere örnek olarak fiyat sabitleme ve hakim durumdaki rakipleri monopol hale getirme gösterilebilir.¹⁵²

Çalışmanın birinci bölümünde Joint Venture'larda ortakların bir tür ağırlaştırılmış sadakat borcu altına girdikleri belirtilmişti. Bu anlayışın ABD Hukukundan kaynaklandığını hatırlatmak gerekir. 1928 yılında bir New York mahkemesinin vermiş olduğu Meinhard/Salmon davasında bu hususun altı çizilmiştir. Bu davada davanın tarafları joint venture ortaklarıydı. Joint venture çerçevesinde faaliyet gösterdikleri arazinin sahibi davalıya daha avantajlı bir kiralama önerisi sunmuş ve davalı da bu öneriyi joint venture ortaklığı için değil de kendi sahibi olduğu bir başka şirket adına kabul etmiştir. Mahkeme bu davada, davalının bu avantajlı kiralama teklifinden joint venture'ın diğer ortağını yararlandırmadığı için davalı ortağı haksız bulmuştur.¹⁵³

Gerçek kişinin ortaklıktan çıktıktan sonra rekabet etmeme yükümlülüğüne ilişkin olarak eyaletlerin üç farklı yaklaşımı söz konusudur. Bazı eyaletler, ortaklık sonrası rekabetçi işe alım kısıtlamalarını yasaklamaktadır. Eyaletlerin çoğunluğu içtihatla belirlenmiş ölçülü sınırlamaları kabul eder. Örneğin, bir veya iki yıllık sürenin ya da sınırlı coğrafi veya sektör kapsamının belirlendiği sözleşme hükümleri böyledir.¹⁵⁴ Eyaletler arasında azınlıkta bulunan bir kesim, 'blue pencil'¹⁵⁵ (mavi kalem) testini uygular. Mahkeme sözleşmede yer alan ve haksız rekabet yaratabilecek ölçüde olan kavramları geçersiz kabul eder. Mahkeme bunu yaparken sözleşme kapsamı ile sınırlıdır.¹⁵⁶

3.2.2. Sona Erme ve Tasfiye

Sözleşmeye dayalı joint venture'larda ortaklar ortaklığın sona erdirilmesine ilişkin hükümler ekleyebilir. Bir ortağın sona erdirme talebi karşısında sözleşmede taraflarca açıkça düzenlenen hükümlere mahkemeler çoğunlukla müdahale etmek istemez. Sözleşmede ortaklığın sona ermesine ilişkin hüküm yoksa, adi ortaklık hükümleri uygulanır. Adi ortaklıkta bir ortak sona erdirme talebini ileri sürerse ortaklık derhal sona erer ve başka bir sona erme yolu üzerinde anlaşılmamışsa joint venture açık artırmaya çıkarılır. Joint venture'ın yalnızca bir ortak

---

¹⁵² Dehner, J. Joseph. (2017), s.,8.

¹⁵³ Balouziyeh, John M.B. (2013), s.,40.

¹⁵⁴ Dehner, J. Joseph. (2017), s.,9.

¹⁵⁵ Mavi Kalem testi aralarında ABD'nin de bulunduğu "Teamül Hukuku" (Common Law) sistemine tabi ülkelerde yargı makamlarının bir sözleşmenin bir hükmünü geçersiz kılarken diğer hükümlerinin etkilenmemesi durumunda geri kalan hükümlerin geçerli olduğuna karar vermelerine verilen isimdir. (<https://definitions.uslegal.com/b/blue-pencil-test/> Erişim tarihi 21.06.2017.)

¹⁵⁶ Dehner, J. Joseph. (2017), s.,10.

açısından uygulamada en çok gözlenen sona erme hallerinden biri çıkan ortağın payının satılmasıdır.

Sermayeye katılmalı joint venture'larda kuruluş belgesinde taraflar sona ermeyi istedikleri gibi düzenlemekte özgürdür. Sona ermeye ilişkin ana kurallar, kurulan ortaklığın türüne göre değişmektedir. Her bir şirket tipinde, anonim, limited, komandit vb., sona ermeye ilişkin ortakların üzerinde anlaştıkları kuralların bulunmaması halinde yedek kurallar devreye girecektir. Bu şekilde kural olarak bir anonim veya limitet şirked ortağı ortaklıktan çekilme hakkına sahip değildir. Bunun yerine eğer varsa ana sözleşmede ya da kanun hükümlerinde bu imkan verilmişse ortak, payını satacağı bir üçüncü kişiyi veya diğer ortaklardan birisini bulmalıdır. Limited şirketin ortağı, ortaklıktan çıkmaya yönelik irade beyanını ileri sürmesi halinde şirket ana sözleşmesinde ya da ilgili eyalet kanunlarında öngörülen yaptırımla karşı karşıya kalır ve kişisel bir hakkın kullanılması yoluyla limited şirketin sona ermesini talep etme yetkisine sahip değildir.¹⁵⁷

Joint venture ortakları, belirli, ortak bir ticari hedef doğrultusunda uzun süreli bir ortaklık ilişkisi için anlaşmışsa ve sona erme tarihinden önce sınırlı sayıda öngörülmüş sona erme sebebi kararlaştırılmışsa, joint venture'ın ticari faaliyet ve işlemlerinden memnun olmayan ortağın genel bir sebebe dayanarak bu ortaklığı sona erdirme yetkisi bulunmamaktadır.

Eyalet kanunları genellikle tarafların maddi konularda anlaşmazlığa düştüğünde tüzel kişiliğin ne şekilde sona ereceğini düzenlemiştir. Taraflar bu gibi anlaşmazlıklarda ortaklıklarının sona ermesini önlemek için birtakım alternatif çözümler üretebilir. Bu çözümler arasında al-sat hükümlerinin düzenlenmesi, özel tahkim veya arabuluculuk ile tüzel kişiliğin sona ermesini önleyici diğer önlemlerden de bahsedilebilir.¹⁵⁸

Sözleşmeye dayalı joint venture'ler için genellikle sona erme halinde önceden bir kamu kurumunun izni aranmamaktadır. Ancak yasal lisansların yönetici ve ortakların kontrolüyle verildiği emredici kurullarla düzenlenen endüstrilerde joint venture'ın sona ermesinden önce kamu kurumunun izni gerekebilir.

Sermayeye katılmalı joint venture'ların sona ermesi halinde yasal hükümlerin öngördüğü şekilde resmi tasfiyenin yapılması gerekmektedir. Bir anonim veya limited şirketin vergiler, kamusal mali yükümlülükler ve üçüncü kişilere olan borçlar da dahil olmak üzere tüm borçlarını kapatacak şekilde tasfiyesi söz konusu olduğunda kamu kurumunun bir izni aranmayacaktır.

---

¹⁵⁷ Dehner, J. Joseph. (2017), s.,11.

¹⁵⁸ Dehner, J. Joseph. (2017), s.,11.

3.2.2 Uyuşmazlıkların Çözümü

Joint venture'dan doğan uyuşmazlıklara ilişkin ABD Hukuku'nda uygulanacak hukukun seçimi konusunda herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Geleneksel joint venture'larda ortaklar uygulanacak hukuk konusunda bir mutabakat sağlaması halinde uygulanacak hukukun kanunlar ihtilafı kuralları uygulanmayacaktır. Ancak uyuşmazlıkta uygulanması için seçilen ulusal hukukun ne taraflar ne de joint venture'ın kendisiyle bir bağlantısı öngörülemediği takdirde mahkeme, bu durumu tespit ederek ulusal hukuku ya da uyuşmazlıkla ilgili gördüğü diğer bir ulusal hukuku uygulayabilir. Tarafların uygulanacak hukukun seçimi konusunda anlaşma sağlayamadığı noktada herkes için yabancı, nötr bir ulusal hukuk seçiminin söz konusu olması halinde joint venture sözleşmesinde bu amaç açıkça belirtilmelidir.

Sermayeye katımlı joint venture'lar söz konusu olduğunda eyaletler kendi kanunlarına göre kurulmuş ortaklıkların uyuşmazlıklarına kendi kurallarını uygulama eğilimindedirler. Eğer New York eyalet kurallarına göre kurulmuş bir joint venture'ın taraf olduğu bir dava ya da bir uyuşmazlığın tarafı Idaho'da kurulmuş bir joint venture'ı temsilen iddia ve taleplerini ileri sürüyorsa tarafların joint venture sözleşmesindeki ilgili hükümlere bakılmaksızın ortaklığın kurulduğu eyalet kurallarının uygulanması gerekmektedir. Uluslararası joint venture'ların varlığında seçilen yabancı ülke hukukuna göre tahkim veya yargı yetkisine ilişkin sözleşme hükmünün kamu düzenine aykırı olup olmasının incelenmesi gündeme gelmektedir.¹⁵⁹

3.3.Rus Hukuku'da Joint Venture

3.3.1.Hukuki Yapısı

3.3.1.1.Yasal Kaynaklar

Rus yakın tarihinde joint venture olgusunun gelişimi Sovyet döneminin son zamanlarına denk gelmektedir ve aynı zamanda yabancı yatırımcıların ülkeye girişini sağlama yollarından birisi olarak ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda ilk yabancı yatırımlı joint venture dalgasının başlangıcı olarak, 1987 yılında, dönemin SSCB Bakanlar Konseyinin kabul etmiş olduğu "Jointe Venture Kararnameleri" gösterilmektedir. Bu kararnamelerde joint venture'lar özgün tüzel kişilik türü olarak tanımlanmıştır.¹⁶⁰ Anılan kararnamelere göre, Rusya Konfederasyonu topraklarında

¹⁵⁹ Dehner, J. Joseph. (2017), s.11.

¹⁶⁰ Kuzmishin Alexey ve Burkhardt Beiten, *Russia*, International Joint Ventures içinde 2.Baskı Juris Publishing, Inc. 2015 <https://www.beiten-burkhardt.com/de/component/attachments/download/4411:Russia%20-%20IJV%20Joint%20Ventures%20in%20Russia%202015.pdf> Erişim tarihi 30.06.2018, s.,1.

joint venture, ancak tüzel kişiliğe sahip olan yabancı uyruklu şirketler ile yine tüzel kişiliği bulunan Rusya Konfederasyon şirketleri arasında kurulabilmekteydi.¹⁶¹ İlk başlarda, yabancı yatırımcıları sanayiye dahil etme potansiyeli sınırlıydı. Yabancı uyruklu ortakların joint venture'ın ana sözleşme sermayesindeki payları yüzde 49'u geçemez ve yabancı vatandaşlar yönetim kurulu başkanı veya ortak girişimin genel müdürü olarak atanamazlardı. Bu kısıtlamalar kısa sürede kaldırılmış veya gevşemiş olsa da SSCB' de tamamen yabancı uyruklu kişiler tarafından joint venture kurması 1990'ların sonuna kadar mümkün değildi. Bu tarihten itibaren, genel olarak, yabancı yatırımcıların Rusya'da yerel bir ortağa sahip olmaları veya yerel bir ortakla anlaşma yapmaları için özel bir sınırlama veya kural bulunmamaktadır. Bu nedenle, joint venture oluşumlarında yerel bir ortağa özel bir ihtiyaç olmadığı için, pek çok yabancı yatırımcı, Rusya'da tamamen kendisinin sahip olduğu bir mal varlığından oluşan yatırım yöntemlerini tercih etmektedir. Buna ek olarak, mevzuattaki eğilim de joint venture'ları ayrı bir düzenleme şeklinde değil, tüzel kişiliğe ilişkin genel hükümler doğrultusunda düzenleme yönüne doğru evrilmiştir.¹⁶²

Rusya Hükümeti'nin daha pragmatik ve korumacı ekonomi politikalarının bir sonucu olarak, 2000'lerin başından itibaren Rusya'da ikinci bir joint venture dalgası meydana gelmiştir. Birçok durumda yabancı yatırımcılar, Rusya'daki bir ortakla joint venture sözleşmesi yapmadıkça ve bu ortaklığa yeni ekipman, teknoloji ve know-how vermedikçe, Rusya'daki gelecek vaat eden doğal kaynak rezervlerine veya satış pazarlarına kabul edilmemektedir. Bazen, bir Rus joint venture'ın bir hissesi, takas yoluyla da yabancı bir yatırımcıya verilebilmektedir. Bugün gelinen noktada en sık karşılaşılan uygulama, Rusya'da köklü ve güvenilir şirketler ile devlete ait şirketler yabancı yatırımcıların joint venture talepleri karşısında ya teknoloji transferi ya da bilgi paylaşımı ve risk paylaşımı gibi talepleri ileri sürmektedir. Joint venture'lar enerji, otomotiv, finansal hizmetler, telekom ve bilgi teknolojileri, malların dağıtımını, medya, eczacılık ve yeni teknolojiler gibi sektörlerde sıklıkla karşılaşılan bir kurumdur.¹⁶³

Joint Venture'lara ilişkin mevzuatta açık ve özgün bir düzenleme yoktur. Uygulanma olasılığının bulunduğu şirket birleşmeleri gibi bazı durumlar için gerekli olan izin usulleri dışında, mevzuat veya mahkeme içtihatlarında joint venture'lara özgü kural veya açıklamalara rastlanmamaktadır çünkü bu ortaklık tipi artık genel hükümler çerçevesinde çözümlenmektedir.

---

¹⁶¹ Dayınlarlı, Kemal. (2007), s.,269.

¹⁶² Kuzmishin, Alexey/Beiten Burkhardt, (2015), s., 1.

¹⁶³ Kuzmishin, Alexey /Beiten Burkhardt, (2015), s.,2.

Rus Hukuk sisteminde joint venture'lar hem sermayeye katılmalı, hem de sözleşmeye dayalı olarak sözleşme hukuku ve şirketler hukukunun genel hükümleri çerçevesinde kurulabilmektedir. Sermayeye katılımlı olanlar için joint venture ortaklarının, yeni kurulacak olan sermaye şirketinde hisse sahibi olması ve joint venture sözleşmesini imzalamaları yeterli olmaktadır. Sözleşmeye dayalı joint venturelar'da da ortakların hakları ve yükümlülükleri yalnızca joint venture sözleşmesi ile düzenlenmektedir. Rusya'da joint venture'ların büyük çoğunluğu sermayeye katılmalıdır. Sözleşmeye dayalı joint venture'lar uygulamada sadece istisnai durumlarda söz konusu olur. Bunun başlıca nedeni; Medeni Kanun'un çoğu hükmü emredici nitelikte olduğundan, medeni hukuktan ileri gelen sınırlama ve kısıtlamalardır. Bu nedenle sözleşmeye dayalı hakların kanun kapsamında uygulanabilirliğine ilişkin belirsizlikler ve yasal olarak önceden belirlenmiş bir çerçeve dışında sözleşme yapmakla ilgili olarak uygulamada tereddütler bulunmaktadır. Sermayeye katılmalı joint venture'lar genel olarak şirketler hukukuna tabidir. Şirketler kanununun hukuki çerçevesini Limited Şirketler Kanunu, Anonim Şirketler Kanunu ve Medeni Kanun oluşturmaktadır. Sermayeye katılımlı joint venturelar genellikle kurumsal şekilde bir limited şirket olarak kurulmaktadır (*obchestvo s ogranichenoy otvetstvenostyu*) (OOO). Yakın zamana kadar, joint venturelar için kullanılan bir diğer yaygın şirket şekli de halka kapalı anonim şirkettir. (*zakrytoe aktsionernoye obchestvo*) (ZAO).¹⁶⁴

Eylül 2014'de Medeni Kanun'da yapılan ciddi değişikliği takiben, "kapalı anonim şeklindeki şirket" biçimi kaldırılmış ve onun yerine "halka açık olmayan anonim şirket" türü tesis edilmiştir. Ne var ki Anonim Şirketler Kanunu, henüz Medeni Kanun'un güncel hali ile uyumlu hale getirilmemiştir. Gerekli uyum değişiklikleri gerçekleştirildikten sonra Anonim Şirketlerin joint venture'lar açısından pratik ve uygun bir şirket türü olup olmayacağı belli değildir. Bu nedenle, bugün itibarıyla Rusya'da sermayeye katılmalı bir joint venture için tek uygun şirket biçiminin limited şirket olduğu söylenebilir.¹⁶⁵

3.2.1.2. Joint Venture Kurulma Yöntemleri

Sermayeye katılmalı bir joint venture için gerekli olan en önemli kuruluş belgesi, joint venture sözleşmesidir. Rus şirketler hukukunun emredici hükümlerine aykırı olmadığı ölçüde sözleşme

---

¹⁶⁴ Lubitzsch, Hannes. *Joint ventures in Russian Federation: Overview* (2017) s.2

[https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/4-617-2677?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&comp=pluk&bhpc=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/4-617-2677?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&comp=pluk&bhpc=1) Erişim tarihi 30.06.2018,.

¹⁶⁵ Lubitzsch, Hannes. (2017), s.,2

hükümleri, ayrıca şirket tüzüğü ve joint venture ortakları arasındaki ilişkiyi düzenleyen şirket dahili belgelerinde de (yönetim kurulu veya yönetim kurulu düzenlemeleri gibi) denetleme kurulu yer almaktadır. Rus ortaklar arasında imzalanan bir joint venture sözleşmesinin, sadece yabancı bir dilde düzenlenip düzenlenmeyeceği ve iki dilli bir versiyonu olması halinde, bu durumun yabancı dilin geçerli olması şartını taşıyıp taşıyamayacağı hususu açık değildir. Bu belirsizliklerin nedeni Devlet Dili Yasasının yoruma açık bir takım belirsiz hükümler içermesidir.¹⁶⁶

Sermayeye katılmalı Joint Venture'ların kurulması ile, yasa uyarınca bir tüzel kişilik meydana gelmektedir. Her tüzel kişinin kurucu belgeleri, özellikle de tüzük ve kuruluş önerge veya anlaşması, Rusça olarak hazırlanmalıdır. Kurucu belgeler, tutarsızlık olması durumunda Rusça dil versiyonunun geçerli olması şartıyla iki dilli olarak hazırlanabilir. Yine joint venture anlaşmasının yabancı bir dilde düzenlenip düzenlenmeyeceği ve yabancı bir dilin şart koşulup koşulamayacağı hususunda hukuki açıdan belirsizlikler mevcuttur.¹⁶⁷

Jointe venture'ların tescil edilmelerine ilişkin yasal zorunluluklarından bahsedecek olursak, joint venture sözleşmelerinin noter tasdiki ya da herhangi sicile kaydı için yasal bir zorunluluk olmadığından, sözleşmeye dayalı bir joint venture'ın oluşturulma sürecine kamu görevlileri dahil değildir. Öte yandan sermayeye katılmalı bir joint venture'da tüzel bir kişiliğin kurulması, Tüzel Kişiliklere İlişkin Birleşik Devlet Sicili'nde tescil yapılmasını gerektirir. Bu tescil işlemi tüzel kişiliğin kayıtlı adresinde yetkili olan vergi dairesi tarafından gerçekleştirilmektedir. Tüzelkişi, halka açık olmayan bir anonim şirket ise, ortakların getirdiği sermaye paylarının ve bunun sonucunda elde ettikleri hisselerin Rusya Federasyonu Merkez Bankası'na tescil edilmesi gerekir.

Sözleşmeye dayalı veya sermayeye katılımlı joint venture'ın süresine ilişkin herhangi bir yasal sınırlama yoktur. Medeni Kanun'da genel olarak tüzel kişilerin işleyişi konusunda da böyle bir sınırlama bulunmamaktadır. Sözleşmeye dayalı bir joint venture içerisindeki ortakların sayısı ile limited şirketin hissedarlarının sayısı konusunda herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır.¹⁶⁸

Kamu organları, hem federal hem de federe birimlerde uygulanan kamu özel ortaklıklarını düzenleyen mevzuat çerçevesinde joint venture sözleşmelerinin tarafı olabilmektedirler. Bazı belediyeler de yerel düzeyde kamu özel ortaklıklarını uygulamaya geçirmektedir. Bununla

---

¹⁶⁶ Lubitzsch, Hannes (2017), s.,4

¹⁶⁷ Lubitzsch, Hannes, (2017), s.,5

¹⁶⁸ Lubitzsch, Hannes s (2017),.7-8.

birlikte federal düzeyde kamu özel ortaklığına dair açık bir yasal düzenleme olmadığı için federal düzeyde kamu özel ortaklığına ilişkin joint venture'lara dair hukuki bir rejimden bahsetmek zordur. Bölgesel düzeydeki kamu özel ortaklıklarını düzenleyen yasalar, genellikle belirli tür projelerin yapılmasıyla ve yatırımcılara verilen güvenceleri düzenlemektedir. Mevcut durumda federal düzeyde bu konuda bağlayıcı bir kamu özel iş birliği yasası yoktur. Bu nedenle konuya ilişkin bölgesel yasalar projenin türüne ve ilgili bölgeye bağlı olarak önemli ölçüde farklılıklar gösterebilmektedir.¹⁶⁹ Öte yandan uygulamada federal düzeyde farklı kamu özel sektör ortaklığı projeleri; İmtiyaz Sözleşmeleri Kanunu, Kalkınma Bankası Kanunu, Rusya'daki Özel Ekonomik Bölgeler Kanunu ve Motorlu Taşıt Yolu Kanunu gibi çeşitli kanunlar esas alınarak oluşturulabilmektedir. Bu çerçevede İmtiyaz Sözleşmeleri Kanunu, ciddi önem arz etmekte ve yollar, demiryolları, boru hattı taşımacılığı ile deniz ve nehir limanları gibi altyapı tesisleri için devlet imtiyazlarını düzenlemektedir. Bu imtiyazlar, Rus Hükümeti ile (yerli veya yabancı) yatırımcılar arasında imzalanan bir imtiyaz sözleşmesi kapsamında verilir. Ancak, kamu hukuku ve idare hukuku ilkelerinin hakim olduğu imtiyaz sözleşmelerinin hükümetin kabul ettiği ilgili model sözleşmesine tam olarak uyması gerektiğinden, bu anlaşmalarda yatırımcıların hareket alanı oldukça sınırlıdır.¹⁷⁰

Bölgesel düzeyde, kamu özel ortaklığı (*Public-Private Partnership*) ile ilgili bazı yasalar, özellikle Rus Federasyonunun Saint Petersburg, Çelyabinsk Oblastı, Altay Cumhuriyeti, Dağıstan Cumhuriyeti, Kalmykia Cumhuriyeti ve Stavropol Krai dahil olmak üzere birçok eyaleti ve federesi tarafından benimsenmiştir.

Bu yasalar genellikle ilgili bölgede mevcut olan PPP'nin farklı biçimlerini göstermekte ve genellikle uluslararası standartlara uyumlu PPP olarak nitelendirilemeyecek biçimleri de içermektedir (örneğin, kamu ihaleleri sözleşmeleri veya yatırımcılar için vergi avantajları).

Yabancı üyesi bulunan sermayeye katılımlı joint venture'lar uygulamada yaygın olarak tek veya iki katmanlı yapılarda kurulmaktadır. Tek katmanlı bir yapı altında ortaklar, yasa uyarınca kurulmuş ve yabancı bir hukuk tarafından yönetilen bir tüzel kişinin payını satın alırlar. İki katmanlı bir yapıya sahip joint venture'da ise, joint venture'a aracı olarak Rusya dışında bulunan bir holding şirketi ve Rusya'da bulunan, bu yabancı holding şirketi tarafından tamamen sahip olunan, bir tüzel kişiliğin varlığı gerekmektedir. Bu durumda, joint venture ortakları yabancı holding şirketindeki hisseleri almakta ve bu joint venture girişiminin faaliyetleri Rusya'da bu amaç doğrultusunda kurulan bir tüzel kişi tarafından işletilmektedir. Kısaca tek

---

¹⁶⁹ Lubitzsch, Hannes. (2017), s.,9.

¹⁷⁰ Buradaki açıklamalar için bkz. Lubitzsch, Hannes. (2017), s.,9.

katmanlı jointe venture'lar ortaklarının sadece Rusya'da bulunan ve Rus tabiiyetinde olan kişi ve kurumlardan oluşması; çok katmanlı joint venture'lar ise, yabancı ortakların bulunması durumuna işaret etmektedir.

Rus joint venture ortakları, Rus şirketler hukukunun uygulanmasını tercih ettiklerinden, tek katmanlı bir yapı üzerinde anlaşmaları genellikle daha kolaydır. Çünkü tek katmanlı joint ventürelere Rus Şirketler Hukuku uygulanır . Zira Rus ortaklar Rus Şirketler Hukukunun uygulanmasına daha yatkındırlar. Bununla birlikte, bu yapının dezavantajları, uluslararası joint venture'larda alışla gelmiş olan hukuki kurum ve mekanizmaların uygulanabilirliği konusundaki belirsizliklerdir. Söz konusu belirsizlikler, joint venture sözleşmesinin ortaklarının tüzel kişinin yetkili organlarında oy verme yükümlülükleri, tüzel kişilikteki paylara göre alım satım opsiyonları, kriz çözme mekanizmaları ve tazminata ilişkin hükümlerinin uygulanması bağlamında çeşitli tereddütler yaratabilmektedir.

Buna karşın iki katmanlı bir yapıdan oluşan joint venture'larda ortaklar arasındaki ilişkiler, yabancı holding şirketinin bağlı bulunduğu esnek ülke yasalarıyla yönetilebilmektedir. Bu yüzden ki; yabancı yatırımcılar, kuruluş aşaması daha zor olmasına rağmen, iki katmanlı joint venture'ı tercih etmektedirler. Joint venture ortakları, çıkarlarının korunması için gerekli yasal konsept ve mekanizmaları öngören yabancı mevzuattan yararlanabilmektedir. Ancak, iki katmanlı bir yapı altında bir joint venture'ın kurulması ve işletilmesinden doğan idari yük ve maliyetler, tek katmanlı bir yapıya göre daha yüksektir. Halihazırda, yabancı bir holding şirketinin kurulması amacıyla en çok başvuru hukuk düzenleri, Kıbrıs, Hollanda ve Lüksemburg'dur. Bu ülkelerin tercih edilmesindeki temel etken, Rusya Federasyonu ile imzaladıkları vergi anlaşmalarıdır.

Hem tek katmanlı hem de iki katmanlı yapıli sermayeye katılımlı joint venture'lar, kısmen veya tamamen Rus şirketler Hukukuna tabidir. İki katmanlı bir yapıya göre, genellikle sadece resmi formalitelere uyulması gerektiğinden, bu çerçevede hukuki uyumsuzluk ve aksaklıkların meydana gelme ihtimali düşüktür. Genellikle bu bağlamda kurulacak şirketin sadece bir hissedarı (yabancı holding şirketi) bulunduğundan, hissedarlar toplantısının yetki alanında bulunan tüm kararlar, ortaklar arasındaki anlaşma uyarınca yabancı holding şirketi düzeyinde alınır. Yabancı holding şirketi seviyesindeki kararlar daha sonra yabancı holding şirketinin yönetimi (tüzel kişinin tek hissedarının temsilcileri sıfatıyla) ve tüzel kişiliğın yönetimi tarafından Rusya şirketler hukukunun gerekliliklerine uygun olarak uygulanır.

3.3.1.3. Yasal Sınırlamalar ve Yükümlülükler

Joint venturelar'ın herhangi bir yerel tescile kaydedilmesi gerekmez. Bir Joint Venture'ın kurulması için kamu kuruluşlarının izni gerekli değildir.

Şirket birleşimi iznine ilişkin hükümler joint venture oluşumunu özel olarak düzenlemese de, bu süreç Rus Rekabet Kanunu'nun genel hükümlerine tabidir. Bu hükümler uyarınca, bu düzenleme kapsamında kurulması düşünülen jointe venture'ların, Tekelle Mücadele Federal Dairesinden alınacak birleşme izni, bir tüzel kişiliğin kurulması gibi koşulların yerine getirilmesi gerekir.

Şirket kuruluş sermayesinin hisse veya malvarlığı ile ödenmesi durumunda ve bunun sonucunda: 1) tüzel kişinin limited şirketteki payların üçte birinden fazlasına 2) Rus anonim şirketinin hisselerinin %25'inden fazlasına 3) Rusya'da bulunan sabit varlıklar (arsalar ve endüstriyel olmayan yapılar hariç) veya duran gayri maddi varlıklarının toplam defter miktarının %20'sini aşan miktarda olması halinde; böyle bir tüzel kişiliğin kurulması, Tekelle Mücadele Federal Dairesi'nden alınacak birleşme iznine tabi olabilir.

Tüzel kişilik tarafından bu şekilde bir pay veya varlık alımı, kurucuların şirket grupları ve tüzel kişiliğin kuruluş sermayesine katkıda bulunan hisselerin veya varlıkların bulunduğu kuruluşa ait şirketler grubuna ait varlıklarının toplam kayıtlı değeri 7 milyar rubleyi, kurucuların şirket grupları ve tüzel kişiliğin kuruluş sermayesine katkıda bulunan hisselerin veya varlıkların bulunduğu kuruluşa ait şirketler grubunun bir önceki takvim yılı içindeki toplam cirosunun 10 milyar rubleyi aşması halinde de Tekelle Mücadele Federal Dairesi'nin ön onayı gerekmektedir.

Joint Venture anlaşmasının uygulanması, sözleşmenin ortaklardan birine, tüzel kişiliğin ticari faaliyetinin belirlenmesi, tüzel kişinin tek icra organının (icra kurulu) görevlerinin yerine getirilmesi gibi işlemleri yapma hakkı verdiği takdirde Tekelle Mücadele Federal Dairesi'nin birleşme iznine tabi olabilir. Bu tür haklara sahip olacak joint Venture ortağı ve tüzel kişi'nin sahip olduğu şirket gruplarının toplam defter değeri 7 milyar rubleyi, tüzel kişiliğin sahip olduğu şirket gruplarının varlıklarının toplam kayıtlı değeri 400 milyon rubleyi aşıyorsa; önce Tekelle Mücadele Federal Dairesi'nden onay alınması gerekmektedir.

Rekabet Hukukuna ilişkin yapılan ve Ocak 2016'dan itibaren yürürlüğe giren değişikliklerle beraber, ortakların şirket gruplarına ait varlıklarının toplam kayıtlı değerlerinin 7 milyar rubleyi ya da toplam cirosu 10 milyar rubleyi aşıyorsa, Rusya Federasyonu

topraklarında rakip işletmeler arasında herhangi bir joint venture anlaşması imzalanmadan önce ilk olarak, Tekelle Mücadele Federal Dairesi'nin onayının alınması kuralını getirmiştir.¹⁷¹

Joint venture kurulması, ortaklığın konusuyla ilgili birtakım sınırlamalara tabi olabilmektedir. Rekabet Hukuku kapsamında şirket birleşmesi sınırlamalarına ek olarak, stratejik alanlardaki yatırımlarla ilgili olarak yabancı denetim altındaki Rus tüzel kişilikler Stratejik Yatırım Yasası kapsamında yasağa tabi tutulabilir. Ayrıca, 1 Ocak 2016 tarihinden itibaren Kitleli Medya Yasası'nda yapılan değişikliklerin ardından, yabancı yatırımcıların kitle iletişim kuruluşlarındaki hisselerin %20'sinden fazlasına sahip olmaları, yönetime veya kontrole katılmaları yasaklanmıştır. Hem sözleşmeye dayalı hem de sermayeye katılımlı joint venturelar, kanunun genel hükümlerine aykırı olmamak koşuluyla, herhangi bir amaç ile kurulabilirler.¹⁷²

Ortaklar arasında yabancı yatırımcıların bulunması da konu açısından birtakım sınırlamaları beraberinde getirebilir. Bu çerçevede Stratejik Yatırımlar Kanunu kapsamındaki düzenlemelere değinmek gerekir. Bu kanunda stratejik tüzel kişi, Stratejik Yatırım Yasasında listelenen en az bir stratejik öneme sahip faaliyeti gerçekleştiren tüzel kişiye verilen isimdir. Bu stratejik aktiviteler, jeolojik çalışmalar ve federal öneme sahip toprak altı alanlarının araştırılması ve geliştirilmesi gibi doğal kaynaklara ilişkin veya silah, askeri teçhizat, teknoloji gibi savunmayı ilgilendiren faaliyetler olabileceği gibi, nükleer sanayi ve nükleer güvenlik gibi nükleer enerji, uçak ve uzay endüstrileri gibi havacılık ya da televizyon ve radyo yayını baskı ve yayıncılık, telekomünikasyon, ulaşım ve enerji tedariki gibi doğal tekeller ve trafik güvenliği gibi farklı kategorilere ayrılan faaliyetler de olabilir.¹⁷³

Genel olarak, yabancı bir yatırımcının stratejik bir kuruluş üzerindeki kontrolü ele geçirmesi, başbakanın başkanlık ettiği bir uluslararası komitenin onayını gerektirmektedir. Bir yabancı yatırımcı, aşağıdaki durumlardan birisinin gerçekleşmesi halinde stratejik varlık üzerinde kontrol yetkisine sahip sayılır¹⁷⁴:

- ✓ Stratejik kuruluşta oy hakkının %50'sinden fazlasına sahip olması,
- ✓ Tek icra organını (icra kurulu başkanı (CEO)) veya stratejik kuruluşun toplu icra organının (yönetim kurulu) %50'sinden fazlasını atayabilmesi,

---

¹⁷¹ Lubitzsch, Hannes (2017), s.,5.

¹⁷² Lubitzsch, Hannes (2017), s., s.,6.

¹⁷³ Lubitzsch, Hannes (2017), s., 14.

¹⁷⁴ Lubitzsch, Hannes. (2017), s., 15.

- ✓ Stratejik kurumun yönetim kurulunun (denetim kurulu) %50'sinden fazlasını atayabilmesi,
- ✓ Stratejik varlığın faaliyetlerini belirleyebilmesi veya CEO'nun görevlerini yerine getirebilmesi.

3.3.1.4.Ortakların Hak ve Yükümlülükleri

Joint Venture ortakları, genellikle limited şirket biçiminde kurulmuş olan tüzel kişiliğin sermayesindeki hissedarlıkları aracılığıyla sermayeye dayalı joint venture'a iştirak ederler. Limited Şirketler Kanununa göre sermaye katkıları parasal fonlar, menkul kıymetler, diğer varlıklar, mülkiyet hakkı veya parasal bir değeri olan diğer haklar şeklinde ödenebilir. Dolayısıyla, joint venture ortakları tüzel kişilerdeki payları için nakit veya aynı ödeme yapabilmektedir. Aynı olduğu takdirde, aynı katkının parasal değeri, geçerli kurallara uygun olarak değerlendirilmeli ve belirlenmelidir. Yürürlükteki mevzuatta, aynı katkı payları ile ödenebilecek sermayenin yüzdesine ilişkin herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Medeni Kanun'da yapılan son değişikliklerin ardından, tüzel kişilik olarak kurulan bir şirketin asgari sermayesine ancak nakit olarak katkıda bulunulabilecektir. Bir limited şirketteki hissedarlar, şirketin sermayesini arttırmaksızın veya hissedarlık oranını değiştirmeksizin şirket varlığına nakit veya aynı katkıda bulunabilirler. Limited şirket veya halka kapalı anonim şirketin asgari sermayesi halihazırda 10.000 rubledir. Tüzel kişiliğin kuruluş belgelerinde belirtilen ortaklık sermayesi, yalnızca Rus Rublesi olarak gösterilebilir. Yabancı para cinsinden bir değer vermek mümkün değildir.¹⁷⁵

Sermayeye dayalı bir Joint venture için, sınırlı sorumlu bir ortaklığın hissedarlarının sorumluluğu genel olarak sermayedeki paylarının değeriyle sınırlıdır. Pay sahipleri ayrıca ilgili yükümlülükler, hâkim bir şirketin bağlayıcı talimatlarından kaynaklandığında ve tüzel kişiliğin iflas etmesi hissedarların bağlayıcı talimatlarından kaynaklandığında tüzel kişinin herhangi bir yükümlülüğünden de sorumlu tutulabilirler.

Ayrıca ana ortaklığın, yan kuruluşun ana şirketin talimatı veya rızasıyla yaptığı işlemlerden yan kuruluşu ile müştereken sorumlu olması gerekir. Ancak, söz konusu müşterek yükümlülük, bağlı kuruluşun tüzüğü uyarınca ana şirketin onayını gerektiren bağlı ortaklığın işlemlerini kapsamamaktadır. Aksi halde, joint venture ortakları, bu yükümlülüğü sözleşmeden hariç tutamazlar. Ayrıca hem sermayeye katılımlı hem de sözleşmeye dayalı joint venture'larda ortaklar, girişimden kaynaklanan risklerin, kayıpların ve ödüllerin tahsisine ilişkin joint venture sözleşmesinde hemfikir olabilirler. Bununla birlikte, tazminat kavramına

---

¹⁷⁵ Lubitzsch, Hannes. (2017), s., 6-7.

ilişkin mevcut belirsizlikler veya tüzel kişiler arasında yapılan bağışların genel olarak yasaklanması gibi medeni hukuk kapsamındaki bazı kısıtlamalar dikkate alınmalıdır.¹⁷⁶

Ortakların birbirleriyle rekabet etmeme borcu ile ilgili olarak; 7 Ağustos 2013 tarihinde, Tekelle Mücadele Federal Dairesi “joint venture Anlaşmalarının Usulü ve Usullerine İlişkin” adında bir tebliğ yayınlamış ve bu husustaki, rekabete ilişkin genel çerçeveyi çizmiştir. Buna göre, bir joint venture sözleşmesindeki rekabet yasağına ilişkin hükümler şu koşulların varlığı halinde uygulama alanı bulabilecektir: 1) Ortakların ortak faaliyetlerinin amaçlarına ulaşmak için kaynaklarını birleştirmesi veya karşılıklı yatırım yapmaları 2) Ortakların faaliyetleriyle ilgili riskleri müştereken üstlenmesi. 3) Ortak faaliyetler ile ortakların joint venture’ın oluşturulmasına dair bilgilerin kamuya açık olması; yani joint venture sözleşmesinin Tekelle Mücadele Federal Dairesi’ne sunulmuş olması. Ayrıca, ortakların rekabet etmeme yasağı, yatırılan sermayenin geri kazanılması için yaklaşık beş, gerekli kârın elde edilmesi için ise yaklaşık iki yıl ile sınırlandırılmalıdır. Bu sürelerin herhangi bir şekilde uzaması halinde Tekelle Mücadele Federal Dairesi tarafından onay verilmesi gerekmektedir.¹⁷⁷

3.3.2.Sona Erme ve Tasfiye

Sözleşmeye dayalı joint venture’larda , fesih sebepleri tek taraflı fesih hakları da dahil olmak üzere ortaklar tarafından, joint venture sözleşmesinde serbestçe belirlenebilir. Sermayeye katılımlı bir joint venture’da, tüm ortaklar tüzel kişilikte pay sahibi olduklarından, joint venture’ın sona erdirilmesi şirketler hukuku hükümlerine tabidir. Şirketler hukukunun çoğu hükmü emredicidir ve bu hükümler doğrultusunda, örneğin, hisselerin zorunlu aktarımı gibi, uluslararası joint venture’larda geleneksel olarak kullanılan kriz çözme mekanizmaları Rusya’da uygulama alanı bulamamaktadır. Bu nedenle, sonlandırmayı gerçekleştiren ortağın seçenekleri; genellikle hisselerinin başka bir joint venture ortağına satılması, hisselerinin üçüncü bir şahsa satılması (genellikle diğer ortakların veto veya rüçhan hakkına tabidir), hisse senetlerinin bir tüzel kişiye devri (sınırlı sorumluluk şirketlerindeki belirli koşullara bağlı olarak) ve tüzel kişiliğin tasfiyesi ile ilgili olarak diğer ortaklar ile anlaşma kısıtlamalarıyla sınırlıdır.

Joint venture sözleşmelerinin sona ermesi genellikle herhangi bir kamu kurumunun onayına tabi değildir. Yabancı ortakları bulunan joint venture’lar açısından tek katmanlı bir sermayeye

---

¹⁷⁶ Lubitzsch, Hannes (2017), s.,10.

¹⁷⁷ Lubitzsch, Hannes. (2017), s.,10.

dayalı joint venture'in sona erme usülü Rus Şirketler Hukuku'nun kısıtlamalarına tabidir. İki katmanlı bir yapı için ise; joint venture'in sona erdirilmesine uygulanacak yasal düzenleme, ortakları tarafından, uluslararası joint ventürelarda bulunan standartlara uygun olarak, yabancı holding şirketinin tabi olduğu hukuk uyarınca kararlaştırılabilir.¹⁷⁸

3.3.2. Uyuşmazlıkların Çözümü

Sözleşmeye dayalı joint venture'larda ortaklar genellikle geniş bir uyuşmazlık çözüm yöntemleri yelpazesine sahiptir. Ortaklar aralarındaki anlaşmazlıkları çözmek amacıyla devlet mahkemeleri, hakem mahkemesi veya arabuluculuk gibi Rusya içinde veya dışındaki diğer tür alternatif çözüm yöntemlerine başvurabilirler. Ayrıca, ortakların bu yöntemlerin bir karışımı üzerinde anlaşmaları da mümkündür. Bununla birlikte, uygun uyuşmazlık çözüm yöntemini belirlenirken, ortaklar her zaman sadece uyuşmazlık çözümünü değil, aynı zamanda mahkeme veya tahkim seçeneklerini tercih ederken bu seçeneklerin verdiği kararların uygulanabilirliğini de dikkate almak zorundadırlar. Karşı tarafın varlıkları genel olarak Rusya'da bulunuyorsa o zaman Rusya menşeli bir uyuşmazlık çözüm yöntemi tercih edilmeli aksi halde, ilgili malvarlığının bulunduğu yerdeki yargı organları ya da uyuşmazlık çözüm yöntemlerine başvurulmalıdır. Bu nedenle, asıl sorun, yabancı devlet mahkemesi veya hakem heyetinin kararlarının tanınmasının ve uygulanmasının, bu anlaşmazlık çözüm yöntemlerinin bir tarafın sözleşmesel bir ortak girişim anlaşmasına uygulanmasını engelleyebilecek herhangi bir yasal engelle karşılaşmış karşılaşılmadığını anlamaktır.¹⁷⁹

Rus Hukuku'nun kısıtlamalarından kaynaklanan riskleri daha da azaltmak için, yabancı joint venture ortakları genellikle, anlaşma kapsamındaki ihtilafların Rusya Federasyonu dışında (Viyana, Zürih veya Londra gibi) uluslararası tahkim yoluyla çözülmesi konusunda anlaşmaktadırlar (örneğin, Uluslararası Ticaret Odası (ICC) (International Chamber of Commerce) veya Londra Uluslararası Tahkim Mahkemesi (LCIA) (London Court of International Arbitration)). Rusya Federasyonu, New York Sözleşmesi'ne (New York Convention 1958) taraf olduğundan, yabancı tahkim kararları Rusya Federasyonu'nda tanınmakta ve uygulanmaktadır.

Uluslararası Ticari Tahkim Kanunu'na göre, yabancı hakem kararları kamu yararı ile çelişiyorsa bu kararların tanınması ya da uygulanması reddedilebilir. Kabul etmek gerekir ki,

---

¹⁷⁸ Lubitzsch, Hannes (2017), s.18

¹⁷⁹ Kuzmishin Alexey/Burkhardt Beiten, (2015), s.,65.

mahkemelerin kamu yararı kavramını yorumlama hususunda geniş bir takdir alanı bulunmaktadır. Bu da Rus Hukuk sisteminin, yabancı sermayenin joint venture sözleşmelerine taraf olmasındaki en büyük engellerden birisini teşkil etmektedir.¹⁸⁰

1 Eylül 2016 tarihinde yürürlüğe giren yasal değişikliklerin ardından, şirketler hukukuna ilişkin uyuşmazlıklar (yani, bir Rus tüzel kişiliğinin hissedarları, işletmenin kendisi, yönetim organları ve kamu hukuku kurumları arasında ortaya çıkan anlaşmazlıklar) sadece Rus Hükümeti tarafından onaylanmış bir tahkim kurulu kapsamındaki bir hakem heyeti tarafından görülebilir. Bu tür uyuşmazlıkların bazılarıyla ilgili olarak (genel hissedarlar toplantılarının düzenlenmesi ile ilgili anlaşmazlıklar gibi) tahkime gidilemez; bu tür uyuşmazlıklar Rusya devlet mahkemelerinin yargı yetkisine tabidir. Bu yeni kurallar, tek katmanlı joint venture ortakları arasındaki (Joint venture iş ortaklarının doğrudan tüzel kişilik içinde hisse sahibi olduğu) uyuşmazlıkların tahkime yönlendirilmesi seçeneğini önemli ölçüde engellemektedir.¹⁸¹

3.4.Diğer Ülke Hukuklarında Joint Venture’ın Genel Çerçevesi

3.4.1.Birleşik Krallık

Birleşik Krallık Şirketler Hukuku’nda, joint venture’lar özgün tüzel kişilikler olarak açıkça düzenlenmemiş olsa da 1890 tarihli “*Partnership Act*” uyarınca, gerçek veya tüzel kişiler, iş kurma amacıyla bir araya gelerek bir ortaklık kurabilmektedir.¹⁸² Joint venture’lara ilişkin Birleşik Krallık’ta özel bir yasal düzenleme ya da yol gösterici bir içtihat yoktur. Öte yandan joint venture’ların kuruluşlarını kısıtlayan herhangi bir kanun da bulunmamaktadır. Tarihsel olarak İngiltere’de joint venture iş ortaklığının özel bir türü olarak ele alınmakla beraber, idaresi adi ortaklık hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir.¹⁸³ Kısaca Birleşik Krallık Hukuku’na göre kavramı tanımlamak gerekirse; joint venture’lar genellikle iki veya daha fazla kişi veya şirketin, belirli bir işi ya da projeyi, kuruluş veya birleşme yolu ile gerçekleştirmek amacıyla bir araya gelmesiyle oluşur.¹⁸⁴

¹⁸⁰ Lubitzsch, Hannes. (2017), s.,18.

¹⁸¹ Lubitzsch, Hannes. (2015). s.,18.

¹⁸² Binnie, Ian *Joint Ventures in the UK: Overview 2017*, s. 1.

[\(https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/7-617-2690?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)\)](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/7-617-2690?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)) (Erişim tarihi 08.07.2018.)

¹⁸³ Taubman, Joseph . “What Constitutes a Joint Venture” 41 (4) Cornell L. Rev. 1956, s.,641.

¹⁸⁴ Binnie, Ian. (2017), s.,2.

Birleşik Krallık merkezli joint venture'lar genellikle 2006 tarihli “*Companies Act*” çerçevesinde kurulan şirket, 1890 tarihli “*Partnership Act*” çerçevesinde kurulan kollektif şirket, 2000 tarihli “*Limited Liability Partnerships Act*” uyarınca kurulan limited şirket (*Limited Liability Partnership-LLP*)¹⁸⁵, 1907 tarihli “*Limited Partnership Act*” uyarınca kurulan sınırlı ortaklık (*Limited Partnership*) ve genel sözleşme hukuku hükümleri çerçevesinde kurulan adi ortaklık şeklinde ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak, Nisan 2017’de “Özel Fon Sınırlı Ortaklığı” (*Private Fund Limited Partnership- PFLP*) adı verilen yeni bir sınırlı ortaklık türü düzenlenmiştir.

Sözleşmeye dayalı joint venture'ların türleri konusunda herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Ancak uygulamada en çok görülen sözleşmeye dayalı joint venture türleri, ajans anlaşmaları (bir tarafın, yeni bir piyasaya girmek için diğerini temsilci olarak hareket etmek üzere tayin etmesi), dağıtım anlaşmaları (imalatçı olan tarafın, belirli bir alandaki ürünlerini tedarik etmek için acentelik sözleşmesinden daha fazla risk alan bir distribütör ataması), franchise'lar ve fikri mülkiyet lisanslarıdır.

Birleşik Krallık Hukuku’nda bir şirket, Şirket Sicili (Şirketler Dairesi)’ne yapılan bir başvuru ile tescil edilmektedir. Buna ek olarak, joint venture ortakları uyumsuzlukların çözümüne uygulanacak bir tür hissedar sözleşmesi de yapmaktadırlar. Bu belge bir kuruluş belgesi niteliğine sahip olmadığı için tescil edilemez, ancak tarafların niyetlerini belgelemek açısından önemli bir belge niteliğine sahiptir.

Bir sermaye katılımlı joint venture sözleşmesinde yer alan konuların ve düzenlemelerin birçoğu alternatif olarak ortaklık sözleşmesinde de yer alabilmektedir. Ortaklık sözleşmesinin kamuya açık bir belge olması itibarıyla, olası yatırımcı veya ortaklar bilgi sahibi olabilmektedirler. Bundan başka joint venture uygulamalarının bir çoğunda toplantı yeter sayısı, oy hakkı ve hisse devri gibi joint venture’ın işleyiş ve karar alma usulleri ayrı sözleşmeler ile düzenlenmektedir.

Limited veya anonim şirket olarak kurulması öngörülen bir joint venture, tescil için Şirketler Dairesi’ne başvurmalıdır. Bunun dışında, İngiltere’de bir joint venture’ın başkaca bir yerel sicile tescilini zorunlu tutan bir kural bulunmamaktadır. Yeni kurulan joint venture’lar, AB veya Birleşik Krallık birleşme kontrol rejimlerine tabi olabilmektedir.2017 yılında Birleşik Krallıkta yapılan bir referandum sonucu başlatılan Avrupa Birliği’nden Birleşik Krallığın çıkış kararı (*Brexit*) Birleşik Krallık Hukuku’nda mevcut olan ve AB Yönergeleriyle uyumlu hale

---

¹⁸⁵ Limited Şirket İngiliz hukuku bağlamında, ayrı bir tüzel kişiliğe sahiptir. Ortaklar arasındaki ilişki ise ortaklık (partnership) ilişkisiyle aynıdır. Limited şirketler sadece kâr amacı gütmek için kurulabilirler. Ridley, Ann /Shepherd, Chris. *Key Facts Key Cases Company Law*, Routledge, Londra, 2015, s.3

getirilen ticaret hukukunda devamlılık esası dikkate alınarak yakın gelecekte bir değişikliğe neden olmayacağı Avrupa Birliği'nden Çıkış Departmanı (*The Department for Exiting The European Union*) tarafından yapılan resmi sunumda beyan edilmiştir .Ancak ileri gelecekte artık AB'nin Yönergelerine bağlılık zorunluluğu ortadan kalktığı için bir takım değişikliklerin olabileceği de beyan edilmiştir¹⁸⁶. AB'den farklı olarak İngiltere'nin birleşme kontrol rejimi, yeni kurulan bir kuruluşun kurulmasına ilişkin olarak Rekabet ve Piyasa Kurumu'na (*Competition and Markets Authority- CMA*)¹⁸⁷ bildirim yapılması şart değildir. Ancak, birbirleriyle rakip olması halinde joint venture ilişkisinin ortakları, ilgili piyasalar üzerindeki etkisini ya da joint venture'ın rekabet edilen faaliyetlerinin bir kısmının üstlenilmesi veya ürün teminini sağlamak için joint venture kuruyorsa CMA'ya bildirim yükümlülükleri söz konusudur.¹⁸⁸ CMA, yasal sınırlara uygun olması koşuluyla genellikle joint venture'ı onaylamaktadır.

İngiliz hukukunda joint venture'ın kurulabileceği sektörler açısından herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır. Ancak bazı sektörler için belirli düzenlemelerde emredici hükümler yer almaktadır.Örneğin, sağlık hizmetlerine ilişkin faaliyet gösterecek olan joint venture'ların Sağlık Kalitesi Komisyonu'na (*Care Quality Commission*) kaydı gerekebilmektedir. Finansal hizmetler ve tüketici kredisi alanlarında çalışmak isteyen firmaların da Finansal Faaliyetler Kurumu (*Financial Conduct Authority*) nezdinde tescil edilmesi gerekmektedir.

Sözleşmeye dayalı bir joint venture'ların kurulmuş sayılabilmesi için ortaklar arası bir sözleşmenin varlığı yeterli olup başkaca bir kurumda tescil ya da kayıt zorunluluğu yoktur.

Buna karşın sermayeye katımlı joint venture'lara şirketler hukukunun ilgili hükümleri uygulanacaktır. Bu bağlamda Companies Act 2006 (CA 2006), uyarınca kurulacak şirketlerin ana sermayelerinde parasal sermaye katkısının yapılmış olması gerekmektedir.¹⁸⁹ Bunun dışında bir üyenin özel bir joint venture'a nasıl katkıda bulunabileceğine ilişkin herhangi bir yasal sınırlama bulunmamaktadır. Joint venture sözleşmesi ve ortaklık sözleşmesi uyarınca bir joint venture üyesi, nakit varlık, fikri mülkiyet veya iş ve performans dayalı (“alın teri katkısı”- “*sweat equity*”) olarak joint venture sermayesine katılım sağlayabilecektir. Bununla birlikte, eğer şirket Şirket Dairesi'ne halka açık sınırlı bir şirket olarak tescil edilmişse (ancak

---

¹⁸⁶ May ,Theresa / Davis , David , “*The United Kingdom's exit from and New partnership with the European Union*” hakkında hükümet bildirisi , Şubat 2017 ,s.9

¹⁸⁷ Birleşik Krallık 'ta bağımsız idari otorite statüsünde olan bu kurum, rekabet hukuku uygulaması yanında tüketiciyi koruma kurumu işlevini de bir arada yürütmektedir. <https://www.gov.uk/government/organisations/competition-and-markets-authority> Erişim tarihi 25.06.2018.

¹⁸⁸ Binnie, Ian. (2017), s.,5.

¹⁸⁹ Ridley, Ann /Shepherd, Chris.(2013), s.,4.

bu “borsada işlem gören” bir şirket veya hisseleri halka açık bir şirket ile karıştırılmamalıdır), yeni pay dağıtımına katkıda bulunan herhangi bir gayri nakdi varlık (hisse dışında) bağımsız olarak değerlendirilmelidir. (Madde 593, CA 2006)

Kamu şirketleri, bir teşebbüsün iş yapması veya şirket ya da başka bir kişi için hizmet vermesi ya da tahsisat sonrası beş yıldan uzun bir süre faaliyet gösterecek bir girişim için hisse devri yapamaz. (Madde 585 ve 587, CA 2006) Hem özel hem de kamu şirketleri , şirketin herhangi bir yöneticisi ile yapılan önemli mülkiyet işlemleri için hissedar onayı gerektiğini göz önünde bulundurmalıdır(Madde 190, CA 2006). Bir üye tarafından yapılan aynı katkılar açısından ve ister” *Limited Liability Partnerships Act*” kapsamındaki sınırlı bir ortaklık anlaşması; ister “*Partnership Act*” kapsamında bir ortaklık veya *Limited Partnership Act* uyarınca sınırlı ortaklık olsun; joint venture üyesinin karşılaması gereken asgari katkı payına ilişkin hiçbir yasal gereklilik veya sınırlama yoktur.

İngiliz Hukuku’nda joint venture’ların süresine ilişkin de yasal bir sınırlama bulunmamaktadır. Tabii ki şirketler hukuku genel hükümleri gereği şirketin kuruluş amacının hukuka aykırı olmaması gerekir. Bu durum şirketin tescili aşamasında yetkili tescil memuru tarafından değerlendirilir ve memur şirket amacının kanuna aykırı olduğu kanısına varırsa şirketi tescil etmeyi reddedebilir.¹⁹⁰ Uygulamada, joint venture yönetimine ilişkin belgeler (ana sözleşmeler ve joint venture / hissedarlar anlaşması) genellikle tarafların, proje süresine yönelik niyetleri ve fesih düzenlemelerini içermektedir. Esas sözleşmede, ortaklar tarafından “devam oylaması” gerektiren ve sonucunda şirketin tasfiye edilebileceği, şirketin süresini sınırlayan hükümler bulunabilir.

İngiliz Hukuku’nda joint venture’ların ortak sayısına ilişkin yasal bir sınırlama bulunmamaktadır. Özel limited şirketler sadece tek üyeye ihtiyaç duyarken, kamu şirketlerinin en az iki üyeye ihtiyacı vardır. Limited şirketlerin de en az iki üyeye ihtiyacı vardır. 2006 tarihli “*Companies Act*” ve “*Limited Liability Partnership Act*”, bir joint venture’ın sahip olabileceği azami üye sayısına ilişkin herhangi bir kısıtlama getirmemektedir.¹⁹¹

Birleşik Krallık şirket birleşmelerini veya ekonomik yoğunlaşmaları kontrol rejimi kapsamında detaylı olarak inceliyor olması dışında, yeni bir joint venture’un oluşturulması, 1998 tarihli *Competition Act (CA 1998)*’da belirtilen yasaklar kapsamında da değerlendirilmelidir.

---

¹⁹⁰ Ridley, Ann /Shepherd, Chris.(2013), s.,5

¹⁹¹ Binnie, Ian. (2017), s.,8

İngiliz Hukuku'nda bu alanda çok az örnek bulunmasından dolayı İngiltere'deki işletmeler, Avrupa Komisyonu'nun 2010 tarihli, en yaygın yatay işbirliği anlaşma türlerine ilişkin çerçeve sunan, yatay anlaşmalara ilişkin kılavuzuna (EC Guidance) dayanmaktadır. Bu yatay işbirliği türleri, araştırma ve geliştirme (ar-ge), taşeronluk dahil olmak üzere üretim, uzmanlık anlaşmaları, standart sözleşmeler dahil tek tipleşme, satın almaya ve bilgi alışverişine ilişkin joint venture anlaşmalarıdır.¹⁹²

AB Kılavuzu, öncelikli olarak yatay işbirliği anlaşması ve ortaya çıktığı sonuçları analiz etmede yol gösterici olan hukuki ve ekonomik kriterlere dayanmaktadır. Tarafların piyasa gücü ve piyasa yapısına ilişkin diğer aktörler gibi ekonomik kriterler, AB (Madde 101, TFEU) ve CA 1998 Bölüm I Yasaklama kapsamında yatay bir işbirliği anlaşmasının neden olabileceği piyasa etkisinin değerlendirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Ayrıca, joint venture sözleşmesi kapsamında çeşitli kısıtlayıcı sözleşmelerin (rekabet faaliyetlerini kısıtlayan, fikri mülkiyet / know how ve talebin lisanslanması) bulunması halinde CMA'nın denetimi devreye girecektir.

Birleşik Krallık Hukuku'nda ortaklığa katılma konusunda bazı kanuni sınırlamalar mevcuttur. Örneğin, Şirketlerin sahip olması gereken yöneticiler, 16 yaşını doldurmuş bir gerçek kişi olmalı ve şirket içerisinde en az bir yönetici bulunmalıdır (Madde 154, CA 2006).

1986 tarihli "*Company Directors Disqualification Act*"ın 2. Bölümü uyarınca; bir şirketin tanıtımını, oluşumunu, yönetimini, tasfiyesini, grevini veya bir şirketin malını (veya benzer bir prosedürü) kabul etmesine ilişkin olarak İngiltere ve Galler'deki mevzuat uyarınca ağır bir suçtan mahkum olmuş bir gerçek ya da tüzel kişinin veya yönettiği şirketin doğrudan Birleşik Krallık rekabet yasalarını ihlal ettiğine karar verilen bir yöneticinin "sınırlı sorumlulukla faaliyette" bulunma hakkı yargı makamlarınca verilecek görevinden azletme karar ile (DDO) (*Director's Disqualification Order*) elinden alınabilir. Bu düzenleme, toplumu sahtekar ve dürüst olmayan şirketlere karşı korumak için, yardımcı bir ceza mekanizması olarak kullanılmaktadır. Zira ilgili yönetici, işletmesiyle bağlantılı alacaklı ve diğer kişileri tehlikeye atabilmektedir. DDO kararı, bir yöneticinin, yukarıda belirtilen suçlara karşılık gelen yurtdışında mahkum edildiği suçlardan dolayı da uygulanabilir. DDO kararı ile, bir kişi iki ile on beş yıl arasında bir süre ile İngiltere'deki herhangi bir şirketin tanıtımı, oluşumu veya yönetiminde yer almaktan men edilebilmektedir. Bir joint venture limited şirketinin denetçisi, tanınmış bir denetleyici kuruluşun üyesi olmalı ve denetleyici kurumun kuralları uyarınca denetçi olma şartlarını yerine getirmelidir.

---

¹⁹² Binnie, Ian (2017), s.,9

Bir ortak girişimin sona erdirilme nedenleri, taraflar arasında dikkatli bir şekilde tartışılmalıdır. Zira tarafların anlaşmayı sonlandırma amaçları farklılık gösterebilmektedir. Tipik örnekler arasında, her iki tarafın da örneğin hisselerini satarak sözleşmeden çekilmesi, joint venture'ın tamamen satılması veya tasfiye edilmesi sayılabilir. Bir joint venture anlaşmasında veya ortaklık sözleşmesinde sona ermeye ilişkin hükümlerin bulunmaması durumunda, joint venture'ı feshetmek isteyen ortak, haklı bir neden aranmaksızın talebin “adil ve hakkaniyetli” olma şartı ile İngiliz Mahkemeleri'nden bir dilekçe ile tasfiye kararı talep eder. Bir ortaklıkta, ortaklık anlaşması, varlıkların paylaşılması ve kalan borçların üstlenilmesine ilişkin detaylar dahil olmak üzere ortaklar arasındaki ilişkinin sona ermesini de düzenleyecektir. Adi bir ortaklıkta herhangi bir özel hüküm bulunmadığı takdirde, 1890 tarihli “*Partnership Act*” geçerli olacak ve her iki taraf da bundan yararlanabilecektir.¹⁹³

Tasfiye veya iflas gibi, limited şirket şeklinde kurulan joint venture'ın ödeme aczine düşmesi durumunda, Ticaret Sicili, ilgili iflas mevzuatına uygun olarak ilgili prosedürün yerine getirildiğinden emin olmalıdır. Bunun haricinde, bir joint venture, şirketin ana sözleşmesinde veya hissedarlar sözleşmesinde belirtilen şekilde feshedilebilir.

Uyuşmazlıkların çözümüyle ilgili olarak hangi yargı yetkisinin seçilebileceğine ilişkin 2006 tarihli “*Companies Act*” veya 2000 tarihli “*Limited Liability Partnership Act*” kapsamında herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Joint venture ortakları, uyuşmazlıkların çözümünde herhangi bir kısıtlamaya bağlı kalmaksızın yargı yetkisini ve uygulanacak hukuku seçebilir. Bu seçim genellikle hissedarlar sözleşmesinde hüküm altına alınmaktadır.¹⁹⁴

3.4.2.Fransa

Joint venture kavramının, örf ve adet hukukunu uygulayan ülkelerde geliştirilmiş olması nedeniyle Fransız Hukuku'nda eşdeğer bir tanımı bulunmamaktadır. İki ya da daha fazla ortak arasında kurulan joint venture'lar için genel olarak şu tür tanımlar kullanılmaktadır: Sözleşmeler, şirketler, sermaye katkıları (nakit veya aynı), ekonomik çıkar grupları (*Groupements d'intérêt économique*) (GIEs). 1995'te esnek bir kurumsal yapı olan basitleştirilmiş anonim şirketin (*société par actions simplifiée* -SAS) hayata geçirilmesiyle, Fransa'da sermayeye dayalı joint venture kurmak daha kolay bir hale gelmiştir. Uygulanan hukuk açısından bakıldığında, joint venture'lara uygulanan belirli bir yasal çerçeve bulunmamaktadır. Bu nedenle geçerli olacak kurallar, tarafların joint venture'ı kurmak ve işletmek için seçtikleri yasal yapıya bağlı olacaktır. Sözleşmeye dayalı joint venture'lar için

¹⁹³ Binnie, Ian (2017), s.,13

¹⁹⁴ Wild, Charles/Weinstein,Stuart. *Smith and Keenan's Company Law*, Pearson, Harlow. 2016, s.124

genel sözleşme hukuku kuralları geçerli olacak, sermayeye katılmalı joint venture'lar için ise çoğunlukla Fransız Medeni Kanunu ve Ticaret Kanunu'ndan ileri gelen, geçerli kurallar joint venture için seçilen şirket biçimine bağlı olarak uygulanacaktır.

SAS'lar için geçerli olan yasal çerçevenin oldukça esnek olması nedeniyle, sermayeye katılımlı joint venture'lar genellikle SAS olarak kurulmaktadır. Ayrıca joint venture oluşturmak için kurulan şirketlere uygulanan herhangi bir ek kural bulunmamaktadır. Rekabet hukuku ile ilgili olarak; Fransız Ticaret Kanunu'nun L.430-1. Maddesine göre, joint venture kalıcı olarak kurulan ve özerk bir ekonomik kuruluşun tüm işlevlerine sahip olan çok parçalı bir yapıdır. Bu düzenlemeyi yorumlayan Fransız Rekabet Kurumu joint venture'ın muhtemel unsurlarını şu şekilde saymaktadır:

- ✓ Tamamen yeni bir ortaklığın kurulması,
- ✓ Ana kuruluş tarafından daha önce ayrı olarak sahip olunan bir joint venture'a, bu joint venture'ın işini genişletmesine neden olacak yeni kuruluşlar
- ✓ Sözleşme mevcudiyeti ve know-how veya diğer malvarlığı şeklinde yapılan sermaye katkısı,
- ✓ Mevcut bir şirketin, bir veya daha fazla yeni hissedar tarafından ortaklaşa edinilmesi.¹⁹⁵

Joint venture türleri sözleşmeye dayalı ya da sermayeye katkılı olabilmektedir. Fransız Hukuku uyarınca her türlü joint venture anlaşması geçerlidir. Joint venture anlaşmaları, Fransız Sözleşme Hukuku'nun genel kuralları ile uyumlu olmalıdır (örneğin, rıza ile ilgili kurallar, kamu düzeninin korunması veya sözleşme ortaklarının ehliyeti gibi). Sermayeye dayalı joint venture'lar şirketler hukukunun öngördüğü herhangi bir şirket biçimini alabilir.¹⁹⁶ Fransız Hukuku çerçevesinde şirketler tüzel kişiliği bulunup bulunmamasına göre de kendi içinde ikiye ayrılabilir. Bunlardan tüzel kişiliği bulunmayan şirketler (*sociétés en participation*) ağırlıklı olarak, joint venture'ın tek seferlik bir projeyi gerçekleştirmek amacıyla kurulduğu veya bir anonim şirket kuruluşunun (ister kamu ister özel olsun) uygun olmadığı (örneğin, joint venture ortaklarının şirket yapısını oluşturmadan veya bir şirket kurmadan kârlarını paylaşma niyetinde olduğu) durumlarda oluşturulur. Bu tür şirketler Türk Hukuku'nda olduğu gibi

---

¹⁹⁵ Descheemaeker Pierre/ Wlodarczyk Julien / Debouzy August, *Joint ventures in France: Overview*, 2017, s.1 [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/5-616-9976?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/5-616-9976?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)) Erişim tarihi 20.06.2018.

¹⁹⁶ Fransız şirketler hukukunda ortak bir amaç doğrultusunda ortaklaşa hareket etme iradesi (*affectio societatis*) her türlü şirketin kurulmasında temel unsur olarak kabul edilmektedir. Şehirali Çelik, Feyzan . Hukukun Ekonomik Gerçekliği Yanıtı: Tek Kişilik Şirketler, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 24(1), 2007, s., 176.

kurumlar vergisi mevzuatının kapsamında değildir. Bununla birlikte, tüzel kişiliği olmadığı için, ortakların müşterek kararlarıyla işlemlerini yapabilir kendi başına herhangi bir hukuki eylemde bulunamaz. ¹⁹⁷

Vergilendirmeye ilişkin kaygılar bir yana bırakılırsa, tüzel kişiliğe sahip olan ticari şirketler sermayeye dayalı joint venture'ler için çok yaygın olarak kullanılmaktadır. Bunlar arasında en yaygın kullanılanı limited şirketlerdir (*sociétés à responsabilité limitée-SARL*). Bu şirketler küçük ve orta ölçekli işletmeler için kullanılmaktadır. SARL'lere uygulanan kurallar Fransız Ticaret Kanunu'nda belirtilmiştir ve anonim şirketlere (*sociétés anonymes-SA*) uygulanan kurallara nazaran daha esnekler. Son olarak esnek hukuki rejimleri nedeniyle joint venture'ların kurulmasında tercih edilen bir diğer şirket türü ise Fransa'ya özgü bir tür olan basitleştirilmiş anonim şirketleridir. (*sociétés par actions simplifiées-SAS*).¹⁹⁸ Bu tür şirketler esnek yapıları nedeniyle joint venture'lar için kullanılan en yaygın kurumsal biçimdir. SAS hissedarları, ortak yönetim ve hisse devirlerine ilişkin kısıtlamalar hakkındaki anlaşmalarını ana sözleşmede belirleme esnekliğe sahiptirler.¹⁹⁹

Sermayeye katımlı joint venture'ları ilgilendiren şirketler hukuku kuralları Fransız Ticaret Kanunu'nda belirlenmiştir. Joint venture kurmak ve işletmek amacıyla oluşturulan şirketlere uygulanan belirli kurallar bulunmamaktadır.

Sermayeye katımlı bir joint venture için gerekli olan kuruluş belgeleri şunlardır: 1) Şirket statüsü olarak adlandırılan zorunlu olarak tek bir belgede bir araya getirilmesi gereken *kuruluş ve tüzük* maddeleri 2) Hissedarlar sözleşmesi (*pacte d'actionnaires*). Şirket ana sözleşmelerinin vergi hukukundan kaynaklanan yükümlülüklerden dolayı tescil edilmesi gerekir ve şirketler ile ticaret siciline tevdi edilir ve bu nedenle kamuya açıktır. Buna karşın, hissedarlar sözleşmesi için bir kayıt veya tescil zorunluluğu yoktur.²⁰⁰

Faaliyet konusu açısından joint venture'ler her türlü piyasada kullanılabilir. Bununla birlikte, bankacılık, finans ve teknoloji gibi birçok sektör joint venture'ların sıklıkla kullanıldığı alanlardır. ²⁰¹

---

¹⁹⁷ Descheemaeker Pierre/ Wlodarczyk Julien / Debouzy August. (2017), s.1

¹⁹⁸ Conac, Pierre-Henri The New French Preferred Shares: Moving towards a More Liberal Approach , ECFR 4/2005, s.488;
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62008CC0247&from=EN> Erişim Tarihi 25.06.2018.

¹⁹⁹ Descheemaeker Pierre/ Wlodarczyk Julien / Debouzy August (2017), s.2

²⁰⁰ Descheemaeker Pierre/ Wlodarczyk Julien / Debouzy August (2017), s.4

²⁰¹ Descheemaeker Pierre/ Wlodarczyk Julien / Debouzy August (2017), s.7

Sermaye ve katılım payı şekilleri genel şirketler hukuku çerçevesinde ele alınabilir. Bir joint venture ortağı, hisse senedi karşılığında sermaye veya joint venture'ye verilecek bir borç yoluyla nakit olarak katkıda bulunabilmektedir. Ortaklar bundan başka, bilgi, işgücü veya hizmet şeklinde de sermayeye katılmalı kurumsal bir joint venture'a katkıda bulunabilir. Öte yandan bu tür katkıların joint venture sözleşmesinde açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Bir joint venture üyesi, aynı olarak (örneğin, bir patent hakkı devri gibi) malvarlığı katkısında da bulunabilir. Mal varlığı şeklindeki katkıların yazılı olarak şirket ana sözleşmesinde ya da ayrı bir sözleşmede hüküm altına alınması gerekmektedir. Bazı katkılar, mülkiyeti joint venture'a devredilmeksizin bir malvarlığının belirli bir süre boyunca kullanımı şeklinde de olabilir (Örneğin; intifa hakkı gibi).

Fransız Ticaret Kanunu'nun madde L.227-1 bölüm 4 uyarınca SAS'lara yapılan katkılara belli kurallar uygulanmaktadır. 2009'dan beri, SAS'larda aynı katkılara izin verilmekte ve aynı olarak katkıda bulunan kişi katkıda bulunmasına karşılık olarak hisse sahibi olabilmektedir. Ancak aynı olarak katkıda bulunan ortağın sahip olduğu paylar devredilemez ve bu ortağa veto hakkı verilmesine rağmen katkılar, sermaye kapsamında dikkate alınmaz.²⁰²

Sermayeye katılımlı joint venture'larda, ortakların joint venture'ı kurdukları ilk sözleşme ile şirket ana sözleşmesini ayırt etmek gerekir. Bir joint venture genellikle daha kısa bir süre için oluşturulurken şirket ana sözleşmeleri genellikle bir şirketin (99 yıla kadar) uzun bir süre devam edecek şekilde kurulduğunu ilan eden bir belgedir. Buradan devamla; bir joint venture anlaşmasının feshi, otomatik olarak bu süreçte kurulan şirketi sona erdirmemektedir. Zira Fransız Mahkemeleri, şirket ana sözleşmelerinin joint venture'dan bağımsız anlaşmalar olduğunu düşünmektedir. Bu çerçevede tereddüte yer bırakmamak için şirket ana sözleşmesini hazırlayanların bu hususa da değinmesi yerinde olacaktır. Öte yandan, şirket ana sözleşmesinin joint venture sözleşmesi veya hissedarlar sözleşmesinin süreleri uyuşmazsa, pay sahiplerinin şirketi feshetmek için gerekli olanı yapmasını engelleyici bir hukuki çerçeve oluşturmanın da pratikte bir faydası olmayacaktır.

Sözleşmeye dayalı joint venture'lar ile ilgili olarak ise Fransız Hukuku süresiz sözleşmelerde taraflara her zaman bir fesih hakkı tanımaktadır. Bunun sonucunda bir sözleşme herhangi bir süre belirtilmese dahi sözleşmeye taraf olan kişiler her zaman (varsa herhangi bir ihbar süresinden sonra) sözleşmeyi feshedebilirler. Pratik uygulamada çoğunlukla joint venture

---

²⁰² Descheemaeker Pierre/ Włodarczyk Julien / Debouzy August (2017), s.8

sözleşmelerinde ortaklar, ortaya çıkabilecek olası sorunlara karşı joint venture'ın sona erdirilmesini düzenlemektedir.²⁰³

Ortakların birbirleriyle rekabet etmeme yükümlülüklerine ilişkin sözleşme hükümleri ancak belirli koşullarda geçerli sayılmaktadır. Bu çerçevede ilgili rekabet yasağının şirketin veya joint venture'ın çıkarlarının korunması için gerekli olması, yer ve zaman açısından sınırlı olması, haklı bir nedene dayanması ve anlaşmanın amacı ile orantılı olması gerekmektedir. Bundan başka, rekabet yasağı işlevsel olarak özgünlüğü dikkate alınmalı ve maddi anlamda finansal katkı sağlamalıdır.²⁰⁴

Ortakların yükümlülükleri açısından; sözleşmeye dayalı joint venture'lar sözleşme hukukuna dair genel hükümlere tabidir. Bir joint venture sözleşmesine taraf olan kişiler sözleşme çerçevesindeki olası kazanç, risk veya kayıplar konusunda sözleşme çerçevesinde karşılıklı olarak da anlaşabilirler. Buna karşın sermayeye katımlı joint venture'lar için, Fransız Hukuku pay sahiplerinden birinin risk veya kayıp yükü altına girmediği ve/veya herhangi bir kazanç elde etmediği sözleşme hükümlerini yasaklamaktadır.²⁰⁵

Joint venture ilişkisinin sona ermesi noktasında yukarıda bahsedildiği gibi Fransız Sözleşme Hukuku'na göre süresiz bir sözleşme, herhangi bir ihbar süresine bağlı olarak ve fesih hakkının kötüye kullanılmaması şartıyla herhangi bir zamanda feshedilebilir. Sermayeye katımlı joint venture'lar söz konusu olduğunda ise, feshe ilişkin hükümler genel olarak joint venture sözleşmesinde karara bağlanır ve bu çerçevede belirtilen fesih şartları veya şirket amacının gerçekleştirilmesi nedeniyle ve pay sahiplerinin kararı ile fesih ve tasfiye süreci başlatılabilir. Bundan başka Fransız Ticaret Kanunu Madde L. 225-246 uyarınca da, hissedarlar, hissedarlar toplantısında bir tasfiye memuru tayin ederek şirketin erken tasfiyesine karar verebilirler. Gerek sermayeye katımlı gerekse sözleşmeye dayalı joint venture'ın feshi, herhangi bir kamu makamının onayına tabi değildir.²⁰⁶

3.4.3. Almanya

Alman Hukuku'nda, uygulamada joint venture'ın açık bir tanımı bulunmamaktadır. Uygulamadaki bir görüş, dar anlamda joint venture kavramını ortak mülkiyet içerisinde yönetime ilişkin ortak yetkinin bulunduğu ticari girişim olarak tanımlarken, diğer görüş ise

---

²⁰³ Descheemaeker Pierre/ Wlodarczyk Julien / Debouzy August (2017), s.9

²⁰⁴ Descheemaeker Pierre/ Wlodarczyk Julien / Debouzy August (2017), s.10

²⁰⁵ Descheemaeker Pierre/ Wlodarczyk Julien / Debouzy August (2017), s.12

²⁰⁶ Descheemaeker Pierre/ Wlodarczyk Julien / Debouzy August (2017), s.14

bağımsız şirketler arasında gerçekleştirilen her türlü ortak girişimi dikkate alarak daha geniş kapsamda bir kavram olduğunu savunmaktadır.²⁰⁷

Alman Hukuku'nda joint venture'lar için hukuki bir çerçeve çizilmemiştir ve joint venture'a dar, özgün ve özel bir hukuki düzenleme yoktur. Alman Hukuku'nda herhangi bir şekilde joint venture kavramı düzenlenmediğinden, joint venture oluşumu ortakların seçimine bağlı olarak çeşitli yollarla gerçekleştirilebilir. Bu doğrultuda, ortaklar sözleşmeye dayalı bir joint venture (adi ortaklık) veya sermaye katılımlı bir joint venture'ı şu sermaye şirketleri şeklinde kurabilirler; kollektif ortaklık, komandit ortaklık, limited veya anonim şirket.²⁰⁸ Sözleşmeye dayalı joint venture, Alman Sözleşme Hukuku'nun genel kurallarını ihlal etmediği sürece geçerlidir. Sermaye katılımlı joint venture'ların kuruluşunda en yaygın olarak komandit ve limited şirket türleri tercih edilmektedir.²⁰⁹ Kısaca Alman Hukuku'nda bahsi geçen tüm ortaklık türleri joint venture sözleşmelerine uygulanabilmektedir.

Alman Hukuku'nda sözleşmeye dayalı veya sermaye katılımlı joint venture'ları kayıt altına almaya yetkili bir mercii yoktur. Şirketler hukukunun ilgili hükümlerinin gerektirdiği ölçüde joint venture ortaklığı ticari sicile tescil edilmelidir.²¹⁰

Joint venture ortaklığına dair belgeler; joint venture sözleşmesi (esas sözleşme) ve ortaklık sözleşmesidir. Joint venture sözleşmesinin içeriğinde joint venture görüşmelerinin sonuçları ile birlikte, genellikle amaçlanan iş birliğinin temel özellikleri ve ortakların birbirlerine karşı olan rekabet etmeme ve gizlilik gibi yükümlülükleri yer alır. Ayrıca joint venture ortaklarının arasındaki ilişki kural olarak ortaklık sözleşmesinde değil, joint venture sözleşmesinde düzenlenmektedir. Zira ortaklık sözleşmesi (en azından limited şirket olarak kurulmuşsa) ticari sicile tescil edilmesi gerekir ve kamuya açık, online olarak yayınlanır. Ancak kurulacak olan sermaye şirketinin yönetim konusunda temel hükümler ve diğer hükümler (örneğin, yönetim

---

²⁰⁷ Bauer, F. Andreas, Joint Ventures in Germany: overview, 2017, s. 1.

[https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/1-616-5433?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&comp=pluk&bhpc=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/1-616-5433?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&comp=pluk&bhpc=1)

Erişim tarihi 25.06.2018.

²⁰⁸ Almanya'da ortaklık türleri için bkz.: Cahn, Andreas./ C. Donald David *Comparative Company Law*, Cambridge, Cambridge University Press, 2010. s.26.

²⁰⁹ Bauer, F. Andreas, (2017), s., 1. Alman hukukuna göre kollektif ortaklıklar şahıs şirketi olarak tanımlanır ve tüzel kişiliği yoktur. Alman Federal Mahkemesi, bu tür şirketlerin adi ortaklıktan farkını ticari faaliyetlerin yürütülmesinde "ortak bir unvanın" kullanılması ve HGB § 105//I anlamında bir ticari işletme olması olarak yorumlamaktadır. Bu unsurların olmadığı diğer tüm ortaklıklar Medeni Hukuk çerçevesinde adi ortaklık olarak tanımlanacaktır. Öte yandan bir ortaklığın ortak bir isimle *HGB § 2/I, § 19, Nr. 2* hükmüne dayalı olarak ticari sicile kaydedilmesi durumunda ortada yine bir kollektif ortaklığın olduğu kabul edilmektedir. (Pulaşlı, H. Türk, İsviçre ve Alman Hukukuna Göre "İktisadi Amaç" Kavramının Şirket ve Dernekler Bakımından Değerlendirilmesi, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 32(2), 2016, s. 25.)

²¹⁰ Bauer, F. Andreas (2017), s., 2.

ve/ veya genel kurul prosedürüne ilişkin) ortaklık sözleşmesinde yer alırken ortaklar arasındaki temel ilişki joint venture'ın temel sözleşmesinde yer alır.²¹¹

Alman Hukuku'nda joint venture'ın geçerli şekilde kurulması için diğer şirketlerden farklı olarak haksız rekabet ile ilgili kurumlara veya diğer kamu kurumlarına ilişkin herhangi bir şekil şartı yoktur. Ancak joint venture şirketleri Almanya'daki diğer şirketlere ilişkin kurallara tabidir. Joint venture şirketleri de dahil tüm şirketler, bazı iş alanlarında faaliyetlerde bulunabilmek için öncelikli olarak bir kamu kurumunun izni veya onun tarafından verilecek bir lisansa ihtiyaç duyar. Bu alanlar, bankacılık, sigortacılık, gayrimenkul danışmanlığı, ilaç ve eczacılık, enerji, kamusal hava ve demiryolları taşımacılığı, silah ve savunma sanayine ilişkin mal üretimidir. Bu nedenle kamusal lisans alınması gereken bir faaliyet amacına (örneğin Alman Bankacılık Kanunu'nda sayılan faaliyetler) sahip joint venture'ın bu lisansı alması zorunludur. Bu lisansın öncelikle bankacılık alanındaki düzenleyici kurum tarafından verildikten sonra ticaret sicilinde tescil edilmesi gerekir.²¹²

Kuruluş aşamasında haksız rekabete ilişkin bir diğer nokta ise şirket birleşmesi açısından joint venture'ın incelenmesidir. Kural olarak ana şirketlerin belirli bir piyasada ticari faaliyetlerini, güçlerini birleştirmesi ile birlikte kendi işlemlerini sonlandırması gerekir aksi takdirde bu oluşum bir joint venture değil bir şirket birleşmesi olacaktır. Eğer her iki şirket de işlemlerini o piyasada devam ettirirse joint venture; ortak girişim niteliği kazanır. Bu durumda rekabet hukuku kurumları, piyasada daha önceden bağımsız olan bu şirketlerin birleşme yönündeki girişimlerinin kartel yasağını ihlal ettiği ve bu işleme sınırlama getirilmesi gerektiği sonucuna varabilmektedir.²¹³

Alman Hukuku'nda hem sözleşmeye dayalı hem de sermaye katılımlı joint venture'ların faaliyet amaçlarına ilişkin hukuka aykırı olmadığı sürece herhangi bir sınırlama yoktur.²¹⁴ Alman ekonomisi içerisinde joint venture'lar her sektörde kurulabilir. Almanya'da çoğunlukla kullanılan farklı joint venture sözleşmesi türlerine dayanarak inşaat alanında taşınmaz mülkiyeti kazanılmasına veya farmakoloji alanında yeni ilaçların ortak gelişimi ve dağıtımına ilişkin, olağandışı araçlar gerektiren projeler için joint venture'lar kurulabilmektedir. Aynı zamanda joint venture sözleşmeleri, eski üretim şekillerini benimsemiş sektörlerde uzun süreli tedarik anlaşmaları yapmak için kurulabilir. Eğer tarafların ürünleri birbirini tamamlayıcı

---

²¹¹ Bauer, F. Andreas (2017), s., 4.

²¹² Bauer, F. Andreas, (2017), s.6.

²¹³ Bauer, F. Andreas, (2017), s.4.

²¹⁴ Bauer, F. Andreas, (2017), s.6-7.

nitelikte ise bir tarafın hem kendi hem de joint venture ortağının ürünlerini satacağı yönünde ortak dağıtım anlaşması yapmaya karar verilebilir.²¹⁵

Joint venture'ın yönetimine ilişkin kuralların düzenlenmesi konusunda sözleşmeye dayalı joint venture'larda, ortaklar joint venture'ın yönetimi konusunda Alman kamu düzeni içerisinde dilediği gibi düzenleme özgürlüğüne sahiptir.²¹⁶ Sermayeye katılmalı joint venture'larda ise, joint venture ortaklarının seçtiği yasal ortaklık türüne göre yönetim yetkisi belirli sınırlamalara tabidir. Genellikle anonim şirket en katı yasal kurallarla düzenlenen türdür. Anonim Şirket Hakkında Kanun (*The Stock Company Act- Aktiengesetz AktG*) aksi belirtilmediği sürece anonim şirketlerin kuruluşundaki her aşamanın sıkı bürokratik kurallara tabi olduğunu hüküm altına almaktadır. Diğer yandan yasal çerçevenin diğer türlere göre daha basit ve tarafların ortak iradeleri ile bu sade ilkelerinin aksini ön görebildikleri kollektif ve komandit şirket olarak kurulan joint venture'larda daha esnek bir yönetim düzenlemesi vardır. Bundan başka yukarıda anılan kanun gereğini yerine getirmeyen şirketler Alman Mahkemeleri tarafından esnek bir yaklaşımla limited şirket ya da adi ortaklık olarak değerlendirilebilmektedir.²¹⁷

Joint venture ortaklarının sermaye koyma yükümlülüğü açısından Alman Hukuku'nda ortaklar genellikle ortaklığa nakdi veya ayni şekilde (maddi mal, alacak ve hisse sahibi ya da üçüncü kişiye açacağı bir dava hakkı) sermayeye katılır. Geleneksel olarak joint venture ortakları para koyarak veya joint venture ortaklığına borçlanarak sermayeye katılabilir.²¹⁸

Aynı şekilde sermayeye katılma olasılıklarına yasal sınırlamalar joint venture yapısı için seçilen yasal şekle göre değişmektedir. Adi ortaklıkta gizli ortakların²¹⁹ asgari bir sermaye koyma zorunluluğunun olmaması nedeniyle, joint venture ortakları ayni sermayelerinin hepsini veya bir kısmını koyma konusunda özgürdür. Anonim şirkete ilişkin kurallarda ve Limited Şirketler Hakkındaki Kanun'da genel ilkelere uyulmalıdır. Bu genel ilkeleri inceleyecek olursak; ilk olarak kurulma aşamasında, ayni sermayeler ya da sermaye artırımları, ayni sermayenin değerinin nominal değerine eş olduğunun tespiti bağımsız bir uzmanca yapılması gereği ve bunun ispatı halinde geçerli olmasıdır. Bir diğer ilkeye göre, emredici kanun hükümlerine aykırı veya kanuna karşı hile oluşturan sermaye beyanları geçersizdir. Şirketin

---

²¹⁵ Bauer, F. Andreas, (2017), s.6.

²¹⁶ Bauer, F. Andreas, (2017), s.12.

²¹⁷ Cahn, Andreas./ C. Donald David (2010). s.13

²¹⁸ Bauer, F. Andreas (2017), s., 7.

²¹⁹ Adi ortaklık içerisinde gizli ortağın amacı, malvarlığını değerlendireceği bir iş alanında kimliğini ön plana koymadan veya işletmelerine kaynak yaratma amacı ile beraber yönetimdeki gücünü paylaşmadan ticari faaliyette bulunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Cankat Rıfat, *Alman Ticaret Kanunu Hükümleri Uyarınca Gizli Ortaklık*, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, MÜHAD, 2016, s. 674.

(daha yaygın olarak aciz vesikasının varlığında iflas masasının) ilgili ortağa ikinci kez (nakdi) sermaye koyma talebini ileri sürmesi gündeme gelebilir. Son olarak, ortaklar ‘gizli aynı sermaye’ (*verdeckte Sacheinlagen*) gösterme konusunda dikkatli olmalıdır. Zira bu durumda ortaklar, aynı sermayeye ilişkin kuralların arkasından dolanmak için ortaklığa nakdi sermaye koyar. Ortakların bu yola başvurmaları sonucu, koyulan sermayeyi şirketin borcu olarak gösterilmesi yoluyla ortağa bu miktar derhal geri ödenir. Gizli aynı sermaye koyma işlemi geçersiz olup, sermaye koyma veya sermaye artırma işlemlerinin ticari sicildeki tescillerini yolsuz hale getirir.²²⁰

Joint venture, piyasada yoğunlaşma faaliyetleri yaratacak nitelikte ise (*piyasada hakim durumun yaratılması gibi*) Alman Hukuku çerçevesinde bu tür ortaklıkların kuruluşu bazı düzenlemelerle sınırlandırılmaktadır. Bu düzenlemeler, AB 139/ 2004 no’lu 20.01.2004 tarihli Yönerge (Şirket Birleşmeleri ile İlgili AB Yönergesi) ve Alman Mevzuatında yer alan Rekabetin Kısıtlanmasını Önleme Hakkında Kanun (ARC)’dur. Joint venture’ın piyasada hakim durumun yaratılmasına yönelik bir etki doğurması halinde sözleşmedeki rekabet etmeme yükümlülüğü kural olarak AB Yönergesi’nin 85 ve 86. Maddesi ile *Act against Restraints of Competition (ARC)*’nı ihlal etmeyecektir. Bu durumda joint venture ortaklarının ilgili piyasadaki ticari faaliyetlerini durdurduğuna ilişkin rekabet etmeme yükümlülüğünün düzenlendiği sözleşme hükmü kanıt niteliğindedir. Joint venture sözleşmesi uyarınca joint venture ve onun ortaklarının piyasada birleşme eğiliminde olduğu anlaşılıyorsa rekabet etmeme yükümlülüğü söz konusu mevzuatın kartel yasağını ihlal eder. Joint venture ortakları, AB ve Alman Hukukun’daki yasal kısıtlamaların uygulanmasının önüne geçebilmek için anti-tröst ile ilgili mercileri bilgilendirmeleri gerekmektedir.²²¹

Eğer ortaklar, joint venture’ı anonim veya limited şirket yerine bir adi ortaklık olarak kurarsa adi ortaklık ile ilgili oldukça esnek kurallar getiren Alman Medeni Kanunu (BGB md.705 vd.) hükümlerine tabi olur. Böylece joint venture sözleşmesinde bir ortağın riziko üstlenmeyeceğine, kar ve zarara katılmayacağına ilişkin hüküm bulunabilir. Ancak bu şekilde bir ortağa ilişkin sorumsuzluk kaydı üçüncü kişilerle olan dış ilişkide geçersizdir, bu yöndeki hüküm üçüncü kişiye karşı ileri sürülemez. Bunun nedeni ise hem adi ortaklıklarda hem de adi ortaklık niteliğindeki joint venture’larda tüm ortaklara ilişkin müteselsil sorumluluk ilkesinin geçerli olmasıdır. Uygulamada sorumsuzluk kaydı, üçüncü kişilerin talepleri karşısında

---

²²⁰ Bauer, F. Andreas, (2017), s., 7.

²²¹ Bauer, F. Andreas. (2017) s., 9.

sorumlu ortağın diğer ortaklara sorumsuzluğunu ileri sürebilmesi şeklinde yorumlanmaktadır.²²²

Tüm joint venture sözleşmeleri, hem AB hem de Alman hukukundaki şirket birleşmeleri ile ilgili mevzuata²²³ uymalıdır. Genellikle, araştırma ve geliştirme (ar-ge) alanında yapılan joint venture'lar AB ve Alman Hukuku'ndaki kartel yasağına aykırı oluşumlar olarak görülmemektedir. Dolayısıyla bu tür konulara ilişkin yapılan joint venture'ların rekabet hukukuna aykırı olduğu düşünülmemektedir. Ancak şu hususa da dikkat etmek gerekir ki; konusu ne olursa olsun bir joint venture'ın ortaklarının piyasada belirli bir sektörde hakim durumda olması ya da joint venture'ın faaliyet alanının yeni teknolojiye ilişkin bir konuyu içermesi söz konusu olduğunda Alman hukuku uygulamasında kartel yasağına aykırılığın meydana geldiğine hükmedilebilmektedir. Bu duruma maddi koşullar nedeniyle rekabetin sınırlı olduğu, patent ya da ilaç sektörü gibi alanlarda daha sıklıkla karşılaşılmaktadır. Bu bağlamda araştırma odaklı joint venture'larda kısa ve orta vadeli olarak kamu yararının bulunması belirleyici olacaktır. Örneğin; kanser araştırmalarına ilişkin bir araştırma grubunu destekleme amacıyla kurulan bir joint venture, ilaç gelişimi ve dağıtım alanlarında kurulmuş joint venture'a kıyasla bu hususta daha ayrıcalıklı olacaktır.²²⁴ Alman ve AB rekabet denetleme mercileri verdikleri çeşitli kararlarda bu ar-ge joint venture'larına ilişkin bu örüntü çerçevesinde kararlar vermektedirler. Bu eğilim, 93/C 43/02 sayılı Avrupa Ekonomi Topluluğu (AET) Yönergesi md. 85 ışığında joint venture'ların değerlendirilmesine ilişkin komisyon raporunda da gözlenmiştir. Bu rapora göre, bir joint venture'ın ana ortağının faaliyette bulunmasını engellenmesi ya da araştırma konusuna ilişkin piyasada rekabetin sınırlı olması durumunda ar-ge alanındaki joint venture'ların da rekabet hukukuna aykırı olabileceği kararına varılabilir. Bu durum özellikle joint venture'ın yeni bulunmuş ya da geliştirilmiş bir ürünü veya yöntemi ortaya çıkarması halinde söz konusudur.²²⁵

Joint venture'ın tasfiyesi konusunda Alman Hukuku'nda çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır. Öncelikle belirtmek gerekir ki, Alman Hukuku'nda joint venture'ın tasfiyesi sürecinde herhangi bir kamu kurumunun izni aranmamaktadır. Joint venture sözleşmesi, istisnai de olsa, belirsiz süreli nitelikte düzenlenebilir. Joint venture ortaklarından biri bu sözleşmeden dönme iradesini ortaya koyduğunda sözleşme kendiliğinden sona erer. Dolayısıyla her bir

---

²²² Bauer, F. Andreas. (2017), s., 10.

²²³ EU Merger Regulation, and the Merger Clearance Process under the Act against Restraints of Competition (ARC) and the (EU and German) prohibition of cartels contained in Articles 85 and 86 of the EC Treaty, and section 1 of ARC

²²⁴ Bauer, F. Andreas, (2017), s., 11.

²²⁵ Bauer, F. Andreas, (2017), s.,13.

ortağın joint venture sözleşmesinden dönme hakkı bulunmaktadır. Dönme hakkı kullanıldığında tarafların kalan ortaklar içerisinde joint venture ilişkisinin devam edeceği sözleşmede açıkça belirtilmediği takdirde sözleşme sona erecektir. Alman Medeni Kanunu'nun 723. Maddesi uyarınca, joint venture ortaklarından her birinin haklı sebeple sözleşmeden dönme hakkı tüm joint venture ortaklarının anlaşmasıyla ortadan kaldırılamaz.²²⁶

Uyuşmazlıkların çözümü noktasında sözleşmeye dayalı joint venture'larda uyuşmazlıklara uygulanacak hukukun belirlenmesi konusunda hukuka aykırı bir durum oluşmadığı sürece ortaklar, yabancı hukuku seçme yetkisine sahiptir. Sermayeye katılmalı joint venture'da ortaklar arasında başka bir hukukun uygulanmasına veya tahkim şartına ilişkin anlaşma mevzuatı değilse Alman ticaret sicilinde tescil edilmesi gerektiğinden onlara ilişkin yalnızca Alman Hukuku uygulanabilir.²²⁷

3.4.4.Çin Halk Cumhuriyeti

Çin'de Medeni Hukuk Genel Hükümleri (Medeni Kanun) uyarınca, joint venture'lar sermayeye katılımlı, ortaklık ve sözleşmeye dayalı olmak üzere üçe ayrılır. Joint venture'ların tabi olduğu kanunlar şu şekilde sayılabilir: Şirketler Kanunu (*Company Law*), Ortaklıklar Kanunu (*Partnership Enterprise Law*), Sözleşmeler Kanunu, Medeni Kanun'un genel hükümleri, Çin-Yabancı Sermaye Joint Venture Kanunu, Çin-Yabancı İşbirliği Ortak Girişimler Kanunu, Tekelcilik Karşıtı Kanun, Yabancı Sermayeli Ortaklık Tesciline İlişkin İdari Hükümler ve Yabancı İşletme veya bireyler tarafından Çin'de Ortaklık Şirketlerinin Kurulmasına İlişkin İdari Tedbirler.²²⁸

Çin Halk Cumhuriyeti'nin yasal rejimi, sözleşmeye dayalı ve sermaye katılımlı joint venture'lare ek olarak ortaklık joint venture'larına da izin vermektedir. Joint venture türlerinden ilki olan sözleşmeye dayalı joint venture'lar her katılımcının işini birbirinden bağımsız olarak yürütmesini ve sırasıyla müşterek ve çeşitli borçlardan ziyade hukuki yükümlülükler üstlenmesini öngören bir sözleşme ile kurulabilir. Sermayeye katılımlı bir joint venture, birden fazla işletme veya şirket tarafından kurulabilir. Sermayeye katılımlı bir joint venture, bağımsız olarak tüzel kişiliğe sahip olan ve Şirket Kanunu'na tabi olan bir kurumdur. Şirket Kanunu

²²⁶ Bauer, F. Andreas, (2017), s., 12.

²²⁷ Bauer, F. Andreas, (2017), s.13.

²²⁸ Carr Chris / Sun Lotus. s.,1 *Joint Ventures in China: Overview*, 2017

[https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/1-616-8605?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/1-616-8605?transitionType=Default&contextData=(sc.Default))
Erişim tarihi

uyarınca, bir joint venture, sınırlı bir yükümlülüğü olan ya da müşterek sermayeli bir limited şirket şeklinde de olabilir. Son olarak, ortaklık şeklinde kurulan joint venture'lar Ortaklıklar Kanunu'na tabi olarak kurulurlar.²²⁹

Sermayeye dayalı bir joint venture, limited veya anonim şirket olup olmadığı fark etmeksizin, Şirketler Kanunu'na tabidir. Yabancı unsurlara sahip bir kurumsal joint venture da Çin-Yabancı İş birliği Ortak Girişimler Kanunu ve ilgili uygulama kurallarına da uymak zorundadır.²³⁰

Bir joint venture sözleşmesi ve şirket ana sözleşmesi, kurumsal bir joint venture için en önemli unsurlardır. Ancak bunu yalnızca ana sözleşmeyle sınırlamak mümkündür. Kurumsal aracı resmi olarak kurmak için çeşitli destekleyici ve idari belgeler gereklidir. Bu belgelerin kapsamında kuruluş sertifikaları, kurucularının kimlik kopyaları, müdürler, amirler ve genel müdür için atama mektupları, bina sertifikası, yönetim şekilleri de yer alır.²³¹

Yerel bir joint venture, önerilen iş sektörlerine bağlı olarak yerel veya eyalet resmi kurumların onayına tabi olabilir. Geçmiş dönemde, bazı endüstriler sadece devlete ait şirketler tarafından işletilmekteydi ve özel işletmelere açık değildi. Bunlar arasında telekomünikasyon, limanlar, yollar ve havaalanları dahil büyük altyapılar, hızlı tren yolları, ulusal şebeke sistemleri ve savunma sanayileri vardır. Ancak, şu an hükümet özel sektörlerin bu sektörlerin hepsine olmasa da, bazılarında yatırım yapmalarına izin vermektedir.²³²

Sözleşme Kanunu kapsamındaki sözleşmeye dayalı bir joint venture için, amaç kamu düzenine aykırı olmamalı ve Çin'in ulusal ve sosyal çıkarları için zararlı olmamalıdır. Hem kurumsal hem de ortaklık joint venture'lar için aranan bazı ortak özellikler vardır. Bu joint venture'lar tüm yasalara, idari kurallara ve yönetmeliklere uygun olmalı, sosyal ahlakı ve iş ahlakını gözetmeli, iyi niyetle iş yapmalıdır. Ayrıca joint venture'lar kendilerini hükümetin ve kamuoyunun denetimine tabi tutmalı, sosyal sorumluluklarını yerine getirmelidir. Joint venture'ın iş kapsamı ayrıca (yerel şubeleri aracılığıyla) Ticaret ve Sanayi Devlet İdaresi'nin düzenlemelerine tabidir.²³³

Sermayeye katılımlı bir joint venture'da, sermayeye, nakit veya aynı katkılarda bulunulabilir. Sermaye olarak joint venture'a getirilebilecek değerler; maddi varlıklar, fikri

---

²²⁹ Erik J. de Bruijn & Xianfeng Jia 2018 *Joint Ventures in China Face New Rules of the Game*, Research-Technology Management, 61:3, 2018, s., 43.

²³⁰ Carr Chris / Sun Lotus. (2017), s.2.

²³¹ Carr Chris / Sun Lotus. (2017), s.3

²³² Carr Chris / Sun Lotus. (2017), s. 5.

²³³ Carr Chris / Sun Lotus. (2017), s. 5.

mülkiyet, arazi kullanım haklarıdır. Joint venture ortaklığı için sınırsız sorumlu ortağın yapacağı katkı çeşitli şekillerde olabilir. Bunlar; nakit, maddi varlıklar, fikri mülkiyet, arazi kullanım hakları, emeğin sunulması ve diğer katkılardır. Hemen belirtmek gerekir ki, sınırlı bir ortak tarafından emek şeklinde katkı sağlanmasına izin verilmemektedir. Ortaklar, joint venture'ın işini sözleşmesel bir joint venture kapsamında bağımsız olarak işlettiğinden, sözleşmesel bir joint venture için herhangi bir sermaye sorunu yoktur.²³⁴

1 Ağustos 2008'de Tekelciliğin Önlenmesi Yasası yürürlüğe girdiğinden beri, bir joint venture ile hissedarlar arasındaki anlaşmada bulunan rekabet karşıtı hükümler, Tekelle Mücadele Yasasını Yürütme Ajansı tarafından ihtiyatlı bir şekilde ele alınmaktadır. Tekelciliğin Önlenmesi Yasasına göre, piyasa oyuncularının “yoğunlaşması” öngörülen eşiğe ulaştığı durumlarda, Tekelle Mücadele Yasasını Yürütme Ajansı önceden bilgilendirilmelidir. Onay alıncaya kadar , önerilen işbirliği ile devam edemezler. Tekel Önleme Yasası Yürütme Ajansı, rekabet karşıtı etki ile yoğunlaşmanın rekabetçi etkisini birlikte değerlendirecektir. Tekelciliğin Önlenmesi Yasası'nın 28. Maddesine göre, “Eğer ilgili operatörler, yoğunlaşmasının rekabet üzerindeki olumlu etkisinin, olumsuz etkiyi açıkça aştığını ya da yoğunlaşmanın kamu yararı ile uyumlu olduğunu kanıtlayabilirlerse, Danıştay bünyesindeki Tekel Önleme Yasası Yürütme Ajansı, yoğunlaşmanın yasaklanmamasına karar verebilir “. Bazı durumlarda ise, Ajans'ın önerilen yapının rekabet üzerindeki olumsuz etkisini azaltmak için rekabet etmeme şartının kaldırılması gibi kısıtlayıcı şartlar getirmesi mümkündür.²³⁵

Tekelciliğe Karşı Yasa, birleşme ve devralma faaliyetlerinin hakim durumunun kötüye kullanılması ve düzenlenmesi de dahil, ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere, joint venture anlaşmasına da uygulanabilir. Tekel Önleme Yasası Yürütme Ajansı, piyasa aktörlerinin yoğunlaşmasının önerilen eşiğe ulaşması halinde önceden bilgilendirilmelidir. Onay alıncaya kadar, bir joint venture anlaşmasına girerek önerilen satın alma işlemine devam edemezler.²³⁶

Şirketler Kanunu uyarınca, sermayeye dayalı joint venture belirli durumların oluşması halinde feshedilebilir. Bir joint venture'ın, joint venture sözleşmesinde veya ortaklık sözleşmesinde belirtildiği şekilde sona ermesi mümkündür. Joint venture için diğer fesih nedenleri; ortakların oybirliğiyle fesih kararı alması, birleşme veya joint venture'ın bölünmesi, joint venture'ın işletme lisansının, yasal düzenlemelerin öngördüğü hallerde iptal edilmesi

---

²³⁴ Bu sayfadaki bilgiler için Bkz. Carr Chris / Sun Lotus. (2017), s.6.

²³⁵ Carr Chris / Sun Lotus. (2017), s. 8.

²³⁶ Carr Chris / Sun Lotus. (2017), s. 9.

durumunda veya joint venture'in feshedilmesi veya iptalinin emredilmesi veya joint venture'in Şirket Kanunu uyarınca mahkeme tarafından fesih kararının verilmesidir.

Bunların dışında joint venture'in işinde ciddi zorluklar yaşaması gibi bazı özel durumlarda, oy haklarının %10'undan fazlasına sahip hissedarlar mahkeme tarafından joint venture'in feshi için başvurabilirler.

Ortaklık şeklinde kurulan joint venture'in fesih halleri arasında; ortakların, süresi biten ortaklık süresini uzatmamaya karar vermesi, ortaklık sözleşmesinde belirtilen bir fesih sebebinin oluşması veya tüm ortakların ortaklığı feshetme kararı alması bulunmaktadır. Bunların yanı sıra ortaklık sözleşmesinde belirtilen ortaklık amacı gerçekleştiğinde veya gerçekleşmesi imkansız hale gelmesi, işletme ruhsatının iptal edilmesi veya kapatılması veya yasa ve yönetmeliklere göre feshinin emredilmesi, kanun veya yönetmeliklerde sayılan diğer nedenlerin bulunması halinde de ortaklık şeklinde kurulan joint venture feshedilebilecektir.

Sözleşmeye dayalı bir joint venture, Sözleşme Hukuku uyarınca karşılıklı anlaşma veya tek taraflı fesih için yasal şartlar altında veya joint venture sözleşmesinde belirtilen fesih koşullarından bir veya birkaçı gerçekleştiğinde feshedilebilir. Buna ek olarak, taraflar bir anlaşmazlığı çözümediği takdirde, tahkim ya da mahkeme aracılığıyla joint venture'i feshedebilirler.

Bir kurumsal joint venture veya ortaklık joint venture'inin ticaret sicilinden silinme işlemi, ilgili idari prosedürlere uygun olarak yerel Ticaret ve Endüstri Devlet İdaresi tarafından yapılacaktır.²³⁷

Çin Halk Cumhuriyeti'nde kurulan tüm joint venture'lar Çin Halk Cumhuriyeti yasalarına tabidir. Anlaşmazlıklara uygulanacak yargı yetkisi, joint venture taraflarına bağlı olarak değişebilir. Genel ilke, herhangi bir yabancılık unsuru olmayan bir anlaşmazlığın, bir yerel mahkeme veya arabulucu kurumunda çözümlenebilmesidir.²³⁸

3.4.5.Japonya

Japon Hukuku'nda joint venture'lara ilişkin açık ve özel bir düzenleme yer almamaktadır. Joint venture sözleşmelerinin hukuki temelleri 1896 tarih ve 89 sayılı Medeni Kanunla, 2005 tarihi ve 86 sayılı Ortaklıklar Kanunu'nda bulunabilmektedir. Sözleşmeye dayalı joint venture'lar Medeni Kanun uyarınca bir ortaklık anlaşması şeklinde kurulabilir. Bu çerçevede birden fazla

---

²³⁷ Bu sayfaki bilgiler için Bkz. Carr Chris / Sun Lotus. (2017), s.11.

²³⁸ Carr Chris / Sun Lotus. (2017), s. 12.

kişi joint venture etkinliklerini yürütebilmek için iradelerini ortaya koydukları andan itibaren sözleşme yapılmış sayılmaktadır. Medeni Kanunu'nun genel sözleşme hükümleri uyarınca ortaklar, ortaklık anlaşması kapsamında joint venture'in idaresi, temsile yetkili kişiler, ortaklara dağıtılacak kar ve zarar oranları ve ortaklığın süresi gibi hususları belirleyebilirler. Ortaklık sözleşmesin'de bu konularda hüküm bulunmaması halinde Medeni Kanun'un tamamlayıcı hükümlerine başvurulmaktadır. Örneğin Medeni Kanun uyarınca, bir ortaklığın yürüttüğü işletmenin idaresine ilişkin kararlar, ortakların salt çoğunlukla alacağı kararlarla alınır. Bundan başka ortaklara dağıtılacak kar ve zarar oranları da her bir ortağın getirdiği sermaye katkısı dikkate alınarak belirlenir.²³⁹

Sermayeye katılımlı joint venture'ları ilgilendiren başlıca düzenleme Ortaklıklar Kanunu'dur. Bu kanun uyarınca joint venture'lar Anonim Şirket (*Kabushiki Kaisha [KK]*) veya Limited Şirket (*Godo Kaisha [GK]*) olarak kurulabilmektedir. Her iki şirketin de Hukuk İşleri Bürosu adındaki kamu kurumuna tescil edilmesi gerekmektedir. Hem KK'ler hem de GK'ler ortakların sınırlı sorumluluğu esasına göre işler. Ortaklıklar Yasası, tüm şirket türleri için esnek yönetim usulleri öngörmekle beraber, anonim şirketlerin yönetilmesi, usulünce seçilmiş olan müdürler tarafından gerçekleştirilmelidir. Buna karşın limited şirketlerin üyeleri tarafından yönetilmesi gerekmektedir. Öte yandan uygulamada joint venture amacıyla anonim veya limited şirket kurulması sürecinde ortaklığın idaresine ilişkin müstakil bir hissedarlar anlaşması imzalanması sıklıkla karşılaşılan bir durumdur.²⁴⁰

Sermayeye katılımlı joint venture'lar hem anonim hem de limited şirket olarak kurulabilmekle beraber; bu tür bir joint venture kurmanın en yaygın şekli anonim şirketlerdir. Limited şirket türü nadiren kullanılmaktadır. Ortaklıklar Kanunu uyarınca anonim şirket kurulması sürecinde şirketin ilk ana sözleşmesinin noter tarafından onaylanması gerekmektedir. Yine aynı kanun, anonim şirket kuruluş sözleşmesinin hazırlanması ve yönetim kurulu seçimi gibi kanuni gerekliliklerin yerine getirilmesi halinde, Hukuk İşleri Bürosu'na kayıt yaptırmak suretiyle başkaca bir kamu kuruluşundan izin alınmasına gerek kalmadan kurulabilmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki şirket birleşme ve bölünmeleri, birden fazla şirketin hisselerinin bir şirkete devredilmesi ve bir şirketin faaliyet alanının tamamıyla başka bir şirkete aktarılması gibi sonuçlar doğurabilecek bir joint venture kurulması halinde Japonya Adil Ticaret Komisyonu'na (*Japan Fair Trade Commission-JFTC*) önceden bildirimde bulunulması gerekmektedir. Ayrıca

---

²³⁹ Nukada, Yuichiro/Tatsuno, Shigeki/Yukimura Yoichiro, *Joint Ventures in Japan: Overview 2017* [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/5-617-3006?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/5-617-3006?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)) Erişim tarihi 20.06.2018. s.1.

²⁴⁰ Nukada, Yuichiro/Tatsuno, Shigeki/Yukimura Yoichiro, (2017), s.3.

Japonya’da joint venture kurulması konusunda ve faaliyet alanı açısından bir sınırlama ya da yasağa tabi değildir. Amaç açısından da kanuna aykırı sözleşmeleri yasaklayan Medeni Kanun’un genel hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla, joint venture’lar amaçlarını belirlemede serbesttirler.²⁴¹

Sermayeye katılımlı joint venture’lara katılım payı olarak nakti değer, taşınır veya taşınmaz aynı haklar sermaye katkısı olarak getirilebilmektedir. Anonim şirket’lerin kuruluş sermayesine nakit dışında bir katkı getirilmesi durumunda mahkeme tarafından bir denetçi (*kensayaku*) atanarak katkının uygun olduğunun saptaması gerekmektedir. Joint venture sözleşmelerinde ortakların birbirleriyle rekabet etmeme yükümlülüğü açısından uygulamada joint venture sözleşmelerinde sözleşmenin bitiminden belli bir süre için de dahil olmak üzere ortaklar arası rekabeti yasaklayan hükümler yer almaktadır. Uygulamada bu tür sözleşme hükümlerinin geçerli sayılabilmesi ve uygulanabilir nitelikte olması için ortaklara makul oranda bir sınırlama getirmesi koşulu aranmaktadır. Ancak bu konuda gerek doktrinde gerekse mahkeme kararlarında yol gösterici bir karar ya da görüş bulunmamaktadır. Bu konuda bir uyuşmazlık çıkması halinde Japon mahkemeleri, rekabet etmeme yükümlülüğünün süresi, coğrafi kapsamı, kısıtlanmış işletmenin kapsamı gibi çeşitli etkenleri dikkate alarak ortakların birbirine karşı rekabet etmelerini engellemeye yönelik sözleşme hükümlerinin geçerli olup olmadığına karar vermektedir.²⁴²

Japon Rekabet Hukuku’nda tekelleşmenin önlenmesi amacıyla 1947 tarih ve 47 numaralı Anti-Tekel Kanunu kabul edilmiştir.²⁴³ Bu kanun belirli bir ticaret alanında rekabeti önemli ölçüde kısıtlayan eylemleri yasaklamaktadır. Anti-Tekel Yasası kapsamında, eğer Japonya Adil Ticaret Komisyonu (JFTC), bir joint venture’ın belirli bir ticaret alanında rekabeti önemli ölçüde kısıtladığını veya haksız ticari uygulamalara neden olduğunu tespit ederse, joint venture aleyhine durdurma kararı verebilir. Bu tespiti yapmak için, JFTC tarafından belirlenen iki yönerge vardır. Bunlar, Ticari Birleşmenin İncelenmesine İlişkin Anti-Tekel Yasası Uygulama Kılavuzu (Ticari Birleşme Kılavuzu) ile Anti-Tekel Yasası Uyarınca Ortak Araştırma ve Geliştirme Kılavuzu (Ar-Ge Kılavuzu) dur.²⁴⁴

---

²⁴¹ Nukada, Yuichiro/Tatsuno, Shigeki/Yukimura Yoichiro, (2017), s.8.

²⁴² Nukada, Yuichiro/Tatsuno, Shigeki/Yukimura Yoichiro, (2017), s.9.

²⁴³ Ariga, Michigo/ Rieke, Luvern V. The Antimonopoly Law of Japan and Its Enforcement 39 Wash. L. Rev., 1964, s. 437.

²⁴⁴ Nukada, Yuichiro/Tatsuno, Shigeki/Yukimura Yoichiro, (2017), s.14.

Japonya uygulamasında, joint venture'ın tarafları açısından bir ortakların uyruğuyla ilgili bir sınırlama olabilmektedir. İlk olarak 1949 tarih ve 228 sayılı Döviz ve Dış Ticaret Kanunu çerçevesinde yabancı ortaklar, ziraat, silah üretimi, uçak üretimi gibi konularda joint venture ilişkisinin veya bir başka ortaklığın ortağı olamazlar. İkinci tür sınırlama ise çeşitli özel kanunlarla getirilen konu sınırlamalarıdır. Bu bağlamda yabancılar telekomünikasyon, yayıncılık, taşımacılık ve bankacılık konularında faaliyet gösterecek olan yabancı uyruklu kişiler joint venture ortaklıklarına ortak olamazlar.²⁴⁵

Joint venture ilişkilerinin sona ermesi de genel hükümlere göre gerçekleştirilmektedir. Sözleşmeye dayalı joint venture'lar Medeni Kanun uyarınca ortaklığın amaçladığı işin, başarıyla tamamlanması ya da işin yapılmasının imkansız hale gelmesi halinde sona erdirilebilir. Bundan başka ortaklardan herhangi biri, ortaklığın fesih için kaçınılmaz gerekçelerin bulunduğu durumlarda ortaklığın feshedilmesini talep edebilmektedir. Buna göre, ortaklık anlaşması, bir tarafın tek taraflı feshini, joint venture'ın sona erdirilmesi gerekçesi olarak şart koşmadığı sürece, bir taraf ortaklığı tek taraflı olarak kaçınılmaz gerekçeler bulunmadığı takdirde feshedemez. Ortaklıklar Kanunu kapsamında, bir anonim şirket (KK), kuruluş sözleşmesinde belirtilen şirket süresinin sona ermesi halinde, kuruluş sözleşmesinde öngörülen fesih nedenlerinin ortaya çıkması halinde, hissedarlar toplantısında şirketin devredilmesine ilişkin bir karar alınması halinde (bir limited ortaklık için tüm ortakların oy birliği gereklidir), birleşme durumunda (birleşme sonucunda ortaklığın tasfiye edildiği durumlarla sınırlıdır), iflas işlemlerine başlanmasına veya Ortaklıklar Kanunu uyarınca ortaklığın kapatılmasını emreden bir kararın verilmesi halinde feshedilir.²⁴⁶

Sonuç olarak, bir taraf, hissedarlar toplantısında joint venture'ın feshine ilişkin bir öneri öne sürmediği ve bu öneri kabul edilmediği takdirde, tek taraflı olarak sermayeye katılımlı bir joint venture'ı feshedemez. Anonim Şirketin hissedarlar toplantısında feshedilme kararları, üçte ikilik bir çoğunluk (veya ana sözleşmede daha fazla çoğunluk öngörülmesi halinde daha yüksek bir oranla) veya toplantıda mevcut hissedarların çoğunluğu ile alınmalıdır. Pay sahiplerinin oy çoğunluğunu elinde bulunduran ve oy hakkı bulunan hissedarlar (esas sözleşmede üçte bir oranında veya daha fazlasında yer aldıkları takdirde, söz konusu oran veya daha fazla), toplantılarda bulunmalıdır. Yukarıda ki şartlara ek olarak, joint venture'ların, ana sözleşmede kararlarlarına ilişkin ek şartlar öngörmeleri mümkündür. Joint venture'ın feshi, hisselerin diğer taraf(lar)a ya da üçüncü bir tarafa ya da joint venture'ın kendisine devri halinde gerçekleşir.

---

²⁴⁵ Nukada, Yuichiro/Tatsuno, Shigeki/Yukimura Yoichiro, (2017), s.16.

²⁴⁶ Nukada, Yuichiro/Tatsuno, Shigeki/Yukimura Yoichiro, (2017), s.9.

Joint venture anlaşmasının sona ermesi genel olarak herhangi bir kamu kuruluşunun onayına tabi değildir ve bir anonim şirket, kuruluş sözleşmesinde belirtilen fesih şartları gerçekleştiği takdirde hissedarlar kurulu toplantısında alınan bir karar veya tüm ortakların oybirliği ile aldığı kararlarla feshedilebilir. Joint venture’ın sermayeye katılımlı olarak kurulması halinde bu amaçla kurulan şirketin hissedarları, sözleşmeye dayalı olarak kurulması halinde de joint venture sözleşmesinin ortakları, sözleşme ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek herhangi bir ihtilafın çözüleceği kanunu ve yargı yetkisini serbestçe belirleyebilirler.²⁴⁷

3.4.6.Kanada

Kanada’da da joint venture teriminin kesin bir hukuki tanımı bulunmamaktadır. Kanada Hukuk Sistemi’nde en geniş anlamıyla bir joint venture birden fazla oluşumun, kaynaklarını birleştirerek ortak bir girişimin amaçları için uzmanlıklarını paylaştığı bir iş modelidir. Bu tanım itibarıyla Kanada Hukuku’nda joint venture’lar ortaklık (*partnership*) ilişkileriyle aynı hukuki niteliğe sahip olarak kabul edilmektedir.²⁴⁸

Kanada, federal hükümet ile eyalet ve bölgeler arasındaki anayasal yetkileri ticaret, alım-satım ve vergilendirme gibi alanlarda çakışacak şekilde birbirinden ayıran federal bir sistemle yönetilmektedir. Joint venture’lar bazı yönlerden federal yasalara tabi olmakla birlikte esas olarak eyalet yasalarına tabidir. Genellikle, eyalet veya bölge mevzuatları, bankacılık, iller arası ulaştırma ve telekomünikasyon gibi federal hükümete özel olarak ayrılmış alanlar dışında, bir işletmenin yürütülmesini düzenlemektedir. Federal hükümet ayrıca, malların Kanada’ya ithal edilmesini düzenleyen *Customs Act* (Gümrük Kanunu) yönetimi de dahil olmak üzere, uluslararası ticaret ve alım-satımı düzenlemekten sorumludur.²⁴⁹

Joint venture’lar genel yapıya uygun bir şekilde sözleşmeye dayalı veya sermayeye katılımlı şekilde kurulabilmektedir. Aslında Kanada’da joint venture’ların üç farklı formda kurulduğunu not etmek gerekmektedir. Bunlar “Sözleşmeye Dayalı Joint Venture” (Contractual), Joint Venture Ortaklığı (Joint Venture Partnership) ve “Joint Venture Anonim

---

²⁴⁷ Nukada, Yuichiro/Tatsuno, Shigeki/Yukimura Yoichiro (2017), s.9.

²⁴⁸ Grant, Brad. “Joint Ventures In The Canadian Energy Industry”, 2012 50-2 *Alberta Law Review* 373, 2012 CanLIIDocs 55, <<http://www.canlii.org/t/27rc>>, Erişim tarihi 05.07.2018.s.374.

²⁴⁹ Hazan Neil /Gervais, Borden Ladner *Joint ventures in Canada: Overview*, 2017 s.2

[https://ca.practicallaw.thomsonreuters.com/1-617-2344?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://ca.practicallaw.thomsonreuters.com/1-617-2344?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1) Erişim tarihi 25.06.2018.

Ortaklığı” (Joint Venture Corporation) şeklindedir. Ancak bu türlerden ilk ikisi bu çalışmanın terminolojisi çerçevesinde sözleşmeye dayalı ya da geleneksel joint venture kavramını karşılamaktadır.²⁵⁰ Bu nedenle Kanada bağlamında sözleşmeye dayalı joint venture ve joint venture ortaklığını geleneksel sözleşmeye dayalı joint venture olarak anlamak gerekmektedir. Bir sözleşmeye dayalı belli bir proje veya girişimin gerçekleştirilmesi amacıyla, kaynakları veya uzmanlığı bir araya getirmeyi kabul eden iki veya daha fazla oluşum tarafından kurulmaktadır. Kanada’da sözleşmeye dayalı joint venture’ları özel olarak düzenleyen yasalar olmadığından, ortaklar tarafından seçilen belirli yargı yetkisinde geçerli sözleşme hukuku çerçevesinde faaliyet göstermektedirler.²⁵¹

Sözleşmeye dayalı joint venture’lar oluşumu ve yönetiminin herhangi bir özel mevzuata bağlı olmaması, ortaklar için büyük esneklik sağlamaktadır. Adi ortaklık genel hükümleri uyarınca Kanada vergi mevzuatı kapsamında bu tür ortaklıklar kurumlar vergisi mükellefi sayılmamakta ve joint venture’ın gelir ve zararları, her bir ortak girişimci düzeyinde şahsi gelir vergisi mevzuatı uyarınca vergilendirilmektedir.²⁵²

Bununla birlikte, sözleşmeye dayalı joint venture’ların birtakım dezavantajları da olabilmektedir. Örneğin mahkemeler, sözleşme taraflarının ortaklık oluşturma niyetinde olmadıklarını açıkça belirtse bile, sözleşmeye dayalı joint venture’ları bir ortaklık olarak nitelendirebilmektedirler. Mahkeme, tarafların niyetini ve durumu inceledikten sonra bir ortaklığın var olduğu sonucuna varabilir ve bunun sonucunda taraflar, sözleşmeleri aracılığıyla kaçınmak istedikleri hukuki kurallara tabi olmak zorunda kalabilmektedirler. Bir diğer sorun ise, sözleşmeye dayalı joint venture özgün bir ortaklık ve sözleşme türü olarak tanınmadığı için bazı eyaletlerde ruhsat veya izin, hatta bir ticari ismin tescil edilmesi hususlarında zorluklar ortaya çıkabilmektedir.²⁵³

Sermayeye katılmalı joint venture ise iki veya daha fazla ortağın bir şirkete hissedar olmak suretiyle kurdukları bir kurumdur. Bu tür joint venture’lar Kanada’daki, eyalet, bölgesel veya federal mevzuat uyarınca yürürlükte olan Ortaklıklar Kanunu uyarınca kurulabilir. Bu çerçevede kurulan bir joint venture, kurumun oluşturulduğu veya yürütüldüğü yargı alanında yürürlükte olan Ortaklıklar Hukuku’na göre herhangi bir ortaklık gibi yönetilmektedir.²⁵⁴

---

²⁵⁰ Grant, Brad. (2012), .s 378-380.

²⁵¹ Hazan Neil /Gervais, Borden Ladner; (2017), s.3.

²⁵² Hazan Neil /Gervais, Borden Ladner; (2017), s.4.

²⁵³ Hazan Neil /Gervais, Borden Ladner; (2017), s.6.

²⁵⁴ Hazan Neil /Gervais, Borden Ladner (2017), s.8.

Kanada’da British Columbia, Alberta ve Nova Scotia eyaletlerinin yasaları uyarınca mevcut olan sınırsız sorumluluk şirketleri (*Unlimited Liability Companies-ULC*) haricinde, hissedarların sorumluluğu; ortaklığın yükümlülüklerini yerine getirmesiyle ilgili verdikleri kişisel güvenceyi içermektedir. Bundan başka pay sahipleri diğer ortaklıklarda yönetim kurulları tarafından gerçekleştirilen idari sorumlulukları da bizzat üstlendiklerini belirten bir tür “oybirliğine dayalı hissedarlar sözleşmesi” (*unanimous shareholders’ agreement*) imzalaması gerekmektedir. Son olarak bir hissedarın, ortaklıktan alınan fonları, geçerli ödeme gücü testlerini ihlal etmesi halinde iade etme yükümlülüğünü de hatırlatmak gerekir.²⁵⁵

Diğer bir yaygın joint venture aracı da ortaklıktır (*partnership*). Ortak girişimciler tarafından seçilen eyalet veya bölgenin kanunlarına göre bir ortaklık oluşturulabilirler. Genellikle, ortakların kar elde etmek amacıyla ortak bir faaliyette bulunmayı kabul ettikleri, mülk, bilgi veya faaliyetler yoluyla katkıda bulunacakları ve sonuçta ortaya çıkan karları paylaşacakları bir anlaşma ile oluşturulmaktadır.

Teamül hukukunu uygulayan yargı çevrelerinde, ortak bir iş girişiminin teamül hukuku kriterlerini karşıladığı ve oluşturulduktan sonra, bu yargı çevresinde geçerli ortaklık kurallarına tabi olduğu bir ortaklık ortaya çıkabilir. Québec’te, uygulanabilir ortaklık mevzuatı Québec Medeni Kanunu’nda bulunmaktadır.²⁵⁶

Joint venture’ların tesciline ilişkin şekli koşullarla ilgili olarak; sözleşmeye dayalı joint venture’lar açısından herhangi bir şekil şartı olmadığı gibi bir tescil süreci de yoktur. Bununla birlikte sermayeye katılmalı joint venture ve ortaklık (*partnership*) olarak kurulan joint venture’ların tescil edilmesi gerekir. Sermayeye katılmalı joint venture’lar açısından; bir şirket, oluşturulduğu yargı alanındaki kayıt şartlarına tabidir ve iş yaptığı diğer herhangi bir eyalet ya da bölgenin kanunlarına göre il dışı bir kuruluş olarak kayıt yaptırmak zorundadır. Anonim ortaklık söz konusunda olduğunda ise, bir ortaklık, oluşturulduğu yargı alanındaki kayıt şartlarına tabidir ve iş yaptığı diğer herhangi bir eyalet veya bölgenin kanunlarına göre il dışı bir anonim ortaklık olarak kayıt yaptırmak zorundadır.

Kanada joint venture rejiminde rekabet hukukuna dair birtakım sınırlamalar da mevcuttur. *Federal Competition Act* (Rekabet Yasası), rakipler arasındaki belirli iş birliği biçimlerini kısıtlamakta ve joint venture’lara uygulanabilecek belirli parasal eşikleri aşan birleşmeler (kombinasyonlar ve birleşmeler dahil) için bir bildirim ve onaylama rejimini içermektedir. Rakipler veya potansiyel rakipler arasındaki fiyat, tedarik seviyeleri veya

---

²⁵⁵ Hazan Neil /Gervais, Borden Ladner (2017), s.2.

²⁵⁶ Hazan Neil /Gervais, Borden Ladner (2017), s.4.

piyasaları etkileyen anlaşmalar, rekabet üzerindeki gerçek etkileri ne olursa olsun yasa dışıdır (*Madde 45, Competition Act*). Bu tür anlaşma ya da düzenlemelere girilmesi, her biri için 14 yıla kadar hapis ve / veya 25 milyon Kanada dolarına kadar para cezası ile cezalandırılabilen bir suçtur.²⁵⁷ Rakipler veya potansiyel rakipler arasında fiyat, tedarik seviyeleri veya piyasaları etkilemeyen anlaşmalar veya düzenlemeler, Rekabet Yasası'nın 90.1. bölümü kapsamında değerlendirilmektedir. Bu hükmün uygulanabilmesi için yapılan işlemin rekabeti önemli ölçüde azaltması veya önlemesi gerekmektedir.²⁵⁸

Bundan başka faaliyet konularına ilişkin birtakım düzenlemeler de mevcuttur. Joint venture ortakları joint venture'in faaliyet gösterme niyetinde oldukları sektörü ilgilendiren özel düzenlemeleri dikkatlice incelemelidir. Bazı sektörler federal veya eyalet kurumlarının onayını ve / veya aşağıdakileri içeren bir lisansın verilmesini gerektirir. Yayın ve telekomünikasyon, finansal hizmetler, enerji, madencilik, ve ormancılık bu tür sektörler için örnek olarak gösterilebilir. Ortaklar, bu tür sektörlerde lisans başvurusunda bulunma veya bunları transfer etme gerekliliğini, maliyetlerini ve başarı şanslarını dikkate almalıdır.²⁵⁹

Sözleşmeye dayalı bir joint venture tamamen ortakların rızasına dayalı bir düzenlemedir ve belirli bir yasal rejime tabi değildir. Tüm tarafların önceden mutabakat veya rızasıyla fesih gerçekleştirilebilir. Bunun dışındaki özel durumlarda fesih, normalde mahkeme emri gerektirir. Sermayeye katılımlı joint venture'lerin sona erme usulüne gelirse, çoğu ortaklık tüzüğü, iflas etmemiş veya borca batık olmayan bir ortaklığın isteyerek ya da istemsiz bir şekilde sonlandırılabilmesini öngörmektedir. Bu bağlamda fesih usulleri de düzenlenmektedir. Sermayeye katılımlı joint venture'lar, pay sahiplerinin üçte iki çoğunluğunun kabul ettiği bir kararla, ortaklığın herhangi bir mülkiyet veya yükümlülüğünün olmadığı ya da yöneticilerin, sona erme hükümlerini uygulamaya koymadan oluşuma ilişkin tüm mal ve yükümlülükleri dağıttığı durumlarda feshedilebilir. Ayrıca, tasfiye edilmeden önce şirket işlerini tasfiye etmek için pay sahipleri tarafından bir tasfiye memurunun tayin edilebileceği bir süreç de mümkündür.²⁶⁰

Sermayeye katılımlı joint venture'lar, mahkemeye başvuru sonucunda mahkemenin, ortaklığın işinin veya yöneticilerin yetkilerinin, herhangi bir hisse senedi sahibinin, alacaklının,

---

²⁵⁷ Söz konusu hüküm için: <http://www.laws.justice.gc.ca/eng/acts/C-34/page-11.html#h-20> Erişim tarihi 20.06.2018.

²⁵⁸ Hazan Neil /Gervais, Borden Ladner (2017), s.6.

²⁵⁹ Hazan Neil /Gervais, Borden Ladner (2017), s.7.

²⁶⁰ Hazan Neil /Gervais, Borden Ladner (2017), s.13.

yöneticinin ya da memurunun çıkarlarına karşı baskıcı ya da adaletsiz ve önleyici bir şekilde yürütüldüğünü tespit ettiği takdirde, istemsiz olarak da sona erdirilebilir.²⁶¹

Ortaklık anlaşması aksini belirtmediği sürece, ortaklıklar, bir fesih sonlandırma tarihi veya ortaklığın tek girişim veya teşebbüsünün gerçekleştirilmesi de dahil olmak üzere belli bir olayın ortaya çıkması üzerine, feshedilebilir. Bazı yargı bölgelerinde, bir ortağın diğer ortaklara bildiriyle veya bir ortağın ölümü veya iflası ile de son bulabilir. Quebec'te kurulu bir ortaklık, yalnızca bir ortağının bulunması halinde 120 gün içerisinde yeni bir ortak bulmadığı takdirde son bulmaktadır.²⁶²

---

²⁶¹ Hazan Neil /Gervais, Borden Ladner; (2017), s.14

²⁶² Hazan Neil /Gervais, Borden Ladner; (2017), s.15.

4.TÜRK HUKUKU'NDA JOINT VENTURE

4.1.Genel Olarak Türkiye'de Joint Venture

20.yüzyılın ikinci yarısından bugünlere kadar gelinen süreçte, dünya ticaretinde gerçekleşen hem nitel hem de nicel değişimler, hiç kuşkusuz Türkiye'yi de önemli ölçüde etkilemiştir. Ulusal ve uluslararası piyasalarda gözlenen yoğun iş hacmi ve sermaye artışı, bir yandan ekonomik olarak gelişmiş ülkelerdeki ticaret şirketleri arasındaki gruplaşma ve yapısal değişikliklere yol açarken, diğer yandan da bu yapıların yeni Pazar arayışlarıyla sonuçlanmıştır. Bu durumun paralelinde ise gelişmekte olan ülkelerde çoğunlukla gözlenen alt yapı inşaatı ve geliştirme eğilimi ve bunun da gelişmişlikle özdeşleştirilmesi yer almaktadır ki; bu eğilim anılan yeni gruplaşma ve yapıların aradığı pazarı sağlamıştır. Türkiye özelinde de; baraj, tünel, köprü, karayolu, liman gibi finansal kaynağa, gelişmiş teçhizat ve teknolojiye ve yetişmiş uzman personele ihtiyaç duyulan projeler aralarında çoğunlukla yabancı unsurların da bulunduğu iş ortaklıkları yoluyla gerçekleştirilmiştir. Bu tür projelerin iç ve dış krediye ihtiyaç duyulan büyük çaptaki inşaat, montaj ve onarım faaliyetleri olduğunu da gözden kaçırmamak gerekir. Örneğin Keban Barajı, yabancı firmalar arasında kurulmuş bu tür bir iş ortaklığı yoluyla inşa edilmiştir. Kısaca bu tür ticari gruplaşmalar, yüklenilen işin özellikleri, nitelikleri ve bu işin gerçekleştirilmesi için gerekli koşulların sunulmasından kaynaklanan ihtiyaçlar doğrultusunda ortaya çıkmıştır. 1980'lerden bugüne değin, Türkiye'de bu tür ortak faaliyetler, iş sahibi idari makamların büyük çaptaki projeleri tek bir firmaya vermekten ziyade güçlü girişimlerin meydana getirdiği girişim gruplarına verme eğiliminden kaynaklanmaktadır. Bu durumun iki nedenden kaynaklandığı söylenebilir. Bunlardan ilki büyük baraj, otoyol, ve enerji santralleri gibi tesislerin inşaatı için insan gücü, teçhizat ve bilgi birikiminin tek bir yüklenici tarafından karşılanamaması durumudur. Bu eksiklik yüklenicilerin işbirliği yaparak gereksinim duyulan teknik ve ekonomik gücü sağlamalarıyla giderilmektedir. Bu çerçevede ikinci neden, patenti yabancı kuruluşlara ait olan ve henüz Türk yüklenicileri tarafından bilinmeyen ya da gerektiği ölçüde yerine getirilemeyen edimlerin *know-how* veya patent sahibi yabancı firma ile Türk firmaları arasında kurulacak iş ortaklığı yoluyla gelişmiş teknolojik birikimden faydalanmak suretiyle yapılmasını sağlamaktadır. Bu nedenlerden ötürü ister jointe venture isterse konsorsiyum gibi alternatif içeriklere sahip çeşitli yapıdaki iş ortaklıkları, Türk ekonomi ve sanayi yaşantısına oldukça erken bir dönemde girmiştir. Örneğin Türkiye'de Boğaz

Köprüsü ile Fatih Sultan Mehmet Köprüsü gibi yabancı para cinsinden kredi gerektiren ve modern teknolojinin gerektiği geniş çaplı projeler, Türk ve yabancı firmalar arasında fiilen oluşturulan iş ortaklığı sayesinde gerçekleştirilmiştir. Bu tür ilişkiler ilk tecrübelerden itibaren adi ortaklık olarak tanımlanmıştır. Ne var ki, adi ortaklıklar Kurumlar Vergisi Kanununa tabi kuruluşların dışında kaldığı için, ciro hacminin devasa ölçülerde olduğu joint venture'ların vergilendirilmesinde önemli sorunlar ortaya çıkarmıştır. Bu boşluk joint venture'ların "iş ortaklığı" adı altında tanımlanmak suretiyle kurumlar vergisi açısından tam mükellefiyet kapsamına alınmasıyla giderilmiştir. Mülga 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 4.12.1985 gün ve 3239 sayılı Kanunla değiştirilen 18. Maddesiyle getirilen "iş ortaklığı" kavramının joint venture' olgusunu kastettiğine şüphe yoktur. Nitekim söz konusu kanun değişikliğinin gerekçesinde de Türkiye'nin uluslar arası düzeydeki ekonomik ve sınai ilişkilerinin artması sonucunda joint venture şeklindeki kuruluşların git gide yaygınlaştığı saptanmıştır. Bu da kanun koyucunun başta yabancı ortaklar olmak üzere önemli alt yapı projelerinde joint venture kurulmasına cevaz verdiğini göstermektedir. Gerçektende kanun koyucu joint venture ilişkilerinde yabancı yatırımcıların ortak sıfatıyla taraf olacağını hesaba katmasaydı, kanun gerekçesinde bu şekilde bir ifade kullanması düşünülemezdi.²⁶³ Aşağıda da belirtileceği gibi "iş ortaklıkları"na ilişkin benzer hüküm, 13 Haziran 2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK)²⁶⁴ tarafından da aynen benimsenmiştir.

Özetle Türkiye'de joint venture 80'li yıllardan itibaren gerçekleştirilen bu tür yasal düzenlemeler yoluyla daha yaygın bir şekilde kurulma eğilimi göstermiştir. Türkiye'de joint venture'a en fazla başvuru yapılan sektör, büyük çaptaki yapı ve eserlerin gerçekleştirildiği inşaat sektörüdür. Bunun temel nedeni büyük inşaat projelerinde teknoloji ve know-how transferinin söz konusu olması ve bunun da yabancı yatırımcı ve/veya ortağa gereksinim duymasındır.²⁶⁵

Türkiye çağdaş uygulamasında uluslararası nitelikteki joint venture'lar sıklıkla gözlenmektedir. Bu tür joint venture'a verebileceğimiz örnek Azerbaycan ve Türkiye arasındaki iki büyük petrol firmasının teşkil ettiği joint venture'dır. Bu ortaklığın Azerbaycan tarafını A.İ.O.C. (Azerbaijan International Operating Company), Türkiye tarafını ise T.P.A.O. (Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı) teşkil etmektedir. Bu ortaklık, kamu sektöründe devletler arası joint venture'a önemli bir örnek teşkil etmektedir..²⁶⁶ Başka bir örnek de yine Azerbaycan ve Türkiye arasındaki, iki özel ortaklığın kurmuş olduğu joint venture'dır. Türkiye

²⁶³ Dayınlarlı, Kemal. (2007), s., 269-272.

²⁶⁴ R.G, No: 26205; R.G.Tarih: 21/6/2006

²⁶⁵ Aksoy Nazım, "Joint Venture'in Türk ve Rus Mevzuatları Açısından Hukuki Tahlili" *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt.9 Sayı.19 2017, s.,374*

²⁶⁶ Aksoy Nazım, (2017), s.,374

uyruğu olan Pet Holding ve Azerbaycan'da yer alan Neft Şirketi, tarafından oluşturulan joint venture yoluyla Azerbaycan'daki petrol sektöründe en büyük yatırımı gerçekleştirmişlerdir.²⁶⁷

Bundan başka uygulamada bireysel emeklilik ve sigorta kuruluşları da joint venture olarak bulunabilmektedirler.²⁶⁸

Kimi büyük inşaat projeleri ise joint venture olarak değil konsorsiyum olarak faaliyet göstermektedir. Buna örnek olarak İstanbul Yeni Havalanını inşaat ve işletmesini yüklenen İGA'dır. Anılan oluşum kamuoyunda Üçüncü Havalanı olarak bilinen yeni İstanbul Havaalanının inşaatı ve 25 yıllık bir süreyle işletmek amacıyla 7 Ekim 2013 tarihinde kurulmuştur. Anılan oluşum "İGA Havalimanı İnşaatı Adi Ortaklığı Ticari İşletmesi" olarak tescil edilmiştir. Ancak bu oluşum bir joint venture olarak değil her bir ortağın sadece kendi uzmanlık alanıyla sınırlı olarak kısmi olarak sorumlu olduğu bir konsorsiyumdur.²⁶⁹ Aynı şekilde İstanbul Boğazı üzerinde inşası tamamlanan "Üçüncü Köprü" de bir konsorsiyum vasıtasıyla gerçekleştirilmiştir.

Joint venture'lara uygulamadan bir diğer örnek ise Akkuyu Nükleer santrali projesidir.²⁷⁰ Türkiye Cumhuriyeti ile Rusya Federasyonu Hükümetleri Akkuyu sahasında bir nükleer santral kurmak ve işletmek için işbirliği yapmak amacıyla 12 Mayıs 2010 tarihinde bir anlaşma imzalamıştır. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında Türkiye Cumhuriyetinde Akkuyu Sahasında "Bir Nükleer Güç Santralinin Tesisine ve İşletimine Dair İşbirliğine İlişkin Anlaşma" anılan bölgede bir nükleer santral kurulmasını planlamaktadır.

Anlaşma hükümlerine göre Rus tarafı, %100 Rus sermayesi ile nükleer tesisi inşa etmek ve santralin işletimden sorumlu olan "Akkuyu Nükleer Güç Santrali Elektrik Üretim A.Ş."ni (Akkuyu Proje Şirketi) kurmuştur. Proje Şirketi; Türkiye Cumhuriyeti kanun ve düzenlemeleri kapsamında, NGS'nin işletilmesi de dahil, ancak bununla sınırlı olmamak kaydıyla, projenin yürütülmesi amacıyla kurulan anonim şirket anlamına gelmektedir.²⁷¹ Bu tanımdan anlaşıldığı şekliyle Akkuyu Nükleer santralini sermayeye katılımlı anonim şirket şeklinde kurulmuş joint venture özelliği göstermektedir. Bundan başka proje şirketiyle doğrudan işbirliği yapacak olan

---

²⁶⁷ Aksoy Nazım, (2017) s.,374

²⁶⁸ <https://www.nnhayatemeklilik.com.tr/hakimizda/nn-hayat-emeklilik> (Erişim Tarihi: 16.06.2018).

²⁶⁹ <http://www.igairport.com/tr/iga-hakinda/ortaklik-yapisi> (Erişim Tarihi: 16.06.2018).

²⁷⁰ <http://www.taek.gov.tr/tr/hizmetlerimiz/nukleer-guvenlik/lisans/akkuyu-nukleer-santrali-lisanslamasi/700-akkuyu-nukleer-santral-projesi.html> (Erişim Tarihi: 16.06.2018).

²⁷¹ **Karar Sayısı : 2010/918** 12 Mayıs 2010 tarihinde Ankara'da imzalanan ve 15/7/2010 tarihli ve 6007 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ekli "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti'nde Akkuyu Sahası'nda Bir Nükleer Güç Santralinin Tesisine ve İşletimine Dair İşbirliğine İlişkin Anlaşma

“proje katılımcılarından” bahsedilmektedir. Proje Katılımcıları da Proje Şirketi’nin her bir yüklenicisi veya alt yüklenicisi (herhangi bir düzeyden) “veya kreditorlerinin ve doğrudan veya dolaylı hissedarlarının herhangi birisi de dahil olmak üzere, ancak bunlarla sınırlı olmamak kaydıyla, Proje Şirketi Tedarik Zinciri’nin her bir üyesi anlamına gelir.” Buradan da anlaşılacağı üzere proje şirketiyle proje katılımcıları arasındaki ilişkinin bir tür joint venture olduğunu gözlemlemek zor değildir.

Özetlemek gerekirse, otoyol, sanayi tesisleri, enerji santralleri ve kentsel dönüşüm olmak üzere joint venture uygulamaları 80’li yıllardan beri güncelliğini korumaktadır. Bu saptamayı takiben devam eden kısımda joint venture’ın Türk hukuk sisteminde farklı hukuk dalları bağlamında bir incelemesi amaçlanmaktadır.

4.2. Farklı Hukuk Dallarıyla İlişkisi

4.2.1. Joint Venture’ların Türk Ticaret Hukuku Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Birinci bölümde belirtildiği gibi sermayeye katılımlı joint venture’lar genel olarak tüzel kişiliğe sahip şirket yapılanmaları şeklinde kurulmaktadır. Ancak bu noktada sermayeye katılımlı joint venture’ların tüzel kişiliğe haiz şirketler olarak kurulmasının otomatik olarak bir mecburiyet olmadığını da altını çizmek gerekmektedir. İkinci bölümden hatırlanacağı üzere, çeşitli Avrupa ülkelerinde joint venture ilişkileri, geleneksel adi ortaklık kadar basit olmayan ancak anonim ve limited şirket olarak tüzel kişilik aşamasına da ulaşmayan bir tür ara çözüm tür ortaklıklar olarak kurulabilmektedir. Örnek vermek gerekirse Almanya ve İsviçre hukukuna göre kolektif ortaklıklarla komandit ortaklıklar tüzel kişiliğe sahip değildir. Ancak yine de bu formlarda sermayeye katılımlı joint venture kurulması sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Bu çerçevede Türkiye’de uygulamada çoğunlukla anonim ve limited şirket olarak kurulan joint venture’lar da kuruldukları şirketin hukuki niteliği çerçevesinde; kuruluş, tescil, hissedarların hak ve yükümlülükleri, işleyiş ve kararların alınması gibi hususlarda TTK’nın ilgili şirketleri düzenleyen hükümlerine tabi olacaklardır.²⁷²

Türk joint venture uygulamalarında çoğunlukla anonim ve limited şirketler TTK’da düzenlenmiş olan ticari şirketler arasında sayılmaktadır. Aynı kanunda sayılan diğer türler ise kolektif şirket ve komandit şirkettir. Bundan başka, kolektif ile komandit şirketler şahıs şirketleri; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket ise sermaye şirketi sayılmaktadır. (TTK Md. 124) TTK çerçevesinde düzenlenen tüm şirketler (ticaret ortaklıkları)

---

²⁷² Aksoy, Nazım (2017) s., 370.

tüzel kişiliğe sahiptir. (TTK. Md. 125) Bu şirketlere dair tanım ve uygulanacak hukuk kuralları ilgili maddelerde düzenlenmektedir. TTK'ya göre anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarıyla ilgili olarak sadece malvarlığıyla sorumluluğu bulunan şirket türüdür.(TTK md.329) Limited şirket ise bir ya da daha fazla gerçek veya tüzel kişinin bir ticaret unvanına sahip olarak kurduğu şirket türüdür. Limited şirketin belirleyici özelliği esas sermayesinin belirli bir miktarda olması ve sermayenin esas sermayenin pay toplamından teşkil etmesidir.(TTK. Md.573) Kollektif şirket ise TTK md. 211'de düzenlenmektedir. Kollektif şirketin limited şirketten en önemli farkı ortakların hepsinin şirket alacaklarına karşı sınırsız bir şekilde sorumlu olmasıdır. Bundan başka kollektif şirket sadece gerçek kişiler arasında kurulabilmektedir. Kollektif şirketin bu özellikleri, tüzel kişiliklere sahip olan olası ortakların joint venture ilişkisine girmesinde önemli bir engel oluşturmaktadır. Bu nedenle, birden fazla tüzel kişinin joint venture ilişkisi kurarken adi ortaklığı tercih etmeyerek, bizzat joint venture'ın da ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olmasını istemeleri halinde kollektif şirket olasılığından faydalanamayacakları açıktır. Son olarak komandit şirket ise “Ticari bir işletmeyi bir ticaret unvanı altında işletmek amacıyla kurulan, şirket alacaklılarına karşı ortaklardan bir veya birkaçının sorumluluğu sınırlandırılmamış ve diğer ortak veya ortakların sorumluluğu belirli bir sermaye ile sınırlandırılmış olan şirket komandit şirkettir.” Bu şirket türünde sorumluluğu sınırlı olmayan ortakların gerçek kişi olmaları şarttır.²⁷³ Tüzel kişiler sadece sınırlı sorumlu ortak olabilirler. Komandit şirketlerin bu özellikleri, tüzel kişiliği bulunan bir ticari işletmenin (örneğin bir başka Anonim, limited, kollektif ya da komandit şirket) kişilerle joint venture ilişkisinin kurulmasına izin veren bir hukuki nitelik sağlamaktadır.

Bu açıklamalardan sonra yeniden belirtmek gerekir ki, joint venture ilişkilerinde en kullanışlı şirket formu anonim ve limited şirkettir. Öte yandan gerek sözleşmeye dayalı, gerekse sermayeye katılmalı joint venture ilişkilerinde asıl başvurulacak ticari işletme formu adi ortaklıktır.²⁷⁴ Bu nedenle izleyen kısımda Türk Borçlar Hukuku çerçevesinde adi ortaklığın temel çerçevesi ve bunun joint venture ilişkilere uygulanması ele alınacaktır.

---

²⁷³ Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin (2014) s., 16.

²⁷⁴ Aksoy, Nazım.(2017), s. 370.

4.2.2. Joint Venture'ların Borçlar Hukuku Çerçevesinde Değerlendirilmesi

4.2.2.1. Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Joint Venture

TBK doğrudan joint venture sözleşmesini düzenlememekle beraber çeşitli hükümleri bu tür sözleşmelere uygulanabilmektedir. Türk Borçlar Kanunu md. 621/1 uyarınca ortaklardan her birinin ortaklığa katılım payı olarak para, mal, alacak veya emek koyması şartı aranmaktadır (TBK md.621/1). Aksi taraflarca kararlaştırılmamışsa ortakların ortaklığa katılım payı olarak koydukları paylar TBK md.621/1 uyarınca eşit olmalıdır²⁷⁵ (TBK md.621/2). Ancak joint venture adi ortaklıktan farklı olarak ortaklığa intikal eden mallara ilişkin mülkiyet ortaklarda kalır, başka bir deyişle bu mal varlığı değerleri ortaklığa intikal etmemekte ve elbirliği ile mülkiyet söz konusu olacaktır. TBK md. 622 ve TBK md.623 uyarınca ortaklar, ortaklığa intikal etmiş ve ortaklığa ait olan bütün kazanç ve zarardaki payı iş ortaklığı kurulurken getirdiği katılım payında bakılmaksızın eşit olacağı ifade edilmiştir.

Joint venture konusunda ilişkin olarak TBK md. 626 kapsamında rekabet yasağı düzenlenmiştir. Buna göre ortaklar kendilerinin ya da üçüncü tarafların kişilerin çıkarları doğrultusunda ortaklığın amacına zarar veren veya bu amaca ulaşılmasını önleyici işlemlerde bulunamazlar. Bu bağlamda joint venture birlikteliği ister salt sözleşmeye dayansın, isterse sermaye katılnmalı birliktelik olsun TBK md.626 uyarınca ortakların müşterek amacının gerçekleşmesini engelleyici faaliyette bulunmayı yasaklamaktadır. Ancak doktrinde de haklı olarak eleştirilen bir diğer husus ise yasağın ihlal edilmesi halinde ne tür bir sonuç doğuracağı başka bir deyişle yaptırımları öngörülmemiştir. TBK md. 626 kapsamında öngörülen rekabet yasağına aykırı davranış borcun hiç veya gereği gibi ifa edilmediğine ilişkin bir sonuç doğuracağından dolayı yasak ihlali halinde tarafların uğradığı zararın tazminini isteyebilecekleri öngörülmüştür. Ayrıca ortaklar TBK md.639/1-7 uyarınca²⁷⁶ joint venture

---

²⁷⁵ TBK'ya göre Bir adi ortağın ortakları özellikler itibarıyla ortaklığın sayılabilecek tüm kazanç ve karları aralarında paylaşmak zorundadır. (TBK Md. 622)

²⁷⁶ **TBK md.639** uyarınca tarafların ortaklığı sona erdirmeleri mümkün kılınmıştır. Buna göre ortaklığın sona erme nedenlerine aşağıda yer verilmiştir:

1. Ortaklık sözleşmesinde öngörülen amacın gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkânsız duruma gelmesiyle.
2. Sözleşmede ortaklığın mirasçılarla sürdürülmesi konusunda bir hüküm yoksa, ortaklardan birinin ölmesiyle.

birlikteliğinin haklı sebeple feshini veya TBK md. 629 uyarınca yönetici ortağın yönetim yetkisinin tamamen ortadan kaldırılmasını talep edebilirler. Bu noktada ortakların sermaye katılmalı joint venture kurmasına ilişkin rekabet yasağının da uygulanacağı belirtilmesi gerekir. Ancak kurulacak ortaklığın türü değiştiğinde rekabet yasağının niteliği de değişecektir. Başka bir deyişle kollektif şirketlerde rekabet yasağı tüm ortaklar nazarında geçerli iken anonim şirketler açısından yalnızca yönetim kurulu üyeleri için rekabet yasağı uygulanacaktır.

İş ortaklığı sözleşmesinde TBK md.628/I kapsamında ortakların özen borcu düzenlenmiştir. Buna göre her ortağın ortaklığa ilişkin işlerde kendi işlerinde gösterdiği çaba ve özeni göstermek zorunda olduğu ifade edilmektedir. Yine madde hükmünde her ortağın bir diğerine karşı kendi kusuru ile verdiği zararı gidermek zorunda olduğu zira başka işler kapsamında ortaklığa sağladığı menfaatlerle mahsup ettirme hakkı olmaksızın kusuru ile yol açtığı zararları ödemekle yükümlü olduğu ifade edilmiştir. Özen borcunun müeyyidesi ise yine aynı maddede yer almaktadır. (TBK md.628/2-3).

4.2.2.2. Joint Venture Sözleşmesinin TBK Çerçevesinde Adi Ortaklık Olarak Değerlendirilmesi

Joint venture ilişkileri çerçevesinde ortaklar arasında gerçekleştirilen birçok sözleşme ve işlem TBK'nın 620 ve devamındaki maddelerinde düzenlenen adi ortaklık genel hükümler çerçevesinde ele alınabilir. Bu durum gerek sözleşmeye dayalı, gerekse sermayeye katımlı joint venture'lar için geçerli olacaktır. Bu bağlamda sözleşmeye dayalı joint venture'ların TBK 620 anlamında bir tür adi ortaklık olduğuna şüphe yoktur. Sermayeye katılmalı joint venture'lara gelince; bu tür joint venture'lar bir çok aşamadan oluştuğu için çeşitli aşamalarında adi ortaklık hükümlerinin uygulanmasında bir engel bulunmamaktadır. Özellikle sermayeye katılmalı joint venture'ın ilk adımı sayılan joint venture sözleşmesi bu bağlamda düşünülmelidir.

Bu noktada TBK'ya göre adi ortaklığın hukuki niteliğini tanımlamak gerekir. TBK'ya göre adi ortaklık sözleşmesi "İki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca

---

3. Sözleşmede ortaklığın devam etmesine ilişkin bir hüküm yoksa, bir ortağın kısıtlanması, iflası veya tasfiyedeki payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesiyle.

4. Bütün ortakların oybirliğiyle karar vermesiyle.

5. Ortaklık için kararlaştırılmış olan sürenin bitmesiyle.

6. Ortaklık sözleşmesinde feshi bildirme hakkı saklı tutulmuş veya ortaklık belirsiz bir süre için ya da ortaklardan birinin ömrü boyunca kurulmuşsa, bir ortağın fesih bildiriminde bulunmasıyla.

7. Haklı sebeplerin bulunması hâlinde, her zaman başkaca koşul aranmaksızın, fesih istemi üzerine mahkeme kararıyla.

erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir” (Md.620/1) Aslında adi ortaklı her türlü ortaklık ilişkisine uygulanacak bir tür genel hüküm niteliğindedir. Gerçekten de TBK’ya göre bir kanun tarafından özel olarak düzenlenmemiş bir ortaklık ilişkisinin “ayırt edici nitelikleri” yoksa, o ortaklık adi ortaklık sayılmaktadır. (Md.620/2) Yine Bu düzenlemede çerçevesinde “temel ortaklık”, “ikinci ortaklık” ve “tesadüfi ortaklık” kavramlarını da kısaca açıklamak gerekir. Bunlardan ilki farklı amaçlar doğrultusunda aralarında herhangi bir benzerlik bulunmayan her türlü ortaklık temel ortaklık olarak tanımlanmaktadır. “İkinci ortaklık” ise ticaret hukuku bağlamında tip olarak belirlenen ortaklık türlerinin belirleyici koşullarını taşımayan ortaklıklar için kullanılmaktadır. Üçüncü olarak tesadüfi ortaklık ise normalde tarafların ortaklık kurma iradesi olmaksızın yaptıkları bir sözleşmenin sonucu olarak ortak sayılmalarına işaret etmektedir. Bu açıdan bakıldığında TBK md. 620’de düzenlenen sözleşme türü aslında adi ortaklığı da aşan daha da kapsamlı bir norm alanını işgal etmektedir. Başka bir deyişle belirli bir amaç doğrultusunda çıkar birliği yapan tüm insani ilişkilerde adi ortaklığın unsurlarının var olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Bu genel özelliğin en önemli örneklerinden bir tanesi TTK’nın 126. Maddesidir. Anılan madde TBK’nın adi ortaklıklara yönelik olarak sahip olduğu hükümlerin hukuki niteliklerine uygunluğu ölçüsünde ticaret şirketlerine de uygulanacağını düzenlemektedir. Aynı şekilde TTK’nın 214.Maddesine göre, sözleşmesinin kanuna uygun olarak gerçekleştirilmediği ya da kanunen sözleşmede yer alması gereken kimi hususların eksik ya da geçersiz olduğu kolektif şirketler adi ortaklık olarak değerlendirilecektir. Adi ortaklığın genel hüküm niteliğinde olduğuna dair bir diğer düzenleme de Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 10. Maddesinde yer almaktadır. Buna göre; “Birden fazla kimsenin iştirakiyle ortaya çıkartılan eser ayrılmaz bir bütün teşkil ediyorsa, eserin sahibi, onu çıkaranların birliğidir. Birliğe adi şirket hakkındaki hükümler uygulanır”.

TBK madde 620’nin lafzına bakıldığında adi ortaklık bir tür sözleşmedir ve bireylerin işbirliği yapması, tarafların emeğini ya da malvarlığını katkı payı olarak ortaklığa getirmesi ve tarafların ortak bir amaca sahip olmaları gibi unsurlardan oluştuğu söylenebilir. Anılan hüküm, joint venture anlaşmaları için öngörülen müşterek bir amaca yönelik olarak ortaklaşa çaba göstermeyi (*affectio societatis*), adi ortaklığın bir şartı olarak görmemekle birlikte; pratik hayatta TBK md. 620 anlamındaki sözleşmelerin işleyebilmesi için işin doğası gereği bu unsurun da varlığını kabul etmek gerekmektedir.

Buraya kadar yapılan açıklamalar ışığında TBK’nın adi ortaklığı düzenleyen hükümlerinin geleneksel joint venture ilişkilerine tamamıyla; sermayeye katılmalı olan joint venture ilişkilerinde ise ilk aşamayı oluşturan joint venture sözleşmesine uygulanacağı

söylenbilir. Bu çerçevede TBK 620’de düzenlenen adi ortaklık hükümlerinin analitik bir bakış açısıyla joint venture sözleşmelerine uygulanmasını ele almak gerekir.

4.2.3. Joint Venture’ların Vergi Hukuku Çerçevesinde Değerlendirilmesi

13 Haziran 2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (KVK)²⁷⁷ ve bu Kanun dayanak alınarak çıkarılan 1 Seri Numaralı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (KVGT)²⁷⁸,nde“iş ortaklığı” kavramını düzenlenmektedir. (KVK Md.1.d ve 2/7 ve KVGT Md.2.5)

Aşağıda ayrıntılı olarak açıklandığı gibi anılan düzenlemelerde yer alan bu kavram, jointe venture ilişkisinin tüm unsurlarını içermektedir. Bu nedenle kurumlar vergisi mevzuatı kapsamında joint venture’ın düzenlendiğini ifade edebiliriz.²⁷⁹ Önemle belirtilmesi gereken bir diğer husus ise özel hukuk bağlamında ele alınan “iş ortaklığı” kavramı ile vergi hukuku kapsamında ele alınan “iş ortaklığı” kavramlarının hangi açılardan örtüştüğünün tespit edilmesidir. Bunun tespiti noktasında ise öncelikli olarak iş ortaklığı kavramı ele alınacak olup daha sonra Kurumlar Vergisi Mevzuatı açısından hangi anlamda kullanıldığının tespiti yapılacaktır.

4.2.3.1.Genel Olarak İş Ortaklığı Kavramının Tanımı ve Hukuki Niteliği

Aralarında hukuki ya da iktisadi olarak herhangi bir bağımlılık ilişkisi olmayan kişilerin önceden kararlaştırılan bir amacın gerçekleştirilmesine yönelik olarak bir işin görülebilmesi/ifası için bir sözleşme kapsamında bir araya geldiği sözleşmeler, iş ortaklığı sözleşmeleri olarak adlandırılmaktadır. Bu tür sözleşmeler gerçek kişiler arasında olabildiği gibi tüzel kişiler de iş ortaklığı sözleşmelerinin tarafı olabilmektedirler. İş ortaklıklarında ortaklar söz verilen işin yerine getirilmesinden sadece kendi faaliyet alanlarıyla sorumlu olmayıp bütününden sorumlu olacaklardır.²⁸⁰

İş ortaklığı sözleşmesi çerçevesinde taraflar üçüncü şahıslara karşı yapılan tüm hukuki işlemlerle ilgili olarak üçüncü kişi ve kurumlara karşı temsil edilmektedir. İş ortaklığı sözleşmesinde tüm ortakların imzasının bulunması tüm ortakların yapılan işte yer alması anlamına gelmektedir. Bununla birlikte iş ortaklığı sözleşmesi hukuken ve ekonomik olarak

²⁷⁷ R.G, No: 26205; R.G.Tarih: 21/6/2006

²⁷⁸ R.G, No: 26482; R.G.Tarih: 03/04/2007

²⁷⁹ Barlas, Nami. (2016), s., 285.

²⁸⁰ Dayınlarlı, Kemal. (2007), s.,272.; Barlas, Nami, (2016), s., 136.

birbirinden bağımsız tarafların yapı sahibine karşı belirli bir için ifası amacı ile bir araya geldiklerinden dolayı geçici bir ortaklık niteliği taşımaktadır²⁸¹.

İş ortaklığı KVK'ya şu şekilde tanımlanmaktadır; “sermaye şirketlerinin, kooperatiflerin, iktisadi kamu kuruluşlarının, dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmelerin kendi aralarında veya şahıs ortaklıkları ya da gerçek kişilerle, belirli bir işin birlikte yapılmasını ortaklaşa yüklenmek ve kazancını paylaşmak amacıyla kurdukları ortaklıklardır”.(Md. 2/7) Kanun hükmünden anlaşıldığı üzere iş ortaklıkları belirli bir işin ifası ve kazancın paylaşılması için Kanun kapsamında tahdidi olarak sayılan gerçek veya tüzel kişilerin aralarında akdettikleri bir sözleşmedir.

Bu bakımdan KVK md.2(7) hükmü çerçevesinde iş ortaklığı sözleşmesine taraf olabilecek kişilerin (gerçek veya tüzel) bu düzenlemede sayıldığını gözlemlemek mümkündür. Bu hükmün lafzından şahıs ortaklıklarının gerçek kişilerle iş ortaklığı kurmasının mümkün olmadığı sonucu çıkmaktadır. Öte yandan söz konusu hüküm sadece vergi hukuku kapsamında geçerlilik arz edecektir. Buna karşın TBK çerçevesinde kurulan iş ortaklığı sözleşmelerinin gerçek kişiler veya şahıs şirketleri arasında da akdedilmesi mümkündür.

1 No'lu KVGT'de yer aldığı şekliyle vergi mükellefleri düzenlenirken, iş ortaklığı kavramına ilişkin ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir. Söz konusu Tebliğe göre “iş ortaklıkları kazanç paylaşımı amacıyla kurulan ortaklıklar olup ortaklar, belli bir işin birlikte yapılmasını yüklenmektedirler. Şahıs ortaklıkları veya gerçek kişilerin KVK 2 nci maddesinde sayılanlarla veya Kanununun 2 nci maddesinde sayılanların kendi aralarında oluşturdukları adi ortaklıklar hakkında, istenilmesi halinde iş ortaklığı olarak kurumlar vergisi mükellefiyeti tesis ettirilebilecektir. Bu durumda, mükelleflerce talep edilmesi halinde tüzel kişiliğinin bulunup bulunmadığına bakılmaksızın iş ortaklıkları, kurumlar vergisi mükellefi olabileceklerdir.” (md.2.5.1.)

---

²⁸¹ Geçici ortaklıklar, ortaklığın amacı doğrultusunda bağımsız bir işin bir veya birden fazla olarak ifa edilmesinden ibaret olan bir sözleşmedir. Bu noktada önemli olan şu hususu gözlerden kaçırmamak gerekmektedir: Bir ortaklığın geçici ortaklık niteliğine sahip olması ilgili ortaklık bağının belirli bir takvimle sınırlandırılması anlamına gelmez. Burada belirleyici olan ortaklığa konu olan işin bitirilmesidir, çünkü bu işin ifa edilmesi ile ortaklar arasındaki hukuki ilişki de sona erecektir. Bu noktada önemli olan husus ise ortaklığın devamının bir süre olarak belirlenmesi değil, ortaklığın kurulma amacının geçici mi yoksa sürekli mi bir nitelik arz edip etmediğidir. Bu nedenle tarafların iş sahibine karşı sorumluluk altında olması ve belirli bir işin ifası ile bir araya gelmeleri halinde önemli olan bu hukuki ilişkinin geçici veya sürekli olup olmadığı noktasında toplanmaktadır. Açıkçası ortak bir amacın gerçekleştirilmesi amacı ile bir araya geldiklerinde işin ifası ile bahsi geçen hukuki ilişkinin de son bulacağı açıktır. Ayrıca bkz. Barlas, Nami (2016) s.,146.

4.2.3.2.İş Ortaklığını Oluşturan Unsurlar

1 no'lu KVG'T' 2.5.2. madde hükmü uyarınca iş ortaklığı ilişkisinin KVK kapsamında vergi mükellefi olarak sınıflandırılması bir takım koşulların varlığına bağlanmıştır. Bahsi geçen koşullar şu şekilde ifade edilebilir:

- ✓ İş ortaklığı sözleşmesinde ortaklardan en az birisinin KVK kapsamında vergi mükellefi olması,
- ✓ Belirli bir amaç doğrultusunda belirli bir işin ifası için sözleşmenin akdedilmiş olması,
- ✓ İş ortaklığı sözleşmesinde belirli bir işin sonuçlandırılması amacıyla bir araya gelen taraflar arasında yazılı bir sözleşme bulunması
- ✓ Birlikte yapılması planlanan işin belirli bir süre zarfında gerçekleştirileceğinin öngörülmesi
- ✓ İş ortaklığı ile iş sahibi arasında bir yüklenim sözleşmesinin bulunması
- ✓ Sözleşmeye taraf olan gerçek veya tüze kişilerin yükledikleri işin belirli bir kısımdan değil, tamamından yapı sahibine karşı sorumlu olmaları
- ✓ İş bitiminde elde edilen kazancın paylaşımının gerçekleşmesi
- ✓ Birlikte yapılması öngörülen ve müştereken yüklenilen işin bitimi ve Vergi Usul Kanununda belirtilen mükellefiyetle ilgili ödevlerin tamamının yerine getirilmesiyle mükellefiyetin sona ermesi.

Sözleşmenin Tarafı Olan Ortaklardan En Az Bir Tanesinin KVK Kapsamında Vergi Mükellefi Olması: KVG'T madde 2.5.2 uyarınca iş ortaklığı sözleşmesinde en az bir ortağın KVK kapsamında mükellefi olma şartı bulunmaktadır. Söz konusu vergi mükellefleri KVK 2. Maddesine göre sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler ve iş ortaklıklarıdır. Bu kapsamda birden fazla iş ortaklıklarının aralarında yeni bir iş ortaklığı sözleşmesi yapması hali de söz konusu olabilir. Gerçekten de hukuki açıdan bu bağlamda bir sınırlama yoktur.

İş ortaklığı sözleşmesinin yazılı olması koşulu: Yine KVG'T md. 2.5.2 hükmü kapsamında iş ortaklıklarının yazılı bir sözleşme ile kurulacağı ifade edilmekte olup bu şekil şartı geçerlilik şartıdır. Zira iş ortaklığı sözleşmesinin yazılı şekil şartına uygun yapılmaması sözleşmenin Kurumlar Vergisi mevzuatı açısından iş ortaklığı sözleşmesi sayılmayacağını ifade edecektir. Ancak sözleşme Türk Borçlar Kanunu bakımından iş ortaklığı sözleşmesidir. Başka

bir deyişle Kurumlar Vergisi mevzuatı kapsamında iş ortaklığı sözleşmesi olarak nitelendirilemeyen sözleşmenin Türk Borçlar Hukuku anlamında iş ortaklığı sözleşmesi olarak nitelendirilmesi söz konusudur.

Ortaklığın Kuruluşunun Belli Bir İşi Sonuçlandırma Amacıyla Gerçekleştirilmesi: İş ortaklığı sözleşmesi hukuken ve ekonomik olarak bağımsız tarafların belirli bir işin ifası amacı ile bir araya gelmeleri neticesinde kurulmaktadır. Bu bağlamda taraflar iş ortaklığı sözleşmesi ile önceden kararlaştırılan belirli bir işin sonuçlandırılması amacı ile bir araya gelmektedir. Bu düzenleme çerçevesinde belirli bir iş ile kastedilenin ise “tek bir iş” olduğunun altını çizmek gerekir. KVGTV md. 2.5.1 *tek iş* ifadesine yer vermiş olup iş ortaklığı sözleşmesinin prensip olarak belirli bir işin belirlenen/öngörülen zaman süreci dahilinde sonuçlandırılması öngörülmüştür. Bu bakımdan yukarıda ele aldığımız iş ortaklığı kavramı açısından söz konusu olan taraflar arasında kurulan ortaklığın geçici bir nitelik arz ettiğinin kabulü gerekir. Doktrinde “tek iş” unsurunun joint venture’ların tanımlayıcı unsuru olup olmadığı tartışmalıdır.

Örneğin Tekinalp ve Tekinalp bir işi ilişkisinin jointe venture olarak tanımlanabilmesi için “sadece bir işin” yapılmasına yönelik olması gerektiğini düşünmektedirler.²⁸² Aynı doğrultuda Kaplan da joint venture’ın özellikleri arasında “müşterekeken taahhüt edilen belli *bir işi* gerçekleştirme”yi saymaktadır.²⁸³ Bu görüşler karşısında ise Barlas, iş yaşamı pratiğindeki joint venture deneyimlerinden yola çıkarak özellikle sermayeye katılmalı türlerde birden fazla işin de joint venture’ların konusunu teşkil ettiğini saptamakta ve u yüzden “tek iş” kavramının joint venture’lar için zorunlu bir unsur olmadığını ileri sürmektedir. Çoğunlukla joint venture uygulamalarının konusu tek işten oluşsa bile, asıl önemli olan unsurun amacın sürekliliği olmasıdır. Buna ek olarak joint venture’lar konu olarak süreklilik özellikleri gösteren etkinliklerin yerine getirilmesini de amaçlayabilmektedir. “Bu bakımdan, Joint Venture götürü biçimde bir “geçici ortaklık” (*Gele- genheitsgesellschaft*) olarak nitelendirilemez.”²⁸⁴ Barlas’ın bu görüşü karşısında KVK bağlamında “tek iş” kavramının geniş yorumlanarak somut sözleşmelerde joint venture’ın amacının birden fazla faaliyeti içermesi durumunda bu faaliyetler grubunu tek bir iş olarak kabul etmek gerektiği kanaatindeyiz.

Müşterekeken Gerçekleştirilmesi Planlanan İş İçin Belirli Bir Sürenin Öngörülmesi: Bu başlık bağlamında iş ortaklığı kavramının bir işin ortaklaşa gerçekleştirilmesine işaret ettiğini hatırlatmak gerekmektedir. Bu tür ortaklıklar hukuki ve iktisadi olarak aralarında herhangi bir bağımlılık ya da bağıllık ilişkisi olmayan iki veya daha fazla gerçek veya tüzel kişi tarafından

²⁸² Tekinalp, Gülören/Tekinalp, Ünal (1989), s., 151.

²⁸³ Kaplan, İbrahim (2013), s., 25.

²⁸⁴ Barlas, Nami (2016), s., 286.

oluşturulurlar. İş ortaklığını oluşturan sözleşme gereğince ortaklar iş sahibine karşın işin yerine getirilmesinden tamamıyla ve müştereken sorumlu olacaklardır.²⁸⁵ Bu bağlamda iş ortaklığı sözleşmesi uyarınca taraflar üçüncü şahıslara karşı yapılan tüm hukuki işlemlerden dışı karşı temsil edilmektedir.

Bu özellik KVK'da da hüküm altına alınmaktadır. Şöyle ki; iş ortaklıkları “sermaye şirketlerinin, kooperatiflerin, iktisadi kamu kuruluşlarının, dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmelerin kendi aralarında veya şahıs ortaklıkları ya da gerçek kişilerle, belirli bir işin birlikte yapılmasını ortaklaşa yüklenmek ve kazancını paylaşmak amacıyla kurdukları ortaklıklar(dır)”. Kanun hükmünden anlaşıldığı üzere iş ortaklıkları belirli bir işin ifası ve kazancın paylaşılması için Kanun kapsamında tahdidi olarak sayılan gerçek veya tüzel kişilerin aralarında akdettikleri bir sözleşmedir.

İş ortaklığı sözleşmesinde taraflarca bir işin ifası amacı ile kurulan sözleşme uyarınca işin belirli bir süre zarfında görülmesi gerekecektir. Bu sürenin tespitinde somut işin niteliği ve olağan zamanlarda ortalama olarak ne kadar sürede bitmesi gerektiği dikkate alınır. İş ortaklıkları belirli bir zaman süreci için kurulabilir, belirsiz bir süre için iş ortaklığı sözleşmesi kurulamaz. İş ortaklığı sözleşmesinde süre bittikten sonra ortakların işe devam etmeleri nedeni ile sözleşmenin belirsiz bir süre için devamı öngörülemez. Başka bir deyişle sözleşmede belirlenen işin bitirme süresiyle; ortaklığın ne kadar süre devam edeceğine ilişkin takvim düzenlemesi genellikle üst üste gelecektir. Ancak iş ortaklığı sözleşmesinde ortaklar işin ifasından sonraki süreçte karşılaşılmaması muhtemel sorunların çözümünde ek süre tayin ederek ortaklığın süresini uzatabilirler.²⁸⁶

İş sahibi ve iş ortaklığının aralarında bir tür yüklenim sözleşmesi yapması: İş ortaklığı ile iş sahibinin aralarında bir yüklenim sözleşmesi gerçekleştirmesi iş ortaklığının bir diğer unsurudur. Bu noktada anlatılmak istenen husus KVK ve buna dayanarak gerçekleştirilen düzenleyici işlemler yönünden iş ortaklığı olgusundan bahsedebilmek için her şeyden önce ortada yapılması gereken bir “iş” olmalıdır. Başka bir deyişle bir iş ortaklığı sözleşmesi düzenleyen aynı zamanda kurumlar vergisi mükellefi olan 3 firmanın gerçekleştirmek istedikleri işe ilişkin açılan ihaleye hazırlandıkları aşamada Tebliğ kapsamında yer alan diğer tüm şartları sağlasalar dahi ortada Kurumlar mevzuatı açısından bir iş ortaklığından bahsedilemez.

²⁸⁵ Tekinalp, Gülören/Tekinalp, Ünal (1989), s.,159.

²⁸⁶ Dayınlarlı, Kemal (2007), s.,281.

Bahsi geçen firmaların ihaleyi kazanması ve bu yolla yüklenim sözleşmesi düzenlemeleri gerekmektedir. Bu kapsamda iş ortaklığı kurulmadan önceki hazırlık döneminde durumun netlik kazanması gerekecektir. Başka bir deyişle bu noktadaki hukuki ilişkileri, birbirinden bağımsız iki farklı düzlemde gözlemlemek mümkündür. Bunlardan ilki iş ortaklığını oluşturan ortakların birbirleriyle olan ilişkisi; ikincisi ise iş sahibinin iş ortaklığı ile arasında gerçekleştirdiği yüklenim sözleşmesinden kaynaklanan ilişkidir.

Diğer bir ifade ile iş sahibi ile yüklenici arasında sözleşme imzalanmadan evvel de iş ortaklığı bir tür adi ortaklık niteliğindedir. Fakat belirtmek gerekir ki bahsi geçen hukuki ilişkiyi KVK ve ilgili düzenleyici işlemler çerçevesinde değerlendirebilmek için iş sahibi ile yüklenim sözleşmesinin ayrıca akdedilmesi gerekmektedir. Böyle bir sözleşmenin yokluğunda Kurumlar Vergisi mevzuatı kapsamında bu hukuki ilişki bir iş ortaklığı sözleşmesi kapsamında değerlendirilemez.

Ortakların Her birinin Müştereken Yüklenilen İşin Tamamından Sorumlu Olması: İş ortaklığının ortaklarının iş sahibine karşı yüklenim sözleşmesi bağlamında söz verilen işin sadece kendi paylarına düşen kısmından değil, tamamından sorumlu olacaklardır. Aynı şekilde ortakların her biri iş sahibine karşı müteselsilen sorumludurlar. . Bu bağlamda iş ortaklığı sözleşmesi uyarınca taraflar üçüncü şahıslara karşı yapılan tüm hukuki işlemlerden iş sahibine karşı müştereken ve müteselsilen sorumludurlar. Bu kapsamda ortaklar açısından yüklenilen işin özelliği sorumluluğun kapsam ve niteliğini değiştirmeyecektir. İş ortaklığını oluşturan tüm ortaklar işin tamamından iş sahibine karşı sorumlu olacaktır.

İşin Bitirilmesinden Sonra Kazanç Paylaşımı: Taraflar arasında kurulan iş ortaklığı ekonomik bir amaç için kurulmaktadır. Bu nedenle iş ortaklığı sözleşmesinde işin gerçekleştirilmesi amacı ile elde edilen karın paylaşılması iş ortaklığı sözleşmesi kapsamında yer almaktadır. Ancak karın ne şekilde paylaşılacağı tarafların sözleşmede kararlaştırdığı şekilde uygulanır.

Ortakların Mükelleflik Durumunun Sona Ermesi: İş ortaklığı belirli süreli olarak ve belirli bir işin ifası amacı ile kurulmaktadır. İşin bitirilmesi için son tarih yüklenim sözleşmesi tarafından belirlenen hükümler uyarınca saptanacaktır. Edilecektir. Zira söz verilen ifanın gerçekleştirilmesi iş ortaklığının sona erdiği anlamına gelmeyecektir. Yüklenilen iş dolayısı ile mükellefiyet durumuna ilişkin ödevlerin/yükümlülüklerin de yerine getirilmesi (tahakkuk eden vergilerin ödenmesi) gerekecektir. KGVT md. 2.5.2. uyarınca ancak vergi hukukuna ilişkin birtakım yükümlülüklerin yerine getirilmesinden sonra iş ortaklığının bitmiş olduğuna hükmedilecektir.

4.2.4. Joint Venture'ların Rekabet Hukuku Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Rekabet hukukunun temeli teşebbüslerin piyasada mal ve hizmet üretimi yaparken rekabet halinde olması yatar. Buna karşın rekabet kavramının tam bir tanımını vermek oldukça zordur.²⁸⁷ Doktrinde rekabet kavramı; bir tüketici sınıfına yönelik olarak piyasada aynı tür mal veya hizmeti satan teşebbüslerin birbirleri ile olan ilişkileri şeklinde belirtilmektedir. Rekabet kavramı 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un tanımlar başlıklı 3. Maddesi uyarında şu şekilde tanımlanmıştır. Buna göre; rekabet mal ve hizmet piyasalarındaki teşebbüsler arasında özgürce ekonomik kararlar verilebilmesini sağlayan yarışı, ifade eder.²⁸⁸

4054 sayılı yasa rekabetin kuralları ve ilkeleri düzenlemektedir. Bu bağlamda bu yasa uyarınca belirtilen ilkelere aykırılık rekabet ihlalini teşkil edecektir. Günümüzde piyasa ekonomisi temelinde serbest rekabet ilkesi esas nitelik arz eder.²⁸⁹ Bu bağlamda; Piyasa fiyatların teşebbüsler tarafından serbest rekabet koşulları altında belirlendiği ve talep arz dengesine bağlıdır. Bu noktada serbest piyasa ekonomisinin arzu ettiği ideal düzen tam rekabet piyasası olmasına karşın bu piyasa koşullarının gerçekleşmesinin oldukça zor olması nedeniyle gerçekleşmemektedir. Zira piyasada ortaya çıkan aksaklıklar nedeniyle çoğu zaman tam rekabetçi piyasanın aksine tek bir ekonomik aktörün hakim olduğu tekel veya iki-üç ekonomik aktörün işbirliği halinde piyasayı kontrol ettiği oligopol piyasalar söz konusu olabilmektedir.²⁹⁰

Rekabet hukuku ise, rekabetin serbest piyasa ekonomisinin gerekleri ölçüsünde dışarıdan bir müdahale olmadan piyasa koşullarının oluşmasını sağlamaya ve piyasalarda rekabet ihlalinin yaratabileceği sorunları önlemeye çalışmaktadır. Güven ise şu tanımlı vermektedir; “ rekabet hukuku, iktisadi etkinliği sağlamak, mal ve hizmet piyasalarındaki serbest rekabet düzenini oluşturmak ve korumak amacıyla rekabet ihlallerine engel olmak, rekabet ihlallerini ortadan kaldırmak için düzenleyici, denetleyici ve yasaklayıcı normlar içeren hukuk dalıdır.”²⁹¹ Bu noktada rekabet hukuk kısaca serbest piyasa ekonomisinin korunması ve devamının sağlanması açısından fevkalade önemli bir enstrüman görevi arz etmektedir.

²⁸⁷ Türkkan, Erdal, *Nasıl Bir Rekabet Vizyonu?* Cilt 1, Rekabet Kurumu Yayınları, Ankara, 2009, s.,11.

²⁸⁸ Atiyas, İzak, "Rekabet Politikasının İktisadi Temelleri Üzerine Düşünceler", *Rekabet Dergisi*, Sayı 1, (Ocak), 2000, S. 25.

²⁸⁹ Arı, Zekeriya, *Rekabet Hukukunda Danışıklılık Kavramı*, Ankara, Seçkin, 2004, s. 41.

²⁹⁰ Topçuoğlu Metin, *Rekabeti Kısıtlayan Teşebbüsler Arası İşbirliği Davranışları ve Hukuki Sonuçları*, Rekabet Kurumu Yayınları Lisansüstü Tez Serisi No: 7, Ankara, 2001, s 43.

²⁹¹ Güven, Pelin. *Rekabet Hukuku*, İstanbul, Yetkin, 2008, s., 20.

Rekabet hukukunun temelleri ne kadar eski dönemlere dayanıyor olsa da ilk yasal düzenlemenin Amerika Birleşik Devletlerinde 1890 yılında yapılmıştır. İkinci bölümde de değinildiği gibi bu bağlamda rekabetin korunmasına yönelik ilk kanun *Sherman Act*'tir. Bu yasal düzenleme iki bölümden oluşmaktadır Buna göre; *Sherman Act* yasasının ilk bölümünde rekabeti bozucu anlaşmalara ve kararlara yer verilirken, yasanın ikinci bölümünde ise, tekelleşmenin engellenmesi için hükümler belirtilmiştir. Rekabeti bozucu yoğunlaşmalar *Sherman Act* ile belirlenmemiştir.²⁹² Bu husus 1914 yılında yine Amerika Birleşik Devletlerinde çıkarılan *Clayton Act* ile benimsenmiştir. Yoğunlaşma kavramı Türk mevzuatında 4054 Sayılı Yasanın birleşme ve devralma maddesi olan 7. Madde ile şu şekilde düzenlenmiştir. Bir ya da birden fazla teşebbüsün hakim durum yaratmaya veya hakim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralması hukuka aykırı ve yasaktır.²⁹³

İkinci Dünya savaşı sonrası İngiltere'de de rekabet hukukuna ilişkin düzenlemelere rastlanılmaktadır. Bu bağlamda; İkinci Dünya savaşının hemen akabinde Tekeller ve Sınırlayıcı Uygulamalar Hakkında Kanun (*Monopolies and Restrictive Practices Act*) çıkarılmış ve 1956 ile 1973 yıllarında sırasıyla “Kısıtlayıcı Ticaret Uygulamaları Kanunu (*Restrictive Trade Practices Act*)” ve “Adil Ticaret Kanunu (*Fair Trading Act*)” kabul edilmiştir.²⁹⁴

Rekabet hukuku ile ilgili temel kavramlardan birisi teşebbüs ve teşebbüs birliği kavramlarıdır. Bu kavramlar 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un Tanımlar Başlıklı 3. Maddesinde şu şekilde belirtilmiştir.

- (i) **Teşebbüs** : Piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzelkişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimleri,

---

²⁹² Keskin, Ali Cenk (2007). Daha Etkin Bir Uluslararası Rekabet İçin Hukuki Çerçeve Arayışı , *Rekabet Kurumu Dergisi*, 12(2), s.98 ; Müftüoğlu, Tamer.(2001), s., 5; Aşçıoğlu Öz, Gözde; Avrupa Topluluğu ve Türk Rekabet Hukukunda Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması, Ankara, *Rekabet Kurumu Yayınları Lisansüstü Tez Serisi No:4*, Ankara 2000, s.,26.

²⁹³ Topçuoğlu, Mertin (2001), s. 49.

²⁹⁴ Sanlı, Kerem Cem. *Rekabetin Korunması Hakkında Öngörülen Yasaklayıcı Hükümler ve Bu Hükümlere Aykırı Sözleşme ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Geçersizliği*, Rekabet Kurumu Yayını (Y. lisans tezi), 2000, Ankara,s.,13.

(ii) **Teşebbüs Birliği** : Teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak için oluşturduğu tüzelkişiliği haiz ya da tüzelkişiliği olmayan her türlü birliklerini ifade eder. Bu bağlamda ekonomik faaliyet kavramı ile ifade edilen husus oldukça geniştir. Zira piyasada mal ve hizmet gösteren her türlü teşebbüs bu kanun kapsamına girmektedir. Ekonomik faaliyet sadece mal ve hizmet üretmekten de ibaret olmayıp bunun yanında pazarlama, satış, dağıtım ve aracılık faaliyeti yapmakta ekonomik faaliyet olarak belirtilmiş ve bu faaliyetleri gösteren organizasyonları teşebbüs birliği olarak tanımlamıştır.²⁹⁵

Teşebbüs kavramında en önemli unsuru ekonomik bağımsızlıktır. Bu bağlamda iki şirket hukuki açıdan farklı tüzel kişilik arz etse dahi ekonomik anlamda iki şirket ortaklık yapıyor ise burada iki farklı teşebbüsten bahsetmek mümkün olmayacaktır. Rekabet kurulu kararlarında bu bağlamda hukuki bağımsızlıktan öte teşebbüs arz etmenin ön koşulu olarak ekonomik bağımsızlığı yani organizasyonel yapının ekonomik kararlarını tek başına verip veremediğine dikkate etmektedir.

Rekabet Kurulunun 6.1.2010 tarih ve 10-01/8-6 sayılı kararında bu husus şu şekilde belirtilmiştir:

4054 sayılı Kanun kapsamında bir ihlalden söz edebilmek için öncelikle bir teşebbüsün/teşebbüs birliğinin varlığı aranmaktadır. Kanun'un 3. Maddesinde teşebbüs, piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimler ifade edecek şekilde tanımlanmıştır.”²⁹⁶ Tanımdan anlaşılacağı üzere teşebbüs kavramının ana unsurları ekonomik faaliyette bulunma ve ekonomik bağımsızlıktır. Bir başka deyişle Kanun, iktisadi faaliyette bulunan bir birimin teşebbüs olabilmesi için bağımsız karar verebilmesini ve ekonomik olarak bir bütün oluşturmasını aramaktadır. Bu nedenle bağımsız karar veremeyen gerçek veya tüzel kişiler, ayrı hukuki kişilikleri olmasına rağmen kararlarını hangi teşebbüsün yönlendirmesi veya kontrolü doğrultusunda veriyorsa, bu teşebbüsle tek ekonomik bütünlük oluşturmakta ve rekabet hukuku bakımından bu ana teşebbüsle birlikte tek bir teşebbüs olarak değerlendirilmektedir.

Teşebbüs birliği kavramında ise en dikkat çekici hususun tüzel kişiliği bulunmayan organizasyonlarında teşebbüs birliği kavramının içinde olduğunun belirtilmesidir. Bu bağlamda Rekabet Kurulu 04.03.1999 tarih ve 99-13/99-40 sayılı kararında tüzel kişiliğe haiz olamayan BİAK isimli organizasyonel yapı teşebbüs birliği olarak kabul edilmiştir.²⁹⁷

Rekabet hukuku ile yakından ilgili bir değer kavram ile ilgili Pazar kavramıdır. Bu bağlamda piyasa kavramı ile anlaşılması gereken üretici ve tüketicinin bir araya gelebildiği

²⁹⁵ Güzel, Oğuzkan. Rekabet Hukukunda Teşebbüs ve Teşebbüs Birlikleri, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri Serisi No:30, Ankara, 2003, s.,21.

²⁹⁶ <https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=8d955fe6-afe4-418f-ac44-b575b11237fa> Erişim tarihi 29.06.2018.

²⁹⁷ <https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=0e3d04b7-7663-46ea-80c7-e53dc979f730> Erişim Tarihi 29.06.2018.

yerdir.²⁹⁸ İlgili Pazar kavramı ile ekonomik faaliyeti gösterildiği ve rekabetin hangi zincirinde ihlalin yapıldığının belirlenebilmesi açısından büyük önem taşır Zira ilgili pazarın belirlenmesi sırasında yapılan hata ile normalde rekabeti ihlal edici bir yoğunlaşma halinin ilgili pazarın daha geniş belirtilmesi dolayısıyla yoğunlaşmanın rekabeti ihlal etmediği sonucuna varılabilecektir.

Bu noktada rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar başlıklı 4. Maddesinde belirtilen; "Belirli bir mal veya hizmet piyasası.." ile ilgili Pazar gösterilmektedir. Buna ek olarak ilgili kanunun Hakim Durumun Kötüye Kullanılması başlıklı 6. Maddesinde belirtilen; "ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasında.." ve yoğunlaşmanın hüküm altına alındığı birleşme ve devralma başlıklı 7. Madde de ise "ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasında..." hükümleri ilgili pazarı işaret etmektedir.

İlgili Pazar kavramı ilgili ürün pazarı ve ilgili coğrafi Pazar şeklinde iki bölüme ayrılmaktadır. İlgili ürün pazarı kavramı 4054 sayılı Kanuni ile tanımlanmamış iken, 2002/2 Sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin 3/c bendinde ilgili ürün pazarı; "anlaşma konusu mal veya hizmetler ile alıcı açısından ürün özellikleri, fiyatları ve kullanım amaçları bakımından bunlarla değiştirilebilir ya da bunları ikame edebilir kabul edilen mal veya hizmetleri kapsadığı." Şeklinde belirtilmiştir. Buna ek olarak ilgili ürün pazarı 2010/4 Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in ekinde şu şekilde belirtilmiştir. İlgili ürün pazarının tespitinde, tüketicinin gözünde fiyatları, kullanım amaçları ve nitelikleri bakımından birbirleriyle değiştirilebilir veya ikame edilebilir olarak kabul edilen bütün mal veya hizmetlerden oluşan Pazar dikkate alınır; tespit edilen pazarı etkileyebilecek diğer unsurlar da değerlendirilir .

İlgili ürün pazarının tartışılmasına ilişkin özellikle iki Rekabet Kurulu kararı önem taşımaktadır. Bunlar Rekabet Kurulu 10.9.2007 tarih ve 07-70/864-327 sayılı kararı ile Rekabet Kurulu 08.12.1999 tarih ve 99-56/599-381 sayılı kararıdır. Bu kararlardan ilki Coca-Cola A.Ş. kararıdır. Bu kararda göre:" alkolsüz içecekler temelde susuzluğu giderme amacına hizmet etmekle birlikte, kolalı içecekler ve portakallı/sade gazozlardan oluşan gazlı içeceklerin, gaz ihtiva etmeleri, besleyici nitelikleri olmaması ve tüketiciler tarafından sağlıklı yaşamdan çok keyif almayla ilişkilendirilmeleri nedeniyle, ilgili pazarın alkolsüz içecekler pazarı yerine gazlı içecekler pazarı olarak belirlenmesi gerektiği" görüşü savunulmuştur. . Bu karar ile ilgili Pazar daraltılmış ve rekabetin daha etkili korunması amaçlanmıştır.

---

²⁹⁸ Şenyücel, Orçun, Rekabet İktisadında Ampirik Uygulamalar, Ankara, Rekabet Kurumu Yayınları, 2003, s., 41.

Ürün ikamesi ilgili pazarın belirlenmesinde etkin rol oynamaktadır. Bu noktada ilgili pazarın belirlenmesi ile ilgili Rekabet kurulunun ikinci kararı ise ulusal günlük siyasi gazeteler pazarı ile ilgilidir. Buna göre Rekabet kurulu bu Pazar hakkında şu açıklamayı yapmıştır. “Bu piyasada faaliyet gösteren 27 adet gazete birbiriyle ikame edilebilir değildir. Okuyucu talebine yön veren gazetenin tüketim biçimi, yayın politikası ve fiyatı gibi faktörler alt piyasaların oluşmasına neden olmuştur. Bazı gazeteler sadık okuyuculara, fiyattan ve promosyondan bağımsız olarak tutarlı satışlara sahiptirler ve bunlar ulusal günlük siyasi gazete piyasasının “okuyucu bağlılığı yüksek” olan alt piyasasını oluşturmaktadırlar. Şikayete konu gazetelerin ise okuyucu bağlılığı az, fiyat hareketlerine duyarlılıkları fazladır. Söz konusu gazeteler, ulusal günlük siyasi gazete piyasasının diğer bir alt piyasasını oluşturmaktadır. Bu bağlamda, ilgili ürün pazarı “okuyucu bağlılığı az ve fiyat hareketlerine duyarlı ulusal günlük siyasi gazeteler pazarı” olarak belirtilmiştir.

Rekabetin hangi alandan ihlal edildiğini belirlemek için gerekli olan bir değer inceleme alanı ise ilgili coğrafi pazarın belirlenmesi sayesinde söz konusu olmaktadır. İlgili coğrafi pazarın tanımı 4054 Sayılı RKHK tarafından verilmemiştir. Buna karşın coğrafi Pazar her bir teşebbüsün ekonomik faaliyetinin sürdürebildiği alan olarak tanımlanabilir. 2010/4 Sayılı Rekabet Kurulu’ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ ekinde coğrafi Pazar tanımlanmıştır. Buna göre; “ilgili coğrafi Pazar, teşebbüslerin, mal ve hizmetlerinin arz ve talebi konusunda faaliyet gösterdikleri, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle rekabet koşulları komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olduğu için bu bölgelerden kolayca ayrılabilen bölgelerdir.”

Coğrafi Pazar konusunda Rekabet Kurulunun 26.11.1998 tarih ve 93/750-159 sayılı Aygaz kararı önem arz eder. Bu kararda Adıyaman ili başka yereri etkilemesi gerekçesi ile coğrafi Pazar olarak belirlenmiştir.

4.2.4.1.Rekabet Hukuku’nun Amacı ve Kapsamı

Rekabet hukukunun amacının belirtilmesinde evvel piyasanın tanımının verilmesinin faydalı olduğu kanaatindeyiz. Zira rekabet hukukunun temel ve nihai amacında serbest piyasa ekonomisi önemli bir unsur teşkil etmektedir. Bu bağlamda piyasa; alıcıların ve satıcıların bir araya geldiği pazardır. Bu Pazar fiziki ve sanal nitelik taşıyabilir. Zira teknoloji ve internet

ağının gelişimi ile e-ticaretin yapıldığı internet ağları da bir piyasayı teşkil etmektedir. Piyasalar da yine kendi içinde yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası şeklinde bölümlere ayrılabilirler.²⁹⁹

Rekabet hukuku açısından tam rekabet piyasası ve eksik (aksak) rekabet piyasası ayrımı önem arz eder. Tam rekabet piyasası ile belirtilmek istenen; arz ve talep eden kişilerin piyasada hiç bir engel ile karşılaşmadan, serbest bir şekilde mal veya hizmet mübadelesi edebildikleri ortamı ifade edilmeye çalışılır. Bu piyasa serbest piyasa ekonomisinin ulaşabileceği en yüksek merteye olması nedeniyle bir ideal piyasa olarak belirtilmektedir.³⁰⁰

Tam rekabet piyasası için dört temel unsur söz konusudur. Bunlar; piyasa da sınırsız sayıda satıcı ve alıcı (atomisite şartı), mal ve hizmetin farklı teşebbüsler tarafından üretilmesine karşın özdeş olması (homojenlik şartı), üretici ve tüketici için piyasaya giriş çıkış engellerinin olmaması (mobilité şartı) ile şeffaflık şartı olarak ifade edebileceğimiz, üretici ve tüketicilerin tüm bilgiye serbestçe ulaşabilmeleridir.³⁰¹

ABD özelinde *Sherman Act* çerçevesinde Rekabet hukukunun amacının belirtilmesi doğrultusunda Chicago Üniversite'sinin görüşleri yol gösterici niteliktedir. Bu bağlamda, iktisadi etkinliğin rekabet hukuku kuraları çerçevesinde sağlanması, devletin refahının sağlanmasının temel ölçütünün tüketici fiyat endeksi ile belirtilebileceği ve tüketiciye sunulan fiyatların düzenlenmesidir. Chicago Üniversitesi temel olan iktisadi etkinliğin sağlanması ve küçük teşebbüslerin korunması ile tüketicilerin piyasa gücü karşısında ezilmelerinin engellenmesi görüşüdür. Bu bakımdan Chicago Üniversitesinin görüşleri şu şekilde belirtilebilir.

- ✓ Rekabet hukukunun temeli iktisadi etkinliğin korunmasıdır.
- ✓ İktisadi etkinliğin ölçümü ise tüketici ve üretici arasında beliren fazlalıktır.
- ✓ Piyasa faaliyetlerine uygulanan per se yasaklanmaların engellenmesi gerekmektedir.³⁰²

Rekabet hukuku ile ilgili çalışmalar Türkiye'de 1970'lerden beri yapılmasına karşın rekabet hukukunun oluşması 1994 yılında rekabetin korunması hakkında kanun ile başlamıştır. Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un Anayasal Temeli ise piyasaların denetimi ve dış ticaretin düzenlenmesi başlıklı 167. Maddedir. Bu madde uyarınca "Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici

---

²⁹⁹ İnan, Nurkut / Piker, Mehmet B. *Rekabet Hukuku El Kitabı*, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2007, s., 6.

³⁰⁰ Gürkaynak, Gönenç. Türk Rekabet Hukuku Uygulaması için "Hukuk ve İktisat" Perspektifinden "Amaç" Tartışması Ankara, Rekabet Kurumu Yayınları, 2003. s.,6.

³⁰¹ Sanlı, Kerem Cem (2000), s.,13

³⁰² Topçuoğlu, Metin. (2001), s.,151.

tedbirleri alır; piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler. Dış ticaretin ülke ekonomisinin yararına olmak üzere düzenlenmesi amacıyla ithalat, ihracat ve diğer dış ticaret işlemleri üzerine vergi ve benzeri yükümlülükler dışında ek mali yükümlülükler koymaya ve bunları kaldırmaya kanunla Bakanlar Kuruluna yetki verilebilir.” Kısaca bu madde ile devletin kartelleşmeyi ve tekelleşmeyi önlemesi bir görev olarak yüklenmiş ve yine devletin piyasayı geliştirici önlemleri alır hükmü ile rekabet kanununun temelleri atılmıştır. Yine Anayasa'nın 172. Maddesi de rekabetin korunması hakkında kanuna temel oluşturma noktasında önem arz etmektedir.³⁰³

Tüketicilerin korunması başlıklı bu madde de; devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder. Şeklinde belirtilmiştir. Bu noktada Anayasa Mahkemesinin T. 11.04.1994, E.: 1994/43, K.: 1994/42-1 Sayılı Kararı önem arz etmektedir. Yine rekabet hukukunun temelini belirtilmesi noktasında Rekabet Kurumu başkanlığının Karar sayısı: 87/693-138, Karar Tarihi: 16.10.1998 , RG: 24035, RG tarih: 30.04.2000 ilamına göre; Türkiye’de elektriğin özelleştirmesine ilişkin yasal düzenlemeler ve uygulamalar bir çok defa yargının önüne gitmiş, özel girişimcilik tekelinin yaratılmaması hususu bu kararlarda önemli dayanaklardan birisi olmuştur.

Yine Anayasa’ya ek olarak Türkiye ile Avrupa Topluluğu arasında 01.01.1996 tarihli Ankara anlaşmasının 16. Maddesi uyarınca rekabet hukuku ilkelerinin sözleşmecî devletler tarafından uygulanması bir mükellefiyet olarak taraflara sunulmuştur. Buna göre; Akit taraflar, Topluluğu kuran Antlaşmanın üçüncü büyük bölümünün 1 inci kısmında yer alan rekabet, ve mevzuatın yaklaştırılması ile ilgili hükümlerde anılan ilkelerin, ortaklık ilişkilerinde uygulanması gerektiğini kabul ederler.

4.2.4.2. Yoğunlaşma Kavramı

Yoğunlaşma kavramı piyasada faaliyette bulunan teşebbüslerin nicelik olarak artması ile buna bağlı olarak küçük teşebbüslerin piyasa ortamında varlıklarını devam ettirememesi ya da bağımsız kimliklerini kaybederek görece büyük girişim ve kurumlar karşısında bağımsızlığını yitirmesi şeklinde ifade edilebilir. Bu noktada belirli aktörler iktisadi karar alma süreçlerini tekelinde toplarlar bu da merkezileşmenin ve rekabetin git gide yok olmasının önünü açmaktadır.³⁰⁴ Türkiye Rekabet Kurumu bu olguyu “Az sayıda teşebbüsün toplam satışlar,

³⁰³ Aslan, İ. Yılmaz *Rekabet Hukuku Dersleri*, Bursa, Ekin, 2015, s., 10.

³⁰⁴ Sanlı, Kerem Cem. (2000), s., 317.

varlıklar veya istihdam gibi ölçütlere göre ekonomik faaliyetin büyük kısmını elde tutmaları durumudur” sözleriyle tanımlamıştır.³⁰⁵

Yoğunlaşmanın başlıca nedenlerinden ilki kimi özel üretim yöntemleri, buluş ve patentlerin yoğunlaşmaya neden olan ticari özneler tarafından karşılıklı anlaşmayla karşılıklı olarak kullanımına sunulmasıdır. Bu süreç sonunda ise ekonomik yaşamdaki teknoloji ve bilgi akışı merkezi bir karar alma sürecinin sonunda ve kontrollü olarak gerçekleşmektedir. Bundan başka ekonomik değeri olan bir ürünün üretim hazırlığından piyasaya sürülmesine kadar tüm süreçlerin merkezileşmesi de yoğunlaşmanın temel nedenleri arasında sayılmaktadır. Son olarak risk paylaşımı, ekonomik etkinlikler sonucu elde edilen karın tek bir grubun kontrolünde olması, gibi hususlar da yoğunlaşmanın nedenleri arasında sayılabilir.³⁰⁶

4.2.4.3.Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar (RKHK md. 4)

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 4. Maddesi uyarınca; Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır. Bu haller aynı düzenlemede şu şekilde listelenmiştir:

- ✓ Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tesbit edilmesi,
- ✓ Mal veya hizmet piyasalarının bölüşülmesi ile her türlü piyasa kaynaklarının veya unsurlarının paylaşılması ya da kontrolü,
- ✓ Mal veya hizmetin arz ya da talep miktarının kontrolü veya bunların piyasa dışında belirlenmesi,
- ✓ Rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartılması yahut piyasaya yeni gireceklerin engellenmesi,
- ✓ Münhasır bayilik hariç olmak üzere, eşit hak, yükümlülük ve edimler için eşit durumdaki kişilere farklı şartların uygulanması,
- ✓ Anlaşmanın niteliği veya ticari teamüllere aykırı olarak, bir mal veya hizmet ile birlikte diğer mal veya hizmetin satın alınmasının zorunlu kılınması veya aracı teşebbüs

³⁰⁵ Yoğunlaşmanın en temel nedenleri arasında ticari yaşamda faaliyet gösteren girişimlerin git gide azalması ve bundan dolayı piyasa paylarında artış sonucunda fiyat konusunda daha az bir rekabetçi tutum sergilemeleri gösterilmektedir. Genel olarak yoğunlaşma “toplam yoğunlaşma”, “satıcı yoğunlaşması”, “alıcı yoğunlaşması” ve “hisse yoğunlaşması” olmak üzere dört ana başlık altında incelenmektedir. (<https://www.rekabet.gov.tr/tr/Sayfa/Yayinlar/rekabet-terimleri-sozlugu/terimler-listesi?icerik=99e877ff-e8c5-425d-9171-7dc8a1bc4925> Erişim tarihi 29.06.2018).

³⁰⁶ Tile, Latif. (2013), s., 83.

durumundaki alıcıların talep ettiği bir malın ya da hizmetin diğer bir mal veya hizmetin de alıcı tarafından teşhiri şartına bağlanması ya da arz edilen bir mal veya hizmetin tekrar arzına ilişkin şartların ileri sürülmesi olarak ifade edilmiştir.(Rekabetin Korunması Hakkında Kanun md.4-7).

Bir anlaşmanın varlığının ispatlanamadığı durumlarda piyasadaki fiyat değişmelerinin veya arz ve talep dengesinin ya da teşebbüslerin faaliyet bölgelerinin, rekabetin engellendiği, bozulduğu veya kısıtlandığı piyasalardakine benzerlik göstermesi, teşebbüslerin “uyumlu eylem” içinde olduklarına karine teşkil etmektedir. Ekonomik ve rasyonel gerçeklere dayanmak koşuluyla taraflardan her biri uyumlu eylemde bulunmadığını ispatlayarak sorumluluktan kurtulabilmektedir.³⁰⁷

Bu madde uyarınca eylemin mutlak surette uygulanması şartı aranmamakta, salt anlaşmanın uyumlu eylemin ve kararın varlığının rekabeti ihlal ettiği belirtilmektedir. Zira 4. Maddenin gerekçesine göre:

...Maddenin amacı bakımından anlaşma, Medeni Hukukun geçerlilik koşullarına uymasa bile tarafların kendilerini bağlı hissettikleri her türlü uzlaşma ya da uyuşma anlamında kullanılmıştır. Anlaşmanın yazılı veya sözlü olmasının önemi yoktur. Teşebbüsler arasında bir anlaşmanın varlığı tespit edilemese bile teşebbüsler arasında kendi bağımsız davranışları yerine geçen bir koordinasyon veya pratik bir işbirliği sağlayan doğrudan veya dolaylı ilişkiler de eğer aynı sonucu doğuruyorsa yasaklanmıştır. Böylece teşebbüslerin kanuna karşı hile yolu ile rekabeti sınırlayıcı uygulamaları meşru göstermeleri engellenmek istenmiştir...

4054 sayılı Yasanın 4. Maddesinin de belirtilen anlaşma ile teşebbüsler arası rekabeti bozucu nitelikte bir karar üzerinde mutabık kalmaları anlaşılmaktadır.³⁰⁸ Dolayısıyla anlaşma kavramı sözleşme kavramından farklı ve daha geniş içeriklidir. Bu bağlamda Rekabet Kurulu 26.11.1998 tarih ve 93/750-159 sayılı kararı önem taşımaktadır.³⁰⁹ Zira kurul kararında tarafların sözleşme yapmış olmadıkları itirazına karşı olarak anlaşmanın varlığının yeterli olduğu ve anlaşma için şekil şartı aranmadığını belirtmiştir. Zira Rekabet Kurulu Kararında; “Rekabet hukuku açısından anlaşmalarda şekil şartının aranmadığı...adı geçen (şahısların) anlaşmada imzalarının bulunmadığı yönündeki savunmaların, 4054 sayılı Kanun’a aykırı bir anlaşmanın varlığını ortadan kaldırmadığı...” açıklamasına yer vermiştir.

Uyumlu eylem kavramı ise anlaşma ve tarafların karar almasından daha bağımsız ve soyut bir hususu teşkil eder. Uyumlu eylemin kanıtlaması da bu bağlamda oldukça zordur. Bu noktada teşebbüsler rekabeti bozucu nitelik arz edecek şekilde davranışlar sergilemeler uyumlu

³⁰⁷ Arı, Zekeriya (2004), s., 41.

³⁰⁸ Gürzumar, Osman B.: “2002/2 Sayılı Rekabet Kurulu Tebliği Çerçevesinde Dikey Anlaşmalar”, Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s.,220.

³⁰⁹ <https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=b529e8ca-eaf0-4755-a6f0-c18ac9932748> Erişim tarihi 10.07.2018.

eyleme yol açmaktadır. Bu bağlamda en belirgin özellikle oligopol bir piyasa da bir teşebbüsün fiyat arttırmasına diğer teşebbüste benzer orandan fiyat arttırması örnek verilebilir.³¹⁰

Uyumlu eyleme ilişkin Rekabet Kurulunun 24.6.2009 tarih ve 09-30/637-150 sayılı kararı önem arz etmektedir.³¹¹ Bu kararda Kurul; “ Bir teşebbüs diğer teşebbüslerle birlikte, normal piyasa koşulları altında kendi çıkarı için doğru olan bir hareketi yapmıyorsa ya da örneğin, fiyat gibi bazı parametrelerin hareketleri normal koşullarda olması beklenenden farklılıklar gösteriyorsa, söz konusu pazarda faaliyet gösteren teşebbüslerin uyumlu eylem yoluyla anılan Kanun’un (RKHK) 4. Maddesini ihlal ettiği söylenebilir.” Sonucuna varmıştır. Yine Rekabet Kurulu 23.03.2000 tarih ve 00-11/109-54 sayılı kararı ile de uyumlu eylem hususuna değinilmiştir.³¹² Bu kararda dikkat çeken husus “şişe sütü piyasasına bakıldığında...rekabet hukuku anlamında bir uyumlu eylemden çok oligopolistik pazarlarda görülen ve iktisadi gerekçelerle açıklanabilen paralel davranışların varlığı”nın Kurul tarafından tespit edilmesidir. Başka bir deyişle Kurul’a göre oligopolistik piyasa söz konusu olduğunda bu piyasayı oluşturan girişimlerin karşılıklı izleme yoluyla bir fiyat belirleme eğilimi olan paralel davranış söz konusu olduğu zaman uyumlu eylem söz konusu olmayacaktır.

4.2.4.4.Rekabeti Bozucu Davranışların Yasaklama Dışına Çıkarılması: Muafiyet (RKHK Md. 5)

Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 5. Maddesi uyarınca; Kurul, aşağıda belirtilen şartların tamamının varlığı halinde,teşebbüsler arası anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birlikleri kararlarınının 4 üncü madde hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulmasına karar verebilir:

a) Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması,

b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması,

c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması,

d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması. (Değişik ikinci fıkra: 2/7/2005-5388/1 md.) Muafiyet belirli bir süre için

³¹⁰ Şaylı, Yasemin. Avrupa Topluluğu Ve Türk Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylem ANKARA ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Toplulukları (Hukuk) Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005, s. 25.

³¹¹ <http://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=a27e0fee-8d06-43a7-861e-8b1b85ce5ff5> Erişim tarihi 29.06.2018; Türk Hukukunda uyumlu eylem tanımı ve ispat sorunu için bkz., Aydın, Buğra/Gürkaynak, Gönenç/Yıldırım, Korhan/ Özgökçen, M Hakan. Türk Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylemlerin İspatı Odaklı İspat Tartışmaları, Rekabet Kurumu Dergisi, 12, 4 , 2015., s.,91.

³¹² <http://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=555a5fc3-d043-47e1-809e-1ecf9dde5e4e> Erişim tarihi 29.06.2018

verilebileceği gibi, muafiyetin verilmesi belirli şartların ve/veya belirli yükümlülüklerin yerine getirilmesine bağlanabilir. Muafiyet kararları anlaşmanın ya da uyumlu eylemin yapıldığı veya teşebbüs birliği kararının alındığı yahut bir koşula bağlanmışsa koşulun yerine getirildiği tarihten itibaren geçerlidir. Kurul, birinci fıkrada gösterilen şartların gerçekleşmesi halinde, belirli konulardaki anlaşma türlerine bir grup olarak muafiyet tanınmasını sağlayan ve bunların şartlarını gösteren tebliğler çıkarabilir.

4.2.4.5.Hakim Durumun kötüye Kullanılması (RKHK md. 6)

Hakim durumun kötüye kullanılması hali ise RKHK'un 6. Maddesinde belirtilmiştir. Buna göre; bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hakim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması hukuka aykırı ve yasaktır. Kötüye kullanma halleri özellikle şunlardır:

- a) Ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler,
- b) Eşit durumdaki alıcılara aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartlar ileri sürerek, doğrudan veya dolaylı olarak ayırimcılık yapılması,
- c) Bir mal veya hizmetle birlikte, diğer mal veya hizmetin satın alınmasını veya aracı teşebbüsler durumundaki alıcıların talep ettiği bir malın veya hizmetin, diğer bir mal veya hizmetin de alıcı tarafından teşhiri şartına bağlanması ya da satın alınan bir malın belirli bir fiyatın altında satılmaması gibi tekrar satış halinde alım satım şartlarına ilişkin sınırlamalar getirilmesi,
- d) Belirli bir piyasadaki hakimiyetin yaratmış olduğu finansal, teknolojik ve ticari avantajlardan yararlanarak başka bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan eylemler,
- e) Tüketicinin zararına olarak üretimin, pazarlamanın ya da teknik gelişmenin kısıtlanması. Şeklinde hakim durumun kötüye kullanılması halleri

4.2.4.6. RKHK md.7 Açısından Joint Venture'lar

Joint venture'lar satın alma, imalat, Ar-Ge ve pazarlama gibi amaçlarla faaliyet göstermektedir. Bu kapsamda joint venture'ların ortaklar arasında riskin ve maliyetin paylaşılması, yeni pazarlara girmede kolaylık sağlaması gibi faydalar sunduğu söylenebilir.³¹³ 2010/4 sayılı Tebliğ' in 5. Maddesinin (3) bendine göre, bağımsız bir iktisadi varlığın tüm işlevlerini kalıcı olarak yerine getirecek bir ortak girişimin (joint venture) oluşturulması, bu maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında (bir veya daha fazla teşebbüsün tamamının ya da bir kısmının doğrudan veya dolaylı kontrolünün, hisse ya da mal varlığının satın alınmasıyla, sözleşmeyle

³¹³ Güven, Pelin. (2008), s.,183.

veya diğ er bir yolla bir ya da daha fazla teşebbüs veya hâlihazırda en az bir teşebbüsü kontrol eden bir ya da daha fazla kişi tarafından devralınması) bir devralma işlemidir. Bu türden işlemlerde hukuki işlemin taraflarından her birisi devralan olarak kabul edilir. Bu düzenleme kapsamında joint venture'in 2010/4 sayılı Tebliği çerçevesinde birleşme ve devralma sayılabilmesi için ortak kontrol altında bir teşebbüsün varlığı³¹⁴ ve joint venture'in bağımsız bir iktisadi varlık olarak varlık göstermesi unsurlarının birlikte barındırması gerekecektir.

Joint venture'in bağımsız bir iktisadi varlık olarak bulunması pazarda bağımsız davranabilme kabiliyetine göre değerlendirilir. Başka bir deyişle joint venture salt Ar-Ge, satış, pazarlama gibi bir kısım teşebbüslerin bazı fonksiyonlarını yerine getirmeye çalışıyorsa bu noktada joint venture'in bağımsız bir iktisadi varlık olarak değerlendirilmesi mümkün olmayacaktır. Nitekim Rekabet Kurulu'nun bu konuya ilişkin verdiği birçok kararda da joint venture'in niteliğinin tespitinde mali kaynakları, hali hazırda faaliyetini sürdüren bir yönetimin varlığına, personele, taşınır ve taşınmaz mallara sahip olmanın joint venture'in bağımsız bir iktisadi varlık olarak değerlendirilmesinde yeterli ölçütler olduğuna karar vermiştir³¹⁵.

Tebliğ md.13/I kapsamında birleşme ve devralmalar değerlendirilirken bazı hususların önem arz edeceği hükme bağlanmıştır. Bu hususlar şu şekildedir:

- ✓ Joint venture'in faaliyet göstereceği pazarın yapısı
- ✓ Ülkede veya yurtdışında yerleşmiş teşebbüslerin fiili ve potansiyel rekabeti,
- ✓ teşebbüslerin pazardaki durumu,
- ✓ ekonomik ve mali güçleri,
- ✓ sağlayıcı ve müşteri bulabilme alternatifleri,
- ✓ arz kaynaklarına ulaşabilme imkânı,
- ✓ pazarlara giriş engelleri,
- ✓ arz ve talep eğilimleri,
- ✓ tüketicilerin menfaatleri,
- ✓ tüketici yararına olan etkinlikler ve diğ er hususlar göz önünde tutulmaktadır (Tebliğ m.13/1).

---

³¹⁴ Ortak kontrol kavramı 2010/4 sayılı Tebliğ' in 5/2 maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, “Bu Tebliğ bakımından kontrol, ayrı ayrı ya da birlikte, fiilen ya da hukuken bir teşebbüs üzerinde belirleyici etki uygulama olanağını sağlayan haklar, sözleşmeler veya başka araçlarla meydana getirilebilir. Bu araçlar özellikle bir teşebbüsün malvarlığının tamamı ya da bir kısmı üzerinde mülkiyet veya işletilmeye müsait bir kullanma hakkı, bir teşebbüsün organlarının oluşumunda ya da kararları üzerinde belirleyici etki sağlayan haklar veya sözleşmelerdir. Kontrol, hak sahipleri ya da bir sözleşmeye göre hakları kullanmaya yetkili kılınmış olan veya böyle bir hak ve yetkisi olmamakla birlikte fiilen bu hakları kullanma gücüne sahip olan kişiler veya teşebbüsler tarafından elde edilebilir”. [2010/4 sayılı Tebliğ 5/2 maddesi].

³¹⁵ Bkz. Rekabet Kurulu' nun 11-10/185-61 sayı ve 23.2.2011 tarihli; 11-02/5-3 sayı ve 6.1.2011 sayılı kararları.

Bu kapsamda Tebliğ 13.madde hükmü uyarınca tek başına ya da birlikte hakim durum yaratmaya veya hakim durumu daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuran birleşme veya devralmalara izin verilemeyeceği ayrıca teşebbüsler arasında rekabeti sınırlayıcı amacı veya etkisi olan ve bağımsız bir iktisadi varlığın tüm işlevlerini kalıcı olarak yerine getirecek bir ortak girişimin oluşturulması, Kanunun 4. Ve 5. Maddeleri çerçevesinde de değerlendirileceği de hükme bağlanmıştır (Tebliğ madde 13/2).

Bu kapsamda Tasarı'da yeni bir kavram olarak birleşme ve devralmalar yerine yoğunlaşma işlemlerine yer verilecek olup bağımsız bir ekonomik/iktisadi varlığın tüm faaliyetlerini/işlevlerini süreklilik arz edecek şekilde yerine getirecek bir joint venture oluşturulması da yoğunlaşma kapsamında değerlendirilecektir. Zira yoğunlaşma salt birleşme ve devralmalar yolu ile değil aynı zamanda ortak girişimler neticesinde de oluşabilmektedir. Yoğunlaşma kapsamında ele alınan tüm hususların RKHK kapsamında incelenebilmesi için “birleşme ve devralma” kavramı yerine “yoğunlaşma” kavramının kullanılması yerinde olacaktır.³¹⁶

4.2.5. Joint Venture’ların Kamu İhale Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi

Türk hukukunda joint venture ilişkilerinin en temel unsurlarıyla tanımlandığı bir başka kanun Kamu İhale Kanunu’dur. Anılan kanunun 14. Maddesine göre joint venture niteliğine sahip olan ilişkiler KVK’dakine benzer bir şekilde “iş ortaklığı” adıyla ele alınmaktadır. İş ortaklıkları “ortak girişimlerin” bir türünü oluşturmaktadır. Ortak girişimin diğer türü ise konsorsiyumdur. Birinci bölümdeki açıklamalardan da hatırlanacağı gibi, bu madde çerçevesinde de konsorsiyum bir işin yapılmasından sadece kendi yüklendiği kısımdan sorumlu olması ön görülmüş iken, iş ortaklıklarında ortakların hepsi işin tümünden sorumlu olacaklardır.

Gerçekten de anılan düzenlemeye göre;

İş ortaklığı üyeleri, hak ve sorumluluklarıyla işin tümünü birlikte yapmak üzere, konsorsiyum üyeleri ise, hak ve sorumluluklarını ayırarak işin kendi uzmanlık alanlarıyla ilgili kısımlarını yapmak üzere ortaklık yaparlar. İş ortaklığı her türlü ihaleye teklif verebilir. Ancak idareler, işin farklı uzmanlıklar gerektirmesi durumunda, ihaleye konsorsiyumların teklif verip veremeyeceğini ihale dokümanında

³¹⁶ ERDEM, Ercüment; “Rekabet Hukuku İle İlgili Makaleler” , “Türk-İsviçre Rekabet Hukuklarında Birleşme ve Devralmalar” başlıklı 1 No’lu Makale , İstanbul , 2007

belirtirler. İhale aşamasında ortak girişimden kendi aralarında bir iş ortaklığı veya konsorsiyum yaptıklarına dair anlaşma istenir. İş ortaklığı anlaşmalarında pilot ortak, konsorsiyum anlaşmalarında ise koordinatör ortak belirtilir. İhalenin iş ortaklığı veya konsorsiyum üzerinde kalması halinde, sözleşme imzalanmadan önce noter tasdikli iş ortaklığı veya konsorsiyum sözleşmesinin verilmesi gerekir. İş ortaklığı anlaşma ve sözleşmesinde, iş ortaklığını oluşturan gerçek veya tüzel kişilerin taahhüdün yerine getirilmesinde müştereken ve müteselsilen sorumlu oldukları, konsorsiyum anlaşma ve sözleşmesinde ise, konsorsiyumu oluşturan gerçek veya tüzel kişilerin, işin hangi kısmını taahhüt ettikleri ve taahhüdün yerine getirilmesinde koordinatör ortak aracılığıyla aralarındaki koordinasyonu sağlayacakları belirtilir.

Bu düzenlemeden anlaşılabilceği gibi, joint venture'lar bu düzenleme kapsamında ilan edilen bütün ihalelere teklif verme hakkına sahiptirler. Buna karşın konsorsiyumların bir ihaleye teklif verebilmesi için ihale konusu işin birden fazla uzmanlık alanıyla ilgili olması ve aynı zamanda yetkili idare tarafından da konsorsiyumların ihaleye başvurmalarına izin verilmesi ve bunun da ilgili ilanda belirtilmesi gerekmektedir.

5.JOINT VENTURE SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI

Joint venture sözleşmelerinin kurulmaları sözleşmeye dayalı ve sermayeye katımlı olup olmadıklarına göre farklılık gösterebilir. Her iki tür joint venture uygulamaları çoğunlukla adi ortaklık hükümlerine tabi olacağına göre adi ortaklığın kuruluşuna dair açıklamalar joint venture'ın kuruluşu açısından da geçerli olacaktır.

Sermayeye katımlı Joint venture ilişkisinin ilk aşamasını teşkil eden joint venture sözleşmesinde tipik olarak şu hususlar yer almaktadır:

- ✓ Ortakların joint venture ilişkisini sözleşmeye dayalı ya da sermayeye katımlı olarak kuracaklarını karşılıklı olarak taahhüt etmeleri
- ✓ Kurulmakta olan joint venture'ın hukuki biçimi
- ✓ Kurulmakta olan joint venture'ın kurulma amacı ve etkinlik alanı
- ✓ Kurulmakta olan joint venture'ın kararların oluşmasında toplantı ve karar yeter sayıları
- ✓ Kurulmakta olan joint venture'ın idaresi ve temsil edilmesi
- ✓ Kurulmakta olan joint venture'ın sermaye katılma oranlarının saptanması, güvence altına alınması ve kredi temini
- ✓ Kurulmakta olan joint venture'ın kazanç elde etmesini takiben yapılacak kar dağıtımı

- ✓ Ortakları arasındaki hukuki ve ekonomik ilişkiler
- ✓ Ortakların sorumlulukları
- ✓ Ortaklık paylarının devri
- ✓ Joint venture sözleşmesinin veya Joint venture'ın süresi ve sona erme sebepleri
- ✓ Olası uyuşmazlıkların çözümünde tahkim kaydı, uygulanacak hukuk ve yetkili mahkemeye ilişkin hususlar.

Görüleceği gibi bu sözleşmede somut olayın özelliklerine göre bir şirket kurma konusu kararlaştırılmış olsa da bu tür sözleşmenin adi ortaklık hükümleri çerçevesinde düşünülmesi gerekmektedir.³¹⁷

Adi ortaklıklarda herhangi bir tüzel kişilik söz konusu olmadığı için kuruluş usulü bir hayli kolaydır. Adi ortaklık sözleşmeleri herhangi bir geçerlilik şartına bağlı değildir ve tarafların iradi şekil kararlaştırma özgürlüğü bulunmaktadır. (TBK. Md. 12). Öte yandan ispata ilişkin muhtemel sorunlarla karşılaşmamak için joint venture'ı kuran sözleşmenin yazılı şekilde gerçekleştirilmesi tüm ortakların çıkarına olacaktır. (HMK. Md. 189, 193 ve 200). Sözleşmenin yapılmasını takiben tescil ya da izin gibi herhangi bir usul veya formalite kuralı bulunmamaktadır. Başka bir deyişle sözleşme yapıldığı anda ortaklık kurulmuş sayılmaktadır. Hatta, kurulan joint venture ilişkisinin konusu kanun tarafından şekle bağlanmış işlemlerden dahi olsa bu husus ilgili ortaklık sözleşmesini şekle bağlı hale getirmemektedir.³¹⁸

Öte yandan adi ortaklık olarak kurulan bir joint venture sözleşmesi katkı payı olarak getirilen sermaye türüne göre kimi zaman istisnai olarak belirli bir şekle tabi olarak yapılması gerekebilmektedir. Örnek olarak ortaklığa getirilen sermaye katkı payı taşınmaz ya da motorlu taşıt ise resmi yazılı şekil zorunluluğu vardır. Yine örneğin telif hakkı getirilmesi söz konusuysa, adi yazılı şekil kuralına uyulması gerekmektedir. Aynı doğrultuda bir markanın sermaye olarak adi ortaklığa getirilmesi halinde de, adi yazılı şekille birlikte, yazılı sözleşmeye atılan imzaların noterce onaylanması gerekmektedir. (Sınai Mülkiyet Kanunu 148/4). Tüm bu durumlarda belirtilen şekillerde sözleşmelerin yapılmaması halinde, adi ortaklık ilişkisi geçerli olarak doğmayacaktır.³¹⁹

Bu açıklamalara ek olarak sermayeye katılmalı joint venture'ların; joint venture sözleşmesi (esas sözleşme), ortaklık sözleşmesi ve uydu sözleşmelerden meydana gelen çok katmanlı bir yapıya sahip olduğu hatırlanmalıdır. Bu bağlamda sermayeye katılmalı joint

---

³¹⁷ Kaplan, İbrahim (2013), s., 30.

³¹⁸ Bahtiyar, Mehmet. *Ortaklıklar Hukuku*, 12. Basım İstanbul, Beta, 2017,s.,29.

³¹⁹ Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan. *Şirketler Hukuku Dersleri*, 5. Basım, Dora Yayınları, 2017, s.,24.

venture'ların adi ortaklık niteliğinde kurulmasına bir engel olmadığını da hatırlatmak gerekir. Öte yandan kurulan joint venture'a ilişkin kurumsal ve şirket formu tercihleri de şekil ve usule ilişkin kurallar açısından belirleyici olacaktır. Bu çerçevede-örneğin-anonim veya limited şirket olarak kurulan joint venture'lar TTK'nın ilgili hükümleri çerçevesinde anonim ya da limited şirketlerin kurulma usulleri çerçevesinde kurulur.

6. ORTAKLARIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

6.1. Katılma Payı Getirme Yükümlülüğü

Joint venture sözleşmelerinde ortakların katkı payı getirmelerine ilişkin yükümlülükleri TBK md. 620 ve devamındaki adi ortaklık hükümleri çerçevesinde ele alınmalıdır. Bu açıdan TBK'nın emredici hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla getirilecek katkı payları joint venture sözleşmeleriyle kararlaştırılabilir. Sözleşmede konuyla ilgili hüküm yer almaması halinde ise TBK'nın konuya ilişkin düzenlemeleri tamamlayıcı hüküm olarak uygulanır. Konuyla ilgili olarak TBK "Her orta(ğın), para, alacak veya başka bir mal ya da emek olarak, ortaklığa bir katılım payı koymakla yükümlü" olduğunu düzenlemektedir. (md. 621/1) Katılma payı getirme yükümlülüğü , adi ortaklık ilişkisinin doğal bir sonucudur ve joint venture sözleşmeleri açısından da geçerlidir. Söz konusu katkı payı mal ve para olabileceği gibi, bir iş alanındaki marka değeri, itibar tecrübe ya da bilgi birikimi de olabilir.

Öte yandan joint venture sözleşmesi bağlamında getirilen katkı payları geniş anlamdaki adi ortaklıktaki uygulamalara göre farklılık göstermektedir. Joint venture sözleşmeleri uyarınca ortaklığa özgülünen malvarlığının mülkiyeti ortaklara ait olmaya devam etmektedir, yani joint venture ortaklığı getirilen malların mülkiyetini elde etmemektedir.³²⁰ Bu nedenle söylemek gerekir ki ortaklar mallar üzerinde müşterek mülkiyete sahip değillerdir. Bu durum TBK'nın adi ortaklıklara ilişkin hükümlerinin doğal bir sonucudur. Gerçekten de adi ortaklık olarak kurulan Joint venture ortaklığı tüzel kişiliğe haiz olmadığı için bu ilişki çerçevesinde getirilen sermaye ortakların hepsine ait olacaktır. Başka bir deyişle ortaklar elbirliğiyle mülkiyete sahiptirler. (TBK. 638/1, MK. 701 vd.). Bundan dolayı, getirilen sermaye kapsamında yer alan mal ve haklarla ilgili olarak tasarruf edilebilmesi için ortakların oybirliğiyle karar vermesi gerekmektedir.³²¹ Joint venture etkinlikleri esnasında satın alma yoluyla edinilen malvarlığı da

---

³²⁰ Barlas, Nami (2016), s., 288, Dayınlarlı, Kemal(2007), s., 323. Konuyla ilgili Yargıtay kararları için bkz.:Y. 19. HD, E.2016/5306, K. 2017/2133, T. 15.03.2017, www.kazanci.com (Erişim Tarihi: 01.06.2018).

³²¹ Bahtiyar, Mehmet. (2017), s.,31.; Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan, (2017), s.,39.

ortakların elbirliğiyle mülkiyetinde olacaktır. Gerçi uygulamada tartışmalara mahal vermemek için joint venture sözleşmelerinde ortakların getirmekle yükümlü oldukları mal ve araçlar açıkça düzenlenmektedir. Bu durumda da, bu tür mallar katkı payı olarak getiren ortakların mülkiyetinde kalmaya devam eder.³²² Bu noktada dikkat edilmesi gereken, katılma payının konusunu teşkil eden malvarlığı ile kullanıma ilişkin hakların ve bunlardan faydalanma olanaklarının ortaklığa özgülenmesinin gerekli olduğudur.

6.2. Kar ve Zararın Paylaşılması

TBK ortaklık tarafından edinilen tüm kazancın ortaklar tarafından paylaşılmasını zorunlu tutmuştur. (md.622) Aynı çerçevede TBK md. 623'e göre de ortaklar, ortaklıkla ilgili ortaya çıkan tüm kazanç ve zararın aralarında paylaşmak zorundadırlar. Ortaklık sözleşmesinde aksine bir hüküm olmaması halinde söz konusu bölüşme katılma payı oranına bakılmaksızın eşit olarak gerçekleştirilmelidir. Ortakların kazanç ya da zarardan sadece bir tanesi için bir yöntem belirlemesi halinde belirlenen bu yöntem hem kazancın hem de zararın paylaşılması için geçerli olacaktır.

Öte yandan ortakların kazanç ve zararın paylaşılmasıyla ilgili kabul edilen usullerin herhangi bir ortak lehine (veya aleyhine) eşitliğe aykırı ve aşırı orantısız bir paylaşım yaratmaması gerekir. Ortaklardan bir tanesinin zarara katılmadan sadece kazanç payına ortak olacağına ilişkin sözleşmeye bir hüküm konulması halinde bu hüküm geçersiz olacaktır. Bunun tek istisnası, katkı payı olarak sadece emeğini getiren ortaklar açısından geçerli sayılır. (md. 623/3). Başka bir ifadeyle katkı payı olarak sadece emeklerini getiren ortaklar zarara katılmadan sadece kazançta katılabilir.³²³ Ancak bunun için ortaklar bu hususta anlaşmış olmalıdırlar. Bundan başka katkı payı olarak sadece emeğini getiren ortakların zarar katılmayacağına dair ortaklar arası yapılan anlaşma üçüncü kişileri ve iş sahibini bağlamayacaktır. Bu nedenle alacaklılar zarara katılmayacağı kararlaştıran ortağa karşı alacağını ileri sürebilir. Öte yandan bu ortağın alacaklıya ödeme yapması halinde diğer ortaklara rücu etmesi mümkündür.³²⁴

Kazancın paylaşılmasına yönelik olan yükümlülük joint venture tarafı olan ortakların ortaklaşa hedefini teşkil etmektedir. Kazanç ve zararın paylaşılmasına ilişkin TBK'nın 623. Maddesi düzenlemesi jont venture'lara da rahatlıkla uygulanabilecektir. Ancak belirtmek

---

³²² Tile, Latif (2013), s.,77.

³²³ Bahtiyar, Mehmet.(2017), s.,34

³²⁴ Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan.(2017), s.39.

gerekir ki kazancın paylaşılması ve zararın ortaklaşa olarak yükümlenmesi pratikte bir sözleşmenin en temel unsuru olduğundan bu tür konular joint venture sözleşmelerinde şüpheye mahal vermeyecek şekilde ayrıntılı olarak düzenlenmektedir. Bu açıdan düşünüldüğünde TBK 623. Maddenin öngördüğü kar ve zararın paylaşılmasına ilişkin hüküm joint venture uygulamaları açısından büyük bir öneme sahip değildir.

6.3. Çaba ve Özen Gösterme Yükümlülüğü

TBK md. 628 düzenlemesine göre tüm ortakların, ortaklıkla ilgili olan iş ve faaliyetlerinde aynı kendi işlerinde olduğu gibi çaba ve özen gösterme yükümlülükleri bulunmaktadır. Adi ortaklıklar için öngörülen bu çaba ve özen yükümlülüğü joint venture'lar açısından da uygulanacaktır. Joint venture sözleşmesine taraf olan tüm ortaklar, ortak amaca yönelik olarak çeşitli etkinlikleri gerçekleştirirken kendi işlerinde olduğu gibi özenli davranmakla yükümlüdürler. Aksi yönde bir davranışta bulunan bir ortağın özen borcuna aykırı davranmış olacağına hükmedilecektir. Joint venture ortaklarının özen borcuna aykırı tutum ve davranış sergilemeleri durumunda, bu tür davranışlardan zarar gören ortaklar zararlarının tazminini talep edebileceklerdir.

Bu doğrultuda TBK Md. 628/2'ye göre, joint venture'a taraf olan tüm ortakların kusurlu davranışlarıyla diğer ortaklarda herhangi bir zarara yol açarlarsa bu zararı gidermek zorundadır. Ayrıca bu tazmin yükümlülüğü diğer işlerden dolayı joint venture'a sağlanan karlardan mahsup ettirilemez.

Ortakların joint venture etkinlikleri çerçevesinde yaptıkları harcama ve işler açısından da TBK'nın 627. Maddesi uygulanacaktır. Joint venture ortaklarından herhangi bir tanesinin joint venture sözleşmesinin öngördüğü etkinlikler çerçevesinde yaptığı harcamalar ve üstlendiği borçlarla ilgili olarak diğer ortaklar o ortağa karşı sorumlu olacaklardır. Bu ortağın yönetimle ilgili faaliyetlerden dolayı uğramış olduğu zararlarla; joint venture'ın idaresinden dolayı meydana gelen tehlikelerden kaynaklanan zararları da diğer ortaklar tarafından giderilmek zorundadır. (TBK Md. 627/1).

Adi ortaklıktaki rekabet yasağıyla ilgili olan TBK 626. Maddesi joint venture ortakları açısından da uygulama alanı bulacaktır. Ortaklık içinde rekabet yasağı, ortakların, sadakat olarak da adlandırılan özen göstermek borcunun doğal bir sonucudur. (TBK Md.628) Rekabet etmeme yükümlülüğü bu bağlamda tüm ortaklar açısından geçerli olacaktır.

Joint venture ortakları kendi adlarına joint venture'ın nihai hedefiyle uyumsuzluk halinde olan ya da o hedefe zarar verebilecek işler yapamazlar. Her türlü etkinlik açısından geçerli olan bu yükümlülük, joint venture'ın yöneticisi olup olmaması açısından herhangi bir

farklılık göstermemektedir. TBK md. 626 bu çerçevede “Ortaklar, kendilerinin veya üçüncü kişilerin menfaatine olarak, ortaklığın amacını engelleyici veya zarar verici işleri yapamazlar”.hükümünü içermektedir. Bundan başka bu hüküm bağlamında bir işlem sadece ilgili ortağın değil, üçüncü kişilerin çıkarına da olsa ortaklığa zarar vermesi halinde rekabet etmeme yükümlülüğüne tabi olacaktır.

6.4. Ortaklık İşlerinin İncelenmesi ve Denetlenmesi

Joint Venture ortakları açısından bir diğer husus TBK 631. Madde çerçevesindeki denetim hakkıyla ilgilidir. Anılan hüküm gereğince her bir ortak yönetme yetkisine sahip olmasa da ortaklığın etkinlikleriyle ilgili olarak bilgi alma, defter ve kayıtları inceleme ve bunların örneğini alma ve mali tablolarının özetini çıkarma hakkına sahiptir. Denetim hakkı kanunun emredici bir hükmüdür. Denetim hakkının aksini öngören sözleşmelerin kesin hükümsüzlüğü TBK m.631/2 ile hüküm altına alınmıştır.³²⁵ Bu bağlamda, “Yönetim yetkisi olmasa bile, her ortağın, ortaklığın işleyişi hakkında bilgi alma, defter ve kayıtlarını inceleme, bunlardan örnek alma ve mali durumu hakkında özet çıkarma hakkı vardır”.

TBK'nın 631. Maddesinin öngördüğü şekliyle ortaklara denetleme hakkı verilmesinin en temel sebebi, bu ortaklıklarla ilgili olarak kabul edilen sorumluluk ilkesidir. Adi ortaklıklarda ortaklar ortaklıkla ilgili işlemlerle ilgili olarak müteselsilen ve birinci derecede sorumlu olmalarının mantıksal paraleli her bir ortağın ortaklık işlerini inceleme ve denetleme konusunda sınırsız bir hakka sahip olmasıdır. Bu açıdan bakıldığında TBK Md. 631 hükmüne göre tüm ortaklar yönetici ortakların gerçekleştirdiği işlemlerden kendileri de sorumlu olduğuna göre bu iş ve işlemlerle ilgili olarak inceleme yapma ve bilgi edinme hakkı bulunmaktadır.³²⁶

TBK'da denetleme hakkına yönelik olan hükümler joint venture sözleşmeleri açısından da rahatlıkla uygulama alanı bulacaktır. Denetleme hakkı bağlamında joint venture ortaklarının sahip olduğu haklar; ortak amaç doğrultusunda yürütülen faaliyetlerin gidişatıyla ilgili bilgi edinme, defter ve kayıtları inceleyerek bu defter ve kayıtlardan örnek alabilme ve joint venture'in mali durumuna ilişkin özet çıkarmak şeklinde özetlenebilir.

Denetleme hakkının joint venture'ların ortaklar arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi ve faaliyetlerin düzgün bir şekilde yürütülebilmesi açısından büyük bir önemi bulunmaktadır.

---

³²⁵ Çakır Çelebi F.Betül (2017), s., 110-111.

³²⁶ Oğuz, Sefer. Adi Ortaklıkta Yönetim Yetkisi ve Yönetim Yetkisinin Haklı Sebep ile Kaldırılması, *Terazi Hukuk Dergisi*, 10(112), 2015, s., 31.

Denetleme yoluyla, joint venture'ı idare eden ortakların işlerini hukuka ve sözleşmeye uygun bir şekilde gerçekleştirip gerçekleştirilmedikleri izlenebilmektedir. Ayrıca ortaklar TBK 631'in sağladığı haklar sayesinde ortaklıktan kaynaklanan halklarının düzgün olarak elde edilip edilmediğini de denetlenmiş olmaktadır. Bu bağlamda bir örnek vermek gerekirse joint venture ortakları kar ve zarar konusundaki pay ve yükümlülüklerini bu denetleme ve inceleme sayesinde eksiksiz bir şekilde öğrenebilmektedir. Bunun yanında ortaklık hakları arasında belki de en temel hak olan oy hakkının anlamlı bir şekilde kullanılabilmesi de denetleme hakkıyla mümkün olacaktır. Bunda başka TBK Md. 629 çerçevesinde yönetim yetkisinde yapılacak olası bir kaldırma veya sınırlandırma işlemleri ile TBK Md 625 çerçevesindeki itiraz hakkından da etkin bir şekilde faydalanabilmek için denetleme hakkının gerekli olduğunu söylemek mümkündür. Ortak, denetleme hakkı çerçevesinde, şirkete ait etkinliklere ilişkin idarecilerden her türlü bilgiyi talep edebilmektedir. Denetleme hakkı idare görevine sahip olmayan ortakların mutlak hakları arasında yer almaktadır. Denetleme hakkını hükme bağlayan TBK md. 631 emredici niteliktedir. Bu nedenle bu tür bir hakkın aksine yapılan sözleşme hükümleri geçersiz sayılacaktır. (TBK md. 631/2) Denetleme hakkının kapsam ve içeriğine bir sınırlama getiren ya da kullanılmasını zorlaştıran ya da engelleyen sözleşme hükümleri ya da ortaklık kararları da geçersiz olacaktır. Aynı çerçevede ortakların denetleme haklarını kullanabilmesinin herhangi bir koşula bağlanması da bu anlamda olanaklı değildir. Başka bir deyişle joint venture esas sözleşmesinde belirtilecek bir şartın gerçekleşmediğinden bahisle bir ortağın denetleme hakkının kullanılmasının engellenmesi söz konusu olamaz. ³²⁷

Denetleme hakkının adi ortaklık ilişkisinde mutlak bir hak niteliğine sahip olduğu düşünüldüğünde bu hakkın yegane sınırının Medeni Kanun'un 2 maddesinin öngördüğü hakkın kötüye kullanılması yasağının olduğunu belirtmek gerekir. Denetleme hakkının kötüye kullanılmasına örnek olarak; bu hakkın uygunsuz zamanlarda kullanılmak istenmesi, denetleme hakkını kullanmak suretiyle edinilen bilgilerin farklı amaçlar doğrultusunda kullanılması, ya da bu hakkın kullanılmasının joint venture'a zarar verecek nitelikte olması sayılabilir. ³²⁸

Kısaca joint venture'larda da ortaklar denetleme haklarını kullanırlarken bu esas ilkeye uymak ve haklarından kötüye kullanmaksızın faydalanmak zorundadırlar.

7. ORTAKLIĞIN İDARESİ

7.1.Ortaklığın İdaresiyle İlgili Genel Esaslar

---

³²⁷ Bahtiyar, Mehmet.(2017), s.,34;

³²⁸ Tile, Latif. (2013), s., 87.

Joint Venture çerçevesinde ortaklar TBK m. 625'e göre yönetime katılma haklarına sahiptirler. Anılan hüküm uyarınca aksi sözleşme ya da bir kararla kararlaştırılmaması halinde tüm ortakların yönetime katılma hakkı mevcuttur. Öte yandan Joint Venture'nin hacim ve kapsamının büyüklüğü, yönetimin ne şekilde gerçekleştirileceğine hayati bir önem kazandırmaktadır. Bu yüzden, uygulamada Joint Venture sözleşmelerinde yönetim yetkisine dair yetki hükümleri bulunmaktadır.³²⁹ Esas sözleşmede bu konuda bir hükmün bulunmaması halinde ortaklar sonradan alacakları bir kararla ortaklığın idaresini gerçekleştirecek ortağı saptayabilirler veya atayabilirler Bu tür kararlar için ortakların oybirliğinin alınması gerekmektedir.³³⁰

Joint venture'da idarecilerin sözleşmeyle ya da sonrasında herhangi bir kararla tespit edilmemiş olması halinde TBK'nın 625/1 maddesi uygulanır. Bu madde uyarınca "Yönetim, sözleşme veya kararla yalnızca bir veya birden çok ortağa ya da üçüncü bir kişiye bırakılmış olmadıkça, bütün ortaklar ortaklığı yönetme hakkına sahiptir."

Esas sözleşme ya da daha sonra oybirliğiyle alınacak karar doğrultusunda bir veya birden fazla ortağın ya da üçüncü bir kişinin joint venture'in idaresinden sorumlu olacağı kararlaştırılabilir. TBK md. 625'e göre ise ortaklığın idaresinin birden çok sayıdaki ortağın eline bırakılması halinde; idari yetkinin sahibi olan her bir ortak diğer idareci ortağın katılımına gerek olmaksızın- yani tek başına-işlem yapması mümkündür. Ne var ki ortaklığın idaresinden sorumlu olan ortakların her biri, ilgili işlem tamamlanmadan önce bu işleme itiraz edebilir ve işlemin gerçekleştirilmesini engelleyebilir.

Öte yandan esas sözleşmeyle ya da sonradan alınabilecek bir karar yoluyla ortakların hepsinin ya da bir kısmının bir arada eyleme geçmesiyle idareye ilişkin haklarını kullanmaları da mümkündür. Böle bir durumun ortaya çıkması halinde ortaklığın idaresiyle ilgili yetki sahibi olan ortaklara tespit ettikleri usule göre oybirliği ya da oy çoğunluğu yöntemlerinden birisini kullanarak karar alarak bu kararları hayata geçirebilmektedirler.³³¹

TBK'nın 629. Maddesine göre ortaklık sözleşmesinin ortaklardan birisine bahsettiği ortaklığı idare etme yetkisinin diğer ortaklar tarafından geri alınması ya da sınırlanabilmesi için ortada haklı bir sebebin mevcut olması gerekmektedir. Hatta sözleşmede idareye ilişkin yetkinin kaldırılamayacağına ilişkin bir hükmün varlığı dahi, ortada haklı bir sebebin olması

---

³²⁹ Barlas, Nami (2016), s., 311. Çakır Çelebi F. Betül, (2017), s., 110, Y. 15. HD, E. 2016/886, K. 2017/961, T. 07.03.2017, Y. 15. HD, E. 2015/1293, K. 2015/4172, T. 07.09.2015, www.kazanci.com (Son Erişim Tarihi: 01.06.2018).

³³⁰ Dayınlarlı, Kemal (2007), s.330.

³³¹ Dayınlarlı, Kemal (2007), s.330.

durumunda diğ er ortaların bu idare yetkisini geri alması ya da sınırlanabilmesine bir engel teşkil etmemektedir. Haklı sebeplere örnek olarak; idareden sorumlu olan ortağ ın idare görevini aş ırı derecede ihmal etmesi ya da etkin bir idarenin gerçekleştirilmesini engelleyecek derecede idare yeteneğ ini kaybetmesi gösterilebilir.³³²

Joint venture'ın idaresini üstlenmiş olan ortaklar diğ er ortaklarla ilişkilerini TBK 630. Maddesine göre gerçekleştirecektir. Bu bağlamda ortaklık sözleşmesinde aksine hüküm bulunmadıkça, idareden sorumlu olan ortaklarla “diğ er ortaklar arasındaki ilişkiler, vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümlere tabidir. Ortaklığı yönetme yetkisi bulunmayan bir ortağ ın, ortaklığ ın işlerini görmesi veya bu yetkiye sahip ortağ ın yetkisini aş ması hâllerinde, vekaletsiz iş görmeye ilişkin hükümler uygulanır. Yönetici ortaklar, yılda en az bir defa hesap vermek ve kazanç paylarını ortaklara ödemekle yükümlüdürler. Hesap döneminin uzatılmasına ilişkin anlaşma kesin olarak hükümsüzdür. Ortaklığı yönetenin ortaklardan birisi olmaması durumunda da aynı kural uygulanır.”

Yetkisiz temsil söz konusu olduğ unda, şirketi temsil yetkisine sahip olmayan ortaklar şirket adı ve hesabına işlem yapmış sayılırlar. Yetki eksikliğı temsil yetkisinin tamamen bulunmadığı hallerde ya da mevcut temsil yetkisinin sınırlarının ihlal edilmesinden kaynaklanabilmektedir. Böyle bir durumda temsil yetkisi olmayan bir ortağ ın yaptığı işlemin adi ortaklığı bağlayabilmesi için ortaklığ ın bu işleme onay vermesi gerekmektedir. Adi ortaklıkta kararlar oybirliğıyle alındığından tüm ortakların onay vermesi halinde yetkisiz olarak gerçekleştirilen işlem ortaklar açısından hak ve borç doğurabilir. Ortakların işleme onay vermeyi reddetmesi halinde ise konu yetkisiz işlemi gerçekleştirilen temsilcinin aynı zamanda ortak olup olmamasına göre ele alınacaktır. Eğer yetkisiz olarak işlem yapan kişi aynı zamanda ortaksa TBK'nin temsile ilişkin hükümlerinden farklı olarak işlemi gerçekleştiren ortak işlemin tarafı sayılır. Çünkü ilgili işlem aynı zamanda o ortak tarafından kendi adına gerçekleştirilmektedir. Buna karşın yetkisiz gerçekleştirilen işlen dışarıdan atanmış bir kişi tarafından yapılmışsa; bu işleme ortakların onay vermemesi halinde de işlemin karşı tarafı da işlemlle bağli olmayacaktır. Tabii ki böyle bir durumda işlemin karşı tarafının uğradığı zarardan yetkisiz temsille işlem yapmış olan kişi yetkisiz temsil hükümleri uyarınca sorumlu olacaktır. Ancak ortaklığ ın bir sorumluluğı doğmayacaktır.³³³

---

³³² Kaplan, Ahmet Emre/Durgut, Ramazan. Adi Şirkette Ortağ ın Yönetim Yetkisinin Kaldırılması ve Sınırlanması (TBK md. 629), *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 6, S.12, 2015, s. 141.

³³³ Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan.(2017), s.40.

Ortaklığın idaresi Joint Venture’u kuran sözleşmedeki en önemli hususlardan birisini teşkil etmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi jointe venture sözleşmelerinde idare yetkisinin kime veya kimlere ait olacağı uygulamada hemen her zaman ilgili sözleşmede kararlaştırılmaktadır. Pratikte çoğunlukla gözlendiği şekliyle Joint Venture’ların amaçları doğrultusunda icrai yetkiye sahip olan ve idare yetkisini haiz ortaklar “pilot ortak” olarak adlandırılmaktadır. Bu uygulama karşısında TBK 625 maddede ifadesini bulan adi ortaklıklarda idareye ilişkin hükümler, jointe venture söz konusu olduğunda nadiren uygulama alanı bulmaktadır.³³⁴

7.2. Ortaklıkla İlgili Kararların Alınma Usulü

TBK’nın 624. Maddesi çerçevesinde ortaklıkla ilgili kararların oybirliği ile alınması gerekmektedir. Ancak joint venture sözleşmesine kararların oy çokluğuyla alınmasına olanak sağlayacak bir hüküm de konulabilmektedir. Oy çokluğunun hesaplanmasında ortakların sahip olduğu hisseler dikkate alınmaksızın ortakların sayısı dikkate alınır. (TBK m. 624/2).

Joint venture sözleşmelerinin konusunu teşkil eden faaliyetlerin kapsamlarının çok geniş bütçelerinin de yüksek miktarda olması bu ilişkide alınan kararların da önemini arttırmaktadır. Bu çerçevedeki hassas dengelerin bozulması hem ortaklar arasındaki ilişkileri hem de ortaklığın iş sahibiyle olan ilişkilerini etkileyebilir. Bundan dolayı uygulamada joint venture sözleşmelerinde karar alma usulleri de ayrıntılı olarak düzenlenmektedir. Bu açıdan sadece kararların alınması salt çoğunluk ya da nitelikli çoğunluk gibi oylama oranları yanında karar alınmadan önce izlenecek müzakere usulleri de joint venture sözleşmelerinde yer alabilir. Ancak sözleşmenin kararların oy çoğunluğuyla alınacağı hükmüyle yetinerek başkaca bir açıklama yapmaması halinde TBK 624/2 düzenlemesi uygulanacaktır.³³⁵

Son olarak belirtmek gerekir ki joint venture ortaklığına yeni bir ortağın katılabilmesi için ortakların tamamının rıza göstermesi gerekmektedir. Ortaklardan herhangi birinin tek taraflı bir şekilde üçüncü tarafları ortaklıktaki hissesine ortak etmesi ya da hissesini üçüncü kişiye devretmesi durumunda dahi ilgili üçüncü kişinin ortaklık sıfatını edinmesine olanak yoktur. Sonuç itibarıyla joint venture’in hisselerini devralan üçüncü bir kişinin ortak sıfatını kazanabilmesi ancak diğer ortakların rızasını almasıyla mümkün olabilecektir. TBK. Md.632)

---

³³⁴ Barlas, Nami (2016), s., 311.

³³⁵ Barlas, Nami.(2016), s. 311.

7.3. Ortaklığın Temsili

Joint venture ortaklıklarının temsiline ilişkin TBK'nın 637/3 maddesine başvurulabilir. Bu hüküm uyarınca “kendisine yönetim görevi verilen ortağın, ortaklığı veya bütün ortakları üçüncü kişilere karşı temsil etme yetkisi var sayılır. Ancak, temsil yetkisine sahip yönetici ortağın yapacağı önemli tasarruf işlemlerine ilişkin yetkinin, bütün ortakların oybirliğiyle verilmiş olması ve yetki belgesinde de bu hususun açıkça belirtilmiş olması şarttır”. Bundan başka temsil yetkisinin sahibi ortağın bu yetkisini iki farklı şekilde kullanabilmesi mümkündür. Temsil yetkisine sahip olan ortağın kendi adına ancak ortaklık hesabına üçüncü taraflarla herhangi bir işlemde bulunması halinde, bu ortak dorudan kendisi alacaklı ya da borçlu sayılacaktır. (TBK md. 637/1) Öte yandan temsile yetkili ortağın ortaklık ya da diğer tüm ortaklar adına üçüncü kişilerle işlem yapması halinde ise, diğer ortaklar sadece temsile uygulanacak hükümler uyarınca üçüncü kişiyle alacaklı ya da borçlu ilişkisi kuracaklardır. (TBK md. 637/2) TBK md. 638/3'e göre ise ortakların müştereken ya da temsilci yoluyla üçüncü kişilere yönelik olarak ortaklık ilişkisi bağlamında yükledikleri borçlardan kural olarak müteselsilen sorumlu olmaları gerekecektir. Ancak bunun aksinin sözleşmede kararlaştırılması da mümkündür. Joint venture ortakların dışında bir üçüncü kişi tarafından da temsil edilebileceği gibi, idareden sorumlu kişi ile temsil yetkisine sahip olan kişilerde farklı olabilmektedirler. TBK md. 637/3 hükmü dikkate alındığında idare yetkisine sahip olan ortak ya da üçüncü kişilerin genel kural itibarıyla temsil yetkisine de sahip olduğu ve üçüncü kişilerle temsilci sıfatıyla joint venture hesabına işlem yapabileceği kabul edilmelidir.³³⁶ Joint venture'da doğrudan temsilin olması halinde de TBK md. 638/3'e göre ortaklar müteselsilen sorumlu olacaklardır.

7.4 Tebligat Sorunu

Joint venture ilişkilerinde tebligatın hangi ortağa yapılacağı sorunu genel olarak şirketler ve ortaklıklar hukuku çerçevesinde tebligatın kime yapılacağına ilişkin hükümlerinden anlaşılabilir. Türk Mevzuatında tebligat ile ilgili olan temel hükümler 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nda düzenlenmektedir. Doğal olarak bu hususta belirleyici olan adli tebligat yapılacak olan joint venture'in adi ortaklık mı yoksa bir şirket şeklinde mi kurulmuş olduğudur.³³⁷

---

³³⁶ Dayınlarlı, Kemal (2007), s.,336.

³³⁷Erdoğan Moroğlu, *Şirketlerde Adli Tebligat Kimlere Yapılır?*, Makaleler, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2010, s. 1.

Bir önceki başlıktan da hatırlanacağı gibi joint venture’ın temsil edilmesi tüzel kişiliğe sahip olarak kurulup kurulmadığına göre farklılık gösterecektir. Bu nedenle adi ortaklık olarak kurulan joint venture’larda da ortada aslında bir tüzel kişilik olmadığından adil tebligatın tüm ortaklara yapılabileceğinin kabulü gerekmektedir. Öte yandan Tebligat Kanunu’nun 12. Maddesinin 2. Fıkrasına göre ‘bir ticarethanenin muamelelerinden doğan ihtilaflarda ticari mümessiline yapılan tebliğ muteberdir’ denilmiştir. Buradan ilgili adi ortaklığın herhangi bir kişiyi temsilci olarak atması ve bu kişiye de adli tebligat yapılabilmesi mümkündür. Buna karşın tüzel kişiliğe sahip olan TTK çerçevesinde kurulmuş olan şirketlere adli tebligat, Tebligat Kanunu’nun 12. Maddesi gereğince yetkili temsilcilere (salahiyetli mümessiller) yapılmalıdır. Tebligat Kanunu’nun 12. Maddesinde dikkat edilmesi gereken hususun adli tebligatın sınırlandırıcı bir şekilde sadece yetkili temsilcilere yapılmasının gerekli olduğu; konumu ne olursa olsun, genel müdür ya da şirket içinde diğer bir üst konumda yer alan kişiye yapılmayacaktır. Yine belirtmek gerekir ki, 12. Madde uyarınca tebligat yapılacak olan yetkili temsilcinin sadece adli tebligat için özel olarak yetkilendirilmiş bir temsilci olmayıp kanunen temsil yetkisine sahip olan tüm temsilcileri içine alacak şekilde düşünülmesi gerekir.³³⁸

Tebligat Kanunu’nun 12. Maddesine göre ise eğer ticaret şirketlerinin yetkili temsilcileri birden fazla ise tebligat bunlardan yalnız birine yapılır. Yani bu durumda bir adli tebligatın geçerli sayılabilmesi için temsilcilerden herhangi birine tebligat yapılması doğru kabul edilecektir. Öte yandan istisnai olarak tüzel kişilerin yetkili temsilcileri dışında tebligat yapılabilmesi de mümkündür. Tebligat Kanunu md.13’e göre tüzel kişilikler adına kendilerine tebligat yapılacak kimseler herhangi bir sebeple alışılmış olan iş saatlerinde iş yerlerinde bulunmadıkları veya bu sırada kendilerine tebliğ edilmek istenen evrakı bizzat almalarını engelleyecek bir durumun olması halinde tebliğ, orada hazır bulunan memur veya müstahdemlerinden birine yapılacaktır. Ancak bu memur ya da müstahdem o şirkette sürekli olarak çalışan bir elemanı olması gerekmektedir. Geçici olarak istihdam edilen kişiler bu hüküm anlamında memur veya müstahdem sayılarak adli tebligat yapılabilmesi mümkün değildir.³³⁹

Adi ortaklıklarda hukuk süjesi olan bir tüzel kişi meydana gelmediğine göre adi şirketlerde yapılacak olan tebligata ilişkin olarak tüzel kişilere yapılacak adli tebligat usullerini düzenleyen Tebligat Kanunu’nun 12. Ve 13. Maddelerinin uygulanması söz konusu olmayacaktır. Bir önceki bölümde anlatıldığı gibi adi şirkette tüm ortaklar birbirlerini temsil etmektedirler. Şirket yönetimindeki kişiler de anonim ya da limited şirketlerde olduğu gibi

---

³³⁸Moroğlu, Erdoğan, (2010), s. 2.

³³⁹Moroğlu, Erdoğan, (2010), s. 4.

şirketin tüzel kişiliğini değil, doğrudan doğruya ortakları temsil etmektedirler. Aynı çerçevede adi ortaklık bağımsız bir şekilde davacı veya davalı sıfatına sahip olamayacağı gibi hakkında icra takibi açılabilmesi de mümkün değildir. Adi şirket aleyhine dava açmayı veya icra takibi yapmayı düşünen kişiler tüm ortakları müştereken hasım göstermek zorundadırlar. Ancak şirket işlerini idare etme ve şirketi temsil yetkisi bir veya birkaç ortağa verilmiş ise, bu durumda dava diğer ortakları da temsil eden ortak veya ortaklar aleyhine açılmalıdır. Böyle bir durumda adli tebligatın da ilgili ortaklara yapılması gerektiği sonucuna varılmaktadır. Kısaca çoğunluğu adi ortaklık şeklinde kurulan jointventure'larda adli konularda ilgili tebligatın kural olarak tüm ortakların her birine bizzat yapılması gerekir. Bu genel kuralın istisnası ise TBK hükümleri uyarınca ortaklık sözleşmesiyle ya da sonradan alınacak olan bir kararla, temsil yetkisinin ortaklardan ya da üçüncü şahıslardan bir veya daha fazlasına verilmiş olması halinde bu kişilerden herhangi birine adli tebligat yapılması yeterli olacaktır.³⁴⁰

TBK md. 644'e göre (BK 540) ortaklığın sona ermesi halinde tasfiye, yönetici olmayan ortaklar da dahil olmak üzere, bütün ortakların elbirliğiyle yapılır. Bu durumda yönetim ya da temsil yetkisi olan ortakların yetkileri fesih aşamasında sona ermiş sayılacaktır. Bu durumda ortaklara tebligat, tüm ortakların ortaklığı idare ve temsil hak ve yetkisine sahip olduğu varsayılarak tüm ortakların hepsine bizzat yapılmalıdır. Ancak sözleşmeyle aksinin kararlaştırılması halinde ise tasfiyeye yetkili ortak veya kişilere adli tebligat yapılması gerekecektir.³⁴¹

Son olarak belirtmek gerekir ki joint venture'ın ortaklarını temsilen bir avukat atanmışsa, şu durumda adli tebligatın Avukata yapılması gerekecektir. Ancak ortaklar farklı farklı avukatlarla temsil ediliyorsa, o zaman da ilgili ortağın muhatap olduğu hallerde adli tebligat yapılması gerekecektir.³⁴²

8. SONA ERME VE TASFİYE

8.1. Joint Venture'ın Sona Ermesi

---

³⁴⁰Moroğlu, Erdoğan, (2010), s. 25.

³⁴¹Moroğlu, Erdoğan, (2010), s. 26.

³⁴²Moroğlu, Erdoğan, (2010), s. 27.

Joint Venture ilişkilerinin sona ermesine ilişkin hususlarda TBK 639'da yer alan genel hükümler geniş ölçüde uygulanmaktadır.³⁴³ Anılan hüküm bağlamında adi ortaklıkların sona erme nedenleri iradi ve iradi olmayan olmak üzere iki ana başlık altında ele alınmaktadır.³⁴⁴ Bir adi ortaklık ortakların talebiyle sona eriyorsa, iradi olarak ortakların arzusu hilafına sona eriyorsa, iradi olmayan sona erme (infisah-kendiliğinden sone erme) söz konusudur. Kendiliğinden sona erme dört şekilde gerçekleşebilmektedir: 1) Ortaklık sözleşmesinde hedeflenen amacın gerçekleşmesi veya gerçekleşmesinin imkansız hale gelmesi. (TBK, Md.639/1) 2) Sözleşmede ortaklığın mirasçılarla sürdürülmesi konusunda bir hüküm yoksa, ortaklardan birinin ölmesi. 3) Sözleşmede ortaklığın devam edeceğine ilişkin bir hüküm yoksa, bir ortağın kısıtlanması, iflası veya tasfiyedeki payının cebri icra yoluyla paraya çevrilmesi. 4) Belirli süreli kurulmuş ortaklıkta sürenin dolması.

İradi sona erme halleri (fesih dağıtma) ise üç farklı durumda gerçekleşebilmektedir. Bunlardan ilki Bütün ortakların joint venture sözleşmesini sona erdirme isteğidir. (TBK. 639/4). Bundan başka fesih bildirimini ile de bir ortaklığın sona erdirilmesi mümkündür. Belirli süre için kurulan sözleşmeler açısından bu ortaklara fesih hakkı veren bir sözleşme hükmü bulunmalıdır. Belirsiz süre için kurulan sözleşmelerde ise ortakların en az altı ay önceden haber vermek kaydıyla fesih hakkı bulunmaktadır. Her durumda fesih bildirimini dürüstlük kurallarına göre ve uygun zamanda yapılması gerekmektedir. Bildirim sadece hesap yılının bitim tarihinde hüküm doğurabilmektedir.³⁴⁵ Son olarak haklı bir sebebin ortaya çıkması durumunda ortaklardan birisinin mahkemeye başvurması halinde mahkeme tarafından adi şirketler sona erdirebilmektedir. Haklı sebeple adi ortaklığın sona erdirilebilmesi açısından joint venture sözleşmesinin bir süreye bağlı olup olmamasının herhangi bir önemi bulunmamaktadır. Haklı sebep ortaya çıkmışsa her bir ortağın mahkeme kanalıyla sözleşmeyi ve buna bağlı joint venture sözleşmesini sona erdirebilmektedir.³⁴⁶

8.2. Joint Venture'in Tasfiyesi

Yukarıda çeşitli defalar dile getirildiği üzere adi ortaklık genel hükümlerine göre faaliyet gösteren joint venture'ların genel kural itibarıyla kendisine ait bir malvarlığı yoktur. Bunun temel nedeni ortakların getirdikleri malvarlığına ortaklaşa mülkiyet hakkına sahip olmalarıdır.

---

³⁴³ Barlas, Nami (2016), s., 312.

³⁴⁴ Bahtiyar, Mehmet.(2017), s., 42.

³⁴⁵ Bahtiyar, Mehmet. (2017), s.,44; Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan.(2017), s.,45.

³⁴⁶ Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan.(2017), s.,45.

Bu nedenden dolayı joint venture'in tasfiyesi gibi bir sorunun da gündeme gelmesi düşük bir ihtimaldir.

Öte yandan istisnai olarak ortaklığın ayrı bir malvarlığının bulunması halinde konu TBK'nın adi ortaklığın tasfiyesini düzenleyen hükümleri uyarınca gerçekleştirilecektir. Fakat belirtmek gerekir ki TBK'nın adi ortaklıkların tasfiyesi usulünü düzenlediği 642 ile 645. Md'leri hükümleri tamamlayıcı niteliktedir. Bu açıdan bakıldığında Joint Venture sözleşmesinde, ortakların tasfiye usul ve kurallarını kararlaştırmaları mümkündür.³⁴⁷

Bir adi ortaklık sözleşmesinde aksi kararlaştırılmamışsa, TBK md. 642'nin öngördüğü şekliyle, "Katılım payı olarak bir şeyin mülkiyetini koyan ortak, ortaklığın sona ermesi üzerine yapılacak tasfiye sonucunda, o şeyi olduğu gibi geri alamaz; ancak koyduğu katılım payına ne değer biçilmişse, o değeri isteyebilir". Ne var ki joint venture ilişkilerinde katılma payının konusunu teşkil eden maddi değerlerin mülkiyeti ortaklığa aktarılmayıp, sadece kullanma ve faydalanma haklarının joint venture'in faaliyetine özgülenmesiyle yetinilmektedir. Bu nedenle, TBK md. 642'de yer alan bu kuralın joint venture ilişkilerinde uygulanmayacağı sonucuna varılabilir. Buna karşın joint venture' tasfiye süreçlerinde TBK'nın 643-645 maddeleri uygulama alanı bulacaktır.³⁴⁸ TBK md. 643'e göre "ortaklığın borçları ödendikten ve ortaklardan her birinin ortaklığa verdiği avanslar ile ortaklık için yaptığı giderler ve koymuş olduğu katılım payı geri verildikten sonra bir şey artarsa, bu kazanç, ortaklar arasında paylaşılır." Yine Aynı madde uyarınca "ortaklığın, borçlar, giderler ve avanslar ödendikten sonra kalan varlığı, ortakların koydukları katılım paylarının geri verilmesine yetmezse, zarar ortaklar arasında paylaşılır."

Joint venture'da uygulanacak olan tasfiye edilme süreci, tüm ortakların katılımıyla müştereken gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle tasfiye aşamasına katılabilmek için joint venture'in idaresinde bulunup bulunmamanın bir önemi yoktur. Fakat TBK md. 644/1 hükmü joint venture'lar için uygulanacak olursa; joint venture esas sözleşmesi, ortaklardan birisinin kendi adına ve ortaklık hesabına belirli bazı işlemlerin yapılması öngörülmüşse, bu ortak, joint venture'in sona ermesinden sonra da o işlemleri tek başına yapmak ve diğerlerine hesap vermek zorundadır. Ortakların, tasfiyeyle ilgili faaliyetleri yerine getirmek amacıyla bir tasfiye görevlisi atayabilir. Eğer ortaklar bu hususta bir anlaşmazlığa düşerlerse, herhangi bir ortak bir hakimden tasfiye görevlisi atamasını isteyebilir.³⁴⁹

---

³⁴⁷ Kaplan, İsmail. (2013), s., 115.

³⁴⁸ Barlas, Nami (2016), s., 313.

³⁴⁹ Tile, Latif (2013), s., 85.

9. UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

Joint venture ilişkileri büyük ölçüde sözleşmeye dayalı olarak gerçekleştiğinden olası uyuşmazlıkların çözümünde tarafların ortak iradeleriyle kararlaştırdıkları hukuki çerçeve öncelik sahibi olacaktır. Bu durum sözleşmeye dayalı tüm hukuksal ilişkilerin “irade serbestliği” ilkesi doğrultusunda şekillenmesine dair ilkenin doğal bir sonucudur. Gerek sözleşmeye dayalı, gerekse sermayeye katılımlı joint venture ilişkileri geniş kapsamlı ve farklı uzmanlık/beceri -ve dolayısıyla- iş bölümü gerektiren işler olduğu için ortakların tüm olasılıklar ön görerek kapsamlı bir sözleşme hazırlamaları sık karşılaşılan bir durumdur. Tabii ki bir joint venture ilişkisinin ilk başlarında müstakbel ortaklar, ortaya çıkması muhtemel uyuşmazlıkların tamamını ön göremeyecektir. Öte yandan, olası uyuşmazlıkların en hızlı, verimli ve hakkaniyete uygun olarak çözülmesi tüm ortakların çıkarına olacaktır. İrade serbestliği ilkesi uyarınca ortaklar bir joint venture anlaşmasında ortaya çıkabilecek uyuşmazlıkların çözülebilmesi için ne tür bir yöntemin benimseneceğine dair karar vermekte özgürdürler. Bu özgürlük hem çözüme dair hangi hukuk kurallarının uygulanacağını belirlemesi yanında, yargı yetkisi açısından coğrafi tercihlerin de kararlaştırılmasını içermektedir.³⁵⁰

Hukuk düzeni ve yetkili mahkemelere ilişkin yapılacak bu tercih, özellikle uluslararası joint venture ilişkilerinde temel bir öneme sahiptir.³⁵¹ Çünkü bu tür ilişkilerde bir sermaye, daha önceden aşına olmadığı bir hukuk düzenine dahil olmak yerine asıl güven duyduğu kendi ülkesinin hukuk sistemine dayanmak suretiyle yabancı bir iş çevresine girmenin getireceği olası riskleri asgari düzeye indirmiş olacaktır. Bu nedenle özellikle yabancı sermaye özendirme eğilimi olan ülkelerin bu tür bir tercih özgürlüğünü sağlayabilmesi temel önem kazanmaktadır. Her türlü sözleşme ilişkisinde olduğu gibi, joint venture’da da uyuşmazlık çözümüne ilişkin bir sözleşmede kararlaştırılması gereken üç husus bulunmaktadır. Bunlar; uyuşmazlığa uygulanacak hukuki düzeninin belirlenmesi, bu uyuşmazlığı çözmeye yetkili olan yargı yerlerinin saptanması, ve tahkim yoluna başvurulup başvurulmayacağı şeklinde özetlenebilir.

352

Uyuşmazlığa uygulanacak olan hukukun belirlenmesi maddi hukuka ilişkindir. Bu bağlamda taraflar sözleşmenin uygulanmasında ve uyuşmazlıkların çözümünde uygulanacak

---

³⁵⁰ Tuncer, Selçuk. Joint Venture Sözleşmeleri Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hukuk Anabilim Dalı Özel Hukuk Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010. s.,105.

³⁵¹ Aygün, Mesut. “Yabancılaşma Unsurlarının Mahiyeti ve Yargılamadaki Rolü” Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, , 2014, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan, s.1028.

³⁵² Tuncer, Selçuk. (2010). s.,105.

hukuk kurallarının menşei olan ülkeyi belirlerler. Tahmin edileceği gibi uluslararası joint venture'lar açısından yabancı ortak için özendirici olan, o ortağın uyruğu olduğu ülkenin hukuk kurallarına tabi olmaktır. Böyle bir durumda ortakların uygulanacak hukuk kuralının hangi ülkenin hukuku olacağını kararlaştırmaları önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır. MÖHUK sözleşmelerde uyuşmazlıkların çözümünde uygulanacak hukuk kuralını seçme özgürlüğünü açıkça tanımaktadır. 24. Madde hükmü uyarınca taraflar muhtemel uyuşmazlığa uygulanacak hukuk seçimini açık veya zımni olarak yapabilirler. Bunlardan ilki tarafların sözleşmeye açık bir hüküm koymak suretiyle hangi ülkenin hukukunun uygulanacağını yoruma yer vermeyecek bir şekilde belirtmeleridir. Zımni seçim ise; sözleşmenin diğer hükümlerinden, tarafların kimi edimlerinden ya da sözleşmenin uygulanması esnasında ortaya çıkan olaylardan yola çıkılarak hukuk seçiminin gerçekleştirilmesidir. Örneğin tüm ödemelerin belirli bir ülkenin para birimiyle yapılması, tahkim şartı konularak belirli ülkede bulunan hakemlerin yetkilendirilmesi sözleşmeye konu olan tüm faaliyetlerin ya da kurulan tesislerin belirli ülke sınırlarında gerçekleştirilmesi bu bağlamda zımni seçime örnek olarak gösterilebilir.³⁵³

Joint venture sözleşmelerinde uygulanacak hukuka ilişkin herhangi bir hüküm bulunmaması halinde, Türk hukukunun uygulanacağı kabul edilmektedir. Ortaklarının tamamının Türk olmadığı joint venture ilişkilerinde uyuşmazlıkların çözümüne dair herhangi bir sözleşme hükmünün olmaması halinde ise sorun MÖHUK Md. 24/4 uyarınca çözülecektir. Bu hüküm uyarınca ilk olarak sözleşmede yer alan borcun yerine getirileceği yer hukukunun uygulanacağına hükmedilecektir. Ancak borcun yerine getirilme yerinin iki ya da daha fazla yer olarak saptanmış olması ihtimali karşısında ise sözleşmeden kaynaklanan karşılıklı borçlanmanın temelini oluşturan karakteristik edimin yerine getirileceği hukuk uygulanır. Son olarak bu da belirlenemiyorsa, sözleşmenin bağlantısının bulunduğu en yakın yerin hukukuna başvurulması gerekecektir.³⁵⁴

Bu çerçevede son olarak Milletlerarası Tahkim Kanununun (MTK) uygulanacak hukuka ilişkin sağladığı bir olanaktan bahsetmek gerekmektedir. Aşağıda ayrıntılı olarak anlatıldığı gibi bu kanun yabancılik unsuru taşıyan joint venture'lar açısından geniş bir uygulama alanı bulmaktadır. Anılan kanunun 1. Maddesinde uygulama alanı olarak “yabancılik unsuru taşıyan ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği uyuşmazlıklar” zikredilmektedir. MTK'ya göre, Hakem veya hakem kurulu, ancak tarafların açıkça yetkili kılması şartıyla hakkaniyet

---

³⁵³ Çörtoğlu Koca, Sema. “Milletlerarası Özel Hukukta Araştırma- Geliştirme (Ar-Ge) Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk”, 2009, <http://www.ankarabarasu.org.tr/siteler/ankarabarasu/frmmakale/2009-3/3.pdf> Erişim Tarihi 16.07.2018., s., 102.

³⁵⁴ Tuncer, Selçuk. (2010), s.,107.

ve nasafet kurallarına göre veya dostane aracı olarak karar verebilir. (12. Maddesinin C bendinin III. Fıkrası) Bu hükümden anlaşıldığı üzere bir sözleşmenin taraflarının açıkça kararlaştırılması durumunda herhangi bir ülkeye bağlı olmayan adaletin temel ilkeleri çerçevesinde genel kabul görmüş yazsızı hukuk kurallarının uygulanacak hukuk bağlamında kararlaştırılabileceği sonucu çıkarılabilmektedir.³⁵⁵

Sözleşmeye uygulanacak hukuku tespit ettikten sonraki aşamada, ortakların olası bir uyuşmazlığın çözümünde yetkili olacak mahkemeyi kararlaştırması gerekir. Yetkili mahkemenin belirlenmesi hususu joint venture ortakları arasında yabancı bulunup bulunmamasına göre ele değerlendirilmelidir. Yabancılık unsurunun bulunmadığı ortaklık ve sözleşmelerde Hukuk Muhakemeleri Kanunun'un (HMK) genel hükümleri uygulanacaktır. Bu çerçevede kamu düzeni ilkesine aykırılık olasılıklarının bulunmaması halinde, ortakların uyuşmazlıkların çözümünde yetkili olacak olan mahkemeyi kararlaştırmalarının önünde ilkesel olarak herhangi bir engel yoktur (HMK Md.17) Bu kurala göre tarafların Türkiye sınırları içindeki herhangi bir şehirde bulunan mahkemeyi yetkili olarak kararlaştırmaları mümkündür. Joint venture ilişkisinin yabancılık unsuruna sahip olması durumunda ise MÖHUK'un konuyla ilgili hükümlerine başvurmak gerekmektedir. Bu hükümlere göre de ortakların yabancı bir ülkede yer alan bir mahkemeyi de yetkili olarak kararlaştırmaları önünde bir engel yoktur. Ancak bu serbestliğin sınırı kamu düzeni ile kesin yetki kuralına göre mahkemelerin belirlenmiş olması halleridir.(MÖHUK. Md. 31)

Bir joint venture sözleşmesinde ortakların kararlaştırması gereken üçüncü mesele alternatif bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olarak sözleşmeye "tahkim şartı"nın eklenip eklenmeyeceğidir. Bu husus HMK'da bir sözleşmenin taraflarının uyuşmazlıkların hukuki çözümünde mahkemelere alternatif olarak, "hakem" olarak isimlendirilen uyuşmazlıkların hukuki olarak adlandırılan kişilere yetki verilmesi olarak düzenlenmektedir.(Md. 412) Uygulamada genellikle tercih edilen sözleşme ilişkilerinde olası ihtilafların çözümü için ayrı bir hakem sözleşmesi yapılmaksızın iş ilişkisini kuran sözleşmeye "tahkim şartı hükmünün" konulmasıdır.³⁵⁶

Tahkim alternatifi, geleneksel yargı oranlarına ve usullerine nazaran daha çabuk, etkin ve ekonomik olması itibarıyla gerek yerli gerekse yabancılık unsuru taşıyan ticari ilişkilerde sıklıkla kullanılan bir yöntemdir.³⁵⁷ Bir sözleşmede muhtemel uyuşmazlıkların yargı yerleri

³⁵⁵ Özgenç, Zeynep. "Milletlerarası Ticari Tahkimde Hakemin Veya Hakem Kurulunun *Ex Aequo Et Bono* Karar Verme Yetkisi" MHB, C. 34, S. 1, tarih yok s.,33.

³⁵⁶ Ertürk, Begüm Hande. "Milletlerarası Tahkimde Yeni Gelişmeler: Tahkim Yargılaması Süreci ve Masrafların Azaltılması" Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi. Hukuk Araştırmaları Dergisi. Özel Sayı. Prof. Dr. Nur Centel'e. Armağan. Yıl: 2013. C. 19., s. 1611.

³⁵⁷ Akıncı, Ziya. *Milletlerarası Tahkim*, İstanbul, Vedat 4.Baskı, 2016, s. 7.

tarafından değil de hakemler tarafından çözülmesinin kararlaştırılması da “tahkim şartı” terimiyle adlandırılmaktadır.

Bir joint venture ilişkisinde uyuşmazlıkların çözümünde hakeme başvurulması halinde hakemin verdiği kararın yürürlüğe konulabilmesi için gerekli olan usul ve süreçlerden bahsetmek gerekir. Bu bağlamdaki temel sorun hakem kararlarının yerel mahkemeler tarafından tenfiz edilip edilmeyeceğidir. Tenfiz süreci ilgili tahkim sürecinde yetkilendirilen hakemin yerli ya da yabancı olmasına bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Hakem kararının ulusal joint venture ilişkileri çerçevesinde alınması halinde, hakem uyuşmazlığı çözen kararını taraflara tebliğ ettikten sonra taraflar bu kararı temyiz etmezse, temyiz süresinin bitiminden; temyiz ederlerse de Yargıtay tarafından onaylandıktan sonra uygulamaya konulabilmektedirler. Öte yandan tahkim kararının yabancı bir hakem tarafından alınması halinde yetkili mahkemelerin bu konuda ayrıca bir tenfiz kararı alması gerekmektedir.³⁵⁸

---

³⁵⁸ Akıncı, Ziya. (2016), s., 317. Tuncer, Selçuk. (2010), s.,108.

10.SONUÇ

Küresel ticarete bahsedildiği üzere joint venture'lar; sıklıkla tercih edilen bir ortaklık tipi olarak bulunmaktadır. Bu iş ortaklığı birçok faaliyet alanında kullanılmaktadır. Örneğin, yüksek bütçeli yol, köprü veya benzeri büyük yapıların inşasında. Amerikan Hukuku terminolojisinde kelime anlamı itibariyle “riski birlikte üstlenmek, riskli bir işe birlikte kalkışmak” anlamına gelen bu kavram her ne kadar büyük bir sıklıkla gözlense de konuya ilişkin ayrıntılı bir yasal düzenleme ne Amerikan Hukuku'nda ne bu çalışmada incelenen diğer küresel ticarete önemli konumda bulunan ülke hukuklarında ne de Türk Hukuku'nda bulunmaktadır. Ancak bahsedilen ülkeler joint venture'a özgü bir yasal düzenleme yapmaktansa mevcut ortaklıklara ilişkin kanuni düzenlemelerini dolaylı bir şekilde joint venturelara uygulayarak bir yasal zemine oturtmuşlardır. Bu tespitin ulusal ve uluslararası hukuk açısından doğruluğunun şüphe götürmediğini belirtmek gerekir.Örneğin, Amerikan Hukuku'nda general partnership , Türk Hukuku'nda iş ortaklığı denilmek suretiyle ortaklıklara ilişkin genel hükümler, salt sözleşmeye dayalı joint venture'lara ve sermaye katımlı joint ventureların bir sermaye şirketi kurmasından önceki sözleşme aşamasındaki ön akit niteliğindeki joint venture sözleşmesine uygulanmaktadır. Bunun yanı sıra bazı ülke hukuklarında ortakların tabiyeti bir öneme sahip değilken bazılarında ortağın tabiyeti o ortaklıkta yer alınmasına engel olmaktadır. Örneğin, Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti devlet kontrollü ekonomi modeli benimsediği için yabancı ortakların joint venture veya başkaca diğer ortaklıklarda yer almaları bazı şartlara bağlanmıştır. Aslında buradan şu sonuç çıkmaktadır; bu ülkelerinde ülkelerine yabancı sermaye girişine ihtiyaçları bulunmasına rağmen bunu kontrollü bir şekilde sağlamaktadırlar.

Hem Türk Hukuku'nda hem de diğer ülke hukuklarında joint venture'a ilişkin yalnızca genel bir çerçeve çizilip bir boşluk bırakılmasının temel nedeni; bir çok hukuk düzeninde joint venture ilişkilerinin tüzel kişiliği bulunmayan ortaklıklar şeklinde kurulmasının uygulayıcılar açısından gayet kullanışlı bir yöntem olmasıdır. Bunun nedeni de tüzel kişiliği olmayan ortaklıklarda sadece sözleşmenin yeterli olması ve bunun dışında gerek kuruluş gerekse işleyiş aşamasında joint venture'ların esnek bir hukuki çerçeve içinde işleyebilmesidir. Bu tip esnek bir ortaklığın birçok hukuk düzeni tarafından serbest bırakılmasının en büyük nedenlerinden biride küreselleşen ticaret anlayışıdır. Zira bu çalışmanın süjelerinden biri olan G20 birlikteliği aslında 1999 yılından sonra ivme kazanan küreselleşmenin sonuçlarından biridir. Çünkü küresel ticarete artık milliyetçi merkezli ticaretten ziyade sermaye merkezli ticaret, ülkelerin birbirlerine yaklaşmalarına ve sürdürülebilir bir ekonomik yapının oluşturulmasını zorunlu

tutmuştur. Bu yüzden bu çalışma, dünya ticaret hacminin %85'ini kontrol eden bu topluluğu kısmi olarak inceleyerek çalışmaya derinlik katılmaya çalışılmış ve ileride bahsedilen ülkelerde bulunan ortaklıkların Türkiye'ye gelmesi ve bir başlangıç noktası oluşturulması konusunda yol gösterici olma niteliği gözönünde bulundurulmuş hazırlanmıştır.

Joint venture, gerek hukuk gerekse ekonomik yönden önceden aralarında bir ilişki olmayan birden fazla kişi veya kuruluşun bir amaç doğrultusunda bir araya gelerek işbirliği yaptığı bir ortaklık türüdür. Bu durum dikkate alındığında karşılıklı hak ve yükümlülükler başta olmak üzere ortaklığın işleyiş ve sona erişine dair tüm ayrıntıların önceden sözleşmede düzenlenmesine olanak veren adi ortaklık genel hükümleri joint venture uygulayıcılarının aradığı esnekliği sağlamaktadır. Türk Hukuku'nda da genel olarak adi ortaklık hükümlerine dayanan joint venture'a dair özel ve ayrıntılı bir kanun bulunmamaktadır.

Çalışmada da değinildiği üzere hiç bir ülke hukukunda bu ortaklık tipine tüzel kişilik tanınmasada Kurumlar Vergisine yönelik Türk Hukuku'nda önemli sayılabilecek bir düzenleme mevcuttur. Zira ilgili düzenleme uyarınca iş ortaklığı kavramına değinilmiş ve bunların tüzel kişiliğe haiz olmasalar dahi belli şartları barındırmaları durumunda Kurumlar Vergisine tabi olabileceği düzenlenmiştir. Aksi takdirde bu ortaklığın ortakları kazanç paylaşımı sırasında şahısların tabi olduğu Gelir Vergisi Kanunu'na tabi olmaktadır. Kısmi olarak incelenen diğer ülke hukuklarında da bu durum çok ciddi bir değişiklik göstermemektedir.

Joint venture, sözleşme, ortaklar ve müşterek olarak verilen bir sözü yerine getirmek suretiyle kazanç elde etme amacı gibi çeşitli unsurlardan oluşur. Bu açıdan düşünüldüğünde, Dünya üzerinde bu kurumun sıklıkla gözlenmesi hiç de şaşırtıcı bir durum değildir.

Dünya çapında teknolojideki ilerleme, iletişim ve ulaşım imkanlarının artmasıyla mesafelerin azalması joint venture ilişkilerinin de git gide daha yoğun bir şekilde gözlenmesinin önünü açmıştır. Ne var ki, ikinci bölümde de incelendiği üzere, karşılaştırmalı hukukta joint venture olgusuna çok sıklıkla karşılaşılmakla beraber bu konuya özel bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. İkinci bölümde ele aldığımız ülkelerin hukuk düzenlerinde joint venture, ayrı ve açık bir yasal düzenlemenin konusunu teşkil etmemiş; bu kurum ortaklıklar hukukunun genel ilkeleri uyarınca, çoğu zaman adi ortaklık, kimi zaman da anonim ve limited ortaklık gibi ticari amaçlı tüzel kişilikler bünyesinde faaliyet göstermiştir. Gerçekten de joint venture'ın menşei olan ABD'de sözleşme özgürlüğünün tanıdığı geniş alan içerisinde doğan bu kavram, bugün gelinen nokta da hala sözleşme hukuku ile ortaklıklar hukukunun genel hükümleri çerçevesinde varlığını sürdürmektedir. Benzer saptamaları, Rusya, Almanya, İngiltere, Fransa ve Japonya için de yapmak mümkündür. Buna karşın Çin joint venture'ların özel ve ayrıntılı

hukuki kaynak ve çerçevede ele alındığı ülkelere örnek olarak gösterilebilir. İnceleme konusu ülkelerde dikkat çeken diğer bir husus da, her ne kadar joint venture'lara dair özel bir yasal düzenleme bulunmasa da bu derece büyük çaptaki işletme ortaklıklarının rekabet hukuku ve vergi hukukunun dikkatinden kaçmamış olmasıdır. Nitekim, bu ülkelerde joint venture türü faaliyetlere girişmeyi düşünen kişilerin, rekabet hukukunun temel sorunu olan piyasada tekelleşmeyi önleyici düzenlemelerle karşılaşacağını hesaplaması gerekir.

Üçüncü bölümde ele alındığı üzere karşılaştırmalı hukuktaki genel yapının Türk Hukuku için de geçerli olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye'de de joint venture'ı kavramsal olarak tanımlayan ve ayrıntılı olarak hukuki çerçeveye oturtan özel bir kanuni düzenleme yoktur. Borçlar Hukuku genel hükümlerine göre kurulan ve işleyen joint venture'lar en çok adi ortaklık şeklinde gözlenmektedir. Öte yandan joint venture'ların konusunu teşkil eden işlerin büyüklüğü ve devasa bütçeleri nedeniyle Kurumlar Vergisi Kanunu bu tür ortaklıkların vergilendirme sorununun önüne geçebilmek için iş ortaklığı adı altında joint venture'ları tanımlamaktadır.

Her ne kadar adi ortaklık hükümlerinin joint venture'a uygulanmasında bir sorun yoksa da, girilen işlerin hacim ve bütçesi düşünüldüğünde, joint venture'ın içerdiği, hak ve yükümlülükler ile karar alma usulü, uyumsuzlukların çözümü ve vergilendirme gibi birçoğu sözleşme özgürlüğü çerçevesinde düşünülmesi gereken unsurların ayrı ve özel bir joint venture kanunu olarak düzenlenmesi, gerek uygulayıcılar gerekse yargı çevreleri açısından faydalı olabileceği ileri sürülsede şahsi kanaatim uyarınca; joint ventureların bir sermaye şirketi şeklinde diğer ülkelerin milli kanunlarında düzenlenmesi durumunda bu ortaklığın yaygın kullanımı gelişmekte olan ülkelerde azalabilir. Zira gelişmekte olan ülkeler yüksek kazanç vadetmelerinin yanı sıra bazı istikrar sorunlarına sahip olmasından dolayı yabancı sermaye'nin milli kanunlarda öngörülen bir şirket veya ortaklık tipine tabi olma zorunluluğu yabancı yatırımcının çekimser davranmasına neden olabilecektir. Bu yüzden, bu ortaklığın G20 gibi bağlayıcı olmamakla birlikte tavsiye niteliğinde kararlar veren uluslararası platformlarca tanımlanıp genel prensiplere oturtulmasının faydalı olacağını kanaatindeyim.

KAYNAKÇA

- AKINCI, Ateş; Rekabetin Yatay Kısıtlanması, Ankara, 2001.
- AKINCI, Ziya Milletlerarası Tahkim, İstanbul, Vedat 4.Baskı, 2016.
- AKSOY, Nazım. Joint Venture'ın Türk Ve Rus Mevzuatları Açısından Hukuki Tahlili. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9 (19), 368-395, 2017.
- ALTAY, Sıtkı Anlam; Anonim Ortaklıklar Hukukunda Sermayeye Katımlı Ortak Girişimler (Equity Joint Ventures), İstanbul, 2009.
- ARIGA, Michigo/ RIEKE, Luvern V. The Antimonopoly Law of Japan and Its Enforcement 39 Wash. L. Rev. 1964, s. 437-452.
- ARI, Zekeriya; Avrupa Topluluğunu Kuran Anlaşma madde 81(1) Çerçevesinde Rekabeti Hissedilir Derecede Sınırlamayan önemsiz Anlaşmalara İlişkin Komisyon Notu, SHFD, Cilt 10, S. 3-4, 2002, s. 130-135.
- ARMOUR, John/ HANSMANN Henry/ REINIER, Kraakman. The Essential Elements of Corporate Law: What is Corporate Law? Harvard Law School Discussion Paper No. 643, 2009, http://www.law.harvard.edu/programs/olin_center/papers/pdf/Kraakman_643.pdf (Son Erişim tarihi: 20.06.2018).
- ARSLAN, Begüm Birşlen. «Joint Venture (Müşterek İş Ortaklığı)» Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi . Antalya, 2009.
- ASLAN, İ. Yılmaz Rekabet Hukuku Dersleri, Bursa, Ekin, 2015.
- AŞÇIOĞLU Öz, Gözde; Avrupa Topluluğu ve Türk Rekabet Hukukunda Hakim Durumun Kötüye Kullanılması, Ankara, Rekabet Kurumu Yayınları Lisansüstü Tez Serisi No:4, Ankara 2000.
- ATİYAS, İzak, "Rekabet Politikasının İktisadi Temelleri Üzerine Düşünceler", Rekabet Dergisi, Sayı 1, (Ocak), s.25-46.
- AYDIN, Buğra/ GÜRKAYNAK, Gönenç/ YILDIRIM, Korhan/ ÖZGÖKÇEN, M Hakan. Türk Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylemlerin İspatı Odaklı İspat Tartışmaları, Rekabet Kurumu Dergisi, 12, 4 , 2015, s. 75-125.

- AYGÜN, Mesut. “Yabancılık Unsurunun Mahiyeti ve Yargılamadaki Rolü” Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, , 2014, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan s. 1025-1066.
- BAHTİYAR, Mehmet. Ortaklıklar Hukuku, 12. Basım İstanbul, Beta, 2017.
- BALOUZİYEH, John M.B. A Legal Guide to United States Business Organizations The Law of Partnerships, Corporations, and Limited Liability Companies. Berlin: Springer, 2013.
- BARLAS, Nami Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri, 4. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016.
- BARLAS, Nami ‘Çerçeve Sözleşme Kavramı ve Çerçeve Sözleşmesinin Özellikleri’, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na Armağan, İstanbul 1999.
- BAUER, F. Andreas, Joint Ventures in Germany: overview, 2017, s. 1. [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/1-616-5433?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&comp=pluk&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/1-616-5433?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&comp=pluk&bhcp=1) (Erişim tarihi 25.06.2018).
- BERNSTEIN, David E. Freedom of Contract, https://www.law.gmu.edu/assets/files/publications/working_papers/08-51%20Freedom%20of%20Contract.pdf (Son Erişim tarihi: 20.06.2018).
- BİLGİLİ, Fatih/DEMİRKAPI, Ertan. Şirketler Hukuku Dersleri, 5. Basım, Dora Yayınları, 2017.
- BINNIE, Ian Joint Ventures in the UK: Overview 2017, s. 1. [\(https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/7-617-2690?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)\)](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/7-617-2690?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)) (Son Erişim tarihi 08.07.2018.)
- BLACKWELL, Amy Hackney. The Essential Law Dictionary. Naperville: Sphinx Publishing, 2008.
- BLACKWELL, Husch. Establishing A Business in the United States , 2018 , s.2
- BOZKURT, Tamer. Amerikan ve İngiliz Şirketler Hukukunda Şirket Tipleri Ekseninde, Özellikle Sermaye Şirketlerinde Pay Devri ve Devir Sınırlamalarına Kısa Bir Bakış, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 6(12), 2016, s. 125-138.

CANKAT Rıfat. Alman Ticaret Kanunu Hükümleri Uyarınca Gizli Ortaklık, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, MÜHAD, 2016, s. 673-710.

CARR, Chris, ve MINTER Ellison. «Joint ventures in China: overview, Practical Law Country Q&A 1-616-8605 (2017).» Thomson Reuters Practical Law. [https://ca.practicallaw.thomsonreuters.com/1-616-8605?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://ca.practicallaw.thomsonreuters.com/1-616-8605?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1) (Erişim Tarihi: 20.06.2018).

CONAC, Pierre-Henri The New French Preferred Shares: Moving towards a More Liberal Approach , ECFR 4/2005, ayrıca bkz. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:62008CC0247&from=EN> (Erişim Tarihi 25.06.2018).

CURZON L.B., ve RICHARDS P.H.. The Longman Dictionary of Law. Londra [v.d.]: Pearson Longman, 2007.

ÇAKIR ÇELEBİ, F. Betül. Joint Venture'in Hukuki Niteliği, YBHD, Yıl 2, S. 2017/2, s. 97-126.

ÇATALCALI, Osman Tan, Kartel Teorisi İhracat Kartelleri ve Kriz Kartelleri, Ankara, 2007.

DAYINLARLI, Kemal. Joint Venture Sözleşmesi, 3.Baskı, Dayınlarlı Hukuk Yayınları, Ankara 2007 .

DE BRUIJN Erik J. & XIANFENG Jia. 2018 Joint Ventures in China Face New Rules of the Game, Research-Technology Management, 61:3, 2018, s. 41-48.

DEHNER, J. Joseph, Joint Ventures in the United States: overview, Practical Law, 2017. [https://content.next.westlaw.com/Document/I753856ad270a11e598dc8b09b4f043e0/View/FullText.html?contextData=\(sc.Default\)&transitionType=Default&firstPage=true&bhcp=1](https://content.next.westlaw.com/Document/I753856ad270a11e598dc8b09b4f043e0/View/FullText.html?contextData=(sc.Default)&transitionType=Default&firstPage=true&bhcp=1) (Erişim Tarihi:20.06.2018)

DESCHEEMAEKER Pierre/ WLODARCZYK Julien / DEBOUZY August, Joint ventures in France: Overview, 2017, [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/5-616-9976?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/5-616-9976?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)) (Erişim tarihi 20.06.2018).

DOĞAN, Gül. Ön Sözleşme (Sözleşme Yapma Vaadi), İstanbul 2006.

ERDEM, Ercüment; “Rekabet Hukuku İle İlgili Makaleler” , “Türk-İsviçre Rekabet Hukuklarında Birleşme ve Devralmalar” başlıklı 1 No’lu Makale , İstanbul , 2007

ERJA Askola, “Joint Ventures at the Intersection of Collaboration And Consolidation: Conceptualisation of Joint Ventures in EU Competition Law as Compared to the Approach in the United States”, European University Institute Florence, 2012, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

ERTÜRK, Begüm Hande. “Milletlerarası Tahkimde Yeni Gelişmeler: Tahkim Yargılaması Süreci ve Masrafların Azaltılması” Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi. Hukuk Araştırmaları Dergisi. Özel Sayı. Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan. Yıl: 2013. C. 19.

GARNER, Bryan A. Black's Law Dictionary. 9.Baskı. St. Paul: West, 2009. «Joint Ventures in the United States: An Overview.»

GRANT, Brad. “Joint Ventures In The Canadian Energy Industry”, 2012 50-2 Alberta Law Review 373, 2012 CanLIIDocs 55, <<http://www.canlii.org/t/27rc>>, Erişim tarihi 05.07.2018.

GÜRKAYNAK, Gönenç. Türk Rekabet Hukuku Uygulaması için “Hukuk ve İktisat” Perspektifinden “Amaç” Tartışması Ankara, Rekabet Kurumu Yayınları, 2003.

GÜRZUMAR, Osman B.: “2002/2 Sayılı Rekabet Kurulu Tebliği Çerçevesinde Dikey Anlaşmalar”, Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 209-272.

GÜVEN, Pelin; Türk Rekabet Hukuku ve Avrupa Birliği Hukukunda Birleşme ve Devralmaların Denetlenmesi, Ankara, 2002.

GÜZEL, Oğuzkan. Rekabet Hukukunda Teşebbüs ve Teşebbüs Birlikleri, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezleri Serisi No:30, Ankara, 2003.

HAJNAL, P., Hajnal, P. (2014). The G20. London: Routledge, s.1-9.

HAZAN Neil /GERVAÏS, Borden Ladner. Joint ventures in Canada: Overview, 2017

[https://ca.practicallaw.thomsonreuters.com/1-617-2344?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://ca.practicallaw.thomsonreuters.com/1-617-2344?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1)

(Erişim tarihi 25.06.2018).

Joint Venture Law and Legal Definition <https://definitions.uslegal.com/j/joint-venture/> (Erişim Tarihi: 01.06.2018).

KAPLAN, Ahmet Emre/ DURGUT, Ramazan. Adi Şirkette Ortağın Yönetim Yetkisinin Kaldırılması ve Sınırlanması (TBK M.629), Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 6,12, s. 135-153, 2015

KAPLAN, İbrahim. İnşaat Sektöründe Müşterek İş Ortaklığı- Joint Venture, 3. Baskı, İstanbul, 2013.

KUZMISHIN Alexey ve BURKHARDT Beiten, Russia, International Joint Ventures içinde 2.Baskı Juris Publishing, Inc. 2015 <https://www.beiten-burkhardt.com/de/component/attachments/download/4411:Russia%20-%20IJV%20Joint%20Ventures%20in%20Russia%202015.pdf> Erişim tarihi 30.06.2018

KÜÇÜKGÜNGÖR, Erkan. Anglo - Amerikan Hukukunda Trust Kavramı, Trust'ın Tarihi Gelişimi ve Roma Hukukuna Dayanan Kıta Avrupası Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 23(2), s. 5-28,2005.

LEHMAN, Jeffrey, ve SHIRELLE Phelps. West's Encyclopaedia of American Law. Detroit, 2005.

Legal Information Institute https://www.law.cornell.edu/wex/joint_venture (Erişim Tarihi: 01.06.2018).

LUBITZSCH, Hannes. Joint ventures in Russian Federation: Overview (2017) s.2 [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/4-617-2677?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&comp=pluk&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/4-617-2677?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&comp=pluk&bhcp=1) Erişim tarihi 30.06.2018,.

MARTIN, Elizabeth A. A Dictionary of Law. Oxford, New York: Oxford University Press, 2003.

Model Joint Venture Agreement Checklist <https://apps.americanbar.org/buslaw/newsletter/.../book.pdf> (Erişim tarihi 20.06.2018)

MAY ,Theresa / DAVIS , David , “*The United Kingdom’s exit from and new partnership with the European Union*” hakkında hükümet bildirisi , Şubat 2017 ,s.9

MCGEEVER, Jamie, Timeline-A history of G7,G20 and foreign Exchange, Mart 2017,s.4. , <https://www.reuters.com/article/uk-global-g20-factbox/timeline-a-history-of-g7-g20-and-foreign-exchange-idUKKBN16H1AE> , (Son Erişim Tarihi: 31.07.2018)

- MOROĞLU Erdoğan, Şirketlerde Adli Tebligat Kimlere Yapılır?, Makaleler, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2010.
- MUSTAFA, Jamil, What Is the G20 and How Does It Work?, Temmuz 2017, s.1-5 , <https://www.telegraph.co.uk/business/0/what-is-the-g20-and-how-does-it-work/> , (Son Erişim Tarihi:29.07.2018)
- MÜFTÜOĞLU, M. Tamer, Rekabet Kanunu ve İki Yıllık Uygulaması, Rekabet Kurumu Dergisi, 1(1), s. 5-23, 2000.
- National Bank of Belgium, Information Sheet From the G5 to the G20, Eylül 2014, http://www.nbbmuseum.be/doc/infosheets/fiche_information_EN_32.pdf (Son Erişim Tarihi: 31.07.2018)
- NUKADA, Yuichiro/TATSUNO, Shigeki/YUKİMURA Yoichiro, Joint Ventures in Japan: Overview 2017 [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/5-617-3006?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/5-617-3006?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)) (Erişim tarihi 20.06.2018).
- OĞUZ, Sefer. Adi Ortaklıkta Yönetim Yetkisi ve Yönetim Yetkisinin Haklı Sebep Kaldırılması, Terazi Hukuk Dergisi, 10(112), 2015, s. 28-38,
- ORAZGILICOV, Dövrän. Milletlerarası Doğrudan Yatırımlar Açısından Joint Venture. İstanbul: Güncel Yayınevi, 2006.
- ÖZGENÇ, Zeynep. “Milletlerarası Ticari Tahkimde Hakemin Veya Hakem Kurulunun Ex Aequo Et Bono Karar Verme Yetkisi” MHB, 34, 1, tarih yok, ss.31-72.
- POROY, R. TEKİNALP, Ü. ÇAMOĞLU, E. Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 7. Baskı, İstanbul 2017.
- POROY, R. TEKİNALP, Ü. ÇAMOĞLU, E. Ortaklıklar Hukuku I, 13.Baskı, İstanbul, 2014.
- RIDLEY, Ann /SHEPHERD, Chris. Key Facts Key Cases Company Law, Routledge, Londra, 2015.
- RUDOLF Lars-Peter, Austria Asphalt: Only Full-function Joint Ventures Subject to Review Under the EUMR, Journal of European Competition Law & Practice, Vol. 9, S. 2, 1 February 2018, s., 107–109 <https://academic.oup.com/jeclap/article-abstract/9/2/107/4621311?redirectedFrom=fulltext>

- SANDERS, Michael I. Joint Ventures Involving Tax Exempt Organizations. 4.Baskı. New Jersey: Wiley, 2013.
- SANLI, Kerem Cem. Rekabetin Korunması Hakkında Öngörülen Yasaklayıcı Hükümler ve Bu Hükümlere Aykırı Sözleşme ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Geçersizliği, Rekabet Kurumu Yayını (Y. lisans tezi), 2000.
- SCHNEEMAN, Angela. The Law of Corporations and Other Business Organisations. New York: Delmar Cengage Learning, 2010.
- ŞAHİN, Turan. 'Konsorsiyum Sözleşmesi', TBB Dergisi, (92), s. 451-483, 2011.
- ŞAYLI, Yasemin. Avrupa Topluluğu Ve Türk Rekabet Hukukunda Uyumlu Eylem ANKARA ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Toplulukları (Hukuk) Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2005.
- ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan H. Hukukun Ekonomik Gerçekliğe Yanıtı: Tek Kişilik Şirketler, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, 24(1), s. 163-216, 2007.
- ŞEN DOĞRAMACI, Hayriye. Çerçeve Sözleşmeler, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, 2010.
- ŞENER, Oruç Hami. Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı. İstanbul: Seçkin, 2014.
- ŞENYÜCEL, Orçun. Rekabet İktisadında Ampirik Uygulamalar, Ankara, Rekabet Kurumu Yayınları, 2003.
- TASLACIOĞLU, İlker/ ŞAHİNALP, Kaan, 'Türk Hukukunda Joint Venture'ların Hukuki Yapısı ve Niteliği İle Joint Venture'larda Karşılaşılan Sorunlar', *Sayıştay Dergisi*, 2000, S. 36, s., 62. .
- TAUBMAN, John. "What Constitutes a Joint Venture" 41 (4) Cornell L. Rev. 640-655, 1956, s.,641
- TEKİL, F. Adi, Kolektif ve Komandit Şirketler Hukuku, İstanbul 1996
- TEKİNALP, Gülören. & TEKİNALP, Ünal. 'Joint Venture', Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a Armağan, Ankara, 1989, s.143-176.
- TİLE, Latif. «Türk Hukuku'nda Joint Venture Düzenlemeleri.» Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul, 2013.

- TOPÇUOĞLU Metin, Rekabeti Kısıtlayan Teşebbüsler Arası İşbirliği Davranışları ve Hukuki Sonuçları, Rekabet Kurumu Yayınları Lisansüstü Tez Serisi No: 7, Ankara, 2001.
- TUNCER, S. «Joint Venture Sözleşmeleri.» Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi . İstanbul, 2010.
- TÜRKKAN, Erdal, Nasıl Bir Rekabet Vizyonu?, Cilt 1, Rekabet Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.
- URLU, H. M. Taşınmaz Satış Vaadi, Seçkin Yayınları, Ankara, 2014.
- WEBER, David P. Restricting the Freedom of Contract: A Fundamental Prohibition, Yale Human Rights and Development Journal, 2013, Vol. 16, S.1, s. 51-103.
- WILD, Charles/WEINSTEIN, Stuart. Smith and Keenan's Company Law, Pearson, Harlow. 2016.
- WILD, Susan Ellis. Webster's New World's Law Dictionary. Hoboken: Wiley, 2006.